

ЛЮДМИЛА РОЗСОХА

З ІСТОРІЇ МИРГОРОДСЬКИХ ВУЛИЦЬ

УДК 75 (477) (084.1)

ББК 26.891 (4УКР – 4ПОЛ) + 81.2(4УКР) + 63.3(4УКР)

Р 65

Розсоха Людмила.

З історії миргородських вулиць. – Київ: ВБ «Аванпост-прим» .– 2012. – 304 с.: іл.

ISBN 978-617-502-034-0

У книжці подано краєзнавчі нариси про найбільші історично сформовані вулиці Миргорода та довідник, у якому зібрано дані про історичні й сучасні топоніми – вулиці, провулки, шляхи, майдани, кутки, урочища, гідроніми, колишні хутори в межах міста та інше.

Переднє слово

Миргород – одне із старовинних міст України. Час його виникнення захований у мороці віків. За свідченням дослідників минулого, місто вже було позначене на мапах XV століття. Як стверджує автор «Історії Русів», 1514 року Миргород став центром Миргородського полку, причому значився серед найшанованіших міст України.

Миргородське козацтво – це одна з найславетніших сторінок нашої історії. Козаки становили більшість населення міста. Відомими провідниками козацького лицарства стали миргородські полковники Григорій Лісницький, Матвій Гладкий, Павло й Данило Апостоли, Василь Капніст, Федір Остроградський, Федір Заньківський та інші.

Після ліквідації козацького устрою з 1782 року Миргород перебував у складі Київського намісництва, з 1797 року – в складі Малоросійської губернії. 1802 року Миргород набув статусу повітового міста Полтавської губернії.

Із Миргородом пов'язана діяльність багатьох визначних людей минувшини. Це літератори й історики Василь Капніст, Давид Гурамішвілі, Василь Ломиківський, Іван Муравйов-Апостол, Микола Гоголь, Анатолій Свидницький, брати Панас Мирний та Іван Білик. Кілька разів приїздив до міста великий український поет Тарас Шевченко, який написав тут низку літературних творів. Славу містові принесли його уродженець, всесвітньо відомий маляр-портретист Володимир Боровиковський, художник і мистецтвознавець Опанас Сластьон. Численна когорта талановитих українських митців працювала в Миргородській художньо-промисловій школі імені М.В.Гоголя.

Нового розвитку Миргород набув після відкриття 1914 року лікувальних властивостей миргородської мінеральної води і створення на базі цього джерела курорту.

Величезну роль у справі створення курорту відіграв місцевий лікар Іван Андрійович Зубковський.

Миргород – місто із традиційною історичною забудовою. Мережа вулиць, що склалася в процесі життєдіяльності міста, тяжіла до його історичного центру – «города», тобто фортеці. Найстаріші вулиці, як от Гоголя й Сорочинська, за давніх часів були, по суті, транспортними шляхами, що вели до сусідніх міст, містечок і сіл – Лубен, Багачки, Сорочинців, Баранівки. Миргород поділявся на історичні райони – власне «город» (його ще називали Замок) і великі райони навколо центру – це передмістя, «кутки» Базар, Пожежа, Портянки. Вулиці, в сучасному розумінні цього поняття, з'явилися в XVIII столітті з розвитком ремісницьких передмість, «підварків» – Ліска, Приліпки та після приєднання до міста сусідніх невеликих населених пунктів, хуторів – Ведмедівки, Харківки, Личанки, Довгоселівки.

Сакральний простір Миргорода визначався діяльністю найбільших парафіяльних церков – Успенської, Воскресінської, Троїцької та приписаних до них так званих «козацьких», «малих», цвинтарних церков, котрі протягом багатосотлітньої історії міста з'являлися і зникали як у природному плині часу, так і через стихійні лиха. До таких зниклих церков, що існували в XVII – XVIII століттях, належать, зокрема, церкви Миколая Чудотворця і Свято-Пречистенська, про які залишилися тільки згадки в історичних документах, місце ж їхнього розташування сьогодні не відоме. Церкви Всіхсвятська та Іоана Богослова належать до порівняно молодих, перша датується кінцем XVIII століття, друга – початком XX століття.

Одним із визначальних факторів для формування системи вулиць Миргорода була фахова належність мешканців і цехова організація середньовічного міста. Представники однієї ремісничої професії, здебільшого, селилися територіально сконцентрованими громадами. Так виникали вулиці з назвами типу Ткацька, Чумацька. Значна частина назв вулиць утворювалася від прізвищ їхніх жителів, таке явище спостерігається, щонайчастіше, в XIX – на початку XX століть. Це вулиці Паськівська (від прізвища Пасько), Пантівська (від прізвища Пантя), Шапочанська (Шапочка), Бадьорівська (Бадьор), Стеблинська (священники й дворяни Стеблинські), провулок Бобрянський (Бобир) та інші. Деякі назви утворилися від їхнього функціонального призначення (Базарна, Харчова) та від важливих закладів чи установ (Казначейська, Гімназична, Вокзальна). У XX столітті з'являється нова традиція – найменовувати вулиці на честь видатних діячів.

Вулиці Миргорода – це не багатовікова константа, це продукт живого, досить динамічного, почасти суперечливого процесу, в якому знайшли відображення зміни в соціальному, громадському, виробничому, культурному, духовному житті українського міста. Кожен вік, його суспільна ідеологія, його визначні люди вносили свої нашарування й відтінки в таке складне явище, як історичне місто. Часто ми навіть не здогадуємося, наскільки давніми є деякі миргородські назви. Наприклад, найменування урочища Сандолова на Личанці утворене ще наприкінці XVII століття – це була Сандолова (Сандулова) земля, яка належала сотникові першої Миргородської сотні Сандулу Маневичу (волоху за походженням) – військовому діячеві Миргородського полку із когорти сподвижників миргородського полковника Данила Апостола.

Тема історії миргородських вулиць і кутків не нова. Деякі аспекти цієї теми досліджували миргородські краєзнавці О.Герасименко, М.Білоус, Г.Бабич, М. Білик, полтавський дослідник В.Ханко. Одначе широкого й детального висвітлення вона не знала.

Книжка, яку ми пропонуємо читачам, написана на основі доступних сьогоднішньому дослідникові-краєзнавцеві матеріалів: архівних документів, археографічних публікацій, рідкісних видань, музейних фондів, приватних архівів і зібрань, свідчень миргородців.

У першій частині книжки подано історико-краєзнавчі нариси про найбільші історично сформовані вулиці Миргорода, найважливіші й найцікавіші в пізнавальному плані – це вулиці Гоголя, Сорочинська, Незалежності, Воскресінська, Чумацька, Шевченка, Троїцька, Лазоренка. Друга частина – це довідник, у якому зафіксовані історичні й сучасні топоніми міста – вулиці, провулки, шляхи, майдани, традиційні назви районів, кутків, урочища, гідроніми, садки, хутори, що існували в межах сучасного міста, тощо.

Якщо Бог додасть часу й снаги, авторка має намір продовжити написання історії миргородських вулиць. В майбутньому відкриються нові документальні джерела, будуть уточнені деякі, сьогодні, здавалося б, безсумнівні положення, твердження й міркування – так само, як нині ми уточнюємо чи спростовуємо дотеперішні знання й факти з історії краю. Це природний процес – процес пізнання минувшини, процес магнетичний, притягальний і вічний у своїй незбагненно звабній, манливій силі.

З ІСТОРІЇ МИРГОРОДСЬКИХ ВУЛИЦЬ

ВУЛИЦЯ ГОГОЛЯ

Центральна вулиця Миргорода названа ім'ям нашого великого земляка – письменника Миколи Васильовича Гоголя. Вона увібрала в себе майже всю історію нашого старовинного міста.

За давніх часів, коли ще не існувало поділу на вулиці в сучасному розумінні, а місто ділилося на кутки, територія нинішньої вулиці Гоголя входила до різних історичних районів: Підварків, Портянок, Пожежі, Базару, Гудимівки, а на правому березі річки Хоролу – до великої за площею місцевості, яка називалася Пісками. Наприкінці XVIII ст. головну артерію міста назвали Катерининським трактом, бо 1787 року готувалися до проїзду Полтавщиною імператриці Катерини II, яка здійснювала свій вояж на Південь.

Не завжди вулиця Гоголя була такою довгою, як сьогодні, коли вона пролягає через усе місто. Наприклад, у кінці XIX – на початку XX ст. її нинішня територія ділилася на дві коротші вулиці: Полтавську – на лівобережній частині, що доходила до річки Хоролу, і Лохвицьку – на правобережжі. 1909 року на відзначення 100-літнього ювілею нашого славетного земляка вулиця одержала ім'я Гоголівської.

Сьогоднішня вулиця Гоголя розпочинається від залізничного шляхопроводу і тягнеться на північний захід. Пройдімо й ми цією вулицею та згадаймо, що, де й коли було на ній та які історичні події з нею пов'язані.

Наприкінці XIX ст., коли в Миргороді прокладалася залізниця, землі пообіч неї належали заможному козакові, а згодом дворянину, Юхимові Івановичу Ксьонзенкові – тодішньому міському старості, приятелеві засновника Миргородського курорту Івана Андрійовича Зубковського (у 70-х роках вони разом навчалися в Київському університеті й були членами Миргородського народницького гуртка).

На самому початку вулиці Гоголя (це був в'їзд до Миргорода з боку села Петрівців), приблизно там, де років десять тому був ресторан «Золотий Колос», і поблизу нього на початку – в першій третині XX ст. були розташовані промислові підприємства й різні склади приватних власників. Тут діяли цегельний завод (артіль ім. Ворошилова) і канатна (вірвовочна) фабрика, шкірзавод. У 60-х рр. цехи шкірзаводу й цегельного заводу перейшли до ливарно-механічного заводу (пізніше став називатися арматурним).

Збігає донизу теперішня вулиця Ковтуна, а там і Складська вулиця. У XVIII – XIX ст. цей район називався Нижня Царина. Слово «царина» означає окраїнна земля, тоді це й справді була віддалена околиця міста. А на іншому боці вулиці Гоголя, там, де сьогодні середня школа № 3, в середині XIX ст. розміщлася земля миргородського поміщика Мамчича (із роду Мамчичів були миргородський городничий і поштмейстер).¹

Школа № 3 була збудована 1940 року, під час Другої світової війни там був госпіталь – спочатку радянський, потім німецький.

Правобіч від вулиці Гоголя, за сьогоднішньою школою № 3, у XIX столітті розкинулося велике передмістя Миргорода, яке іменували узагальненою назвою Підварки. Це територія сучасних вулиць Спартаківської, Вовка, Лесі Українки, Вокзальної. Слово «підварок», що нині вже вийшло з ужитку, походить від ще давнішого «піддворок», що означає «поселення під двором, перед двором». А двором, у свою чергу, за давніх часів називали маєток, головний осідок феодала чи багатого власника (у Миргороді це був центр міста, фортеця). Ось яких середньовічних глибин сягає ця назва.

Там, де сьогодні стоїть кафе «Козацькі розваги», на початку XX ст. розміщався будинок волосного правління (жителі називали його просто «волость»). У 30-х роках в ньому був один із корпусів міської школи № 4; другий корпус тодішньої школи стояв на місці нинішнього 5-поверхового будинку № 14.

Наприкінці XIX ст. межа міста проходила по сучасній вулиці Гурамішвілі. На розі вулиць Гоголя й Гурамішвілі сьогодні досить велику територію займає комбінат хлібопродуктів № 1 (миргородці звикли називати його крупозаводом). Це колишній паровий вальцьовий млин купця 1-ї гільдії Ліпи Маневича Виноградова. Будівництво млина закінчилося 1903 року, а 1915 року в ньому працювали 38 робітників.² Купець Виноградов мав у місті, крім млина, ще й великий мануфактурний магазин і кілька лавок на базарі, власну садибу в районі нинішнього Старосвітського провулку³. За радянських часів млин Виноградова було націоналізовано, його стали називати Держмлин № 17.

На вулиці Гоголя наприкінці 30-х років була неповна середня школа № 4 (нині це територія кафе «Козацькі розваги»). Під час німецько-фашистської окупації у дворі школи було викопано рів, біля якого карателі в грудні 1941 й березні 1942 років розстріляли кілька десятків миргородців, жителів міста й району – партизанів, радянських активістів, мирних людей. Під час війни на примусові роботи до Німеччини було вивезено 45 жителів вулиці. При відступі німців із Миргорода в ніч із 17 на 18 вересня 1943 року школу № 4 було спалено.

До війни Держмлин мав свій великий клуб (стояв поблизу нинішнього кафе «Козацькі розваги») – один із найбільших культурних центрів тогочасного Миргорода. У клубі Держмлина діяв потужний самодіяльний драмтеатр, яким керував Михайло Бакало, великий хор, який під час виступу в Харкові (тодішній столиці України) зайняв перше місце серед народних хорів України. Працювали численні дитячі й спортивні гуртки. У вересні 1943 року німці при відступі спалили клуб. Якщо сьогодні стати обличчям до прохідної крупозаводу, то праворуч буде невеликий одноповерховий мурований будинок, у якому тепер продуктовий магазин. Після вигнання окупантів, із 1943 року в цьому невеликому будинку теж працював клуб на 100 місць⁴.

У 20-30-х роках на Держмлині № 17 працював механіком-електриком, а згодом інженером Антон Іванович Галле (1894 – 1938), відомий у місті знавець нової техніки, який до 1917 року служив першим шофером Миргородського повітового земства. Талановитий музикант-аматор, він разом із дружиною співачкою Натою Борисівною був активним учасником хору Держмлина. Коли розпочалися масові репресії проти інтелігенції, зокрема, технічної, наприкінці грудня 1937 року Антона Галле було

заарештовано органами НКВС і через три тижні розстріляно. Так само було страчено й його брата Івана Галле, завідувача миргородської електростанції.

Від млина Виноградова починався великий історичний район Портянки. Він тягнувся пообіч вулиці Гоголя, але головний його масив був праворуч – це сьогоднішні вулиці Богдана Хмельницького, 8 Березня, Сорочинська, Данила Апостола, Панаса Мирного. Колись то були ремісницькі вулиці, де, зокрема, жило багато ткачів (за давнини їх називали «портянниками», звідси й назва району Портянки).

Поруч із млином Виноградова з 1914 року до кінця 20-х років діяла ярмаркова площа, яка займала 8 десятин землі⁵. Це місцина на розі вулиць Котляревського і Гоголя, там, де сьогодні розміщені склади крупозаводу й сквер та пам'ятний знак постраждалим від аварії на Чорнобильській АЕС. В напрямку до нинішнього Заводського провулку за тих часів тяглися бараки, в яких дислокувалися козацькі військові частини. В січні 1905 року, після розгрому царськими військами селянського повстання в селі Великих Сорочинцях, саме на цю миргородську площу привезли заарештованих селян-повстанців, де їх катували нагайками й шомполами. На площі за тих часів постійно стояли платні гойдалки – місце улюблених розваг миргородської молоді, надто під час Великодніх свят.

На території нинішнього скверу пам'яті жертв Чорнобильської АЕС у 1930-х роках стояли три зерносклади, обгороджені колючим дротом. У другій половині 30-х років, коли посилювалися політичні репресії, в цих приміщеннях тримали засуджених, яких виводили на примусові роботи для будівництва миргородського аеродрому.

Ліворуч від вулиці Гоголя розкинувся оточений водою зелений масив, який миргородці здавна називають Островом, Острівком. На початку ХІХ ст. ця земля належала миргородській дрібнодворянській родині козацько-старшинського походження Бровкам, які були близькими знайомими предків Миколи Гоголя (Детальніше про цю родину можна довідатися з нашої книжки «Миргородщина козацька і гоголівська»).

Життєво важливим і насиченим у плані урбаністичному завжди був ріг вулиць Гоголя й Старосвітської. До жовтневого перевороту 1917 року й у 20-х роках ХХ ст. за нинішнім пам'ятником Леніну був міський зерновий склад-гамазей. Там, де сьогодні сквер між пам'ятником Леніну й кварталом ДОСА (це перед будинками 99, 101, 103, що по вулиці Гоголя) наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. була земська лікарня. У 90-х роках ХІХ ст. в цьому закладі налічувалося 20 ліжок, працювали 3 лікарі, 6 фельдшерів, 1 акушерка, в місті працювали 2 аптеки⁶. Коли 1904 року спорудили нові корпуси лікарні на північно-західній околиці міста, то старе приміщення віддали під старечий будинок – богадільню. Цей «богоугодний» заклад перебував у структурі земської повітової управи, але безпосередньо підпорядковувався Полтавському губернському земству. Опікунками богадільні були миргородські панії Олена Олексіївна Богаєвська і Зінаїда Петрівна Марковська, а завідувачкою («смотрительницею») – Тетяна Данилівна Гришкова. Цей старечий будинок існував до 1937 року, останнім його керівником була Лавренко. Згодом богадільню перевели на Харківку (де нині санаторій «Слава»).

В одному дворі з богадільнею протягом кількох років до жовтневого перевороту розміщала приватна жіноча гімназія Наталі Грановської, будинок якої за радянських часів було віддано під школу № 3 (не плутати з нинішньою школою № 3). То був заклад із російською мовою викладання. За німецької окупації 1941 року приміщення школи захопив гебітскомісаріат (польова жандармерія), який згодом перебазувався на територію курорту. Під час війни в школі також стояла чехословацька військова частина. Поряд із 3-ю школою протягом деякого часу в 30-х роках жила знана в Миргороді вчителька Катерина Іванівна Зубковська, донька засновника курорту, яка викладала в цьому навчальному закладі; вона наймала помешкання в родині Обідейків. У дворі 3-ї школи стояв будинок, у якому в 1937 – 1939 роках діяла ще одна школа – з підготовки льотчиків.

Після війни район був забудований приміщеннями ДОСА (про ДОСА див. у розділі «Історичні та сучасні топоніми Миргорода»).

В районі нинішніх будинків №№ 109 – 109а у першій половині ХХ ст. розміщлася садиба миргородського священика Воскобійника. Його син під час німецької окупації служив у місцевій поліції, за що згодом відбув покарання.

Простуємо далі вулицею Гоголя на північний захід. На розі вулиць Гоголя й Панаса Мирного нині стоїть цегляний будинок № 80 – відділ соціального захисту. Під час німецької окупації 1941 – 1943 років там діяла біржа праці, через яку окупаційна влада змушувала все працездатне населення міста до роботи.

Не доходячи до нинішньої гімназії імені Т.Г.Шевченка, бачимо правобіч короткий безіменний провулок, що веде до вулиці Панаса Мирного. Наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. тут пролягала вулиця Шапочанська, яка з'єднувала собою вулиці Гоголівську й Сорочинську. Шапочанська проходила через територію нинішнього 5-поверхового Г-подібного в плані житлового будинку № 88, що по вулиці Гоголя, й через територію дитсадку № 2 «Оленка». На місці дитсадку стояв великий будинок родини заможного міщанина Кулика і дрібних дворян Трубицьких. Кулик тримав поштову станцію й заїзд, де гінці та візники-ямщики міняли поштових коней і де подорожні мали можливість зупинитися й перепочити. На місці нинішньої п'ятиповерхівки стояли рублені дерев'яні конюшні Кулика з великою кількістю поштових коней і просторі приміщення для зберігання сіна. За радянської влади Куликові конюшні стали власністю міської ради. В 1937 – 1938 роках, під час сталінських репресій, у тих конюшнях тримали заарештованих, бо тюрма була переповнена. До речі, житель цієї місцини Гаврило Никифорович Трубицький, нащадок дворян, який чимало зробив для розвитку миргородського курорту, 1938 року був розстріляний як колишній офіцер царської армії. За радянських часів вулицю Шапочанську було перейменовано на вулицю Кірова. Нині цієї вулиці вже немає: в 60-х роках місцину було переплановано, і частина колишньої вулиці Кірова збереглася лише як північна частина сучасної зигзагоподібної вулиці Панаса Мирного.

У дворі теперішньої гімназії імені Т.Г.Шевченка є спортивний майданчик. Ще й зараз помітно, що він розміщений у низині, яку навесні після сніжних зим заливає вода. Це не випадково. Як із покоління до покоління переповідають миргородці, за давніх часів там був селітряний завод, де варили селітру – важливий компонент для виробництва пороху. Згодом, на початку ХХ століття, на тому місці залишилося чи то озеро, чи то калюжа, де плавали качки й гуси місцевих жителів. До самої води пролягав город Куликів і Трубицьких.

Будинок нинішньої гімназії імені Т.Г.Шевченка був споруджений 1937 року для тодішньої середньої школи № 7,⁷ якій було присвоєне ім'я великого українського поета. Проте в 30-х роках на території школи стояв не пам'ятник Шевченку, а пам'ятник Сталіну – в дусі тих часів. Після розвінчання культу особи Сталіна на його місці поставили бюст Леніна, який згодом теж було знято.

Після звільнення Миргорода від німецьких окупантів у школі протягом двох місяців містився Бакинський госпіталь, а згодом, у 1943 – 1944 роках, миргородський госпіталь. По війні нумерація міських шкіл змінилася, і сьома школа стала шостою. Відтоді – випадково чи ні? – «загубилося» й її шевченківське найменування, у школі розпочалося викладання предметів російською мовою. В 90-х роках школу перетворено на гімназію, було відновлено й присвяту – імені Т.Г.Шевченка.

Чому саме цій школі було присвоєно ім'я великого Кобзаря? Як розповідали старі жителі міста (певна річ, за переказами від попередніх поколінь миргородців), коли Тарас Григорович у 1845 – 1859 роках приїздив до Миргорода, він зупинявся тут у своїх знайомих, прізвища яких, на жаль, людська пам'ять не зберегла. Їхня хата під очеретяною

покрівлею стояла біля нинішньої гімназії, приблизно на місці сучасного красивого будинку служби зайнятості (спорудженого 1999 року). Ота хата Шевченкових знайомців ще зберігалася в 60-х роках ХХ ст., і доводиться тільки жалкувати, що тодішня влада не здогадалася означити це місце якимось пам'ятним знаком чи меморіальною дошкою. А на той час іще можна було б з'ясувати й прізвище власників хати. Проте владі було не до збереження історичної пам'яті: тоді саме будували комунізм... Чи не єдиний слід, який ще зберігся від тієї пам'ятки шевченківської доби, – це картина миргородського маляра Якова Усика «Школа в Миргороді» (1940), що зберігається в Миргородському краєзнавчому музеї. На ній видно ріг тієї хати, де бував Шевченко.

Як стверджують старі миргородці, з давніх часів пошта в Миргороді була приблизно на тому самому місці, що й нинішній вузол зв'язку. З 1880 року в Миргороді стала до дії телеграфна станція, а з 1904 – телефонна. У ХІХ ст. функції поштового зв'язку й поштової станції як тимчасового притулку для мандрівників розділилися, і в Миргороді створилися заїзди, а згодом готелі, більшість із яких або розміщалися на головній вулиці міста, або тяжіла до неї. Так 1913 року на Гоголівській вулиці діяли Гранд-Отель і так звані комерційні номери, на сусідній Дворянській вулиці був готель Вепринського, а неподалік на базарі – готель купця Стельмаха.⁸ Був готель і на місці сучасного триповерхового будинку міського й районного суду (нині вулиця Гоголя, 133); із кінця 40-х років до 1955 року в одному будинку з цим готелем тулилася й міська бібліотека.

Через дорогу від теперішнього великого магазину «Сільпо» (з 1971 до 2009 року тут був універмаг), на розі вулиць Гоголя й Піонерської (нині Незалежності), у глибині двору наприкінці 30-х років ХХ ст. працювала пекарня споживчої кооперації. Уздовж правого боку вулиці Гоголя, від нинішнього «Сільпо» до входу на курорт тяглися бідні єврейські хатки, низькі, з вікнами при самій землі. На місці ж «Сільпо» у середині ХІХ століття стояла садиба дрібних дворян Кувичинських, згодом цю місцину купили міщани Лівшиць і Соболев, потім її придбала миргородська повітова земська управа. А 1883 року це місце викупив у земства купець Михайло Ілліч Письменний, і до самого жовтневого перевороту 1917 року там діяв його багатий ресторан.

Там, де сьогодні газон між магазином «Сільпо» і готелем «Миргород», стояв будинок миргородського міщанина, фотографа й майстра-винахідника Євни Фрога, в якому розміщався його відомий фотосалон; тут таки Фрог вів торгівлю годинниками й золотими виробами. Торгував золотом у своєму магазині на Гоголівській вулиці також міщанин Басін.

Центральна частина головної вулиці Миргорода на початку ХХ ст., як і сьогодні, була насичена усілякими закладами торговельного, побутового й розважального призначення. Тут були аптеки Бера Ісаковича Чернера і Шейніна, пивні склади купця Гіршмана, компанії «Нова Баварія» і князя Кочубея, ячний склад Альперіна, стояли численні крамниці, ятки тощо.

Перед базаром, на розі вулиць Гоголя й теперішньої Воскресінської (за радянських часів Червоноармійської) 1951 року спорудили районний будинок культури з характерними для сталінських часів елементами архітектурного стилю. Цеглу для його будівництва розбирали учні із довоєнного, спаленого окупантами будинку культури, що стояв на правобережній частині міста. А ще його будували з цегли, привезеної з села Савинців, із розібраної сільської Вознесінської церкви. Чи не з цієї причини таким недовговічним виявився храм соціалістичної культури, який не простояв і 50 років, як став аварійним? Першим директором будинку культури став фронтовик Іван Михайлович Коршак, який ще 1945 року в Німеччині створив духовий оркестр, а потім продовжив улюблену справу в Миргороді.

До кінця ХVІІІ ст. у Миргороді зберігалися залишки старовинної фортеці. Одним боком фортеця виходила на сучасну вулицю Гоголя; її стіна проходила приблизно по

такій уявній лінії: від вхідної арки курорту – до будинку райдержадміністрації – далі по Алеї Героїв – повз Вічний Вогонь – до річки Хоролу. На захід і південний захід від стіни фортеці за часів пізнього середньовіччя простягався так званий ретраншемент⁹ – допоміжне оборонне укріплення, яке наприкінці XVIII ст. уже втратило свою фортифікаційну функцію й перетворилося на торговельно-ремісницький район (це територія сучасних вулиць Якова Усика, Воскресінської, Кашинського, Старосвітської, Заливної).

Базар (торг, торгова площа) існував у Миргороді ще з XVII ст., і був він на тому самому місці, що й сьогодні, хіба що його трохи відтіснив на захід від головної вулиці сквер, посаджений наприкінці 70-х – на початку 80-х років XX ст.

Нинішній центральний вхід до курорту на зорі XX ст. був початком вулиці Казначейської, яка тяглася на схід до річки, через територію сучасного курорту. Названо було вулицю Казначейською через те, що вона починалася від новоспорудженого на той час будинку повітового скарбництва («казначейства»). Цей будинок зберігся і сьогодні: якщо почати відлік від вхідної курортної арки з колонами, то він є третім лівобіч на головній алеї курорту, сьогодні в ньому один із корпусів санаторію «Хорол». Неподалік від скарбництва й Успенського собору розміщалися також інші «присутственные места»: повітовий суд, поліція, жандармське управління.

Базарна, або торгова, площа займала досить велику територію. Вона доходила до нинішньої вхідної арки курорту. Миргородці ще пам'ятають старенький одноповерховий будиночок № 110 на вулиці Гоголя, який стояв праворуч від цієї арки (сьогодні на його місці новий красивий магазин «Пасаж»). У тому будинку на початку XX ст. була соляна і рибна лавка якогось миргородського купця. За довоєнних часів і під час війни 1941 – 1945 років в цьому будинку розміщався банк, із тилового боку банку було житлове помешкання, в якому в 1941 – 1942 рр. жив журналіст і письменник Павло Маляр. Із 1956 по 1996 рік цей старий будинок займав Миргородський краєзнавчий музей.

На початку XX ст. поруч із рибно-соляною лавкою була аптека й візницький будинок, який належав Леонтієві Величкові, а поряд із ним велика стоянка візників. Тут таки розміщався заїжджий двір (по-сучасному сказати б, готель) і лавка Зельмана Ширіна, де торгували пивом. На базарній площі в будинку пана Максимовича протягом деякого часу, з 1903 по 1907 рік, розміщала жіноча гімназія Наталі Грановської.¹⁰

Центральну вулицю міста за всіх часів миргородці намагалися зробити найошатнішою й найкрасивішою. В середині XIX ст. вона була вимощена колодами, а наприкінці століття забрукована по всій своїй довжині – від залізниці до ярмаркової площі на правобережжі. Центральні вулиці Миргорода освітлювалися – 1914 року в місті працювали 9 гасово-розжарювальних ліхтарів системи «Самосвіт» і 9 простих гасових. Міська управа визнала за необхідне запровадити електричне освітлення, цією проблемою займалася комісія під орудою міського гласного К.С.Діонісьєва.¹¹

В першій половині XX ст. вхід до базару був із вулиці Гоголя (на розі сучасних вулиць Гоголя й Воскресінської), а на місці нинішнього скверу стояли ряди одноповерхових мурованих лавок споживчої кооперації – потужної організації, яка у 20-х роках XX ст. відіграла величезну роль у житті українського суспільства, а згодом була зведена нанівець комуністичним режимом. Старенькі кооперативні лавки було знесено наприкінці 70-х років XX ст., через що базарна територія трохи віддалилася на захід від вулиці Гоголя, а на звільненій площі перед районною радою було закладено молодий скверик, відтоді там щороку ставлять міську новорічну ялинку. 2009 року цей сквер заходами приватного підприємця було гарно облаштовано, доріжки вимощено плиткою, розбито красиві клумби, поставлено десятки вазонів із квітами, споруджено фонтани.

Авторці цих рядків той скверик запам'ятався ще й тим, що в 1990 – 1991 роках там просто неба проходили перші активні збори перших у Миргороді демократичних організацій – Народного Руху України (тоді він ще мав у своїй назві додаток «за перебудову»), Товариства української мови імені Т.Шевченка (згодом «Просвіти»), Демократичної партії України, Спілки офіцерів України, Спілки фермерів. Там було влаштовано перший інформаційний стенд наших «неформальних» організацій, який ми назвали «Вісник». Саме там 1990 року проводилося свято річниці Миргородського козацького полку, і того дня нас, організаторів свята, з наказу комуністичної влади заарештувала міліція й відкрила проти нас із цього приводу судову справу...

Нині на вулицю Гоголя одним боком виходить велика за площею територія Закритого Акціонерного Товариства «Миргородкурорт». Історію Миргородського курорту не можна переповісти в рамках розповіді про одну вулицю, це окрема велика тема; крім того, існує чимало видань і публікацій, присвячених цьому питанню, тож ми тут обминемо цей період миргородської історії. Деякі курортні будівлі виходили на вулицю Гоголя. На місці одного такого старого будинку 1978 року спорудили готель «Миргород».

Сьогодні в самому центрі міста на вулиці Гоголя, між вхідною аркою курорту й будинком райдержадміністрації, розташовані зупинка міського транспорту, кав'ярня «Фенікс» і ресторан «Гранд-піцца». Перед входом до «Гранд-піцци» ще й тепер помітне невелике підвищення. Саме там 1941 року було поховано німецьких солдатів, убитих під час бою. За спогадами миргородців, це були десятків зо два могил, розміщених рівними рядами. Після відступу німців 1943 року місцева влада наказала зрівняти ті могили з землею.

Приблизно на місці сучасної районної державної адміністрації (вулиця Гоголя, 120) на початку ХІХ ст. стояла ратуша – орган міського самоуправління. Із давніх часів аж до початку ХХ ст. центральну територію міста займала величезна калюжа. Сьогодні від неї залишилося тільки невелике декоративне озерце між Успенським собором і вулицею Гоголя. (Про історію Успенського собору й миргородської калюжі можна детально довідатися в нашій книжці «Миргородська старовина», виданій 2002 року, тож не будемо повторюватися, хоча це цікаві й пам'ятні для Миргорода віхи).

У 1912 – 1913 роках на Гоголівській вулиці було споруджено двоповерховий будинок міської управи – сьогодні в ньому районна державна адміністрація. Від цього будинку до собору було прокладено дорогу, а 1923 року її зробили алеєю, висадивши на ній 100 тополь і в'язів, як стверджують, власним коштом засновника курорту І.А.Зубковського.¹² На території курорту тоді розміщалася й міська метеостанція, яка діяла з 1904 року.¹³ У 20-их – 30-х роках біля колишнього будинку міської управи стояв ресторан.

У 20-х роках ХХ ст. за тодішньою адресою вулиця Гоголівська, 114 (це поблизу сучасної поліклініки) розміщалася друкарня, «типографська артіль», яка належала міщанам Кагану й Роднянському. Тут таки були й редакції газети «Червона трибуна» та радіомовлення.

Неподалік від базару на Гоголівській вулиці з 1910 року діяв кінотеатр, або, як тоді називали, ілюзіон «Люкс» Арона Соболя. В середині березня 1919 року Миргородський повітовий виконавчий комітет ухвалив націоналізувати електротеатр «Люкс», перейменувавши його в «Перший Миргородський радянський електротеатр ім. Т.Г.Шевченка»¹⁴. На розі вулиці Гоголя й нинішньої вулиці Якова Усика, там, де сьогодні на базарі стоїть меблевий магазин, на початку 50-х років ХХ ст. так само працював кінотеатр, вхід до якого був із боку вулиці Гоголя, від сучасного скверу.

Під час голодомору 1932 – 1933 років у Миргороді діяв магазин «Торгсин» (магазин торгівлі з іноземцями), де скуповували золото, і змучені голодом люди здавали туди за

безцінь свої родинні цінності, натільні хрестики. Магазин розташовувався навпроти сучасної райдержадміністрації.

На місці нинішньої поліклініки в 30-х роках ХХ ст. стояв будинок, де розміщалися ОДПУ і НКВС. Там тримали репресованих «ворогів народу» перед відправленням їх до лубенської та харківської тюрем. Цілком імовірно, що декого з засуджених розстрілювали і в самому Миргороді. Принаймні, відомо, що в 80-х роках ХХ ст. під час копання траншеї на території цієї установи було знайдено масове поховання страчених. Під час німецької окупації 1941 – 1943 рр. в цьому будинку розміщалося гестапо і німецька тюрма. Саме тут 1943 року гестапівці катували миргородських партизанів-підпільників Я.Даля, С.Пака, подружжя Дюкових, Гаркавченка, яких згодом було страчено. Міськрайонний відділ міліції діяв на цьому місці аж до другої половини ХХ ст.

На правому боці Гоголівської вулиці, недалеко від друкарні Кагана й Роднянського, на тому місці, де нині Вічний Вогонь, ще з дожовтневих часів до 40-х років ХХ ст. стояв будинок поліклініки, його було підірвано під час війни. Поряд, за сучасним Вічним Вогнем, тільки трохи ближче до річки, за перших десятиліть ХХ ст. працювали млин і олійниця миргородського купця Зельмана Ривкінда (миргородці називали «млин Зельмана»); від міської управи до млина тяглися єврейські хатки. На березі річки з давніх часів стояли водяні млини, але на початку ХХ ст. від них уже залишилися тільки палі, ями, уламки млинових коліс тощо.

На протилежному, лівому боці Гоголівської вулиці (між нинішньою поліклінікою і колишнім кінотеатром «Комсомолец») на початку ХХ ст. жили купці – євреї Островські. Навпроти млина З.Ривкінда, на березі річки Хоролу стояв красивий будинок миргородського дворянина Івашини-Надтоки (тодішня адреса – вулиця Гоголівська, 127). За перших років радянської влади будинок було націоналізовано, а в квітні 1923 року Миргородський райвиконком ухвалив віддати його під музей. У вересні 1943 року, коли німці відступали з Миргорода, вони спалили приміщення музею. За кілька літ по війні на місці згарища розпочалося будівництво кінотеатру «Комсомолец», який було відкрито 30 червня 1957 року. За часів незалежної України його перейменовано в кінотеатр «Мир», який діяв до 2001 року.

Міст через Хорол, який єднав центр міста з правим берегом, раніше стояв трохи далі праворуч від сучасного мосту, в напрямку до Успенського собору. В XVIII столітті до цього мосту виходили колишні Дзвіничні («Звонишні») ворота старої миргородської фортеці.

Наприкінці ХІХ ст. один із найбагатших у Миргороді поміщиків Микола Григорович Ковалевський збудував новий міст через річку. Стара жителька Миргорода Наталя Іванівна Сидоренко (1915 року народження) переповіла один давній переказ. Кажуть, що пан Ковалевський, збудувавши міст, вирішив брати з людей плату по 5 копійок за проїзд із одного берега до іншого. Якось довелося йому й самому проїздити через міст, і поставлений там чатовий став вимагати від нього саме п'яти копійок. У Ковалевського були тільки купюри великого номіналу, дрібних грошей не було. Чи то зумисне, чи то через незнання поважної особи той «митник» протримав пана перед мостом либонь із добру годину, педантично вимагаючи сплати п'ятачка. Відтоді, як стверджують, дідич Ковалевський скасував своє розпорядження.

У вересні 1941 року, коли радянські війська відступали перед навалою німецьких окупантів, вони спалили дерев'яний міст через Хорол, проте він згорів не повністю (палі від нього ще й досі видніються у воді). Новий міст було збудовано в повоєнний час.

За мостом розкинувся великий район міста – Піски. Він тягнеться від вулиці Шевченка і Троїцької аж до початку вулиці Козацької, по суті, це більша частина миргородського правобережжя. Уродженець цієї місцевості український письменник

Панас Мирний (П.Я.Рудченко) в романі «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» веде оповідь про село Піски та його історію. На нашу думку, саме миргородська околиця Піски надихнула письменника: дитячі й юнацькі враження є найяскравішими і дають потужний інформаційно-імпресійний пласт матеріалу для майбутньої творчості. У прозі П.Мирного дуже відчутні ремінісценції миргородських реалій – це, зокрема, миргородські прізвища Гудзь, Кабанець, Бородай та інші.

Будинок, у якому народився майбутній письменник Панас Мирний, – перший правобіч за мостом – не зберігся. На його підмурівку було споруджено нинішній будинок на вулиці Гоголя, № 122. Біля цього будинку 1999 року, в день 150-ліття від дня народження письменника, було закладено меморіальний камінь.

На протилежному лівому боці головної вулиці міста, тут таки, на Пісках, на березі Хоролу, при початкові ХХ ст. було закладено міський парк, або, як казали тоді, земський сад. 1914 року в ньому було додатково висаджено ще понад дві тисячі дерев і кущів.¹⁵ Керував роботами міський староста Степан Федотович Панащатенко. Старі височенні дерева, які збереглися донині навколо будинку дитячої спортивної школи, – то є залишки колишнього міського саду.

З 1900 до 1917 року в земському саду діяв літній театр, у якому ставили вистави заїжджі гастрольні трупи, зокрема, українські. Миргородські дворяни й заможні міщани любили приходити сюди, щоб відпочити, погуляти гарними алеями, посидіти за ажурними столиками, попиту зельтерської води, поїсти морозива, пограти в карти й більярд.¹⁶ Стояли в саду качелі, грали шарманчики. Сам же літній театр містився в с'як-так обладнаному сараї-гамазеї, який пристосували до вистав місцеві аматори. Саме тут, а ще в Народному Домі, 1903 року грала в кількох виставах славетна українська акторка Марія Заньковецька.¹⁷

1935 року на березі Хоролу в колишньому земському саду розпочалося будівництво електростанції,¹⁸ яку було введено до дії 1938 року. Проте вона слугувала миргородцям недовго, під час війни вона була підірвана й перетворена в руїни. Наприкінці 50-х років ці руїни було розібрано, а на фундаменті колишньої електростанції споруджено дитячу спортивну школу (нині вулиця Гоголя, 157), яку відкрито 11 листопада 1960 року.¹⁹ Перед будинком спортивної школи, прямо біля спуску з мосту, ліворуч від нього, внизу стояла хата, де в 30 – 70-х роках була міська баня, а згодом, у 70 – 80-х роках – похоронне бюро.

Миргородське правобережжя зберігає в собі пам'ять про багатьох визначних діячів України й Миргорода, зокрема, місцина, де сходяться вулиці Гоголя й Шевченка, пам'ятна тим, що тут жив великий Кобзар (про це йдеться далі, в нарисі «Вулиця Шевченка»). 1971 року на розі цих двох вулиць було споруджено пам'ятник Тарасові Шевченкові. З тильного боку пам'ятника, за густими кущами калини заховався будинок, де в 1990 – 1991 роках у одній із кімнат, що виходила вікном до пам'ятника, збиралися члени перших миргородських демократичних національно-патріотичних організацій.

Проте перейдімо знову на лівий бік вулиці Гоголя, і ми опинимося перед акуратним будинком № 159, зовні нічим не примітним, там сьогодні церква євангельських християн. Цей будинок має цікаву історію. Його кілька разів добудовували й перебудовували, і сьогодні він має П-подібну в плані забудову. Бічні крила будинку – пізнішого часу, а от основна частина, та, що виходить вікнами на вулицю Гоголя, є меморіальною. В середині ХІХ ст. цей будинок належав миргородському дідичеві Павлу Миколайовичу Шершевицькому, синові декабриста, приятелеві великого поета Т. Шевченка. Тарас Григорович бував у нього в 1845 й 1859 роках.²⁰ Згодом будинок Шершевицьких був проданий лікареві, колезькому радникові Дмитру Калениковичу Кривулі. Саме в цьому будинку 1861 року письменник Анатолій Свидницький влаштував літературні й музичні вечори. Кошти, виручені від цих вечорів, пішли на створення першої в Миргороді громадської бібліотеки. 1880 року цей будинок «с садом и дворовым местом» був

куплений повітовою владою за 7 тисяч карбованців для повітової земської управи і проведення земських зібрань.²¹ Відтоді в ньому розміщалися різні установи. Тут були міська управа (до 1913 р.), повітова земська управа,²² (либонь, аж до жовтневого перевороту 1917 року), протягом деякого часу в 30-х роках – банк, за повоєнних десятиліть – різні медичні установи: в 60-х роках міська поліклініка²³, згодом дитяча лікарня, молочна кухня, на початку 90-х років – онкологічне відділення лікарні. З 1999 року в будинку розмістилося Державне казначейство, ще пізніше одне крило будинку віддали в оренду громаді євангельських християн. У глибині двору, за колишнім будинком Шершевицького, на початку ХХ ст. був дворянський клуб (згодом будинок швидкої медичної допомоги) – сьогодні № 161.

У цьому самому дворі зберігся цікавий будинок № 165. Спорудили його близько 1926 року, в ньому до війни діяв дитячий будинок. Протягом деякого часу дитбудинок займав, окрім цієї будівлі, ще й два сусідніх корпуси – колишнє помешкання Шершевицького і будинок пожежні. В цих трьох корпусах розміщалися сироти різних вікових груп: дошкільнята, школярі й старші діти. Спочатку серед вихованців переважали діти, які залишилися без батьків унаслідок громадянської війни, згодом діти-сироти із розкуркулених родин. У 1932 – 1933 роках у цьому сиротинці жили 89 дітей-сиріт із Миргородського району, батьки яких померли від голоду. За розповідями миргородців, страшного й голодного 1933 року до цього дитбудинку привезли ще понад 380 дітей із Харкова, які тулилися в кількох кімнатах; навчалися вони в 1-й школі. Директором дитбудинку з перших днів його створення був Грицько Іванович Явтушенко, перед війною директорували Личко й Холодний. Напередодні війни цей дитячий заклад перевели до села Великих Сорочинців, у тамтешнє приміщення педагогічного училища, а з початком війни евакуювали на схід; повернувся дитбудинок на Миргородщину після її звільнення від німців 1943 року і діяв у селі Хомутці.

В будинку (нині № 165) діяв також банк, який був тут і під час німецької окупації. Після 1945 року приміщення віддали під красназнавчий музей, який містився тут до 1956 року, після чого сюди знову переселили банк. Згодом у будинку облаштувалися міський фінансовий відділ і міська станція юних туристів. Поряд із цим будинком протягом багатьох десятиліть діяла пожежня.

Правобережна частина міста була багата на освітні й культурні заклади. Поряд із пожежною, по Гоголівській вулиці, «на Пісках», 1861 року, як згадував І.А.Зубковський, у будинку Стеблинського (один із Стеблинських був священиком), діяла Миргородська повітова школа, або, як тоді називали, училище.²⁴ У ній протягом двох літ викладав український письменник Анатолій Свидницький, автор відомого роману «Люборацькі». Тут працювала також влаштована ним недільна школа для дорослих. За радянських часів цей будинок було націоналізовано, а 1943 року німці спалили його, відступаючи з Миргорода.

На місці нинішнього хлібозаводу до війни, у 30-х роках ХХ століття, стояв будинок культури. Це була споруда гарної архітектури, зроблена з червоної цегли, як стверджували, в готичному стилі, з гостроверхими баштами на фасаді. Називали цей будинок по-різному: письменник Павло Маляр, уродженець Миргорода, згадує його як «Клюб Революції»; згодом це був полковий клуб, ще пізніше, в 30-х роках, усталилася російськомовна назва клуб РККА, тобто «клуб Рабоче-Крестьянской Красной Армии». У 30-х роках там діяв народний театр, активно працювали численні гуртки, капели бандуристів, різні хори. 1932 року в приміщенні клубу розміщався також «Робос» (райком профспілки робітників освіти) й бібліотека «Робосу», якою завідувала Катерина Іванівна Зубковська. Будинок було спалено під час відступу німців 1943 року. В 1953 – 1958 роках на його місці велось будівництво миргородського хлібозаводу,²⁵ а 1962 року він став до дії.

Поруч із хлібозаводом, на розі вулиць Гоголя і Грекова, сьогодні ще зберігся одноповерховий будинок колишньої церковнопарафіяльної школи, яку миргородці називали «школою Данилевського». До 1917 року нею завідував Антін Гаврилович Данилевський, звідси й назва. (Цей відомий у Миргороді педагог 1937 року був репресований як «ворог народу»). В школі Данилевського 1902 року зупинялися і жили учасники українського хору М.В.Лисенка, які прибули до Миргорода з концертом. У 1919 – 1920 роках у цьому будинку тимчасово розміщалися частини Червоної армії. «Школу Данилевського» було закрито 1920 року, після чого в її приміщенні, за спогадами К.І.Зубковської, була соціально-економічна школа. Згодом, 1923 року вона стала соціально-економічним технікумом.²⁶ 1927 року цей заклад називався торгово-промисловою школою. Протягом 1931 – 1936 років в цьому будинку діяв Миргородський робітфак Київського інституту агрохімії та ґрунтознавства (сільськогосподарського інституту), в якому теж працювала К.І.Зубковська.

Слід наголосити, що миргородське правобережжя на початку – в першій чверті ХХ століття взагалі було освітнім центром міста. Крім церковнопарафіяльної школи, поряд розміщалися також чоловіча гімназія, яка діяла в 1907 – 1919 роках (до кінця ХХ ст. в її приміщенні була середня школа № 1). Першим директором чоловічої гімназії був історик, статський радник Костянтин Семенович Шварсалон, котрий приїхав до Миргорода з Петербурга.

Через дорогу від чоловічої гімназії, на правому боці вулиці Гоголя, у 60-х роках ХІХ ст. стояв будинок лікаря-просвітника Никандра Семеновича Кашинського, приятеля й однодумця письменника Анатолія Свидницького, разом із яким вони 1861 року заснували першу в Миргороді громадську бібліотеку.²⁷ По від'їзді Свидницького з Миргорода Н.С.Кашинський віддав свій будинок під цю бібліотеку. Згодом у цьому будинку протягом деякого часу діяли жіноча гімназія й жіноче училище. В 1900 – 1907 роках Миргородським жіночим училищем завідувала Євгенія Степанівна Пекур, сестра учасника народницького руху Миколи Богдановича. Цей пам'ятний будинок був спалений німцями 1943 року. Із 1960 року на його місці постав будинок, де містилася майстерня, а згодом їдальня середньої школи № 1. Старі миргородці згадують також приватну школу Леонтовича, яка теж розміщалися «на Пісках», десь поблизу чоловічої гімназії.²⁸

Чимала частина нашого міста зберегла своє традиційне планування. Так територія сучасного стадіону «Старт» споконвіку була вільною від забудови місциною, на якій упродовж кількох століть влаштовувалися ярмарки. 1665 року ярмарки в Миргороді були двічі на рік: на Різдво Богородиці й на Миколин день осінній.²⁹ У 70-80-х роках ХVІІІ ст. проводились 4 ярмарки. На початку ХХ ст. ярмаркова площа теж приймала гостей 4 рази на рік, щоразу по 7 днів: Середньопісний ярмарок був у березні, наступний – напередодні свята Вознесіння, Володимирівський ярмарок – із 9 по 15 липня, Миколаївський – із 1 грудня.³⁰ Головним товаром миргородських ярмарків була худоба. Щоби трохи розвантажити ярмаркову площу, з 1914 року частину ярмаркових торгів було перенесено на лівий берег, на Портянки – до млина Виноградова.

Від вулиці Шевченка до керамічного технікуму сьогодні тягнеться парк «Дружба», який було закладено в 30-х роках ХХ ст. Раніше тут стояли хати жителів, а трохи далі, на північ від нинішнього парку розміщався цвинтар колишньої старої Троїцької церкви (про це йдеться у нарисах «Вулиця Троїцька» і «Вулиця Шевченка»).

1896 року було відкрито Миргородський керамічний технікум імені М.В.Гоголя, він називався тоді художньо-промисловою школою. В першій чверті ХХ ст. у цьому закладі викладали відомі українські художники, мистецтвознавці й педагоги: О. Сластьон, В.Кричевський, Ф.Красицький, Ф.Балавенський, І.Падалка, Ю.Михайлів, І.Українець та інші. Це потужний пласт мистецької історії нашого міста.

1978 року на правому боці вулиці Гоголя було споруджено туристський готель «Україна».³¹ Раніше, в ХІХ столітті, цей район мав назву Підварки, тобто, передмістя. На початку ХХ століття тут жило чимало миргородських дворян. Нинішній будинок військового комісаріату (вулиця Гоголя, 150) старожилиці Миргорода називали будинком Старицького: його збудував для однієї з своїх дочок дідич Дмитро Старицький. Наприкінці цього самого кварталу, там, де сьогодні стоїть 9-поверховий житловий будинок № 162, до 1917 року була садиба дворянина Григорія Олексійовича Ярошенка, відомого свого часу громадського діяча, який входив до кола спілкування О.Сластьона та І.Зубковського.

Територія цвинтаря своєю північною частиною підходила до Вільхівщини (назва місцини, либонь, утворилася від прізвища миргородських дворян Ольховських).

Значний масив на північний захід від стадіону «Старт», між вулицею Гоголя й Озерною, сьогодні займає військова частина зв'язку. Тут традиційно, ще від ХVІІІ ст. дислокувалися війська: спершу козацькі, потім Миргородська штатна команда,³² російські царські війська, із 1904 по 1910 рік стояли 1-а і 3-я батареї Оренбурзького козачого артилерійського дивізіону.³³ Протягом 1917 – 1920 років територію військової частини займали різні війська: більшовики, німці, частини армії Української Народної Республіки (у січні 1919 р. тут стояв Миргородський курінь), денікінці, навіть ненадовго махновці. В 1934 – 1937 рр. тут дислокувався 75-й артилерійський полк; значна частина його офіцерського складу була репресована в 1937 – 1938 роках.

Навпроти гарнізону, на іншому боці вулиці Гоголя, там, де нині центральна районна лікарня, був Козацький плац, на якому вояки за всіх часів проходили муштру. Через сусідство Троїцької вулиці Козацький плац стали називати Троїцькою площею. На початку ХХ ст. тут проводилися літні ярмарки. На цій площі миргородська молодь влаштовувала великодні й троїцькі свята, гаївки (маївки). Згодом тут стали збиратися й соціалістичні маївки, через що Троїцьку площу перейменували в Первомайську (Першотравневу).³⁴

У першій чверті ХХ ст. на цьому майдані ще зберігалось кілька 150-літніх дубів, посаджених 1787 року з наказу тодішнього вірогідданого керівництва Миргорода на честь проїзду Україною імператриці Катерини ІІ.³⁵ З часом ті дуби було спиляно. Навесні 1962 року Першотравневу площу було засаджено молодими деревами (вони ростуть і досі), а в 1976 – 1978 роках на площі збудували центральну районну лікарню.

В середині – другій половині ХІХ ст. на території військової частини був цейхгауз (склад для зберігання зброї, обмундирування та продовольства) інвалідної команди, тюремний замок.³⁶ Наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. тут таки розмішався казенний горілчаний склад № 14 і акцизне управління, у віданні якого перебувала реалізація горілки. Тюрма займала досить велику площу між сучасними вулицями Гоголя, Козацькою і Лікарняною. Деякі з тюремних приміщень – каземати, за свідченнями миргородців, збереглися досі: в 1946 – 1947 роках там була ветеринарна школа, у другій половині ХХ ст. – школа механізації (професійно-технічне училище № 44).

Нещасних в'язнів миргородської тюрми, яких у 1917 – 1921 роках прирікали на смерть, виводили на страту до двох місць: або ліворуч від вулиці Гоголя – до урвища, що за єврейським цвинтарем, або праворуч – на Вільхівщину (сучасна вулиця Миргородських дивізій). Саме на Вільхівщині, на розі вулиць Гоголя й Миргородських дивізій, на околиці цвинтаря, поблизу сучасного будинку № 6, що на вулиці Миргородських дивізій, було зарубано офіцера Дубчака, відчайдушного українського патріота, керівника античехістського повстання в Миргороді 1 – 4 квітня 1919 року. Навесні 2009 року з нагоди 90-ї річниці повстання, на цьому місці заходами миргородської організації Української Народної партії було споруджено пам'ятний знак.

Цією самою дорогою повз Вільхівщину 28 жовтня 1941 року німецькі окупанти гнали на розстріл до протитанкових ровів мирне населення міста. На розі вулиць Гоголя й Миргородських дивізій 1968 року було встановлено пам'ятник визволителям Миргородщини.

На цвинтарі, що між вулицями Гоголя, Ломиковського й Миргородських дивізій, поховані визначні діячі Миргорода – засновник курорту Іван Андрійович Зубковський і художник Опанас Георгійович Сластьон. Друзі й сусіди за життя, вони й померли одного року – страшного 1933-го – й поховані на одному цвинтарі.

Як згадують миргородці, за нинішнім пам'ятником визволителям по вулиці Гоголя у 1933 році була страшна яма, де ховали померлих від голоду, іноді туди скидали ще живих людей, в яких уже не було надії на виживання. Після війни, в 40-х роках, на цьому місці діяла машинно-тракторна станція (МТС), а з 60-х років – «Сільгосптехніка».

Далі, правобіч від вулиці Гоголя, розташований мікрорайон Зінчаші. В першій половині ХХ ст. це був приміський хутір Зінчаша, де в 30-х роках діяв колгосп «17-й партз'їзд», а по війні – колгосп «Ленінський шлях».

Авторка цих рядків свідомо уникла розповіді про багато відомих в історії Миргорода фактів: про них можна довідатися в численних цілком доступних виданнях і публікаціях. В цьому ж нарисі ставилося за мету звідомити про забуті й напівзабуті, а то й зовсім не відомі події й факти. Історичні «дрібниці» не повинні забуватися.

Наше місто щороку розростається, напевно, буде збільшуватися в довжину й вулиця Гоголя. А значить, збагачуватиметься й історія головної артерії міста. Дай, Боже, нам, миргородцям, сили й доброї волі, щоб ми могли й хотіли зберегти, запам'ятати, увічнити славу нашого міста.

А ці рядки – то тільки дрібна часточка, порошина з тієї великої й величної історії Миргорода, яку, я впевнена, колись уповні дослідять і напишуть наші мудріші від нас нащадки.

ПРИМІТКИ

1. Полтавские губернские ведомости. – 1856. – С. 308; Памятная книжка Полтавской губернии, за 1865 год. Составлена П. Бодянским. – Полтава, 1865. – С. 97.
2. Центральний державний історичний архів України в м. Києві (ЦДІАУК). – Ф. 323. – Оп. 1. – Спр. 114. – Арк. 6.
3. Миргородський краєзнавчий музей (далі – МКМ). – Науковий архів. – План садибної землі Г.П.Палія в м. Миргороді, 1914 р.
4. МКМ. – Науковий архів. – Спогади М.М. Соколова (1988 р.). – Запис Л. Розсохи. Машинопис. – Арк. 2; Кучма В. Театральний Миргород (екскурс в історію) // Прапор перемоги. – 1995. – 15 липня. - № 58.
5. Отчет Миргородской городской управы за 1914 год. – Миргород, 1915. – С. 22.
6. Брокгауз Ф.А., Ефрон И.А. Энциклопедический словарь. – Т. 18. – СПб., 1893. – С. 417.
7. МКМ. – Науковий архів. – Альбом «Спогади М. Сидоренка про школу № 2».
8. Вся Полтава и губерния. На 1913 год. Адресная и справочная книга. Издание М.А. Ямпольского. – Полтава, 1913. – С. 133.
9. Описание атласа XVIII ст., подаренного Черниговской гимназии кн. Н.П. Голицыным // Киевская старина. – Т. XXIX. – 1890, апрель. – С. 141.
10. МКМ. – Науковий архів. – Спогади Більчинської.
11. Отчет Миргородской городской управы за 1914 год. – Миргород, 1915. – С. 20.
12. Аббасов А. Зубковский Иван Андреевич. – Воронеж, 1998. – С. 134.

13. Отчет Миргородской уездной земской управы за 1904 год. – Миргород, 1905. – С. 313.
14. Вісник Миргородської повітової Ради Робітничих, Селянських і Червоноармійських депутатів. – 1919. – 15 березня. - № 6.
15. Отчет Миргородской городской управы за 1914 год. – Миргород, 1915. – С. 19.
16. Спогади жительки Миргорода Валентини Степанівни Панащатенко.
17. Шевченко А. Заньковецька в Миргороді // Прапор перемоги. – 1984. – 4 серпня.
18. Комуніст. – 1935. – 28 вересня.
19. Червона трибуна (м. Миргород). – 1960. – 17 листопада. - № 136.
20. Про стосунки Т.Шевченка і П.Шершевицького див.: Моргуна О. Шевченко на Миргородщині // Рідне слово: Вісник літератури, мистецтва і науки. – Мюнхен – Карлсфельд, 1946. – Ч. 3-4. – С. 50 – 57; Передрук статті О. Моргуна див.: Сторінки історії Миргородщини: Збірник наукових праць. – Вип. 2. – Полтава: Рік, 2001. – С. 114 – 125; Фесенко А. Дорогий спогад про знаменну подію... // Гоголівський край. – 2000. – 12 квітня. - № 8; Розсоха Л. Декабристи і Миргородщина // Сторінки історії Миргородщини: Збірник наукових праць. – Вип. 2. – Полтава: Рік, 2001. – С. 40 – 43.
21. Денежный отчет Миргородской уездной земской управы за 1880 год. – Полтава, 1881. – С. 40.
22. Літературно-меморіальний музей Панаса Мирного. – Основний фонд. – Інв. № 249-д / 3635. – Репетін П. Спогади і критичні зауваження до біографії Панаса Мирного. – Рукопис. – Арк. 10.
23. Гончаренко Л. Тут жив великий поет // Прапор перемоги. – 1964. – 16 січня. - №7. – С. 4.
24. Зубковський І. Свидницький на Миргородщині: Уривок із спогадів // Плуг. – 1928. - № 12. – С. 62.
25. Червона трибуна. – 1958. – 5 вересня.
26. ДАПО. – Ф. 9083. – Оп.1. – Спр.225. – Арк. 100.
27. Детальніше про це див.: Розсоха Л. З історії Миргородської громадської бібліотеки // Миргородська міська бібліотека імені Д.Гурамішвілі (до 140-річчя заснування). – Миргород, 2001. – С. 3 – 21.
28. Єфимов В. Це все – ми (Рід Єфимових). – Дніпропетровськ: Пороги, 2004. – С. 205, 206.
29. Соловьев С.М. История России с древнейших времен. В 15 книгах. – Кн. VI. – М., 1961. – С. 332.
30. Хронологический список ярмарок, существующих в Полтавской губернии. – Полтава, 1912. – С. 13, 23, 32, 56.
31. Прапор перемоги. – 1978. – 22 листопада. – № 184.
32. Розсоха Л. Так починався миргородський гарнізон // Миргород – наш дім. – 2006. – 7 грудня. – № 49. – С. 1, 11.
33. Адрес-календарь и справочная книжка Полтавской губернии на 1904 год. Издание Полтавского губернского статистического комитета. – Миргородский уезд. – Полтава, 1904. – С. 4; Отчет Миргородской уездной земской управы за 1907 год. – Миргород, 1908. – С. 341.
34. Герасименко О. Перші кумачеві маївки // Прапор перемоги. – 1986. – 1 травня. - № 70. – С. 2.
35. МКМ. – Науковий архів. – Соколовская Е. Афанасий Георгиевич Сластион: Портрет по памяти. – Машинопис. – С. 1 – 2.
36. МКМ. – Науково-допоміжний фонд. – Інв. № 1574. – План м. Миргорода.

ВУЛИЦЯ ВОСКРЕСІНСЬКА

Воскресінська простягається від вулиці Гоголя (в її центральній частині) на захід, до перетину з вулицею Старосвітською в районі Харківського мосту. Свою назву вулиця одержала від Воскресінської церкви, яка існувала до середини 30-х років ХХ ст. Стояв цей храм на перехресті нинішніх вулиць Воскресінської й Кашинського.

Воскресінська вулиця входила до складу історичного району Пожежі, точніше, його північної частини. За давніх козацьких часів ХVІІ – ХVІІІ ст. вулиця починалася від так званих Міських воріт миргородської фортеці; ці ворота були приблизно там, де нині територія між центральною вхідною аркою курорту й райдержадміністрацією. Прямо за фортечною стіною і воротами розпочинався ретраншемент – другий ряд оборонних споруд. Цікаво, що за тих часів розрізняли поняття «город» і «місто». Городом називали фортецю (власне, те, що *огорожене*), а містом було те, що містилося поза межами фортеці, тому й ворота називалися Міськими.

Ретраншемент тягнувся по всій вулиці Воскресінській, аж до її кінця. Тут таки розміщалися й селітряні заводи. За доби козаччини селітрові промисли були дуже прибутковими, адже селітру в великих кількостях застосовували при виробництві пороху. Миргородщина ще за польського володарювання вважалася «селітряною державою», бо тут була адміністрація, яка керувала селітроварнями.

Для цього промислу було зручно використовувати залишки давніх городищ, могил та інших підвищень. Як свідчить опис Миргорода 1778 року, ретраншемент у Миргороді «селитренними завотчиками изрыт так, что по набережной стороны ретраншаменту мало што осталось»¹. Проте навіть на початку ХХ ст. наприкінці вулиці Воскресінської, в садибах жителів Костомарових і Воскобійників, ще зберігалися бурти – сліди давніх селітряних розробок – і видно було залишки оборонного валу з колишнього ретраншементу².

На самому кінці вулиці, на березі річки Хоролу, біля Харківського мосту й Харківської греблі за різних часів стояли водяні млини, один із яких позначений на плані міста Миргорода 1787 року³.

Протягом деякого часу, наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст., Воскресінська вулиця мала назву Харчова⁴, бо на ній були розміщені торгові ряди міського базару, де, як і сьогодні, торгували харчами. Там було, перфразовуючи Еміля Золя, «череву Миргорода». Розташування базарної площі майже не змінилося від тих віків, вона тільки незначною мірою перемістилася на захід.

1893 року населення Миргорода становило 11477 жителів. У місті було 1749 будинків, причому тільки 149 із них належали до будівель міського типу, решта ж – сільського. Торговельних будинків налічувалося 111, і більшість із них розміщалися на базарі та прилеглих вулицях, зокрема, й на Воскресінській. Кам'яних торговельних будинків у Миргороді було тільки 20⁵.

Велику роль у житті Миргорода відігравала Воскресінська церква. Точна дата її заснування не відома, ймовірно, це кінець ХVІІ ст. За правління миргородського полковника Данила Апостола, 1723 року Воскресінська церква в Миргороді вже діяла. При ній тоді існувала школа, де навчалися діти парафіян, і шпиталь, у якому надавали притулок калікам, старим, німечим, самотнім людям. У школі викладав дяк Петро Лук'янович, а на чолі шпиталю стояв староста Іван Сліпий⁶. Діяли ці церковно-громадські інституції й наприкінці 30-х років ХVІІІ ст.⁷

1744 року було споруджено нову будівлю Воскресінського храму (зазначмо, що протягом ХVІІІ – ХХ століть кілька разів будовано нові храми цієї церкви і всі їх роблено з дерева).

Священиками Воскресінської церкви були: Федір Іванов (за тодішньою традицією, прізвища священиків часто писалися по батькові, отже, о. Федір був сином Івана), служив близько 1737 – 1750 років; Іван Боровик, дід художника В. Боровиковського, – на початку 60-х років XVIII ст.; Єлисей Кременецький, близько 1757 – 1788 років; Іван Християнович, у 60 – 70-х роках XVIII ст.; Костянтин Петрашевський, близько 1812 року; Юхим Іванович Стеблинський, служив близько 1827 – 1840 років; Михей Васильович Демидовський (роки життя 1831 – 1884); М. Пивоваров, служив у 1894 – 1897 роках; Дмитро Антонович Мільгевський, близько 1904 – 1913 років; Михайло Олексійович Крем'янський, початок XX ст., та інші.⁸

1812 року миргородці зібрали повітове ополчення, яке в складі губернського ополченського війська виступило проти Наполеона Бонапарта. 7 серпня 1812 року протоієрей Костянтин Петрашевський у Воскресінській церкві благословляв воїнів святою іконою на ратну справу.

Воскресінська церква була наново збудована 1867 року, за священика Михея Демидовського. Багато миргородців дбали про облаштування свого храму, серед них миргородська дідишка Тетяна Васецька, яка давала значні пожертви на миргородські церкви.

10 травня 1894 року при Воскресінській церкві вперше в Миргороді було відкрито жіночу церковнопарафіяльну школу. В її першому випуску 1897 року налічувалося всього три учениці, але того самого року в школі розпочали навчання вже 27 вихованок⁹. Цю школу було відкрито за активної участі церковного старости Василя Михайловича Пекура, про якого йтиметься далі. На початку XX ст. цією школою завідувала дружина Пекура Євдокія Степанівна, вчителем Закону Божого був священик Дмитро Мільгевський, вчителькою – Надія Курдиновська. 1902 року в Воскресінській церкві відспівував обідню знаменитий український хор М.В.Лисенка, який прибув до Миргорода з концертом.

Яскравою особистістю, яка залишила по собі добру пам'ять у миргородців, був священик Воскресінської церкви о. Симон Явтушенко (Явтух-Павличевський, 1893 – 1946). Він прибув до Миргорода близько 1922 року як протоієрей Української Автокефальної Православної Церкви (УАПЦ) і став настоятелем у храмі Воскресіння. Це був самозречений патріот України, палкий проповідник, який ставив метою свого життя створення саме української церкви. Жителі міста запам'ятали його пристрасні, яскраві проповіді про любов до України. Талановитий промовець із виразною жестикуляцією, високий і кремезний чоловік, він справляв велике враження на парафіян і, як стверджують, за натурою був більше схожий на оратора на майдані, ніж на проповідника моралі й смирення.

Близько 1923 року о. Симон швидко навернув Воскресінську парафію до автокефалії. Особливо прихильною була до нього миргородська молодь, яка за тих років у своїй переважній більшості була високо патріотичною і відданою Україні. Згодом о. Симон перейшов служити священиком до Миргородської Троїцької церкви й теж зробив її автокефальною.

Така нестримна діяльність щирого українця не припала до вподоби більшовицькій владі. Протягом 1922 – 1925 років його шість разів заарештовували чекісти й органи ДПУ, і йому довелося зазнати всіх тюремних «принад» у в'язницях Миргорода, Полтави, Лубен, Харкова¹⁰. У березні 1927 року о. Симона було засуджено Особливою нарадою при ДПУ до позбавлення волі на два роки, потім ще додалися три роки заслання на Урал¹¹. Усього в ув'язненні він пробув чотирнадцять років.

У Миргороді о. Симон винаймав помешкання неподалік від Воскресінської церкви в міщанки Мотрі Іванівни Демидовської (нині це будинок № 12 на провулку Заливному).

Після численних арештів священику було небезпечно далі залишатися в Миргороді, а надто в 30-х роках, коли почалися масові репресії й розстріли, тому він виїхав із міста.

Жителька Миргорода Тамара Василівна Козакова (1913 року народження), онука М.І.Демидовської, розповідала, що на початку 40-х років о. Симон якось завітав до Миргорода й повідомив, що живе десь у автокефальному монастирі й уже посвячений у єпископи. Подальша його доля губиться в веремії літ і подій. Відомо, що в березні 1944 року він виїхав на Захід, жив у Чехії, радянською владою був силоміць репатрійований до Радянського Союзу, засуджений; життя діяча закінчилося на Харківщині.

Після о. Симона, в 1923 – 1930 роках у Воскресінській церкві служив Іван Іванович Воскобійник (1900 – 1938), священик УАПЦ. Родина Воскобійників мала будинок на вулиці Воскресінській. 1938 року, незважаючи на те, що І.І.Воскобійник уже не був церковнослужителем, а працював обліковцем на Миргородському маслозаводі, органи НКВС заарештували його й розстріляли. Доля ж самої Воскресінської церкви повторила долю тисяч храмів України за сталінських часів: її було зруйновано близько 1935 року, так само як і миргородську Троїцьку церкву.

Приблизно на місці нинішнього районного будинку культури за перших десятиліть ХХ століття жила родина Ксьонзенків. Дід Іван Ксьонзенко походив із міцного козацького роду, який мав 100 десятин землі, цегельню, шкіряне виробництво. Був щирим українцем, знав грамоту, співав на криласі Воскресінської церкви. Традиційний український патріотизм він передав і своєму онукові Павлові Михайловичу Ксьонзенкові (нар. 1896 р.), якого «за малоросийское мышление» було виключено з миргородської гімназії. Павло служив правпорщиком у царській армії, палко вітав Лютневу революцію 1917 року, в якій бачив запоруку звільнення українського народу. Повернувшись до Миргорода, створив тут гайдамацький козацький загін, який 1918 року влився до складу 2-го Запорізького полку під орудою знаного українського військового діяча Петра Болбочана. За це 1920 року більшовицька влада засудила офіцера українського війська Павла Ксьонзенка до страти, потім вирішила заслати на Соловки. Звідти хороброму молодому миргородцеві неймовірними зусиллями вдалося втекти. Під час Другої світової війни Павло поринув у вир українського життя в Києві, за що був заарештований гестапо, зазнав катувань. Доля закинула його на Захід, із 1952 року жив у США, в м. Гарфорд, де віддав чимало сил розвоєві Української Автокефальної Православної церкви. У його доньки Людмили зберігся батьків архів, з якого нам удалося довідатися про цю непересічну постать українця-борця. Миргородська родина Ксьонзенків у 20-х – 70-х роках зазнавала утисків із боку органів НКВС, МДБ, КДБ.

За будинком культури, у глибині двору, ближче до нинішнього автовокзалу, у 30-х – 40-х роках діяла миргородська машинно-тракторна станція (МТС, відкрита 1931 року). Її парк за перших часів існування складався, здебільшого, з тракторів «Фордзон». На початку 30-х років у МТС працювали трактористи Олексій Горобець (бригадир), Василь Яшний, Василь Устименко, Андрій Джунь, перша жінка-трактористка, жителька Харківки Олеся Кулик, яка стала відомою на всю Україну завдяки віршеві Павла Тичини «Пісня трактористки». В підвалі контори МТС 1938 року проводилися курси трактористів. Наставниками груп курсантів були перші трактористи району А. Джунь і В. Яшний. МТС була, по суті, «важкою артилерією» в справі здійснення на Миргородщині більшовицької політики колективізації. Саме через утручання МТС було, наприклад, зламано комуністичною владою активний опір селян Керменщини (Малинівки), які не хотіли проведення колективізації.

На протилежному боці Воскресінської вулиці, навпроти колишньої МТС, там, де сьогодні західна межа ринку, у 1946 – 1949 роках діяв обзобудівний завод, який випускав вози, чавунне литво для домашніх печей і плит, металевий посуд та інші побутові речі. 1947 року на заводі діяли цехи – ковальський, ливарний, механічний, колісний, столярний,

слюсарний, деревообробний, бондарний, пилорама; 1948 року при заводі стали до дії ще й парова електростанція, борошномельний цех та олійниця. 1956 року обозобудівний завод перетворено на ливарно-механічний, а 1963 року його було перенесено на початок вулиці Гоголя, на територію ліквідованого шкірзаводу, і з 1965 року ливарно-механічний завод став називатися арматурним¹².

Незважаючи на тяжкі повоєнні часи, на обозобудівному заводі активно діяла художня самодіяльність – хор, драматичний гурток. Особливий успіх у глядачів-миргородців мала вистава за п'єсою І.Котляревського «Наталка Полтавка», де грали талановиті самодіяльні актори: роль Виборного виконував Володимир Горбенко, Возного – його брат Петро Горбенко, солдата – Яків Сітко, Наталку – дружина Сітка Марія Михайлівна Склярівна, сестра відомого миргородського кобзаря Івана Скляра.

На Воскресінській вулиці 1861 року протягом деякого часу розміщалися міська громадська бібліотека, яку заснували письменник Анатолій Патрикійович Свидницький і земський лікар-просвітник Никандр Семенович Кашинський. Як стверджують, уперше бібліотека була відкрита в будинку миргородця Березовця¹³ (нині це територія будинку № 10), який стояв неподалік від Воскресінської церкви. Березовці мали корчму біля базару.

На місці сучасного будинку № 31 стояв дім, де на початку ХХ ст. розміщалися приватна нотаріальна контора дворянина Василя Михайловича Пекура (вона згоріла під час війни 1943 року), а його житловий будинок досі зберігся – це сучасний № 37. Поруч із ним росте столітній дуб, який прикрашує всю вулицю, він посаджений ще 1898 року Василем Михайловичем Пекуром на честь народження його сина. В.М.Пекур 1915 року був гласним Миргородської міської думи, займався громадською роботою, цікавився культурним життям міста, був старостою Воскресінської церкви. Його дружина – миргородська вчителька Євгенія Степанівна, донька священика Богдановича з села Зуївців, і її рідний брат Микола Степанович Богданович (1861 – 1912), земський діяч, належали до кола близьких знайомих Івана Андрійовича Зубковського, відомого миргородського лікаря, майбутнього засновника миргородського курорту.

Обидві родини – і Богдановичі, й Зубковські – були учасниками народницького руху 70 – 80-х років ХІХ ст.¹⁴ У брата І.А.Зубковського Миколи Андрійовича та в Миколи Степановича й у Євгенії Степанівни Богдановичів у Миргороді й у Зуївцях зберігалася заборонена народницька література, яку вони розповсюджували по селах.

У будинку Пекурів у 30 – 50-х роках ХХ ст. наймала помешкання миргородська вчителька Катерина Іванівна Зубковська (1885 – 1961), донька славетного лікаря. Тут її на схилі літ доглядала онука нотаріуса В. Пекура Неоніла Вікторівна. Сумно, але факт: радянська влада зовсім не цінувала визначних діячів міста, які мали не пролетарське походження. По смерті І.А.Зубковського влада відібрала його власну садибу з двома будинками на вулиці Троїцькій, і донька лікаря змушена була злиденно доживати віку в чужих стінах.

На початку ХХ ст. протягом деякого часу на Воскресінській вулиці, в будинку власниці Штучної, винаймав помешкання для своєї сім'ї український поет Володимир Іванович Самійленко (1864 – 1925), який із 1902 року служив секретарем у Миргородській повітовій земській управі. Він приятелював із своїм сусідом і колегою Василем Савовичем Козаковим, обоє захоплювалися музикою, грали в драматичному гуртку при Народному Домі.

З Воскресінською вулицею була пов'язана й родина миргородців Рудченків, з якої вийшов письменник Панас Мирний. Хоч самі Рудченки були мешканцями правобережної частини Миргорода, проте на Воскресінській жило чимало їхніх приятелів і знайомих. Наприклад, на місці нинішнього будинку № 51 на початку ХХ ст. жила інтелігентна родина Костомарових. Як згадував миргородець Іван Вовк, Костомарови доводилися

ріднею батькам Панаса Мирного¹⁵. На нашу думку, вони мали споріднення через миргородську родину Пищимух (рудченківських родичів). Іван Михайлович Костомаров незадовго до жовтневого перевороту 1917 року служив на посаді товариша директора, тобто заступника директора, Миргородського громадського банку¹⁶. Його дружиною була Варвара Павлівна Пищимуха. (До речі, на початку ХХ ст. в центральній частині Миргорода існувала вулиця Костомарівська, названа, згадаємося, за прізвищем цих жителів. Очевидно, це західна частина нинішньої вулиці Воскресінської, яка виходить до Харківського мосту). За років радянської влади, коли почалося переслідування дворянства й інтелігенції, Костомарови, остерігаючись репресій, виїхали з Миргорода до Слов'янська.

Сусіди й приятелі Костомарових і Пекурів – Грушевські – були миргородськими педагогами. Олександр Петрович Грушевський з 1905 року служив учителем Миргородської парафіяльної школи, а Софія Петрівна Грушевська, вихованка Полтавської Маріїнської жіночої гімназії, – учителькою Миргородської сільської народної школи.¹⁷ Либонь, до цього роду належав і Олексій Грушевський, протоієрей УАПЦ, диригент церковного хору в Миргороді, якого 1929 року було розстріляно більшовицькою владою, нещадною до української церкви.

Жила на Воскресінській вулиці також інтелігентна родина Сокурів – миргородський гласний Михайло Павлович із дружиною Євдокією. Його брат Григорій Павлович учителював у нашому місті, 1938 року він був репресований і розстріляний.

На місці сьогоднішнього будинку № 22 на вулиці Воскресінській (там, де нині майстерня з ремонту побутової техніки) у ХVІІІ ст. була садиба священників і іконописців Боровиків. Іван Боровик, вікарій Воскресінської церкви, всю свою сім'ю залучав до облаштування храму, надто що вона мала добрий малярський хист. Ікони для миргородських церков писали сини отця Іван Боровика, особливо вдавалося це мистецтво Луці Боровику, який передав родові малярські вміння своїм чотирьом синам – Володимирові, Василеві, Петрові та Іванові¹⁸.

Володимир Лукич Боровиковський (1757 – 1825) до тридцятилітнього віку жив у Миргороді, служив значковим товаришем Миргородського полку, виконуючи малярські замовлення, робив розписи місцевих церков, писав ікони. З кінця 1788 року, коли в Україні вже було зліквідовано козацький лад, він виїхав до Петербурга. Ставши всесвітньо відомим майстром портретного живопису, Володимир Боровиковський протягом усього життя тужив за рідним Миргородом і мріяв про повернення до нього.

Будинок Боровиків у Миргороді не зберігся. У ХІХ ст. на місці їхньої садиби жила сім'я дворян Ярошенків. За часів розквіту української кооперації, в 20-х, а також у 30-х роках на Воскресінській вулиці була розташована контора міського споживчого товариства; 1935 року це товариство в Миргороді очолював Іван Федорович Ярошенко. На місці садиби Боровиків і Ярошенків у 50-х – 70-х роках ХХ ст. постала контора Миргородського міськторгу.¹⁹

Історичні джерела свідчать, що на вулиці Воскресінській як одній із центральних вулиць Миргорода було чимало магазинів, торговельних яток тощо. На жаль, сьогодні, з плином часу, вже не вдається точно визначити місця їхнього розташування. Купці-євреї Юфи, які відомі в Миргороді з 70-х років ХІХ ст., розгорнули в місті значну торгівлю. Шевель Юфа, який був агентом російського страхового товариства в Миргороді, на початку ХХ ст. володів на базарі й на вулиці Воскресінській кількома магазинами – галантерейних товарів, шапок і капелюхів, взуття²⁰. Після 1917 року Юфа виїхав із Миргорода, а за часів непу (нової економічної політики) знову повернувся сюди. Проте 1926 року його було заарештовано органами ДПУ²¹, і відтоді миргородцям про нього нічого не відомо.

Жив на Воскресінській вулиці купець Бабенко, який був тут хазяїном великого магазину одягу. Його життєва доля склалася так само, як і в купця Юфи: після згортання непу він був заарештований. Мав власний магазин готового одягу також популярний у місті кравець Соболев. Миргородський міщанин Давид Осипович Маркович вів на цій вулиці торгівлю аптекарськими товарами.

Історія вулиці Воскресінської акумулює в собі значну частину миргородської старовини. Подальші дослідження мають відкрити ще не одну цікаву сторінку з минувшини.

ПРИМІТКИ.

1. Описание атласа XVIII ст., подаренного Черниговской гимназии кн. Н.П. Голицыным // Киевская старина. – Т. XXIX. – 1890, апрель. – С. 140.
2. Пирогов А. Заметки по истории Миргорода: Рукопис. – Без дати (ймовірно, 60-і рр. XX ст.). – Без пагінації.
3. План повітового міста Миргорода // Описи Київського намісництва 70-80 років XVIII ст. – К.: Наукова думка, 1989. – С. 220.
4. План міста Миргорода // Адміністративно-територіальний поділ Полтавщини (1648 – 1941 рр.): Довідник з історії адміністративно-територіального поділу. – Полтава: Департамент поліграфії ПП «ЕНТ» (м. Кременчук), 2002. – С. 203.
5. Города Полтавской губернии по оценочному описанию. – Полтава, 1909. – С. 7.
6. Швидько Ганна. Компут і ревізія Миргородського полку 1723 р. – Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2004. – С. 314.
7. ІР НБУВ НАНУ. – Ф. І. – Спр. 54476 – 54478 (28). – Арк. 45.
8. Про історію Воскресінської церкви та її священників див. також: Людмила Розсоха. Миргородська старовина: Дослідження, статті, нариси, розвідки. – Кобеляки: Кобеляки, 2002. – С. 97 – 101.
9. Полтавские епархиальные ведомости. – 1897. – Часть неофициальная. - № 16. – С. 608, 609.
10. Ревегук В. З історії УАПЦ на Полтавщині в перші роки її існування // Полтавські епархіальні відомості. – 1998 / 1999. – Число 5. – С. 43; Сазанський А. «За Україну його замучили колись» // Миргород – гоголівський край. – 2004. – 30.06. - № 27. – С. 9.
11. Реабілітовані історією. Полтавська область. – Книга четверта. – Київ – Полтава: Видавництво АСМІ, 2006. – С. 574.
12. Миргородський краєзнавчий музей. – Науковий архів. – Копії з книг наказів Миргородського обозобудівного заводу (з відомчого архіву ВАТ «Армапром»); Там само. – Миргородському ВАТ «Армапром» - 60: Спецвипуск. – [Миргород, 2006]. – С. 5, 6.
13. Герасимов М. Анатолій Свидницький // Червона трибуна. – 1952. – 13 вересня. - № 109.
14. ДАПО. – Ф. 9083. – Оп. 1. – Спр. 98. – Арк. 1 – 2 зв.
15. Миргородський краєзнавчий музей. – Науковий архів. – Лист Борсука, працівника Полтавського музею П. Мирного, до Семена Семеновича [Бець-Харченка], 1961 р.
16. ІР НБУВ НАНУ. – Ф. 290. – Спр. 2913. – Арк. 80.
17. Отчет Миргородской уездной земской управы за 1902 г. – Миргород, 1903. – С. 101; Отчет МУЗУ за 1907 г. – Миргород, 1908. – С. 88.
18. Детальніше про родину Боровиків див.: Людмила Розсоха. Миргородська старовина: Дослідження, статті, нариси, розвідки. – Кобеляки: Кобеляки, 2002. – С. 202 – 213.

19. Калюжний І. Культурно-історичні пам'ятники на Миргородщині // Червона трибуна. – 1954. – 3 грудня.
20. Вся Полтава и губерния. На 1913 год. Адресная и справочная книга. – Издание М.А.Ямпольского. – Полтава, 1913. – С. 133, 134.
21. Звідомлення жительки м. Миргорода Тамари Василівни Козакової. – Запис 2000 р.

ВУЛИЦЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Це одна з найстаріших вулиць міста Миргорода. За давніх часів вона впритул прилягала до міського укріплення, власне, це була південно-східна межа колишньої миргородської фортеці: звідси, від Сорочинських фортечних воріт починався Сорочинський шлях (нині однойменна вулиця).

На південний схід від вулиці Незалежності розкинувся найбільший у Миргороді історичний район Портянки – сьогодні це вулиці П. Мирного, Д.Апостола, Перемоги, 8 Березня, Б.Хмельницького, Д.Гурамівшвілі. Західний край вулиці упирався в куток, що здавна іменувався Пожежею. Посередині вулиця перехрещувалася з головною магістраллю міста – сучасною вулицею Гоголя.

За різних часів розглядувана нами вулиця мала різні назви: Дворянська, Свидницька, Піонерська, Леніна, Незалежності.

За квартал на північний захід від нинішньої вулиці Незалежності споконвіку розміщувався торг, торгові ряди, базар. Східний край вулиці упирався в річку Хорол (сьогодні треба було б пройти попід аркою краєзнавчого музею).

За часів козацтва там, де сьогодні стоїть 9-поверховий житловий будинок (вул. Незалежності, 2), пролягала фортечна брама, оборонний вал, довкола яких містилися садиби заможних козаків Миргородського полку.

Із Дворянської вулиці – так до 1918 року називалася вулиця Незалежності – перетинаючи перпендикулярну їй вулицю Сорочинську, до річки Хоролу пролягала широка міська стічна канава (нині тут арка музею). Як свідчить звіт Миргородської міської управи за 1914 рік, у Миргороді було лише три вулиці, які мали на проїжджій частині бруку – це Гоголівська, Сорочинська й Дворянська. Тротуари робили з дерев'яних колод і дошок, у такому вигляді тротуар на вулиці Піонерській зберігався аж до 30-х років ХХ ст.

На розі вулиць Сорочинської і Дворянської, в приватному будинку (в районі сучасного краєзнавчого музею) з 1889 року розміщався друкарня міщанки Шифри Вульфівни Шик, у якій друкувалися газети, земські видання, поштові листівки з видами Миргорода, художні твори. Трохи далі на північ від друкарні стояла синагога, яка в роки Першої світової війни стала притулком для сотень біженців-євреїв: єврейський комітет під орудою купця Л.М.Виноградова влаштував у дворі синагоги казани для приготування їжі, надавав біженцям медичну допомогу.

Наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. вулиця мала назву Дворянська, через те що за тих часів на місці нинішньої міської бібліотеки імені Д.Гурамівшвілі розміщався будинок Дворянського зібрання (його ще називали Дворянським будинком, Дворянським клубом). Жителька Миргорода Єфросинія Соколовська, хрещениця Опанаса Сластьона, писала в своїх спогадах, що після 1905 року «пустир на Свидницькій вулиці [таку назву вулиця одержала пізніше – Л.Р.] зайняли для будівництва величезного будинку Дворянського

зібрання з залами для спорту і театру, великий двір залишили для заїзду екіпажів»¹. Була при ньому і дворянська бібліотека.

Саме в цьому будинку 1918 року більшовицький військово-революційний комітет проголосив про перехід влади в Миргороді й повіті до своїх рук. Із встановленням радянської влади 1920 року цей будинок був зайнятий миргородським повітовим військовим комісаріатом². Назва вулиці Дворянської виявилася не відповідною тодішній політиці, постало питання про її перейменування. На пропозицію лікаря І.А.Зубковського 1918 року вулиці присвоїли ім'я українського письменника Анатолія Свидницького, який у 1860 – 1862 роках жив у Миргороді й залишив помітний слід у культурно-освітній сфері міста. Дворянський клуб перетворився на робітничий клуб, міський клуб, потім клуб кустарів³. У 20-х роках у цьому клубі щопонеділка збиралися члени Миргородської філії Спілки селянських письменників «Плуг». Філія була створена 1924 року, головою її був письменник Григорій Михайлець, а секретарем – Петро Горбенко.

1935 року в цьому клубі проходив грандіозний судовий процес із приводу зловживань на миргородському курорті. Згодом клуб віддали юним миргородцям, там стали приймати в піонери, з нагоди чого на Сорочинській вулиці організовували факельну ходу; в клубі показували кінофільми, влаштовували танці. Як міський клуб цей будинок недовго діяв і після визволення від німецьких окупантів – з 1943 по 1951 рік. 1951 року став до дії новий міський будинок культури в центрі вулиці Гоголя, а на місці старого, аварійного, на вулиці Леніна (тодішня адреса була – вулиця Жовтнева, 8) 1955 року збудували міську бібліотеку, яка була названа ім'ям грузинського поета Давида Гурамішвілі.

На території нинішнього скверу Козацької Слави й пам'ятника миргородському козацтву раніше, з 1930 по 1943 рік, стояв будинок районної бібліотеки, який спалили німці у вересні 1943 року, відступаючи з Миргорода.

1910 року на Дворянській вулиці один підприємливий комерсант улаштував нову на той час прибуткову справу – кінематограф «Люзіон» на 20 місць.⁴ Він розміщався в невеличкому будинку, але відвідувачів, охочих побачити нове диво, приходило чимало. Кіносеанс відбувався раз на тиждень.

На місці нинішнього літературно-меморіального музею Давида Гурамішвілі й побутового комбінату до 1917 року стояв будинок, який належав заможному миргородському купцеві походженням із селян Миколі Івановичу Карпову, який був власником великої пекарні, а також утримував номери для приїжджих. За радянських часів його син, майстер-кондитер Карпов, змушений був скоротити виробництво, залишивши тільки пекарню в підвальному приміщенні свого будинку (тісто місили в великих коритах уручну). Але невдовзі, в 30-х роках, остерігаючись більших репресій проти нього як колишнього власника, Карпов перейшов працювати робітником до іншої пекарні, що була в віданні споживчого товариства. Керувати ж роботою колишньої карповської пекарні став більшовик, у минулому артилерист, учасник громадянської війни Яків Тихонович Іщенко, запеклий активіст, який займався розкуркуленням. На другому поверсі будинку Карпова в 30-х роках діяла артіль імені Менжинського, а також артіль імені 14-річчя Жовтня. Перша з артілей була названа на честь В.Р.Менжинського (1874 – 1934), радянського державного й партійного діяча. Це була одна з великих артілей області, в якій діяли цехи індпошиву, масового пошиву, трикотажний, шапковий і ткацький цехи, фарбувальня. Німецькі окупанти знищили це виробництво, відновлене воно було після звільнення Миргорода. 1944 р. в артілі працювали 42 члени, головою була Кричевська. Артіль була оснащена 15 ткацькими верстатами (ткали доріжки, паси до машин), працював цех із пошиття картузів, годинникова майстерня.⁵ В 60-х роках ХХ ст. на місці цього будинку спорудили новий – для побутового комбінату.

Миргородський літературно-меморіальний музей Д.Гурамішвілі й пам'ятник грузинського поета поряд із ним було відкрито 12 травня 1969 року, під час проведення в Україні Декади грузинської літератури й мистецтва.

Двоповерховий будинок № 17 збудований 1960 року для міського комітету комуністичної партії України; після здобуття Україною незалежності 1991 року приміщення було віддане для адміністративного будинку міської ради.

До жовтневого перевороту 1917 року на Дворянській вулиці діяв Миргородський міський громадський банк (це на місцині, що за сучасним будинком міської ради, де в другій половині ХХ ст. функціонував будинок профспілок); там таки ж було й помешкання директора банку Архипа Макаровича Устименка. За радянської влади, у 20-х роках, у цьому будинку розмістилася міська рада і краєзнавчий музей⁶. А в 30-х роках приміщення передали під піонерський клуб, тож невдовзі й вулицю Свидницького було перейменовано на Піонерську.

У нинішньому будинку № 25 жив знаний у місті бандурист і співак (бас) Михайло Никифорович Лукаш (1908 – 1995), учасник Миргородської капели бандуристів. У 30-х роках він зазнав репресій, заслання, де працював робітником-бетонником. Був учасником Великої Вітчизняної війни, мав поранення. Після одужання грав у солдатських ансамблях, до кінця життя в Миргороді не розлучався з бандурою. У другій половині цього самого будинку в середині ХХ ст. жив голова Миргородської міської ради Литвин.

Ще й сьогодні по вулиці Незалежності, № 27/19 (на розі з вулицею Кашинського) зберігся старий будинок, який колись належав Олександрові Івановичу Ксьонзенку, сподвижникові І.А.Зубковського. Вихованець Київського університету, член Миргородського народницького гуртка, лікар у Сорочинцях і в Миргороді, земський і громадський діяч, публіцист, краєзнавець, дійсний член Полтавської вченої архівної комісії, автор статей про Гоголя, про усипальню гетьмана Д.Апостола – це лише деякі сторони багатогранної діяльності О.І.Ксьонзенка. Його будинок за радянської влади був націоналізований. В пізніші десятиліття в ньому розміщалися різні установи – народний суд, художня майстерня, бюро з працевлаштування. Нині в цьому будинку діє міський відділ культури, нотаріальна контора, майстерня художника В.Брикульця. Чудові кахляні печі – це єдине, що сьогодні ще нагадує про давнину цієї будівлі.

Навпроти будинку Ксьонзенка, на розі вулиць Дворянської й Кашинського (де сьогодні будинок № 12, що по вулиці Кашинського), стояла садиба миргородців Соколових – талановитої артистичної родини. Микола Михайлович Соколов (1906 – 1994), відомий миргородський співак-тенор, який народився тут, стверджував, що саме його в дитинстві було сфотографовано біля батьківського будинку на відомій поштовій листівці початку ХХ століття «Вулиця Кашинська». Микола Михайлович замолоду співав у хорі сусідньої Воскресінської церкви, із 1936 року став учасником Миргородської капели бандуристів, згодом солістом Державного українського народного хору імені Г. Верьовки, працював у різних філармоніях України. Вже немолодим повернувся до Миргорода, де брав активну участь у художній самодіяльності, співав у хорі ветеранів праці при районному будинку культури. Сестра Миколи Михайловича Олександра Михайлівна стала дружиною миргородського художника й самодіяльного артиста Олександра Васильовича Стельмаха (про нього йдеться у нарисі «Вулиця Шевченка»).

Ще з середини ХІХ ст. на розі вулиць Полтавської (нині Гоголя) й Дворянської містилася поштова контора, 1880 року там було відкрито також телеграфну станцію. 1913 року міщанин Вепринський тримав на Дворянській вулиці готель, а купець Ігнатищев розмістив на ній свої пивні склади⁷. 1915 року вулиця була електрифікована.

Місцина на розі вулиць Гоголя й Дворянської (нині вулиця Незалежності, № 10) була вигідною для влаштування заїжджого двору, що й зробили у першій чверті ХХ ст. заможні

миргородські міщани Якименки. Тут таки поряд, де тепер стоїть будинок миргородців Жолдаків і насінневий магазин (це через дорогу від нинішнього магазину «Сільпо»), у 30-х роках працювала пекарня міського споживчого товариства.

У другій половині ХХ століття вулиця Піонерська була перейменована на вулицю Леніна. У 60 – 70-х роках вона зазнала помітних змін, було споруджено нові приміщення побутового комбінату, пошти, універмагу, будинки міського комітету КПУ, профспілок, районної бібліотеки, кафе «Горна Оряховиця» (останнє одержало назву від болгарського міста-побратима Миргорода).

З 1990 року на цій вулиці – в музеї Д.Гурамішвілі, в міській бібліотеці – вперше збиралися представники миргородської громадськості національно-демократичного спрямування (Товариства української мови, Народного Руху України, Демократичної партії України, Союзу Українок, Спільки офіцерів України, «Просвіти»). Саме звідси починався процес демократизації миргородської людності, саме тут 1990 року було започатковане видання першої на Миргородщині незалежної газети «Майдан». 1996 року вулиця Леніна здобула нове найменування – вулиця Незалежності – на честь найвизначнішої події в історії нашої держави, в пам'ять про тих предків-миргородців, які протягом віків боролися за волю України.

ПРИМІТКИ

1. Миргородський краєзнавчий музей (далі – МКМ). – Науковий архів. – Соколовская Е. Афанасий Георгиевич Сластион: Портрет по памяти. – Машинопис. – С. 35.
2. МКМ. – Науковий архів. – Наказ Миргородського повітового військового комісара від 5 квітня 1920 р.
3. МКМ. – Науковий архів. – Спогади П.С.Скиби.
4. Трембак І. 70 років радянського кіно // Прапор перемоги. – 1989. – 26 серпня. - № 136. – С. 3.
5. ДАПО. – Ф. 15. – Оп. 1. – Спр. 261.
6. Білоус Г. Миргородський повітовий художньо-промисловий і науковий музей на початку 20-х років. – МКМ. – Науковий архів. – Машинопис. – С. 3.
7. Вся Полтава и губерния. На 1913 год. Адресная и справочная книга. Издание М.А. Ямпольского. – Полтава, 1913. – С. 133.

ВУЛИЦЯ СОРОЧИНСЬКА

Вулиця Сорочинська – одна з найдавніших вулиць нашого міста. В XVII столітті це був Сорочинський шлях, що вів до найбільшого на Миргородщині містечка – Сорочинців. Починався шлях від однієї з чотирьох брам Миргородської фортеці, ця брама теж називалася Сорочинською. Вона була розташована приблизно на місці нинішнього скверу Козацької Слави. В миргородських документах 1763 року знаходимо свідчення про те, що «в городе Миргороде в замку, поуз вал близ брамы и выезду до города Сорочинец»¹ був розташований двір з двома хатами і «плецем», що належали заможній городській козацькій Марії Мордич, які вона передала своєму зятеві миргородському козакові Антонові Маляренкові, канцеляристові Миргородської сотенної канцелярії.

Коли Миргород став розростатися і його жителі розселилися далеко поза межами фортеці, зокрема, й пообіч Сорочинського шляху, той перетворився на однойменну вулицю. В XIX – на початку ХХ століть вулиця Сорочинська мала більшу, ніж сьогодні, протяжність у північно-західному напрямку. Вона перетинала вулицю Дворянську (нині Незалежності), Казначейську (сьогодні це центральна алея курорту), далі пролягала повз Успенський собор і виходила аж до річки Хоролу. Саме там, поблизу собору й на перетині

Сорочинської та Казначейської вулиць, розміщалися більшість офіційних установ міста, зокрема, й повітовий суд, який став відомий усьому світові завдяки Гоголю. Згадаймо іронічний опис суду в «Повісті про те, як посварився Іван Іванович з Іваном Никифоровичем»: «... в нем, милостивые государи, восемь окошек! восемь окошек в ряд...».

Від центру міста вулиця тягнулася на південний схід, а ще далі – на схід, де проходила через великий історичний район – передмістя Портянки. Тут на Сорочинську виходили поперечні вулиці Шапочанська (нині це північна частина вулиці Панаса Мирного), Паськівська (сучасна Данила Апостола), Гавришівська (Бережанська), Пантівська (згодом Вовчанська, нині Богдана Хмельницького). Ще далі по ходу вулиці Сорочинської стояла церква Всіх Святих (її називали Малою) і цвинтар, за якими розкинулися незорі поля миргородців. На початку ХХ століття вулиця Сорочинська мала бруківку, частково вона була вимощена колодами. В документах 1917 року зафіксована назва вулиці – Великосорочинська. За радянських часів, у 20-х – 70-х роках, вона мала назву вулиця Жовтнева.

Наприкінці ХVIII століття миргородська фортеця вже занепала, Сорочинську браму як непотрібну було зруйновано, на її місці стали селитися міщани. Ще й сьогодні на Сорочинській вулиці можна побачити старі будинки, деякі з них – аж із позаминулого ХІХ століття. Ця вулиця ще зберігає в собі дух старого Миргорода. Пройдімо нею...

Там, де сьогодні перетинаються вулиці Сорочинська й Незалежності, за давніх часів була площа, де на свята влаштовувалися народні гуляння. На місці сучасного 9-поверхового будинку, що поряд із краєзнавчим музеєм, 1905 року стояла садиба миргородського дворянина Михайла Петровича Барабаша, помічника справника поліцейного управління Миргородського повіту. Це був той самий Барабаш, ім'я якого сумно відоме у зв'язку з придушенням селянського повстання в містечку Сорочинцях у грудні 1905 року.

На тому місці, де нині широка арка краєзнавчого музею (вулиця Незалежності, 2), із 80-х років ХІХ століття стояв приватний будинок із друкарнею миргородської міщанки Шифри Вульфівни Шик. Неподалік була синагога, бо саме тут, на початку вулиці Сорочинської, жило чимало міщан-євреїв. У друкарні Шик видавалися різноманітні офіційні матеріали Миргородської міської управи, повітового земства, медичні звіти та брошури земських лікарів І.Зубковського, К.Горянова та інших, миргородські газети «Листок социал-демократа» й «Миргородське життя» (часів Української революції 1917 – 1921 років), збірки поезій миргородських поетів Михайла Обідного та Марфи Устименко, перші видання про миргородське мінеральне джерело, про початок діяльності курорту, поштові листівки. Шифра Шик також була в Миргороді власницею магазинів – книжкового й письмових приладь – та тумб для продажу харчів². Друкарська артіль її нащадків – братів Шик у Миргороді діяла до кінця 20-х років минулого століття.

Трохи далі на північ від будинку Шиків, ближче до річки, 1912 року з'явилася перша свердловина нововідкритої миргородської мінеральної води. Згодом, 1925 року там спорудили цех із розливу миргородської мінеральної води «Миррад». Перед війною цех переріс у завод. Він давав тоді майже 6 мільйонів пляшок на рік; 1960 року продуктивність становила вже 23 мільйони пляшок щороку.

Першу свердловину миргородської мінеральної води, щоб зберегти пам'ять про неї, 1944 року змалював Яків Олександрович Усик, знаний у Миргороді маляр і різьбяр, автор картин і різьблених пластів та виробів на історичну й літературну тематику.

Обійстя Усика було тут-таки, неподалік – між сучасною міською бібліотекою й тією частиною великого багатоквартирного п'ятиповерхового будинку № 2 по вулиці Сорочинській, де нині розмістилося відділення «Приватбанку».

Майже впритул із будинком краєзнавчого музею межує садиба, яка сьогодні належить родині Горіних. Старий ветхий будиночок (вулиця Сорочинська, № 3), що причаївся в густому садку, дійшов до нас ще з позаминулого XIX віку. Сто років тому його власником був дрібний дворянин Іван Семенович Власенко (помер 1916 року), який належав до когорти старої миргородської інтелігенції. Навіть Іван Андрійович Зубковський згадував про нього як про «старого дідича», бо той і справді був років на двадцять старшим від засновника миргородського курорту. Свого часу, на початку 60-х років XIX століття, І.С.Власенко всіляко допомагав письменникові Анатолію Свидницькому, який створив першу в Миргороді громадську бібліотеку, і саме в цьому маленькому будинкові Власенка зберігалися книжки рідною українською мовою, які на той час заборонялися владою.

Цей будинок від Власенків перейшов до його інтелігентних нащадків Чернявських, які до перевороту 1917 року служили в поштовому відомстві й мали добру бібліотеку. Власенкам і Чернявським належала також земля, на якій тепер двір дитячої музичної школи. А в самому будинку, де нині миргородські діти навчаються музики (спорудженому ще до 1917 року), в 30-х роках XX ст. мешкала єврейська міщанська родина Шпеєрів. Наприкінці 30-х років, коли посилювалися сталінські репресії, ці люди, здогадуємося, досить заможні, виїхали з Миргорода. Їхнє ж помешкання перейшло до будинкоуправління.

А ось зовсім поряд – затишний зелений споришевий двір, тут ще й досі збереглася стара, вже почорніла від часу рублена комора, яка на початку XX ст. належала миргородським жителям козакам Ханкам. Із цього роду вийшов відомий полтавський мистецтвознавець Віталій Ханко, він частий гість Миргорода, нещодавно видав свою поважну працю «Миргородський мистецький словник». Ханки, Усики, Чернявські – це було середовище інтелігентних миргородських міщан і козаків, які цікавилися мистецтвом і літературою, українською піснею й бандурою³. В 40-х роках XX ст. в ханківській коморі розміщала невелика придорожна кузня, де коваль міг підкувати коней.

Нинішній будинок № 17, де сьогодні приймає лікар-стоматолог, хоч і змінив свій зовнішній вигляд через перебудову, все ж пам'ятний декому з миргородців старшого покоління. Під час німецької окупації 1941 – 1943 років тут жила Надія Отрак, у якої була явочна квартира миргородських підпільників. Через це помешкання вони тримали інформаційний зв'язок із партизанським загonom. Сюди ж таки вони приносили харчі, які потім передавалися зв'язковими до лісу. В будинку Отраків переховувалися родичі підпільників, яким загрожували арешти гестапо чи поліції. Під час війни на примусові роботи до Німеччини було вивезено понад 15 жителів вулиці.

На правому боці вулиці, за будинком Усика, в першій третині XX століття стояли невеликі будинки миргородських міщан – скляра Вітренка та інших, а далі йшов цілий єврейський квартал: тут жили Печерські, Новикови, Білявські. Ще раніше, в XIX столітті, в Миргороді на Гоголівській вулиці жили Печерські, купці 2-ї гільдії. Айзик Мойсейович Печерський 1864 року був членом миргородської міської ратуші⁴. За часів життя в Миргороді письменника Анатолія Свидницького в будинку Печерського влаштувалися літературні й музичні вечори. Купчиха Софія Печерська в 80-90-х роках утримувала в Миргороді поштову станцію, на якій 1893 року налічувалося 16 коней⁵. Напередодні жовтневого перевороту 1917 року Сура Печерська володіла лавкою на базарній площі в Миргороді. Проте, за розповідями миргородців, Печерські, які в 30-х роках XX ст. жили на Сорочинській вулиці, були небагатими людьми.

Сусіди Печерських – Новикови – теж були бідними, їхній батько працював візником. До сьогодні на вулиці зберігся дім міщан Білявських – це сучасний будинок № 10. Під час Другої світової війни Білявські евакуювалися і тому вціліли, не були розстріляні, як інші миргородські євреї. Тетяна Білявська, лікар-психіатр, у 90-х роках ще жила в Москві⁶.

У будинку № 23, де нині розміщене виробниче управління житлового господарства (миргородці досі, за старою пам'яттю, називають його ЖЕК), із початку ХХ століття жив Аврам Горелик, власник кількох лавок на базарі, в яких торгували крамом. Він виїхав із Миргорода ще до німецької окупації 1941 року⁷.

Сьогодні нічим не привертає до себе уваги миргородців будинок № 29 на вулиці Сорочинській. Зовні він зовсім не вирізняється з-поміж інших сусідніх. А тимчасом у старих миргородців збереглося чимало спогадів, пов'язаних із ним. Там жила досить багата миргородська родина Воїнових. 1914 року Л.Ф.Воїнов служив на посаді товариша (себто заступника) директора Миргородського міського громадського банку⁸; директором банку тоді був А.М.Устименко.

Дружиною Воїнова була донька миргородського священика Моркотуна, який жив на протилежному боці вулиці Сорочинської. По смерті Воїнова його вдова близько 1917 – 1920 років удруге вийшла заміж за миргородського лікаря-гінеколога Григоряна, вірменина, і подружжя стало жити на вулиці Сорочинській. Григорян приятелював із відомим художником і мистецтвознавцем Опанасом Сластьоном, викладачем Гоголівської школи, як тоді називали керамічний технікум. Подальша доля Григоряна не відома. А пані Воїнова за часів сталінських репресій виїхала до Харкова, де мала підтримку з боку родичів. (Відомо, що якийсь харківський більшовик І.В.Воїнов у січні 1918 року очолював ешелон із червоногвардійськими військами, який прибув із Харкова, витіснив із Миргорода військову частину Центральної Ради й проголосив у місті більшовицьку владу⁹). Не виключено, що це був родич миргородських Воїнових).

Будинок Воїнових по вулиці Сорочинській був конфіскований радянською владою, і відтоді в ньому надавалося помешкання працівникам ДПУ і НКВС. Там жив працівник цих органів Карл Юрійович Турбель, естонець, репресований і розстріляний 1938 року. Наприкінці 30-х років у цьому будинкові мешкав начальник миргородського відділення НКВС Михайло Васильович Чалий. За розповідями людей, що знали його, він був побожною й незлою людиною і дуже боляче сприймав такі, наприклад, указівки й рознарядки свого керівництва: «На завтра треба дати з району 10 ворогів народу». Він теж зазнав репресій.

Під час німецької окупації стара «Воїновша», як називали її жителі нашого міста, повернулася до Миргорода. Німці віддали їй частину відібраного в неї будинку, а в другій половині будинку жив німецький перекладач¹⁰. 1943 року Воїнова знову виїхала до Харкова і лише зрідка навідувалася до Миргорода, де жила її невістка. У Харкові Воїнова потрапила під трамвай, пошкодила хребет, від чого стала худюю і скрюченою. Такою й запам'ятали її миргородці під час її останнього приїзду.

Подружжя Воїнових мало двох синів, як казали, «розкішних хлопчиків», які закінчили кадетський корпус. Їхня доля складна. Зазнавши репресій за радянських часів, вони виїхали за кордон. Один там і залишився, а другий повернувся на батьківщину. Відбувши покарання протягом 10 років (за те, що був дворянином), він знову приїхав до Миргорода, після війни працював і жив на гренажному заводі.

Жителька Миргорода Наталя Василівна Ткаченко з вулиці Чумацької розповідала, що якось у 80-х роках вона поїхала за туристською путівкою до Югославії. В одному з магазинів до їхньої групи, почувши полтавську говірку, підійшла тамтешня жителька і, хвилюючись, запитала, чи серед них нікого немає з Миргорода. Це, як виявилось, була дружина одного з синів Воїнових. Через Наталю Василівну вона передала листа в Миргород ятрівці Марії, яка жила в будинку на грензаводі. Сім'ї, які постраждали від репресій, тоді ще боялися користуватися поштою.

По війні в колишньому будинку Воїнових жив голова Миргородського райвиконкому Шейко.

...Йдемо далі на схід вулицею Сорочинською. Через кілька будинків від садиби Воїнових жили заможні козаки Гасухи. Це був рід, відомий на Миргородщині своєю прихильністю до церкви, зокрема, серед них було кілька псаломщиків. Один із Гасух – Данило Матвійович (помер 1983 року) – пасічник і кравець, а ще бандурист, співак миргородських церковного і світського хорів. Гасухи вчили грати на бандурі й своїх дітей. У 80-х роках авторці цих рядків саме від нащадків Д.М.Гасухи вдалося придбати унікальну маленьку дитячу бандурку роботи місцевого майстра, яка нині зберігається в Миргородському літературно-меморіальному музеї Давида Гурамішвілі.

На Сорочинській вулиці 1915 року діяло кілька шкіл – церковнопарафіяльних і земських.

Через дорогу від садиби Гасух, на протилежному боці вулиці, на початку ХХ ст. та й після 1917 року жили миргородські православні священники Володимир Дубняков (правив у Успенському соборі) й Микола Моркотун, який служив у церкві Всіх Святих. Отець Володимир Дубняков служив священником у соборі ще в 70-х роках ХІХ ст. У створеній ним церковнопарафіяльній школі при соборі викладання дітям вели його доньки-курсисти. Великий міцний одноповерховий будинок Дубнякова на Сорочинській вулиці довго слугував миргородцям: у 30-80-х роках у ньому був один із корпусів дитячого садка № 1, а в 80-х – 90-х – міський відділ освіти (це був будинок № 12); 2002 року він був зруйнований як аварійний і такий, що не підлягав ремонту, а на його місці споруджено новий сучасний п'ятиповерховий будинок.

Із Дубняковим приятелював іще один священник – Микола Георгійович Базилевський (1893 – 1926), теж служитель Успенського собору¹¹. Обидва духівники – Дубняков і Базилевський – не тільки жили близько один від одного, а й були поховані поряд, біля Всіхсвятської церкви.

Біля будинку Дубнякова у 30-х роках жив також старий священник Гребінка зі своїм зятем Дмитром Васильовичем Власенком, вчителем російської мови й літератури школи № 2. Дмитро Васильович знав 10 мов. Це був дуже порядний інтелігентний чоловік. На час початку німецької окупації він працював рахівником у конторі шовкорядгоспу. З німецькою владою відмовився співпрацювати, і помер у Миргороді голодною зимою 1942 р.

Поряд із будинком Дубнякова у 30-х роках ХХ ст. був споруджений єдиний на всю Сорочинську вулицю двоповерховий будинок (нині № 14). Його будували як штаб військової частини кіннотників (нині це військова частина зв'язку) і як військову комендатуру¹². Під час війни й по війні тут був шпиталь, згодом, у 70-х роках – дитсадок, а з 2002 року – відділ освіти міської ради.

Навпроти, на лівому боці вулиці Сорочинської, в напрямку до міського пляжу, веде вузький провулок Дачний. Цю «евфемічну» назву йому дано вже в другій половині ХХ століття, а до війни він називався значно моторошніше – Сирітським. Причина була проста: за часів колективізації й голоду 1932 – 1933 років поряд із провулком стояв сирітський будинок, і саме цим провулком, як стверджують, везли до річки купатися нещасних дітей-вихованців.

Цей будинок (№ 53) зберігся й донині, в ньому міститься відділ освіти районної ради. Від давніх часів ще й до сьогодні садиба зберегла якийсь особливий старосвітський дух, що його створює і сам будинок, і затишний зелений дворик, і старі дерева, і якісь навдивовижу «домашні» клумби. Сто років тому це дворище належало сім'ї миргородських дворян Харечків. 1910 року вони збудували цей новий і досить великий, як на ті часи, будинок. Олексій Герасимович Харечко, титулярний радник, 1864 року служив приставом 2-го стану Миргородського повітового поліцейного управління, а колезький асесор Семен Герасимович Харечко (либонь, брат) – скарбником Миргородського повітового скарбництва¹³. Цікаво, що ще один із роду Харечків, Кіндрат Герасимович,

титулярний радник, 1874 року служив бухгалтером у Полтавському губернському скарбництві¹⁴ й був товаришем по службі письменника Панаса Мирного, теж нашого земляка-миргородця, який 1871 року виїхав із Миргорода до Полтави. Комуś із названих вище Харечків і належав будинок на вулиці Сорочинській. Кому саме – нині з'ясувати важко.

Письменник Павло Маляр (1910 – 2005), уродженець Миргорода, в спогадах переповідав місцевий переказ про те, що в котрогось із миргородських Харечків свого часу, в середині ХІХ століття, бував Тарас Шевченко; людська пам'ять зберегла навіть розповідь про те, як поет у неділю відпочивав у панському садку.

За перших років радянської влади в будинкові Харечків на Сорочинській вулиці розміщалися миргородська ЧК (Надзвичайна Комісія). Саме тут на початку квітня 1919 року розгорнулися події, які ввійшли в історію під назвою повстання Дубчака. Одним із головних завдань миргородських чекістів у той час було забезпечити викачування зерна й продовольства в місцевого населення. Проти засилля ЧК й більшовиків повстав місцевий червоноармійський гарнізон під проводом офіцера Дубчака, прихильника політики С.Петлюри. Повстанці захопили приміщення ЧК, заарештували її співробітників, які відзначалися особливою жорстокістю й безкомпромісністю, зайняли телефонну станцію, повітвиконком та інші важливі об'єкти, проголосили в місті владу Директорії Української Народної Республіки. Дубчаківців підтримало населення міста й повіту, до повстанців приєдналося 7 тисяч жителів, невдоволених владою комуністів. Однак повстання Дубчака захлинулося в боротьбі з незрівнянно потужнішими більшовицькими військами¹⁵.

Проте повернімося знову до тієї таки садиби Харечків на Сорочинській вулиці. Миргородці розповідають, що в 30-х роках ХХ ст. ще була живою стара Хареччиха, вона мешкала в частині свого будинку, яку влада залишила їй після «ущільнення». Близько 1935 року в будинку Харечків розмістили лісо завод (деревопромкомбінат), влаштували лісопилку, столярну майстерню. Під час війни будинок віддали під приватні помешкання. По війні тут на короткий час розташувалася тютюнова фабрика, потім протягом деякого часу в будинку знову діяв сиротинець, згодом дитячий садок, а вже упродовж останніх чотирьох десятиліть – районний відділ освіти.

Упритул до колишньої садиби Харечків прилягає великий будинок, за сучасною нумерацією – № 55. Його збудовано 1935 року як інкубаторно-птахівничу станцію; із 70-х років ХХ ст. там діяла станція юних техніків. У будинкові досі збереглися цікаві підвали з фігурними нішами.

Одразу за цим будинком на вулиці Сорочинській довго був пустир, 2006 року там розпочато нове будівництво. Відомо, що раніше, з початку ХХ століття аж до повоєнного часу, на цьому місці стояв будинок, де жила велика інтелігентна родина, з якої вийшло чимало миргородських педагогів, – Котляревські. Вони працювали в школі № 2. Миргородцям запам'яталися імена вчителів Леонід Пилипович і Ольга Пилипівна Котляревські. Родину Котляревських зачепила своїм чорним подихом війна. Українець Василь Котляревський був одружений із єврейкою Розою. 28 жовтня 1941 року німці повели її з двома малолітніми дітьми, як і інших миргородських євреїв, на розстріл. Уже за мостом їй якось удалося нишком упхнути своїх дітей до рук якійсь жалісливій миргородській молодиці, котра опинилася поряд із колоною приречених до страти. А саму Розу Павлівну врятувало від кулі те, що в її паспорті був запис: «українка».¹⁶

На Сорочинській вулиці діяла артіль вишивальниць імені Н.К.Крупської, яка розвинулася з колишньої вишивальні, що діяла на Харківці (згодом промислова артіль «Троянда»), що нею свого часу керувала миргородська майстриня Раїса Худоминська.

На Сорочинській вулиці ще до жовтневого перевороту розміщалося кілька училищ – церковнопарафіяльних і земських,¹⁷ проте сьогодні вже не вдається з'ясувати всі місця їхнього розташування.

Наприкінці XIX – на початку XX ст. на розі вулиць Сорочинської й Гавришівської (згодом Бережанської) був магазин миргородського міщанина Федора Васильовча Корицького, де торгували рибою та різними господарчими товарами.

На лівому боці вулиці Сорочинської, перед поворотом на вулицю Бережанську, жив миргородський лікар Юрій Федорович Чаган (1882 – 1957), який під час німецької окупації 1941 – 1943 рр., уже літньою людиною, ризикував своїм життям, всіляко допомагаючи миргородській молоді уникати вивезенню на підневільні роботи до Німеччини.

Невеликий будиночок за адресою Сорочинська, 99 стояв у глибині стежки, що тяглася від вулиці в садову гущавину. В цьому будиночку в 60-х – 70-х роках XX століття мешкав знаний у Миргороді фольклорист, етнограф, словникар, краєзнавець і педагог Іван Іванович Гурін (1905 – 1995), людина високого українського патріотизму, рідкісної працелюбності, невтомний збирач зразків української народної творчості, багаторічний консультант миргородського літературного об'єднання «Любисток», перший громадський директор літературно-меморіального музею Давида Гурамішвілі, автор «Словника українських рим» та багатьох інших виданих і невиданих праць.

У сьогоднішньому будинку № 58 жив знаний у Миргороді бандурист Йосип Іванович Корицький (помер бл. 1980 р.), у 20-х – 30-х роках учасник Миргородської капели бандуристів, а з 1943 року – Державного українського народного хору. Подарована ним бандура й нині експонується в Миргородському літературно-меморіальному музеї Давида Гурамішвілі.

Хочу розповісти ще про один пам'ятний будинок вулиці Сорочинської – нинішній будинок № 119. До 1917 року він був власністю графа Володимира Моріцовича О'Рурка. Родина іноземців О'Рурків із XVIII століття перебувала на службі в Російській імперії. В середині XIX століття батько Володимира, Моріц О'Рурк купив маєток у селі Ярмаках Миргородського повіту. Крім того, він володів дванадцятьма економіями в Миргородському, Лубенському й Хорольському повітах. Обидва, і батько й син, протягом багатьох років перебували на посаді миргородського повітового предводителя дворянства. Володимира Моріцовича не раз обирали головою Миргородської повітової земської управи, повітовим земським гласним, членом Миргородської міської думи, мировим суддею Миргородського повіту, він був опікуном Ярмаківського початкового народного училища¹⁸.

До 1911 року В.М.О'Рурк жив тут таки, на вулиці Сорочинській, у будинку, де в 70-х рр. XX століття був інкубатор, а згодом станція юних техніків. А 1911 року, як свідчить документ – купча, він придбав собі садибу трохи далі по цій самій вулиці з двома будинками (тодішні №№ 75 і 77, а нині це будинки № 119 і № 121) у колезького асесора Андрія Івановича Поспелова. У травні 1917 року граф продав частину своєї садиби (будинок № 77) подружжю Плескачів, яке служило в нього, – своєму кухареві Якову Івановичу і його дружині Олені Михайлівні, кастелянші. В онука Плескачів, Сергія Васильовича Бакала, який досі живе в дідівському будинку, зберігся цікавий альбом старовинних гравюр, подарований 1917 року Наталі Яківні Плескач самим графом В.М.О'Рурком, із його дарчим надписом.

В ніч із 4 на 5 грудня 1917 року, коли відбувалися масові заворушення і за умов хаосу чинилися нічні грабунки, 84-річний статський радник Володимир Моріцович О'Рурк був убитий у Миргороді разом із своєю дружиною. Про це писав у щоденнику полтавський лікар Олександр Несвіцький¹⁹. Як розповідали літні миргородці, О'Рурка,

перш ніж убити, довго тримали запертим у підвалі його власного будинку (вхід до цього підвалу досі зберігся зі східного боку приміщення).

У 20-х роках ХХ століття в цьому будинку розміщалася контора Миргородського комунального господарства («комгосп»); у 30-х роках – районний комітет комуністичної партії; під час німецької окупації – технічна база німецької військової авіаційної частини. Протягом 40-х – 60-х років колишній будинок О'Рурка (на той час вулиця Жовтнева, 93) став філією школи № 2, там був допоміжний шкільний корпус, майстерні; влітку в приміщенні й дворі влаштовували дитячий табір. У 1992 – 1996 роках у будинку діяв медичний витверезник, а з 1996 року – молитовний дім релігійної громади християн-адвентистів.

Головний корпус школи № 2, що на розі нинішніх вулиць Сорочинської й Гурамівської, був споруджений 1913 року для початкової земської школи. Її першою завідувачкою була Олександра Григорівна Синеокова-Андрієвська. Під час німецької окупації, 1942 року, в школі був збірний пункт для відправлення миргородської молоді на примусові роботи до Німеччини. По війні постановою Ради Міністрів Української РСР від 11 липня 1948 року школі № 2 було присвоєне ім'я грузинського поета Давида Гурамівського (могила якого незадовго перед тим було знайдено на сусідньому цвинтарі). До 1998 року це була восьмирічна (неповна середня), а з 1998 по 2002 рік – середня школа. За років незалежної України в ній активно діяли гуртки і музей народознавства, учнівська Козацька Республіка. Останнім директором школи була Наталя Іванівна Маляр. 2002 року школу рішенням міської ради було закрито. Сьогодні в цьому приміщенні працюють міська станція юних техніків і станція юних туристів.

На протилежному боці вулиці Сорочинської, в будинку № 143, жив відомий миргородський різьбяр і художник, заслужений майстер народної творчості Василь Семенович Кваша (1917 – 1987), автор численних різьблених панно, портретів, композицій на українську тематику, на теми історії миргородського краю.

Далі до вулиці Сорочинської прилягає одним краєм великий цвинтар, що тягнеться вздовж вулиці Гурамівської. Колись на розі цих двох вулиць стояла церква Всіх Святих, яка діяла з 1787 по 1962 рік. Церква вважалася приписною до Успенського собору. Всіхсвятський цвинтар – це наш миргородський некрополь, де знайшли вічний спокій багато видатних людей міста. Але то вже тема окремої розповіді.

Жахливим спогадом жителів вулиці Сорочинської досі залишається війна 1941 – 1945 років. Вона понівечила життя сотням місцевих мешканців. Постраждали цілі сім'ї. Так, наприклад, на фронті склали свої життя батько й син Яків Митрофанович та Іван Якович Гевленки, які жили в будинках № 133 і 135.²⁰

На території, що прилягає до нинішнього будинку № 164 (ветлікарня), під час німецької окупації в 1941 – 1943 роках діяло німецьке підсобне господарство, де тримали худобу, овець, птицю для забезпечення харчами німецької армії. Керівником господарства був Яків Даль, залишений на окупованій території для підпільної роботи, звідси він таємно постачав партизанам продовольство. Тут таки працював інший член підпільної групи – Василь Гаркавченко. Обидва були страчені гестапівцями в серпні 1943 року після вчинення підпільниками диверсійного акту проти гебітскомісаріату.²¹

На східній околиці міста, де тепер будинок № 241, за перших десятиліть ХХ ст. була цегельня (там іще довго зберігався її кар'єр); поряд був вітряк приватного власника Бузини. У 80-х роках там була контора кінопрокату.

Це тільки деякі штрихи з історії вулиці Сорочинської. Кожен двір, кожна садиба мають свою історію, свою трагедію, своє щастя і пам'ять.

ПРИМІТКИ

1. ЦДАУК. – Ф. 64. – Оп. 1. – Спр. 429. – Арк. 109.
2. Отчет Миргородской городской управы за 1914 год. – Миргород, 1915. – С. 28.
3. Ханко В. Світло бібліотечної оселі // Миргородська міська бібліотека (до 140-річчя заснування). – Миргород, 2—1. – С. 48 – 49.
4. Памятная книжка Полтавской губернии на 1865 год. Составлена П.Бодянским. – Полтава, 1865. – С.97.
5. Отчет Миргородской уездной земской управы за 1888 г. – Хорол, 1889. – С. 99; Отчет Миргородской уездной земской управы за 1893 г. – Миргород, 1894. – С. 171.
6. Звідомлення жительки Миргорода Таміли Павлівни Ющенко.
7. Дані жительки Миргорода Насті Данилівни Огнарвоєї, 1913 р.н.
8. Отчет Миргородской городской управы за 1914 год. – Миргород, 1915. – С. 11.
9. Науковий архів Миргородського краєзнавчого музею; Герасименко О. Прапор Жовтня на Миргородщині // Прапор перемоги (м. Миргород). – 1968. – 23 січня.
10. Звідомлення сусідки Воїнових Тетяни Кирилівни Курочки, 1913 р.н., жительки вулиці Сорочинської, № 33.
11. Розсоха Л. Миргородська старовина: Дослідження. Статті. Нариси. Розвідки. – Кобеляки, 2002. – С. 124 – 128.
12. Звідомлення К.Г.Сахарова, колишнього директора Миргородського краєзнавчого музею.
13. Памятная книжка Полтавской губернии на 1865 год. Составлена П. Бодянским. – Полтава, 1865. – С. 94, 95.
14. Памятная книжка Полтавской губернии за 1874 год. – Полтава, 1875. – С. 65.
15. Ревергук В., Кочерга Н. Миргородське повстання 1 – 4 квітня 1919 р. // Полтавська Петлюріана. Вип.3. Матеріали Четвертих Петлюрівських читань. – Полтава: Рік, 1999. – С. 63 – 74; Розсоха Л. Дубчаківці // Миргород – гоголівський край. – 2004. – 31 березня. - № 14 (212). – С.9; 7 квітня – № 15 (213). – С.9; 14 квітня. - № 16 (214). – С.9.
16. Ніколаєнко Л. Це потрібно не мертвим, це треба живим... // Миргород – наш дім. – 2001. – 19 жовтня. - № 26. – С. 1.
17. Врачебно-санитарная хроника. Выпуск 1 – 3. – Миргород, 1915. – С. 105.
18. Постановления Миргородской уездной земской управы 1884 г. – Полтава, 1884. – С. 41; Памятная книжка Полтавской губернии за 1874 г. – Полтава, 1875. - С. 128; Отчет Миргородской уездной земской управы за 1893 г. – Миргород, 1894. – С. 140.
19. Несвіцький О.О. Полтава в роки революції та в період смути 1917 – 1922 рр. – Полтава, 1995. – С. 26.
20. Миргородський краєзнавчий музей. Науковий архів. – Довідка про сім'ї загиблих миргородців (1941 – 1945).
21. Звідомлення жительки Миргорода Валентини Яківни Даль (1934 р.н.), доньки підпільника.

ВУЛИЦЯ ЧУМАЦЬКА

Одна із затишних вулиць нашого міста – Чумацька – починається від рогу вулиць Сорочинської й Богдана Хмельницького, неначе маленька річечка, тихо й спокійно пролягає на північний захід, перетинає вулицю Бережанську, а наприкінці крутим звивистим узвозом спадає до річки Хоролу. В 30-х роках минулого століття, коли річище було значно вужчим, у цьому місці розливалася річкова затока, був ставок-копанка, зеленів пастівник, біля річки росли осики. Молодиці спускалися Чумацькою вулицею до

Хоролу прати білизну, а трохи північніше, на рівнинній леваді Ковалевщині вистеляли для відбілювання полотно.¹

Назва вулиці пов'язана з важливим явищем у історії нашого народу – чумацтвом, що протягом XVI – XIX століть відіграло велику роль у суспільному житті України як торговельно-перевізницький промисел. Чумаки возили на південь, до Криму товари, яких потребувало тамтешнє населення (ліс, зерно, вироби кустарів тощо), а звідти привозили, здебільшого, сіль, в'ялену рибу, кав'яр (ікру), прянощі, сушені південні фрукти та лагомини. В Миргороді цим промислом займалися переважно люди козацького стану, рідше селяни й міщани. То була дуже небезпечна й ризикова справа. Щоб забезпечити себе від нападів, чумаки зазвичай їздили досить великими озброєними валками, де налічувалося кілька десятків маж. Вони обирали з-поміж себе отамана, якому всі безвідмовно корилися. Єдиною тягловою силою були воли – не надто швидкі, але потужні, витривалі й надійні.

Про те, що чумацтво в Миргороді існувало здавна, свідчать історичні документи. Ще за доби Хмельниччини в сотні Гаврила Гладченка (тобто, власне миргородській сотні) Миргородського полку в складі Війська Запорізького 1649 року записаний «Остап Чумачниченко Ждан».² У переписних книгах 1666 року згадується Михайло Чумак, міщанин Миргорода меншого розряду.³ В ревізії 1723 року в місті записані посполиті середнього статку Мисько і Савка Чумаченки.⁴ Чумацтво як промисел діяло в Миргороді аж до початку XX століття, відколи було витіснене з суспільно-економічного життя внаслідок розвитку нового засобу транспортних перевезень – залізничних.

Вулиця Чумацька в XIX столітті ще не була власне вулицею в сучасному розумінні цього слова, а просто безіменною територією, що тулилася до великого історичного району Портянків, простягаючись від Сорочинського шляху повз левади і протічок до річки Хоролу. Наприкінці XIX століття землі в цій місцині придбав для своїх синів досить заможний чумацький отаман, староста й будівничий Успенського собору Оврам Колісник. Сам він жив на розі теперішніх вулиць Гоголя й Острівної, а коли сім'я збільшилася й треба було відділяти синів, його садиба виявилася замалою, тож Колісники й прикупили землиці за Сорочинським шляхом.

Один із Оврамових синів, Федот, пішов у поселяни – подався на нові, необжиті місця. А троє інших, Іван, Федір і Петро, залишилися в Миргороді.⁵ Проте тільки один із них, Петро, продовжив справу старого батька – чумакування. Тепер уже він, як свого часу Оврам, очолював і відправляв із Миргорода чумацькі валки. Коли ж і Петрові сини Яків та Прокіп дійшли зросту й сили, батько за традицією, в свою чергу, наділив кожного землею. Таким чином родина Колісників, влаштувавши свої садиби на одному кутку, сформувала «кістяк» вулиці Чумацької.

Якщо спроектувати тодішнє розташування їхніх господарств на сьогodнішню інвентаризаційну схему вулиці, то матимемо таку от картину. Там, де нині стоїть будинок № 15 (у якому мешкають сестри Ткаченко – колишня бібліотекарка Ніна Василівна та вчителька Наталя Василівна), була садиба Федора Оврамовича Колісника. Його небіж Яків Петрович жив на місці сьогodнішніх будинків № 20 і № 22 (там і сьогodні живуть його нащадки), а Прокіп Петрович – на місці будинку № 30.

У 20-х – 30-х роках XX ст. Чумацька вулиця називалася Чумацьким провулком. Саме звідти, натужно поскрипуючи, вирушали в далеку дорогу мажі миргородців – не тільки Колісників, а й інших чумаків. Мабуть, не випадковим було й прізвище місцевих жителів Мазниченків, бо така річ як мазниця – посудина для дьогтю, яким мастили колісні осі, – то щонайперша річ для чумака.

Навесні, коли вже просихали дороги, миргородські чумаки на світанку добряче напували волів біля криниці, що стояла на вулиці поряд із садибами Колісників, і

вирушали на Роп'янську царину. Це була окраїнна земля південніше від Миргорода, десь у районі нинішньої вулиці Робітничої. Потім виїздили на битий Роп'янський шлях – давній широкий соляний тракт, що проходив із півночі на південь повз містечка Комишню, Попівку, повз південну околицю Миргорода (через територію сучасного аеродрому) і йшов далі – повз села Вовнянку, Кузьменки, Грушине, Кротівщину, Радивонівку, а там аж до Дніпра, на Переволочну. Роп'янська царина, Роп'янський шлях – ці назви етимологічно пов'язані саме з чумацьким промыслом, бо слово «ропа» означало сіль.

Поблизу села Вовнянки (його давніша назва Овнянка), біля озера у призначений час збиралися чумаки і з інших сіл та містечок, вливалися до миргородської валки. Біля Вовнянки відбувалося загальне урочисте випроводження чумаків у дорогу, їх благословляв священник, корчмарі накривали стіл, жінки виносили пироги, гостинці.⁶ А потім – помагай Боже! – вся велика валка, булово й до ста возів, вирушала в далеку путь. Орієнтувалися вночі за зоряним Чумацьким Шляхом, вважали його небесне мерехтіння відблиском розсипаної чумаками солі.

Петро Оврамович Колісник із малку привчав синів Якова й Прокопа до чумацької справи. Щойно дитина починала ходити, він брав її за ручку і водив із собою поміж возами, поміж волами. Проте часи змінилися, іншим став і спосіб життя. Лише один із братів, Яків Петрович Колісник, змолоду трохи чумакував із батьком. А далі настали важкі часи насильницької колективізації. На початку 30-х років жителі Чумацького провулку ввійшли до складу новоствореного колгоспу «Авангард». Тодішня більшовицька влада виселила Якова з його власної хати нібито за несплату зернового податку. Насправді ж сталася жорстока несправедливість: він здав зерно державі, але обліковець помилився й записав цю хлібоздачу на іншого миргородця, його повного тезка, теж Я. Колісника. Якова Петровича покарали: відібрали й розпродали хату (до речі, зовсім не багату, тільки й того що під залізом), комору, клуню, дрібне майно. Його онука Олександра Олексіївна Лисенко з болем розповідає: «Сусід купив ступу за 20 копійок». Якову довелося виїхати на Донбас, у Часів Яр, аби там перебути лихоліття. І тут слід сказати про те, якими дружними за тих тяжких часів виявилися сусіди, жителі Чумацького провулку. Смілива й моторна молодиця Ганна Мазниченко організувала жінок, і вони всі разом домоглися від влади, щоб помилку з хлібним податком було виправлено і хату Якову Колісникові таки повернуто.⁷

Непросто склалася доля його брата Прокопа Петровича. З початком колективізації, зрозумівши, до чого йдеться й чим це може обернутися для нього як господаря, він здав усю свою худобу, землю й інше майно до колгоспу, а сам, щоб уникнути репресій, виїхав до брата на Донбас, хоча з часом і повернувся. Прокіп був відомим у Миргороді бандуристом, у 20-х роках мандрував із миргородською капелою селами й містами України, грав на скрипці. Маючи унікальний бас, співав у хорі Успенського собору, а в 30-х роках – у хорі Держмлина № 17 (так тоді називався крупозавод). Прокіп захопив до бандури й скрипки також свого сина Григорія.

У пам'яті роду Колісників залишилося багато згадок, дрібних деталей із побуту чумаків. Наприклад, про те, наскільки відповідально вони ставилися до свого діла: кажуть, чумацька невістка навіть не мала права взяти хоча б одну тараньку з лантуха, тож тільки виломила пірце, щоб поласувати солоненьким... Стверджують, що на Чумацькій вулиці навіть земля просочена сіллю. В одній із старих хат авторці цих рядків показали плиту (ще від старовинної печі), на якій ніколи не висихають вогкі плями, кажуть, через те, що в глину колись потрапила сіль, яка й досі вбирає в себе вологу.

Ще років із десять тому я бачила в хаті Ніни Василівни Ткаченко, нащадка чумаків Колісників, народну картину, писану безіменним миргородським малярем: занедужав чумац у дорозі, стоїть віз, навантажений мішками, поруч розпряжені воли, сам знесилений

бідолаха сидить біля воза, зіперся спиною об колесо, а в небі вже хижо кружляє вороння, чекаючи на здобич. Я тоді попросила хазяйку подарувати картину для миргородського музею, але їй було шкода розлучатися з родовою пам'яткою. Зрозумівши, я не наполягала. Доводиться тільки жалкувати, що кілька років потому жінці таки довелося продати картину якомусь заїжджому перекупникові старовинних речей усього за 20 гривень – скрута притисла...

Щемко й зворушливо написав про зникле на вітрах століть чумацтво талановитий миргородський поет Анатолій Орел:

Шлях із Криму прочвалавши нелегкий,
Драні свити з пліч у куряву під ноги,
Край дороги загуляли чумаки
До останньої сорочки, до знемоги.

Загуляли, загуляли, запили,
Та й поснули, та й забулися навічно.
Порозбродились розпряжені воли,
А вози порозпадались по узбіччю.

А вітри сліди навколо замели –
Навіть пам'яті з минулого не встати.
Тільки в небі – чорнім дзеркалі землі –
По зірках ще можна дещо прочитати.

Хай-но зійде ніч на небо – подивись:
Полишила по собі чумацька доля
Перевернутий колісьми вгору віз,
Шлях, аж білий од розсипаної солі.

На теренах Чумацької вулиці, крім Колісників, жили й інші відомі миргородці, як от Панас Микитович Принципал. Як свідчить земельний план 1917 року, що зберігся в Миргородському краєзнавчому музеї, його досить велика садиба була на місці теперішніх будинків від № 7 до № 13. Близько 1900 – 1914 років П.М.Принципал служив писарем у Миргородській міській і повітовій управах, був членом міської управи.⁸ Це була шанована в місті людина. За даними невістки Принципалів Галини Іллівни Богун, Панас Микитович мав трьох синів і двох дочок.

Жили на території вулиці Чумацької й дворяни, як от Іван Данилович Бугаєвський (Богаєвський), який 1881 року був гласним Миргородської міської думи.⁹ Він помер до 1917 року, а 1927 року його садиба вже належала Григорію Раєвському.¹⁰ У будинку № 36 і сьогодні мешкають нащадки миргородських дворян Трубицьких.

Історія вулиці Чумацької сповнена багатьох драматичних і трагічних сторінок. Потоптом пройшлася по долях її жителів сталінщина. До сьогодні на розі вулиць Чумацької й Бережанської зберігся будинок родини Воскобійників, яких радянська влада розкуркулила й виселила, а їхнє житло було передане у власність шовкорадгоспу, протягом деякого часу там жив директор цього підприємства Я.Даль. Донині збереглася також комора, яка колись належала Воскобійникам, а після розкуркулення перейшла до радгоспу. Ця стара замшіла комора нагадує про моторошну історію, яка сталася голодного 1933 року. Миргородський бандурист Дем'ян Мензаренко, щоб урятувати своїх дітей від голодної смерті, пробрався до радгоспної комори, аби цівкою вточити звідти трохи зерна й був убитий за це сторожем.¹¹

Син розкуркуленого господаря Михайло Григорович Воскобійник у 1941 – 1943 роках видавав у Миргороді українські газети «Відродження» та «Миргородські вісті». Остерігаючись репресій із боку радянської влади, він 1943 року виїхав на захід, де продовжив українську просвітницьку діяльність. Його брат Олексій Воскобійник (1922 р.н.) став успішним бізнесменом у США і вже за років Незалежності України фінансово підтримував численні добродійні українські програми й науково-освітні проекти.

У будинку № 46 (за нинішньою нумерацією) жив Іван Іванович Вовк (1890 р.н.), миргородський інтелігент, український патріот. За фахом він був агрономом-пасічником, дуже цікавився минувиною України, збирав матеріали з історії Миргорода. 1941 року, під час німецької окупації, І.Вовк наполіг, щоб його сусід Михайло Воскобійник із метою пропаганди українських ідей пішов працювати редактором місцевої газети «Відродження» (назва запропонована І.Вовком). У 1941 – 1943 роках працював агрономом у сільгоспуправі, писав до газети гуморески, написав статтю про занедбане за радянської влади бджільництво, про непомірні податки, якими обкладали цю галузь. За це після повернення радянської влади І.Вовк, якому йшов уже шостий десяток літ, відбув десятирічне ув'язнення. 1991 року його було реабілітовано.¹²

Війна 1941 – 1945 років зруйнувала долю не одного з жителів вулиці Чумацької, чимало їх полягли на полях боїв, стали каліками, так без ноги повернувся додому Григорій Прокопович Колісник. Були такі, хто з власної волі чи з тиску життєвих обставин пішли служити до місцевої поліції. Але були й люди, які ввійшли до миргородського підпілля. У серпні 1943 року, за два тижні перед звільненням Миргорода, німці розстріляли як партизанів-підпільників шістьох миргородців. Це були подружжя Василь і Олександра Дюкови, вчитель Семен Пак і його син Лев, директор гренажного заводу Яків Даль і Василь Гаркавченко (четверо останніх у різний час були жителями вулиці Чумацької).¹³

Із теплотою згадує вулицю Чумацьку моя колега, працівник краєзнавчого музею Олена Костянтинівна Олійник-Локай. У будинку № 31, збудованому після війни, жили її дідусь і бабуся, миргородські педагоги – фронтовик Федір Михайлович Локай, який із 1945 року був директором школи № 6, і Надія Антонівна Олійник, вчителька хімії школи № 3.

1965 року, з нагоди 20-річчя Перемоги над німецько-фашистськими загарбниками, вулицю Чумацьку було перейменовано на вулицю Героя Радянського Союзу Олексія Івановича Галугана, який по війні протягом деякого часу жив у Миргороді. Але він не був уродженцем нашого міста, тому 1992 року вулиці було повернуто її давню історичну назву Чумацька.

Минувшина, життя наших предків – то складні, часто суперечливі й неоднотипні поняття. Але все це наша історія. Пам'ятаймо й бережімо її.

ПРИМІТКИ

1. Дані Олександри Олексіївни Лисенко (1932 р.н.), онуки Якова Петровича Колісника, жительки вул. Слави, 17.
2. Реєстр Війська Запорозького 1649 року. Транслітерація тексту. – К.: Наукова думка, 1995. – С. 377.
3. Малороссийские переписные книги 1666 года. – К., 1900. – С. 66.
4. Швидько Ганна. Компут і ревізія Миргородського полку 1723 р. – Дніпропетровськ, 2004. – С. 182.
5. Звідомлення Ніни Василівни Ткаченко (1937 р.н.), жительки вул. Чумацької, 15.
6. З розповіді Валентини Василівни Колісник, жительки вулиці Чумацької, № 20, невістки нащадків Якова Колісника, за переказами роду. Запис 2010 р.
7. Дані О.О.Лисенко.

8. Миргородський краєзнавчий музей. Науковий архів. – Підписи до фото членів Миргородської міської управи 1914 р.; План садиби поміщика В.М.О'Рурка, 1917 р.
9. ДАПО. – Ф. 9083. – Оп. 1. – Спр. 224. – Арк. 2.
10. МКМ. НА. – План садиби поміщика В.М.О'Рурка, 1917 р.; Заповіт І.Я.Плескача, 1927 р.
11. Спогади М.Сарми-Соколовського // Полтавська Петлюріана. – Число 5. – Матеріали Шостих Петлюрівських читань. – Полтава, 2003. – С. 168 – 182; Розсоха Людмила. У Миргороді навіть комори мають свою історію // Старий Миргород. – 2006. – 5 липня. - № 22. – С. 3; Усне свідчення Олексія Мефодійовича Панасенка (1917 р.н.), жителя Миргорода.
12. Реабілітовані історією. Полтавська область. – Книга друга. – Київ, Полтава, 2004. – С. 206.
13. Звідомлення Володимира Семеновича Пака (1939 р.н.), жителя вулиці Чумацької, № 36.

ВУЛИЦЯ ТРОЇЦЬКА

Сьогоднішня вулиця Троїцька розпочинається від в'їзду на територію Закритого акціонерного товариства «Миргородкурорт» в його північно-західній частині. Троїцька вулиця тягнеться в протилежний від курорту бік, на північний захід, дедалі наближаючись до вулиці Гоголя, а наприкінці вливаючись до неї.

Північна частина сучасної курортної території до 1917 року входила до складу маєтку поміщиків Ковалевських. Микола Григорович Ковалевський (бл.1839 – пізніше 1913) був у місті відомою людиною. Миргородський прокурор, почесний мировий суддя Миргородського повіту, повітовий гласний, опікун кількох миргородських училищ, він мав чин дійсного статського радника (що дорівнювало генеральському чинові). Великий землевласник Миргородського повіту, 1913 року мав 1548 десятин землі, володів садибою в Миргороді. В економії на хуторі Глибокому 1913 р. мав кінний завод, спиртовий завод і цегельню. У документах є також згадка про те, що Ковалевський жив у хуторі Нікольському Миргородської волості (цілком імовірно, що так було названо його садибу в Миргороді, яка стояла трохи віддалік від міста, на території нинішнього курорту).

У Миргороді він жив не постійно, здебільшого, влітку, тому миргородці називали його садибу «дача Ковалевського». Там був чудовий парк, гарний будинок. Після жовтневого перевороту, 9 грудня 1917 року Миргородська міська рада робітничих і вояцьких депутатів відібрала землі Ковалевського в Миргороді й частково передала їх новоствореному миргородському курортові. Старий цегляний будинок Ковалевського в Миргороді на території курорту зберігався до 40-х років. 1943 року його підірвали німці, відступаючи з міста, а остаточно його було розібрано вже по війні.

Там, де сьогодні в'їзд до курорту, був в'їзд до садиби Ковалевського, а від нього на північний захід ішла коротенька вулиця Миколаївська (до перетину сучасної вулиці Троїцької й Хорольського провулку), а далі – вулиця Ковалевська (вона простягалася до перетину сучасних вулиць Троїцької й Шевченка)¹. Певна річ, назви вулиць Миколаївської й Ковалевської походили від імені й прізвища все того ж таки діда Миколи Ковалевського. Після 1917 року «дворянські» назви цих двох вулиць було змінено на одну – вулицю Мочарську (від слова Мочар – народної назви цього низинного кутка). А в 30-х роках дві колишніх вулиці – Мочарська й Троїцька – об'єдналися в одну велику вулицю й одержали спільну назву Пролетарська, згідно з духом того часу. Ось така досить складна зміна конфігурації й назви сталася з цією вулицею.

Саме на Мочарській вулиці в середині 20-х років ХХ ст. виникло потужне національно-культурне явище – Миргородська капела бандуристів імені Т.Шевченка, до створення якої доклали чимало зусиль Опанас Георгійович Сластьон², викладач керамічної школи, художник і мистецтвознавець, збирач української старовини («Сластін» – так, згідно з нормами української мови, називали його миргородські кобзарі). Та й узагалі, вулиця Троїцька-Мочарська генерувала так багато талановитих музик, поетів, малярів, як не дав жоден із інших районів Миргорода. Читач упевниться в цьому з подальшої розповіді. Може, тут діяли якісь особливі джерела – витoki рідної української землі.

У 30-х роках ХХ ст. за тодішньою адресою вулиця Пролетарська, № 3, жив Григорій Якович Михайлець (1889 – 1938) – український літератор, критик, кіносценарист, голова Миргородського відділення Спілки селянських письменників «Плуг», друг поета Володимира Самійленка. На матеріалі сучасної йому Миргородщини він написав кілька кіносценаріїв, нарисів та інших творів. Михайлець був репресований за сталінщини.

На Мочарі існував цілий куток, де жили кілька сімей родичів – Склярів (нині це будинки на Троїцькій вулиці з № 7 по № 11 та з протилежного боку будинки №№10, 14, 18, 20). Ще на початку ХVІІІ ст. це були убогі посполиті, себто, залежне населення. На початку ХХ ст. більшість Склярів, живучи поблизу річки, займалися рибальством, деякі були столярами й різьбярми. На початку 20-х років ХХ ст. миргородці-мочаряни рідні брати Іван Іванович та Михайло Іванович Склярі, їхній двоюрідний брат Іван Михайлович Скляр, що жив неподалік, у провулку Гончарному (він ще й добре малярював), а також ближчі й далші сусіди Склярів – Павло Коробка, Олесь Корицький, Олександр Пиріг (Пирогов), Яків Сітко, місцевий молодик Леонід Удовиченко та чимало інших миргородців об'єдналися в «Селянську капелу бандуристів імені Т.Г.Шевченка».³ Багато хто з названих музик самі вправно робили бандури.

Всі ці люди були українськими патріотами, яких об'єднувала щира любов до української музики, співу, народного мистецтва, – люди, котрі з пієтетом ставилися до творчості Тараса Шевченка, який свого часу жив на їхньому кутку. На очах цих хлопців діялися визвольні змагання українського народу під час Української революції 1918 – 1921 років. Дехто із мочарських хлопців брав участь у миргородському повстанні під проводом Дубчака проти чекістів у квітні 1919 року, а також у загоні повстанського ватажка Леонтія Хрестового з села Лютенки сусіднього Гадяцького повіту. До мочарських кобзарів приїздив лютенський кобзар Петро Гузь, який потайки від більшовицької влади співав «Думу про отамана Хрестового».⁴ Згодом, під час Другої світової війни миргородський кобзар Іван Скляр мав зв'язки з полтавським підпіллям ОУН.⁵

У сучасному будинку № 17 на вулиці Троїцькій у першій половині ХХ ст. жила родина Швачичів, вони були за фахом шевцями. (Цікаво, як із давньої давнини до ХХ ст. збереглася близькість між семантикою первісного прізвища і сучасним родом занять: обидва походять від слова «шити»).

Трохи далі, між будинками № 19 і № 21, на перехресті вулиць Троїцької й Берегової, ще й досі помітний невеликий майдан. Тут до першої половини ХХ ст. проходились народні святкові гуляння.

У будинку № 21 на початку 20-х років ХХ ст. жила родина Яковенків. Це був один із збіднілих паростків колись великого й знатного на Миргородщині роду. Вони приятелювали із священиком Успенського собору Миколою Базилевським, і в нащадків цих Яковенків до початку ХХІ століття збереглася рідкісна світлина церковного хору на чолі з о. Базилевським.

Поряд із Яковенками, на дворіщі будинковолюдіння № 23, у другій половині ХІХ століття стояла хата миргородського маляра-іконописця Івана Івановича Хитька (по-

вуличному Хитьків звали Яричками), сини якого Василь і Семен успадкували батьків фах і вміння, передавши їх, у свою чергу, власним нащадкам. Найвідомішим художником із цього роду був Василь Іванович Хитько (1885 – 1977). Він народився у цій хаті на Троїцькій вулиці, але згодом жив у інших найманих помешканнях. Серед робіт Василя Хитька є й такі, що присвячені його рідному куткові – Мочару та історичним подіям, пов'язаним із ним. Зокрема, це картини на шевченківську тематику. Нащадки Хитьків і сьогодні живуть на Троїцькій вулиці.

Недалеко від колишньої садиби Хитьків, у будинку № 29, жила ще одна цікава родина – Обідні. З неї вийшов палкий український патріот Михайло Георгійович Обідний (1889 – 1938), поет і етнограф, один із корифеїв музейної справи, близький друг і помічник відомого поета, теж нашого земляка Володимира Івановича Самійленка (1864 – 1925).⁶ У Миргороді 1917 року М. Обідний видав дві збірки поезій: «Під сяйвом волі» й «Левко Кобзаренко: Козацька дума».⁷ Публікував свої твори під псевдонімом М. Мочарський. Михайло Обідний служив сотником у армії Української Народної Республіки, збирав історичні матеріали для військового музею. З цим музеєм він і виїхав 1920 року до Польщі, де продовжив літературну й музейницьку справу. Також жив і працював у Празі, згодом у місті Мукачеві на Закарпатті, де й помер.

Інші члени миргородської родини Обідних теж залишили добрий слід у культурному житті нашого міста. Брат Михайла – Панас Обідний був бандуристом і співаком, у 30-х роках керував клубом у Миргороді.

Навпроти садиби Обідних жив миргородський самодіяльний поет і пісняр Яків Дмитрович Доленко (народився 1869, за іншими даними 1873 року, помер 1917). Здебільшого, він складав тексти пісень на замовлення місцевих дівчат і парубків, іноді публікував вірші у тогочасних часописах “Рідний край”, “Рада” та інших. Писав про селянське життя, про народні сподівання правди, часто звертався до шевченківської теми. Його поезії були покладені на музику миргородськими кобзарями, особливою популярністю користувалася пісня про Тараса Шевченка „На високій дуже кручі”. Приятелював Доленко з кобзарем Михайлом Кравченком, який складав мелодії до текстів його пісень. Чимало віршів Якова Доленка, зокрема, рукописна збірка «Заборсані струни», загубилися. Деякі вірші поета сьогодні зберігаються в Національній бібліотеці України ім. В.І.Вернадського. А в Миргороді з часом навіть забули, що в популярних у місті піснях є автор – Яків Доленко, і ці пісні стали вважатися народними. Він був пропагандистом української книжки, книгоношею. Його син Іван Доленко й зять Іван Корицький стали бандуристами.

Простуємо далі вулицею Троїцькою. На ній за різних часів жило чимало миргородських священиків. Ось і в сьогоднішній садибі № 22/2 на початку ХХ ст. жив ієрей Іван Іванович Стасевський (народився близько 1870 року). Він був представником цілої династії священиків. Дід Івана Івановича – Мефодій Семенович (1822 – 1882) тримав парафію Михайлівської церкви в селі Зубівці, біля цього храму він і був похований.⁸ Його син Іван Мефодійович працював чиновником у Миргородському повітовому скарбництві разом із Панасом Рудченком (майбутнім письменником Панасом Мирним), вони обидва є на фото серед співробітників скарбництва 1870 року.⁹

Син Івана Мефодійовича Іван Іванович Стасевський, як і дід, став священиком у Зубівці. Він жив у своєму хуторі між селами Зубівкою і Рудою. 1920 року в нього таємно збиралися зубівські селяни, невдоволені радянською владою.¹⁰ Згодом він переселився до Миргорода. Його дружиною була миргородська жителька Уляна Михайлівна Панащатенко (садиба на Троїцькій вулиці належала їй). За сталінщини Івана Івановича Стасевського було репресовано. Більшість його нащадків, аби уникнути переслідувань, виїхала за кордон.

Поряд із будинком Стасевських жила родина миргородських лікарів. Це був рідний брат Уляни Михайлівни – Василь Михайлович Панащатенко з дружиною, відомою в Миргороді лікаркою-гінекологом Любов'ю Олександрівною Петровою (вона похована на Троїцькому цвинтарі). Василя Михайловича 1931 року було несправедливо засуджено до семи років розбавлення волі.¹¹ В їхньому домі стала жити донька – Ганна Василівна Панащатенко (в шлюбі Балінська), в 40-50-х роках вона працювала завідувачкою Миргородської міської бібліотеки. Деякі нащадки Панащатенків з болем покинули Україну, і світовими вітрами їх розвіяно по Європі.

Сьогоднішні будинки № 24 і 26 на вулиці Троїцькій до 1917 року належали священицько-дворянській родині Леонтовських. Михайло Іванович Леонтовський за молодих літ, у середині 60-х років XIX ст., служив «письмоводителем» при предводителіві миргородського дворянства графові М.Є.О'Руркові.¹² Згодом Леонтовський доскочив чину колезького радника, був обраний гласним Миргородської міської думи, членом повітової земської управи. Мав 30 десятин землі поблизу Миргорода (досі збереглася назва урочища Леонтовщина). У 70-літньому віці 1902 року він був церковним старостою Троїцької церкви.¹³ У панів Леонтовських незадовго до жовтневого перевороту служила Наталя Доленківна, донька миргородського поета-пісняра Якова Доленка, про якого йшлося вище.

Син Михайла Івановича Леонтовського – Олександр Михайлович (1865 – 1928) – мав малярський хист, либонь, він здобув його від своїх предків: за давніх часів саме із родин церковнослужителів виходили відомі митці (згадаймо в цьому зв'язку хоча б миргородський священицько-малярський рід Боровиків-Боровиківських). О.М.Леонтовський 1894 року закінчив Петербурзьку академію мистецтв, жив у Петербурзі й Таганрозі, де й помер. Писав художник портрети аристократів.¹⁴

Один із миргородських Леонтовських на початку XX ст. став лікарем, але, на жаль, його доля не відома. Після жовтневих буревіїв у двох будинках Леонтовських поселилися інші люди: в № 24 – Мамчичі, а в № 26 – Лоташі.¹⁵ Ще одна гілка роду – священики Леонтовські – жили в селищі Комишні.

Далі на вулиці Троїцькій, за Леонтовськими, в будинку № 28, уже помітно перебудованому, жила також священицька родина – Біловольські. Отець Микола Біловольський (1832 – 1900) 1847 року закінчив Лубенське духовне училище, потім духовну семінарію. Майже півстоліття був настоятелем Троїцької церкви в Миргороді. Він досяг надзвичайної поваги й любові парафіян за свою доброту, некорисливість і розум. Священик залишив по собі не тільки добру пам'ять, а й цікаві спогади з років власної юності про колишнє похмуре бурсацьке життя.¹⁶

Його син Віктор Миколайович продовжив династію священиків Біловольських, по смерті батька він очолив Троїцьку парафію, викладав Закон Божий у кількох миргородських училищах, у художньо-промисловій школі імені М.В.Гоголя. «Отець Вихтір», за словами старих миргородців, служив у Троїцькій церкві десь до середини 20-х років XX століття. Про його подальшу долю за часів масових репресій проти церковнослужителів ми можемо тільки здогадуватися... Під час Української революції, в вересні 1919 року троїцьким священиком був також представник цього роду Никифор Біловольський.

Якнайближчими сусідами Біловольських були миргородські козаки Бережинські (нині будинок № 30). Василь Кирилович Бережинський, гласний Миргородського повіту, служив фельдшером у повіті й у Миргородській художньо-промисловій школі, а також доглядачем будівель і завідувачем студентської їдальні в цій школі.¹⁷ Один із Бережинських 1919 року виступив проти злодіянь миргородських чекістів і був розстріляний миргородською Надзвичайною Комісією в березні того самого року.¹⁸

На розі вулиць Троїцької й Шевченка (тепер будинок № 36) жила родина священників Курячих-Овчаренків. Іван Іванович Курячий-Овчаренко за останніх десятиліть XIX ст. був священником Троїцької церкви. Із дружиною Феклою Михайлівною вони мали тринадцятеро дітей.¹⁹ Один із їхніх синів, Михайло Іванович (нар. 1875), був офіцером радянської армії, а в поважних літах прийняв сан священника і став служити в Михайлівській церкві села Зубівки. Така метаморфоза на той час була дуже рідкісним явищем, надто з огляду на переслідування владою «служителів культу». Зазнав утисків і Михайло Іванович Курячий-Овчаренко. Щоправда, його не розстріляли, як це робилося за Сталіна; наприкінці 50-х років гноблення чинилося вже в дещо м'якшій формі: на нього тиснули морально, публікуючи про старого священника в'їдливі й несправедливі фейлетони в районній газеті.²⁰

Син Михайла Івановича – Микола Курячий-Овчаренко (нар. 1906) грав у Миргородській капелі бандуристів у Народному домі, сам робив бандури. Мав чудовий голос (тенор), співав у хорі Троїцької церкви, в хорі керамічного технікуму, яким свого часу керував Опанас Сластьон.²¹

Курячі-Овчаренки всі були на диво голосисті й залюблені у спів. Так Степан Демидович Курячий-Овчаренко, писар Миргородської повітової земської управи, у 80-х роках XIX ст. був регентом хору Троїцької церкви, викладав співи в народному училищі. А його брат Андрій Демидович, псаломщик цієї церкви, теж чудовий співак, на межі XIX і XX століть поїхав учителювати до села Петрівців. Він організував там такий небачений доти хор, що той здобув славу на весь повіт.²² І сьогодні правнука священника Івана Івановича Курячого-Овчаренка – Раїса Іванівна Карюк (мешкає неподалік, на вулиці Шевченка) – щира українка, співачка й музикант, самозреченно продовжує родинну просвітницько-співочу традицію.

Із будинком № 32/36, що на розі вулиць Троїцької й Шевченка, пов'язане ім'я відомого на Миргородщині діяча Олексія Івановича Нефоросного (1889 – 1937), старого більшовика, голови Миргородського повітвиконкому (1920). Згодом він став ректором Харківського університету, але за сталінських часів, незважаючи на старі заслуги, був репресований як «ворог народу» й знищений фізично.

На території нинішнього будинку № 35 у першій половині XX ст. жила родина Промисанів. Марія Андріївна Промисан була талановитою співачкою, співала в церковному хорі Троїцької церкви, у світському хорі. У 20-х роках вона протягом двох літ навчалася в Московській консерваторії, проте змушена була її покинути.

У нинішньому будинку № 37 наприкінці 30-х років жив підполковник Василь Антонович Василенко, командир 75-го артилерійського полку, який дислокувався в Миргороді. Виходець із Великої Багачки, він одружився з миргородською дівчиною Оленою Олексіївною Скляр. Василенко загинув на війні 1944 року. В нащадків їхньої родини досі зберігся портрет В.Василенка, написаний сусідою художником В.І.Хитком.

Навпроти колишнього будинку Курячих-Овчаренків, на протилежному лівому боці вулиці Троїцької, за нинішньою садибою № 43, ще з XVIII століття до 1868 року стояла стара дерев'яна Троїцька церква (про неї йдеться у нарисі «Вулиця Шевченка» цієї книжки).²³ 1868 року миргородці спорудили трохи віддалік новий Троїцький храм, про нього мова піде далі. На захід від старої Троїцької церкви аж до сьогоднішнього гуртожитку керамічного технікуму (будинок № 55) колись простягався давній церковний цвинтар. Там і нині інколи під час земляних робіт знаходять людські кістки.

На розі вулиць Троїцької й Іващенко (сьогодні територія садиби № 45/7) до Другої світової війни стояла оселя відомої в Миргороді сім'ї Марковських. Це був гарний цегляний будинок, із металевими візерунчастими оздобами. Він згорів під час війни, коли німці відступали з Миргорода. На новому будинкові, спорудженому на цій садибі,

встановлено меморіальну дошку на честь командира партизанського загону «Перемога» Григорія Олексійовича Іващенко (1909 – 1942). На жаль, радянська влада тенденційно, однобоко оцінювала нашу історію. Заслужено вшанувавши пам'ять партизанського керівника Іващенко, вона, на жаль, зробила все, щоб зітерти в миргородців пам'ять про Марковського. Але люди пам'ятали його справи. Олексій Олексійович Марковський (1865 – 1913), діяч Миргородського повітового земства, член повітової земської управи, з 1895 року був заступником голови управи. Міський уповноважений, працював страховим інспектором. Мав 10 десятин землі й цегельню під Гаркушинцями, в хуторі Олексієвому.²⁴ Про якість виробів цього заводу Марковського свідчить той факт, що будинок Миргородської чоловічої гімназії (згодом середньої школи № 1), вимурований 1907 року з його цегли, стоїть і досі, та й ще, мабуть, довго стоятиме.

О.О.Марковський був великим аматором-садівником. Під його керівництвом у 1902 – 1904 роках діяло планування й висадження парку на території Миргородської лікарні (по нинішній вулиці Лікарняній). Його дружина Зінаїда Петрівна протягом багатьох років була членом опікунства Миргородської земської богадільні. Надгробок із чорного мармуру на могилі О.О.Марковського на Вільхівщині – на північній частині цвинтаря по вулиці Миргородських дивізій – зберігається досі.

Десь після 1917 року до Миргорода приїхала польська графиня Наталя Стабровська. Її другий чоловік інженер Хоменко збудував на вулиці Троїцькій будинок (навпроти керамтехнікумівського гуртожитку, десь у районі сучасної садиби № 50), у якому вони жили. Колишня графиня в першій половині ХХ ст. працювала в Миргороді медсестрою. Певна річ, про її графський титул знали тільки щонайближчі люди.²⁵ Нащадки Стабровської й сьогодні живуть у Миргороді.

На розі вулиць Троїцької й Ведмедівки, як переповідають миргородці, за давніх, може, ще й козацьких часів діяв пороховий завод, виробляли селітру. Залишки цього виробництва залишалися там іще довго, аж до кінця ХІХ століття. Може, не випадково саме поряд із ними було споруджено й виробничу базу – майстерні керамічного технікуму.

За керамічним технікумом, лівобіч від вулиці Троїцької, перед нинішнім туристським готелем «Україна», з 1869 року до середини 30-х років ХХ століття стояла «нова» Троїцька церква. Її споруджено за часів правління ієрея Андрія Феодосійовича Зубковського, за наполяганням та коштом багатой миргородської дідишки Тетяни Іванівни Васецької, сусідки Зубковських²⁶, яка протягом свого життя давала значні пожертви на оздоблення цього храму.²⁷ Троїцька церква – одна з найстаріших у Миргороді (про її історію до 1868 року йдеться в нарисі «Вулиця Шевченка»). Новий же храм було збудовано метрів за 350 на північний захід від старої церкви, поблизу перехрестя сучасних вулиць Троїцької й Ведмедівки. Хоча це була дерев'яна церква, вона славилася своєю красою, багатими оздобами. На честь донаторки її ім'ям було названо Тетянинський престол у храмі. Парафіянами Троїцької церкви була майже вся миргородська знать, що жила в правобережній частині міста.

Священиками в новому храмі за різних років служили Андрій Зубковський, Микола, Віктор і Никифор Біловольські, Іван Курячий-Овчаренко, Симон Явтушенко, Всеволод Богданович (два останні були репресовані за сталінщини) та інші. Дяком у Троїцькій церкві протягом багатьох років, за кількох священиків, служив мочарський міщанин Кучеренко; майстровита родина цих самих Кучеренків писала ікони та різьбила іконостас для церкви. Дзвонарем на початку ХХ ст. служив Грицько Литвиненко – батько миргородського бандуриста Петра Литвиненка (Петро Григорович жив на вулиці Троїцькій, 52). Вчителями при Троїцькій чоловічій церковнопарафіяльній школі на початку ХХ ст. служили Зінаїда Михайлівна Пашенко й Павло Якович Сукачов.

На весь Миргород у 20-х – на початку 30-х років був знаний хор Троїцької церкви. У ньому співали подружжя Яків і Маруся Сітки, рідний брат Марусі Іван Михайлович Скляр (відомий бандурист), їхня рідна сестра Ольга Михайлівна Скляр (у шлюбі Галенко), їхня двоюрідна сестра Олександра Скляр, подруга Ольги Скляр – Кропива, Катерина Балацька, Г. Жук, І.Лузан, Ф.Явдаченко, В. Васильїв, Пасішніченко, Колотай та інші. За нинішньою адресою вулиця Троїцька, № 70 у 30-х роках жив відомий у Миргороді бандурист Микола Іванович Явдаченко.

Троїцьку церкву було зруйновано 1935 року. Дзвони знімав Грицько Зозуля, що жив на вулиці Першотравневій. Із ще міцного будівельного матеріалу Троїцької церкви місцевий керівник, уповноважений, заступник начальника міського споживчого товариства Яків Чорток спорудив собі дім на розі вулиць Ведмедівки й Гончарного провулку.²⁸

Неподалік від Троїцької церкви жила родина священика Андрія Феодосійовича Зубковського. Їй належали нинішні будинки № 86 і № 88 на вулиці Троїцькій. Зубковські оселилися в Миргороді 1849 року. Навесні 1852 року вони купили в поручика Аркадія Платоновича Петрова в передмісті Довгоселівці (так тоді називалася ця місцина) «жилою плац» із будинком «о 4 покоях», з садком і господарчими будівлями.²⁹ Син священика Андрія Зубковського, Іван Андрійович Зубковський (1848 – 1933) – відомий медик і громадський діяч. В 1914 – 1915 роках був головою Миргородської міської управи. Завдяки його старанням було відкрито миргородську мінеральну воду й засновано миргородський курорт. Змолоду Іван Зубковський і його старший брат Панас були відомі як активні учасники народницького руху.

В одному будинку із Зубковським жив його друг і однодумець, художник, мистецтвознавець і громадський діяч Опанас Георгійович Сластьон (1855 – 1933), який у 1900 – 1928 роках працював викладачем у Миргородській художньо-промисловій школі (згодом технікумі). Будинок І.Зубковського впродовж кількох десятиліть був одним із осередків громадського й культурного життя міста. В садибі Зубковського протягом деякого часу жив іще один миргородський діяч – Микола Іванович Єлагін, у 1898 – 1913 роках технік і інженер Миргородського повітового земства, повітовий гласний, керівник будівництва нової лікарні в Миргороді 1902 – 1904 років, один із співавторів проекту Миргородської водолікарні й грязелікарні, член дирекції Миргородської громадської бібліотеки.³⁰

Будинок № 112 (за сьогоденною нумерацією) на вулиці Троїцькій на початку ХХ ст. належав відомому миргородському лікареві Іванові Івановичу Рубцову (близько 1868 – 1929). Цей будинок споруджено за проектом О.Г.Сластьона. До 70-х років у ньому був гарний мезонін, згодом знятий. 1929 року радянська влада відібрала в Рубцова його житло, незважаючи на те, скільки сил було віддано лікарем медичній справі в місті. По закінченні Другої світової війни в колишньому будинку Рубцова розмістився гуртожиток керамтехнікуму. І сьогодні в ньому живуть колишні викладачі цього закладу.

І.І.Рубцов, випускник Київського університету Св. Володимира, учень школи відомого лікаря О.Т.Богаєвського, друг І.А.Зубковського, полишив по собі пам'ять не тільки як добрий лікар-хірург і господарник, за керівництва якого 1904 року було введено в дію корпуси нової лікарні. Миргородці знали Рубцова ще й як діяча культури міста. Він писав байки й вірші, здебільшого, гумористичні; навіть один із листів до свого приятеля І.А.Зубковського він написав у віршованій формі.³¹ У 1924 – 1926 роках Іван Іванович був членом Миргородської філії Спілки селянських письменників «Плуг», брав участь у плужанських вечорах,³² цінував образотворче й пісенне мистецтво. Коли до Миргорода приїздили на гастролі капели, то зупинялися в Рубцова. Як книголюб і просвітник він разом із Зубковським і Єлагіним опікувався роботою Миргородської громадської бібліотеки.

Поблизу нинішньої лікарні, на Троїцькій вулиці (ця територія на початку ХХ ст. входила до складу Ведмедівки) жила родина диякона Троїцької церкви Варфоломія Андрійовича Гиренка, в якій виростало 16 дітей, багато з яких стали священнослужителями й учителями. У будинку з нинішнім № 158 на початку ХХ ст. жив знаний у Миргороді лікар Іларіон Андрійович Гиренко (1855 – бл. 1927); тут таки, у Гиренка, протягом деякого часу квартирував поет Володимир Самійленко.

За нинішньою центральною районною лікарнею вулиця Троїцька повертає на захід і впирається в вулицю Гоголя. У глибині одного з дворів у яблуневому садку сховався будинок № 180. Тут жила родина миргородських дворян Вірських, колишніх жителів містечка Шишаків. Володимир Григорович Вірський, відставний офіцер, служив учителем гімнастики в Миргородській чоловічій гімназії. Близько 1911 р. купив півдесятини землі в миргородця Костянтина Володимировича Єфимова й спорудив будинок. Входив до кола освіченої прогресивної миргородської інтелігенції. Миргородцям він запам'ятовся тим, що першим купив собі один на все місто велосипед. Із початком Першої світової війни Вірський був мобілізований до армії, далі його доля губиться у веремії історичних подій.

Поряд із Вірськими, на розі вулиць Троїцької й Гоголя на початку ХХ століття жили Єфимови – друзі родини Вірських і миргородського лікаря Іларіона Гиренка. Протягом 12 років у Єфимових квартирувала сім'я лікаря миргородської лікарні Панащатенка.³³ Кожна із згаданих миргородських родин має свою долю, про кожна можна було б розповісти цілі історії. Може, колись зроблю це...

Живою раною в пам'яті жителів вулиці досі залишається війна 1941 – 1945 років. Багато її учасників не повернулися з фронтів. По два чоловіки втратили в боях родини Батієнків, Вовків, Петровських, Яценків. На примусові роботи до Німеччини було вивезено 12 жителів вулиці.

Про вулицю Троїцьку ще зберуть матеріал нащадки. Вони, напевне, розкажуть і про дуже талановитого поета й дуже тиху людину Анатолія Орла, який із кінця ХХ ст. мешкає у будинку № 158, і про художника, викладача керамтехнікуму Леоніда Пестича (живе тут-таки; ми з ним колись 1990 року ходили по миргородських підприємствах, вели бесіди з робітниками, закликаючи до боротьби за незалежність України).

А чи згадає хтось про миргородського маляра першої половини – середини ХХ ст. Микиту Макаровича Хоменка, який жив на вулиці Троїцькій, 42? По-вуличному його прозивали Цвітошником, бо писав квіти, натюрморти. А ще, кажуть, картина чи ікона його роботи зберігалася в миргородського бандуриста Петра Григоровича Литвиненка (1905 року народження), що теж жив на Троїцькій. Уже нікого з цих людей немає на світі. І запитати ні в кого. Безжальний час робить свою справу...

Пам'ять моя вихоплює із минулих літ незабутні враження, як от про маловідомого маляра-самоука Сергія Григоровича Матюху (1929 – 1990), невисокого на зріст, нічим, здавалося б, не примітного чоловіка з худорлявим обличчям і дуже сумними очима. Про нього як про художника мало хто знав у місті. Він не демонстрував своїх робіт на виставках. Маючи скромний фах бухгалтера, тихо й непомітно працював у банку, в бюджетному відділі, у побутовому комбінаті. А тимчасом писав чудові портрети й краєвиди, робив добрі копії з Пимоненка, Васильківського та інших українських художників. Він мав із дружиною Раїсою Олександрівною невелике помешкання на Троїцькій (тоді ще Пролетарській), у будинку 154, навпроти лікарні – затишна хата в глибині зеленого двору. Не хвалився Сергій Григорович своїми роботами, показав якось ніби знехотя: портрет молодої золотоволосої дружини, картину «Оксана-чарівниця», пейзаж (берег моря з баштою) і два автопортрети. Один із них, написаний 1960 року, вразив мене: із темно-зеленого тла, мовби із сутінок далекого ХVІІІ століття, на мене дивилися сповнені якоїсь невимовної туги очі. Щось було в цьому полотні від старих козацьких парсунних портретів, і водночас це була жива душа сучасника. Як, звідки, від

яких майстрів перейняв миргородський художник отой неповторний дух старого українського малярства? Чи він йому передався генетично?

Уже по смерті Сергія Григоровича я попросила Раїсу Олександрівну подарувати Миргородському краєзнавчому музеєві хоча б одну з його робіт. Певна річ, дуже просила про отой «козацький» портрет. Удова відмовила, їй жаль було розлучатися з дорогими для неї картинами. Років десять потому я зустрілася на вулиці з пані Раїсою, вже зовсім посивілою, і вона зізналася мені: «Знали б ви, як я жалкую, що не віддала тоді картини до музею!». Виявляється, всі вони 2000 року згоріли під час пожежі в її помешканні.

У моїй пам'яті залишився тільки незабутній зеленавий присмерк портрета й сумне світло очей...

ПРИМІТКИ

1. План міста Миргорода // Адміністративно-територіальний поділ Полтавщини (1648 – 1941). – Полтава, 2002. – С. 202 – 203.
2. Горбенко П. Спогади про художника Сластьона // Прапор перемоги. – 1983. – 28 жовтня; Його ж. – Пам'ятні зустрічі // Миргородський керамічний технікум: Історія, діячі, навчальний процес. / Матеріали ювілейної наукової конференції. За редакцією мистецтвознавця В.Ханка. – Миргород, 1996. – С. 88.
3. Горбенко П. Миргородські кобзарі // Прапор перемоги. – 1971. – 15 травня; Немирович І. Народний митець // Дніпро. – 1964. - № 7; Годун Н. Кобзарство Миргородщини (Матеріали до довідника) // Сторінки історії Миргородщини: Збірник наукових праць. – Вип. 2. – Полтава: Рік, 2001. – С. 147.
4. Спогади Миколи Сарми-Соколовського // Полтавська Петлюріана. – Число 5. – Полтава, 2003. – С. 169.
5. Сарма-Соколовський М. Червона плащаниця // Київ. – 1997. - № 3-4. – С. 20.
6. Розсоха Л. До життєпису українського патріота миргородця Михайла Обідного // Полтавська Петлюріана. – Число 6. – Полтава, 2005. – С. 251 – 256.
7. Ротач П. Полтавська літературна діаспора // Криниця. – 1996. - № 1-3. – С. 73.
8. Полтавские епархиальные ведомости. – 1882. – Ч. неофиц. - № 14. – С. 723 – 724.
9. Із листів Ірини Стасевської (м. Тампере, Фінляндія) до Л. Розсохи від 28.07 та 7.09. 2004 р. – Архів авторки.
10. Державний архів Полтавської області. – Ф. 213. – Оп. 1. – Спр. 311.
11. Реабілітовані історією. – Кн. 3. – Київ – Полтава, 2005. – С. 524.
12. Памятная книжка Полтавской губернии на 1865 год. Составлена П. Бодянским. Полтава, 1865. – С. 93.
13. Клировая книжка Полтавской епархии на 1902 год. – Полтава, 1902. – С. 396.
14. Ханко В. Миргородський мистецький словник (кінець XVII – початок XXI сторіччя): Персоналії. – Полтава, 2005. – С. 155.
15. Дані, звідомлені миргородською жителькою Надією Іванівною Макоджубою. Запис 2001 р.
16. Деятели старой бурси. (Воспоминания священника Н. Беловольского) // Киевская старина. – 1904, июль-август. – С. 161 – 175.
17. Отчет о состоянии Миргородской художественно-промышленной школы им. Н.В. Гоголя за 1912 год. – С. 8.
18. Миргородський краєзнавчий музей. – Науковий архів. – Спогади В.М. Волощенко про революційну діяльність на Миргородщині. – Рукопис. – Арк. 4 зв.
19. Дані Раїси Іванівни Карюк, жительки вулиці Шевченка, правнуки священника І.І. Курячого-Овчаренка.
20. Червона трибуна (м. Миргород). – 1959. – 5 червня.
21. Дані Євдокії Михайлівни Анцибор (1913 р.н.), сестри бандуриста М.М. Курячого-Овчаренка. Запис 2004 р.

22. Миргородський краєзнавчий музей. – Науковий архів. – Рукопис «Петрівцівська середня школа». – Без автора і дати.
23. Див. також: Розсоха Л. Миргородська старовина: Дослідження. Статті. Нариси. Розвідки. – Кобеляки: Кобеляки, 2002. – С. 101 – 104.
24. Отчет Миргородской уездной земской управы за 1906 г. – Полтава, 1907. – С. 16; Отчет МУЗУ за 1908 г. – С. 306.
25. Дані, звідомлені А.П.Жижкою, жителькою провулка Гончарного, 15. Запис 2004 року.
26. Див.: ДАПО. – Ф. 9083. – Оп. 1. – Спр. 224. – Арк. 8.
27. Зубковский Андрей, священник. Некролог [Т.Васецької] // Полтавские епархиальные ведомости. – Часть офиц. – 1871. - № 10. – С. 378 – 385.
28. Дані про руйнацію церкви звідомлені жителями Миргорода Іваном Миколайовичем Сидоренком, Ганною Дмитрівною Обідною (1916 р.н.) та ін.
29. Полтавские губернские ведомости. – 1853. - № 44. – С. 453.
30. Постановления Миргородского уездного земского собрания 1908 г. – Миргород, 1909. – С. 500; Врачебно-санитарная хроника. – Издание Миргородского уездного земства. – Вып. 1 – 3. – Миргород, 1915. – С. 75.
31. ДАПО. – Ф. 9083. – Оп. 1. – Спр. 184. – Арк. 1 – 2.
32. Горбенко П. Літературна Миргородщина // Прапор перемоги. – 1983. – 17 червня.
33. Єфимов Володимир. Це все – ми: Рід Єфимових. – Дніпропетровськ, 2004. – С. 30 – 33.

ВУЛИЦЯ ШЕВЧЕНКА

Вулиця Шевченка входила до досить великого історичного району Миргорода – Мочара, який охоплював правобережні пониззя річки Хоролу. Вулиця Шевченка починається від центральної міської артерії, вулиці Гоголя, майже зразу за мостом і йде від неї на північ, невеликим зигзагом перетинає вулицю Троїцьку і продовжується на північний схід, упираючись у берег річки.

Вулиця офіційно одержала свою назву за перших десятиліть ХХ століття, але пам'ять про великого українського поета й художника Тараса Шевченка жила тут завжди, ще від 40 – 50-х років ХІХ століття, тобто від часів перебування Кобзаря в нашому місті. Примітно, що миргородці, а надто мочаряни, ставилися до факту життя Шевченка в цих місцях із великим пієтетом.

У жовтні 1845 року Тарас Шевченко зупинявся в Миргороді в хаті місцевого жителя, засідателя повітового суду Ф.Т. Короленка (згодом хата козаків Коробок) – у садибі на сучасній вулиці Шевченка, де нині стоїть будинок № 6/2. Шевченко приїздив на Миргородщину щонайменше п'ять разів: навесні, влітку й восени 1845 й 1846 років як співробітник Київської археографічної комісії, а також 1859 року як приватна особа.¹

У Миргороді й на Миргородщині під впливом місцевих історичних реалій та особистих настроїв Тарас Шевченко написав низку літературних творів: поему-містерію «Великий льох», поему «Єретик», вірші «Стоїть в селі Суботові», «Не женися на багатій», «Не завидуй багатому». У наших місцях Шевченком-художником було створено кілька портретів (один із них – портрет дідача Лук'яновича – зберігся до сьогодні), а також кілька малюнків.

У ХІХ – на початку ХХ століття в садибі Коробок був заїзд, заїжджий двір, де зупинялися подорожні й прибульці до Миргорода. Сама хата, в якій жив у Миргороді Т. Шевченко, не збереглася. Це була велика глинобитна хата на дві світлиці, з хатиною,

кухнею, сіньми. В одній із світлиць жив під час своїх приїздів до Миргорода Т. Шевченко. Хата стояла на тому місці, де нині розташований погріб і ще донедавна був сарай Коробок; одним боком хата виходила на Косий завулок (нині Кобзарський). Хата Коробок іще зберігалася до 1949 року, потім була знесена як стара й непридатна для використання. Свого часу миргородці мали намір створити там музей, але фінансовий стан міста повоєнного часу не давав такої можливості.

За розповідями нащадків роду Коробок, зокрема, останньої власниці садиби Єфросинії Михайлівни Коробки (1909 – 2000),² авторці цих рядків удалося зробити реконструкцію загального вигляду садиби XIX століття; цей план, а також ескіз, зроблений за ним художником Анатолієм Кривобоченком, зберігаються в Миргородському краєзнавчому музеї.

В цій самій садибі в 1860 – 1862 роках жив Анатолій Патрикійович Свидницький (1834 – 1871) – український письменник, фольклорист, етнограф, педагог, просвітницький діяч. Працюючи вчителем у Миргородському повітовому училищі, він створив у місті недільну школу, першу громадську бібліотеку, влаштував літературні та музичні вечори. В Миргороді письменник написав першу частину відомого роману-хроніки «Люборацькі», інші твори. Його учнями були І.Зубковський та О.Богаєвський, які в майбутньому стали відомими лікарями.

Ця садиба пам'ятна ще й таким фактом. У ній в 20-х рр. XX ст. жив Павло Іванович Коробка, миргородський бандурист, співзасновник Миргородської капели бандуристів, автор оригінальних творів, зокрема, „Миргородської польки”. Він виконував також твори на вірші Т.Шевченка, історичні пісні. Навчав гри миргородських бандуристів І.М.Скляра, І.І.Скляра, О.Пирога, Л.Удовиченка та інших. Загинув Павло Коробка трагічно, потрапивши під поїзд.

Нинішній житловий будинок № 6/2 на території колишньої садиби Коробок був споруджений, як стверджують, на підмурівку однієї з допоміжних господарчих споруд XIX – початку XX століття (ймовірно, кухні для приїжджих). Сьогодні цей будинок уже перебудований. Нині в ньому живе родина лікаря Олександра Миколайовича Жолдака. Садиба має меморіальне значення, тож небайдужими миргородцями не раз у 80 – 90-х роках XX ст. та на початку XXI ст. порушувалося перед владою питання про гідне увічнення пам'яті Т. Шевченка на цьому місці, а саме: створення меморіального музею Т. Шевченка і встановлення на садибі меморіальної дошки. Проте питання досі не вирішене.

Ще 1968 року Миргородська міська рада депутатів трудящих ухвалила встановити в Миргороді пам'ятник Т. Шевченкові. Його відкрили у березні 1971 року на розі вулиць Шевченка і Гоголя. Скульптуру було відлито з робочої моделі авторів пам'ятника – це скульптори М. Грицюк, Ю. Синькевич, А. Фуженко. У Миргороді роботи з відливання форми виконувала група студентів Миргородського керамічного технікуму під орудою викладача скульптора Л. Статкевича.³

Якщо йти вулицею Шевченка від мосту на північ, перед садибою Коробок видно будинок № 4, у якому протягом деякого часу в другій половині XIX ст. розміщалося повітове скарбництво (в ньому в 1867 – 1871 роках служив помічником бухгалтера юний Панас Рудченко – майбутній письменник Панас Мирний – який жив майже поряд). Будинок і пізніше перебував у віданні повітового земства, в ньому містилися різні установи, зокрема, освітянські. За перших десятиліть радянської влади в будинку виділялися помешкання для службовців, урядовців, чиновників місцевих установ. Зокрема, за часів колективізації в ньому жив Яків Даль (1888 – 1943), більшовик, присланий із Росії для розкуркулення та забезпечення радянській владі безперервного постачання зерна й продовольства. В середині – другій половині XX ст. в цьому будинку розміщався дитсадок-ясла; нині там стаціонарне відділення постійного перебування пенсіонерів (за давніх часів заклади такого типу називалися простіше – шпиталями).

Далі, за будинком Коробок, десь перед сучасним будинком № 10, на розі, у ХІХ столітті стояла корчма. Разом із заїздом Коробок це був, так би мовити, «готельно-ресторанний комплекс» свого часу. Під час приїздів до Миргорода в цій корчмі столувався Тарас Шевченко.

Будинок № 10 належав відомій у Миргороді родині Стельмахів. Близько 1908 року його придбав собі Василь Михайлович Стельмах (1870 – 1945), учитель із села Малих Сорочинців, син миргородського міщанина, купця 2-ї гільдії Михайла Панасовича Стельмах. Дружиною Василя Михайловича була дворянка з Малих Сорочинців Наталя. Двох її братів було розстріляно чекістами 1918 року.⁴ Через це і В.М. Стельмах у 30-х роках потрапив до списку підозрілих осіб, укладеного органами НКВС.⁵

Син Василя Михайловича – Олександр Васильович Стельмах (1898 – 1968) – миргородський художник і самодіяльний артист. У 1914 – 1918 роках він навчався в Миргородській художньо-промисловій школі, а в 1918 – 1919 роках – на художньо-педагогічних курсах при Миргородському художньо-промисловому інституті. Протягом нетривалого часу в 20-х роках викладав малювання і креслення в керамтехнікумі. Життя змусило маляра набути ще й іншого фаху – бухгалтера. Миргородці згадують Стельмахів як непманів, які торгували крамом, варили мило. На базарі вони мали ятку. О.В. Стельмах – автор малярських робіт, у Миргородському краєзнавчому музеї зберігаються його кратини «Перед грозою», «Місячна ніч», «Біля річки», «Дівчина на березі річки». Була в нього також робота «Дача Ковалевського», яка не збереглася. Стельмах грав у виставах самодіяльного народного театру в Народному Домі. Дружиною його була Олександра Михайлівна Соколова, теж із артистичної родини, рідна сестра відомого миргородського тенора Миколи Михайловича Соколова.

Наприкінці 20-х – на початку 30-х років, коли неп було згорнуто, а непманів стали утискувати, миргородська влада зліквідувала дрібну торгівлю Стельмахів. Реквізували й майно. Із їхнього будинку на вулиці Шевченка забрали меблі, червоні оксамитові гарнітури, крісла, інші цінні речі, залишивши тільки картини художника.⁶ У дворі Стельмахів і нині живуть їхні нащадки.

Щонайближчі сусіди Стельмахів – Панащатенки, нині їхній будинок має № 12. Це був міцний козацький рід. Їхній предок Степан Панащатенко 1784 року служив миргородським сотенним писарем.⁷ Його нащадок Степан Федотович Панащатенко (бл. 1863 – 1937) теж починав писарем, але вже в повітовому земстві. В 1906 – 1914 роках був старостою Миргородської міської управи, присяжним повіреним, головою сирітського суду, опікуном Миргородського парафіяльного училища.⁸ Сприяв дослідженню властивостей нововідкритої миргородської мінеральної води. Художник-аматор, він обрав собі дружиною теж художницю, випускницю Гоголівської керамічної школи Анастасію Іванівну Тукало.

Їхня донька Валентина Степанівна Панащатенко (1908 – 2002) успадкувала батьків і материн хист до малювання, у 1944 – 1971 роках викладала художні дисципліни в Миргородському керамічному технікумі. Вона свято зберігала пам'ять про своїх батьків. Їхній міцний старовинний будинок із різьбленим рундуком, із гарним тінистим садком ніс у собі дух початку минулого століття. Валентина Степанівна зберегла старовинні меблі, порцеляну, картини матері – миргородські пейзажі «Стара оселя», «Коні на водопої», «Рибалки на Змійках», «Хата на березі Хоролу». Години і дні спілкування, які авторка цих рядків провела з Валентиною Степанівною, дали насагу до пошуків багатьох фактів миргородської старовини.

Все описане вище пов'язане з людьми, які жили на правому боці вулиці Шевченка. Лівобічну територію вулиці на зорі ХХ століття започатковував цілий квартал будинків, які належали заможному купцеві єврею Міхелю (сьогодні це місцина довкола пам'ятника

Т. Шевченкові). Він споряджував цілі валки візників-биндюжників до Ромодану по товари, здебільшого тканини, які туди привозили інші купці з Туреччини.

Міський парк, який одним боком виходить на вулицю Шевченка, закладався у 30-х роках. У другій половині ХХ століття йому дано назву «Дружба». Оразу за парком стоїть будинок, що за сучасною інвентаризацією має № 7, він уже помітно перебудований і добудований. Його споруджував у 20-х роках ХХ ст. миргородський лікар Корнилій Іванович Горянов (бл. 1872 – 1958). Випускник медичного факультету Харківського університету, за фахом терапевт, із 1903 року – лікар у Миргороді, учасник російсько-японської війни, мав чин колезького асесора (1911)⁹. Завідував інфекційним та венерологічним відділеннями Миргородської лікарні. З 1914 р. – на військовій службі. Горянов мав будинок (на розі сучасних вулиць Лазоренка й Озерної), який після жовтневого перевороту більшовицька влада в нього відібрала. Після цього він продав будинок, що належав його дружині (який будував тесть Старицький) на вулиці Ведмедівці № 1, і за ці кошти спорудив новий будинок біля парку. К.Горянов – активний діяч громадського життя Миргорода, учасник художньої самодіяльності, співак (тенор), виступав дуетом зі своїм другом Василем Савовичем Козаковим. 1911 р. з ініціативи Корнилія Івановича в Миргороді організовано міський самодіяльний хор, який започаткував створення народних хорів на Миргородщині¹⁰.

Зберігся цікавий документ часів німецької окупації 1942 року: «Об'ява. Відкривається приватня школа кройки і шиття. Учениць віком від 15 років приймають на термін 6 місяців. Усі довідки в цій справі можна одержати: Шевченківська, 1, у Горянової». ¹¹ Корнилій Іванович перебував у першому шлюбі з дворянкою Парасковією Дмитрівною Старицькою (народилася близько 1872 року). Другою дружиною Горянова була Текля Вікентіївна, приватна викладачка музики, вона була набагато молодшою від чоловіка. Стверджують, що в похилому віці Горянов виїхав за другою дружиною до Києва, де й помер. Марія Корнилівна, єдина донька К.Горянова від першого шлюбу, була піаністкою, в 40-50-х рр. жила в Миргороді, де й померла в старості самотньою. Замолоду, як розповідають миргородці, вона була надзвичайно вродливою, навіть одержала відзнаку на конкурсі краси в Парижі.

Наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. вулиця Шевченка вважалася елітним районом міста, де жило чимало миргородської знаті й інтелігенції. Неподалік від Горянова жили також інші миргородські лікарі. На місці будинку, що нині має № 13, у 20-х роках ХХ ст., за спогадами жителів міста, була велика садиба лікаря Сибірченка, що тяглася аж до парку, він мав два будинки. Здогадаємося, що лікар Сибірченко був нащадком знатного в ХІХ столітті миргородського купецького роду Сибірцевих, згодом збіднілого. Купецький син Яків Іванович Сибірцев пішов у житті не комерційною, а медичною стежкою. В 1852 – 1898 роках він служив фельдшером і лікарським помічником у Миргородській земській лікарні, в 1898 – 1904 роках був миргородським міським старостою, мав чин титулярного радника.¹² Ймовірно, лікар Сибірченко – це його син. Цікавий і такий факт: миргородського бандуриста 1930-х років Леоніда Удовиченка, який теж жив на вулиці Шевченка, близькі знайомі називали Сибірцевим (ймовірно, це було прізвище його матері).

Під час Великої Вітчизняної війни на примусові роботи до Німеччини було вивезено 10 жителів вулиці. По закінченні війни за адресою вулиця Шевченка, 18 діяла Миргородська міська бібліотека (її приміщення на вулиці Свидницького було спалене німецькими окупантами при їхньому відступі). Повоєнна бібліотека тулилася в одній кімнаті площею 20 квадратних метрів, в якій працювали три бібліотечарки. Завідувала закладом Ганна Василівна Балінська – жителька Мочара, донька відомих миргородських лікарів Василя Панащатенка і Любові Петрової-Панащатенко.

У нинішньому будинку № 24, що стоїть у глибині двору, жив лікар Григорій Михайлович Кащенко. У 30-х – на початку 40-х років ХХ ст. він був головним лікарем Миргородського курорту. Кащенко дружив із колегою, засновником курорту Іваном Андрійовичем Зубковським. Розумний, із щирою душею, гордий український патріот, Григорій Михайлович, за розповідями миргородців, не любив чванливого компартійного керівництва й уникав зближення з ним. Під час окупації він залишався головним лікарем курорту, допомагав дуже багатьом миргородцям, рятуючи їх від вивезення до Німеччини.¹³ Коли повернулася радянська влада, Кащенко не мав жодних ілюзій щодо того, яка доля його чекає. Коли його заарештували, він ужив ампулу ціаністого калію, заздалегідь приготовану ним для такої нагоди. Дружина Григорія Михайловича Софія Мусіївна викладала в Миргородському керамічному технікумі, згодом, у 50-х роках, виїхала до сина Валентина Григоровича, який працював хірургом-кардіологом у Дніпропетровську і теж зазнав утисків через батька.

Рід миргородців Колісників простежується в місті з XVIII століття. Ще якийсь Онисько Колісник, що походив «с колісников», універсалом миргородського полковника Павла Апостола від 13 грудня 1727 року був переданий «у слуги около дому» панові Мусієві Зарудному, колишньому миргородському сотникові¹⁴, який мав двір у правобережній частині Миргорода.

Нащадок роду – Микола Якович Колісник (Колесник), народження 1893 року, мав добру садибу в Миргороді по вулиці Шевченка, нині № 26. Безмежно відданий Україні, він служив у війську головного отамана військ УНР Симона Петлюри. У 20-х роках викладав техніку майоліки в профшколі при Миргородському керамтехнікумі, зазнав переслідувань від більшовицької влади за свої національні переконання й військову службу. Його було заарештовано 6 березня 1928 року і засуджено до трьох років заслання в Казахстан¹⁵.

З початком війни 1941 року М. Колісник повернувся до Миргорода, сподіваючись, що за нових умов українці зможуть розвивати свої національні пріоритети, культуру, духовність. Оселився в своїй хаті на вулиці Шевченка, працював завідувачем майстерні шевців. Разом із іншими миргородцями у квітні 1943 року Колісник став одним із ініціаторів створення в місті благодійного товариства «Братерство», яке взяло під свою опіку старих, самотніх, німечних людей, дітей-сиріт¹⁶. До речі, серед ініціаторів створення цього товариства був і Конон Капелька, миргородський аптекар і фотограф, який згодом, по війні, одружився громадянським шлюбом із вдовою уже згаданого нами лікаря Г.М.Кащенка Софією Мусіївною. (Не виключено, що й сам лікар Кащенко входив до товариства «Братерство»). Восени 1943 року Колісник, остерігаючись репресій з боку радянської влади, виїхав на Захід, згодом до Канади, де й загубилися його сліди.

Між сучасними будинками № 28 і № 30 вулиці Шевченка на початку ХХ ст. стояла садиба Діонісьєвих. Цей рід походив від священнослужителів Миргородського повіту. Хто саме з Діонісьєвих жив на вулиці Шевченка, поки-що дослідити не вдалося. Відомо, що 1900 року в Миргороді жив пристав 3-го стану колезький асесор Олексій Якимович Діонісьєв. Серед представників цього роду були священник, ветлікар, кілька вчителів. Літня миргородська жителька Наталя Іванівна Сидоренко з провулка Гончарного запам'ятала, що ще до 1917 року на вулиці Шевченка жив інженер Діонісьєв (вона називала його Дігінісовим), який винайшов пристрій для друкування грошових купюр. Поліція заарештувала його. Людям запам'яталося, як фальшивомонетник під наглядом охорони виходив із свого двору і ніс у руках ту «машинку». До Миргорода він більше не повернувся.

Навпроти двору Діонісьєвих, на протилежному лівому боці вулиці Шевченка, де тепер будинки № 17 і № 19, що на розі з вулицею Троїцькою, ще й сьогодні помітне значне підвищення. До 1868 року саме на цьому підвищенні, трохи ближче до сучасного

парку, стояла стара дерев'яна Троїцька церква. Це була одна з найдавніших церков Миргорода, відомо, що 1723 року вона вже діяла. 1849 року в ній хрестили Панаса Яковича Рудченка – майбутнього письменника Панаса Мирного. 1868 року за наполяганням і коштом багатой миргородської поміщиці Тетяни Іванівни Васецької (1799 – 1871) було розібрано старий Троїцький храм і споруджено новий – метрів за 350 на північний захід (поряд згодом збудували керамтехнікум). Від старої ж церкви ще довго зберігався старий запущений церковний цвинтар, у першій чверті ХХ століття там іще стояла капличка. Це місце своїм стародавнім запусітнням наводило на людей моторош. Переказували чи то легенду, чи то бувальщину, що нібито ночами біля каплички блукала якась жіноча постать у довгому білому вбранні... Мабуть, та легенда була віддаленою ремінісценцією переказів про дідичку Тетяну Васецьку.

Від давніх часів, ще з ХVІІІ століття, на вулиці Шевченка на свято Водохреща був звичай: усією громадою на чолі зі священниками, з хоругвами йти урочистою ходою від старої Троїцької церкви до річки Хоролу, де відбувалася Божа служба, чоловіки вирубували з льоду хреста, жінки набирали в жбани й глечики свяченої води. Берег річки наприкінці вулиці Шевченка називався Свячений берег, Свячен-берег.

На перетині з вулицею Троїцькою вулиця Шевченка робить невеликий зигзаг і повертає на північний схід. Колись, років із сімдесят тому, на цьому перехресті була толока, яку забудували в 50-х роках, зокрема, на розі (тепер будинок № 21/38) спорудили гуртожиток для працівників лісгоспу.

У будинку № 23 жила родина миргородського співака Івана Михайловича Анцибора (1906 – 1994), підполковника у відставці, в оселі якого у середині – другій половині ХХ століття часто збиралися місцеві самодіяльні артисти, співаки, бандуристи. По смерті Якова Сітка, керівника миргородського хору ветеранів праці, Іван Михайлович очолив цей хор. Дружина Івана Михайловича походила з роду священників Курячих-Овчаренків, і традиції шанобливого ставлення до православної віри, українських народних звичаїв, пісні, мелосу, високої культури співу залишили слід у душі їхньої доньки – Раїси Іванівни Карюк, яка з початку 90-х років поринула в боротьбу за відстоювання української незалежності, українського національного духу. Вона, непосидюча й небайдужа людина, впродовж багатьох років є незмінним головою вуличного комітету, керує вокальним тріо «Намисто». Раїса Іванівна не тільки талановита співачка, педагог-музикант, популяризатор народної пісні, а й автор гостро-сатиричних, дошкульних і дотепних віршів публіцистичного спрямування, надто про місцевих «безбатченків», запродавців, які зреклися України. Друга донька Івана Михайловича Анцибора – Наталя Беркута, мистецтвознавець, протягом кількох десятиліть працювала викладачем Миргородського керамічного технікуму.

Навпроти садиби пані Раїси Карюк, у будинкові № 34 протягом деякого часу жив (уже в похилому віці) миргородський літератор і журналіст, бандурист, самодіяльний артист Петро Якович Горбенко (1897 – 1989). Із 1924 р. він був секретарем Миргородської філії Спілки селянських письменників «Плуг». Горбенко – автор численних оповідань, нарисів, дописів, байок, гуморесок, п'єс та інсценівок, які за різних часів публікувалися в часописах «Плужанин», «Знання», «Нова громада», «Червона Лубенщина», «Червона трибуна» («Прапор перемоги») та інших. Петро Якович видав збірки «Вороги», «Сто колгоспних частівок» (1930). Він був членом Миргородської капели бандуристів. Під час Другої світової війни разом із капелою виїздив на фронт. Із 1944 р. – учасник Державного Українського народного хору ім. Г.Верьовки. З 1959 р. по 1989 р. постійно жив у Миргороді, був одним із організаторів хору ветеранів праці. Залишившись удівцем, у старості, 1989 р., виїхав до доньки до м. Ухти, де через півтора місяця помер. А в пам'яті миргородців назавжди залишився жвавим, метким і дуже добрим чоловіком.

Ближче до річки Хоролу, у глибині завулку, в будинку № 41, сьогодні мешкає миргородський художник Володимир Іванович Гамирін, цікава, неординарного мислення творча особистість.

І тут доводиться вже вкотре дивуватися з того, скількох обдарованих митців дав оцей край – Мочар, вулиця Шевченка, Троїцька вулиця. Певно, така ця земля, напоєна широкими повеннями, затінена старезними вербами, осріблена високими осоками, ще й наділена якимось особливим магнетизмом творчості. Бо вона освячена безсмертною Шевченковою думою.

Доли людські – часто сумні, трагічні. Одні з них зникли без сліду в вирі історичних подій, інші зачепилися згадкою в людській пам'яті, ще інші зафіксував документ. А ми, нащадки, йдемо цими запорошеними слідами, розгадуємо їх, дешифруємо, намагаємося реконструювати. І зрозуміти. Бо це наша історія, наша минувшина.

ПРИМІТКИ

1. Миргород // Шевченківський словник. Т.1 – К.,1978. – С. 398 - 399; Гончаренко Л. Тут жив великий поет // Прапор перемоги. – 1964. – 16 січня. - № 7; Моргун О. Шевченко на Миргородщина // Рідне слово (Вісник літератури, мистецтва і науки). – Мюнхен – Карльсфельд, 1946. – Ч. 3 – 4. – С. 50 – 58.

2. Див.: Розсоха Людмила. Миргородська старовина: Дослідження. Статті. Нариси. Розвідки. – Кобеляки: Кобеляки, 2002. – С. 252 – 255.

3. Брикулець В. Як споруджували пам'ятник Кобзареві // Майдан (м. Миргород). – 1993. – Червень. - № 4 (11). – С. 2.

4. Дані звідомлені О.Ф. Кирпосенком, нащадком роду. Запис 2002 р.

5. Граб В. Чим завинив викладач Земляков? // Миргородський керамічний технікум: Історія, діячі, навчальний процес. – Миргород, 1996. – С. 57.

6. Звідомила жителька Миргорода А.П.Жижка, зі спогадів її матері Н.І.Сидоренко. Запис 2004 р.

7. Державний архів Полтавської області. – Ф. 1050. – Оп. 1. – Спр. 1. – Арк. 62.

8. Постановления Миргородского уездного земского собрания 1906 г. – Полтава, 1907. – С. 4; Вся Полтава и губерния. На 1913 год: Адресная и справочная книга. Издание М.А. Ямпольского. – Полтава, 1913. – С. 132.

9. Земская медицина и заболеваемость населения Миргородского уезда, Полтавской губернии, в 1911 году. Составил врач К.И. Горянов. – Миргород: Типография Ш.В. Шик, 1912. – С. 120 – 121.

10. Горбенко П. З піснею в серці // Прапор перемоги (м. Миргород). – 1983. – 19 квітня.

11. Газ. «Відродження» (м. Миргород). – 1942. – 23 травня.

12. Постановления Миргородского уездного земского собрания 1898 г. – Миргород, 1899. – С. 8, 9, 19; Адрес-календарь и справочная книжка Полтавской губернии на 1900 год. Составлен Д.А.Иваненко. – Полтава, 1900. – С. 7.

13. Свідчення жителя Миргорода Миколи Павловича Сітка. Запис 1999 р.

14. Миргородський краєзнавчий музей. – Основний фонд. – Інв. № 447.

15. Реабілітовані історією. Полтавська область. – Книга третя. – Київ – Полтава: Видавництво «АСМІ», 2005. – С. 52.

16. Ревегук В. Благодійна діяльність церкви та громадськості Полтавщини в умовах гітлерівської окупації 1941 – 1943 рр. // Полтавські Єпархіяльні відомості. – 2002. – Число 8. – С. 124.

ВУЛИЦЯ ЛАЗОРЕНКА

Сучасна вулиця Василя Лазоренка входить до історичного району Приліпки. Це один із найдавніше заселених теренів у правобережній частині нашого міста. Приліпка згадується ще в описах Миргорода XVIII ст. На початку XX ст. територія вулиці Лазоренка входила до складу тодішньої вулиці Больничної (згодом Лікарняної), яка за тих часів була значно довшою й простягалася від правого берега річки Хоролу через територію нинішнього стадіону «Старт» і військову частину до корпусів старої лікарні.

За радянських часів південно-східну частину вулиці Больничної було виділено в окрему вулицю, яку назвали ім'ям Василя Івановича Чапаєва (1887 – 1919) – російського військового діяча, командира Червоної армії. 1996 року вулицю Чапаєва було перейменовано на честь нашого земляка Василя Григоровича Лазоренка (1920 – 1975), Героя Радянського Союзу, уродженця села Шахворостівки.¹

Нинішня вулиця Лазоренка має досить непросту конфігурацію. Її північна частина пролягає паралельно вулиці Гоголя, а південна має іррегулярну форму зі складними відгалуженнями.

В середині XVIII ст. на цій території були двори грузинських поселенців. Зокрема, на сусідній вулиці Грекова жили земляки поета Давида Гурамішвілі й предки письменника Панаса Мирного – дворяни Хачапурідзе й Грекови.² На вулиці Лазоренка аж до XX ст. жили грузинські нащадки Сегенадзе.

Місцеве населення займалося різними промислами, зокрема, мистецькими, як от різьбярство й малярство.

В 1904 – 1910 роках у Миргороді дислокувався Оренбурзький козачий артилерійський дивізіон.³ 1905 року, під час селянського повстання в селі Великих Сорочинцях, оренбурзьких козаків посилали на придушення непокірних селян. Був серед них і козак Федот Смолін, який одружився з дівчиною Настею з Приліпки й залишився в Миргороді назавжди, оселившись у дружини (нині це територія будинку № 2 на вулиці Лазоренка) неподалік від діда Різчика. Його син Віктор Федотович Смолін згодом став директором миргородського санаторію Міністерства соціального забезпечення.⁴

Сьогодні в будинку № 6 живе Василь Олексійович Білоус – онук Федора Андрійовича Білоуса (1884 – 1938) – колишнього вчителя Миргородської чоловічої гімназії й 1-ї Миргородської школи, згодом викладача в Лубнах, репресованого за сталінських часів.

На початку XX ст. в нинішньому будинку № 10 (тодішня вулиця Больнична, № 12) жила знана свого часу в місті родина Пасішниченків. Сергій Климович Пасішниченко (народився близько 1872 року) – людина національно-демократичних поглядів, приятель письменника Володимира Самійленка, котрий протягом деякого часу жив у Пасішниченка й згадував про нього як про «щирого українського громадянина».⁵ Перебуваючи під наглядом поліції як український соціал-демократ, Сергій Климович брав участь від Миргорода у з'їзді представників українських громад усієї України, який відбувся в Полтаві 1905 р. Був кандидатом на виборах до першої Державної Думи від Полтавської губернії 1906 р. Служив у Миргородській повітовій земській управі, в 1908 – 1914 рр. був завідувачем агрономічного діловодства в Миргороді, секретарем Миргородського сільськогосподарського товариства. Створив у Миргороді драматичний гурток. За повідомленням Опанаса Сластьона, С.Пасішниченко, повертаючись із фронту, заразився сипним тифом і через кілька днів помер у Миргороді.⁶

Непросто склалася й доля його дітей. Сини Павло й Володимир, офіцери, виховані в українському патріотичному дусі, воювали кіннотниками у війську Української Народної

Республіки. В родині Пасішниченків були учасники Миргородського повстання 1919 року під проводом Дубчака проти терору чекістів. За свідченням сусідів цієї сім'ї, обидва брати Павло й Володимир Пасішниченки загинули в боротьбі за незалежність України – були зарубані червоними. Відомо також, що якийсь миргородський кобзар Пасішниченко був репресований у 30-х роках.⁷ Нащадки цієї родини й сьогодні живуть у Миргороді.

На місці нинішнього будинку № 18 за перших десятиліть ХХ століття стояла хата козака Михайла Степановича Дубини. Його дружина Парасковія Лук'янівна славилася тим, що ткала дуже добрі плахти, за які не раз одержувала премії на земських виставках. Згодом у тій хаті жив їхній син Петро Михайлович і донька Килина Михайлівна Дубина (1893 – 1984), дружина відомого українського прозаїка Степана Васильченка (справжнє прізвище Панасенко; 1878 – 1932). 1914 року письменник приїздив із фронту до Миргорода з нагоди народження його сина Юрія. Бував тут і згодом. У липні 1920 року письменник як кореспондент разом із капелою «Думка» прибув до Миргорода. На вулиці, де жила його дружина, в саду чоловічої гімназії, славетна капела дала тоді кілька концертів. Миргородці з захватом слухали українську пісню в неперевершеному виконанні капелян.

У нашому місті С.Васильченком написані фрагменти кількох оповідань. Килина Михайлівна жила з чоловіком у Києві, але по його смерті в 30-х роках повернулася до рідного Миргорода. Рукописний архів С.Васильченка вона передала до Інституту української літератури ім. Т.Шевченка АН УРСР. Під час війни працювала в Миргороді на молочарні, згодом учителювала. По війні одержала нове помешкання на цій самій вулиці (нині – Лазоренка, № 49), де й доживала віку. Небога Килини Дубини – Тамара Василівна Король, шанувальниця народного мистецтва й народної творчості, яка теж жила на цій вулиці, збрала велику колекцію старовинної української народної вишивки, яку подарувала Миргородському краєзнавчому музеєві.

Син письменника Степана Васильченка Юрій Панасенко (1914 – 1991), відомий під псевдонімом Кодак, став знаним українським архітектором, із 1949 року жив у Канаді. Він є автором проектів численних церков, пам'ятників, шкіл у Канаді й США. Підтримував зв'язки з Миргородом.⁸ Помер у м. Оттаві першого року здобуття Україною незалежності.

Навпроти хати козаків Дубин на початку ХХ ст. жила вдова, по-вуличному її звали Жандаркою, бо її чоловік служив у жандармерії.⁹ В хаті, яка нині має № 34, жив миргородський бандурист і артист цирку, борець-гладіатор Іван Федорович Корицький (1899 – 1983). Поряд, у маленькому будиночку № 38, мешкала його молодша сестра, теж бандуристка й співачка Параска Федорівна Корицька – одна з перших жінок-кобзарок Миргорода 30-их років. Обоє були членами Миргородської капели бандуристів, виступали в багатьох філармоніях України, а з 1943 року працювали бандуристами в складі славетного столичного колективу – Державного Українського народного хору ім. Г.Верьовки. На місці нинішнього будинку № 23 стояла хата миргородського бандуриста Павла Грищенка, учасника Миргородської капели бандуристів ще з 30-х років ХХ ст.

Нічим, здавалося б, не примітний будинок № 49 має досить цікаву історію. Близько 1914 року його придбав службовець споживчої кооперації й кравець Полієвкт Верхацький для своєї родини з п'ятьма дітьми. Хоч сім'я була не надто багатою, проте всі три сини закінчили Миргородську чоловічу гімназію, що була поряд із їхньою садибою. Старший із братів Микола Полієвктівч Верхацький згодом став доктором медичних наук, професором, автором численних наукових праць. Середульший брат Михайло (1904 – 1973) – відомий український актор і режисер. У 1926 – 1934 роках він був режисером славнозвісного Харківського театру «Березіль», працював у інших театрах України. З 1962 року він – професор Київського державного інституту театрального мистецтва ім. Карпенка-Карого. Протягом усього життя працював актором у Харківському українському драматичному театрі й третій із братів – Сергій Верхацький (1907 – 1998).¹⁰

Брати приятелювали з уже згадуваним бандуристом і циркачем І.Корицьким. До речі, з сусідньої вулиці Грекова вийшов ще один актор Харківського театру – Костюченко, друг Михайла Верхацького.¹¹

Родина Верхацький у 1915 – 1920 роках здавала половину свого будинку для помешкання жителів села Попівки, міщанинові Шаї Ароновичу Меєрсонові, якого в селі називали Савкою. Меєрсон володів у Попівці вальцьовим млином із двигуном,¹² і в голодні 1918 – 1920 роки допомагав борошном своїм друзям Верхацьким. Син Меєрсона Яків разом із Миколою Верхацьким закінчив Харківський медичний інститут. Під час війни 1941 – 1945 років Яків загинув на фронті, й Микола Верхацький узяв під свою опіку другового сина.¹³

У 30-х роках у цьому самому будинку на вулиці Чапаса (нині Лазоренка), № 49 жив відомий у Миргороді земський і громадський діяч Йосип Казимирович Шотт (1872 – 1937). За національністю він поляк, мав вищу освіту. З 1899 року служив ветеринарним лікарем Миргородського повіту, з 1903 року обирався повітовим земським гласним. Він продовжував добру справу, започатковану в Миргороді ще 1861 року письменником Анатолієм Свидницьким і лікарем Никандром Кашинським – входив до складу дирекції Миргородської громадської бібліотеки.¹⁴ Й.Шотт брав участь у Першій світовій війні, працював ветлікарем у с. Дібрівці. Доля цього діяча трагічна. За сталінщини, коли всі люди з іноземними прізвищами, а надто освічені, потрапляли під політичну підозру, Йосип Казимирович теж був репресований. 7 грудня 1937 року його було засуджено до розстрілу.¹⁵ Його помешкання, очевидно, було відібране владою, бо вдова Шотта – Августа Євгенівна – по його смерті доживала віку в іншому будинку – № 5 на цій самій вулиці. Вона померла й похована в Миргороді.

В середині ХХ ст. в колишньому будинку Верхацьких мешкав радянський військовослужбовець Ю.С.Згонник, миргородський військовий комісар. Після нього частину помешкання в 50-их роках одержала К.В.Дубина, про яку раніше йшлося в нашій розповіді.

Нині вже немає на вулиці Лазоренка за першою школою будинку, в якому на початку ХХ ст. жив Михайло Самійлович Соколовський, миргородський антиквар-колекціонер, художник-реставратор, знавець миргородської старовини, збирач мистецької спадщини Тараса Шевченка. Разом зі своїм приятелем, художником і мистецтвознавцем Опанасом Сластьоном він 1920 року став членом ініціативної групи зі створення Миргородського краєзнавчого музею. Його донька Єфросинія Соколовська, хрещениця Сластьона, по смерті батька виховувалася в родині Опанаса Георгійовича, згодом стала художницею, заслуженим майстром народної творчості, написала спогади про О.Сластьона.¹⁶

В середині 20-их років ХХ ст. жителем вулиці був Василь Царьков, викладач майоліки в Миргородській профшколі при художньо-керамічному технікумі.

На розі нинішніх вулиць Лазоренка й Озерної, з тильного боку чоловічої гімназії, за перших десятиліть ХХ ст. жив відомий у Миргороді лікар-терапевт, громадський і культурний діяч, чудовий співак Корній Іванович Горянов (1872 – 1858). Більшовицька влада відібрала в Горянова його власний будинок, мотивуючи це тим, що його дружина Парасковія Дмитрівна Старицька, донька поміщика, теж мала в місті свій будинок.¹⁷ Після цього Горянови переселилися на вулицю Шевченка (див. окремий нарис «Вулиця Шевченка»). З ініціативи К.Горянова 1911 року в Миргороді було організовано міський самодіяльний хор, який започаткував створення народних хорів на Миргородщині.¹⁸

В кінці вулиці Лазоренка (колишньої Больничної), на місці нинішнього стадіону «Старт», біля озера жив лікар-офтальмолог дворянин Сергій Миколайович Фон-Ерн (1884 – 1937). Це був гуманіст, шляхетна людина, чудовий фахівець, до якого завжди стояли довгі черги хворих із усього повіту, бо неможливих людей він лікував безплатно.¹⁹ За

радянських часів, коли постала загроза закриття Успенського собору в Миргороді, він віддав свої кошти, аби врятувати храм. Під час голодомору 1932 – 1933 років лікар Фон-Ерн повідомляв громадськості про загиблих від цього жахливого злочину сталінського режиму.²⁰ Влада не вибачила лікареві його громадянської позиції, й 27 грудня 1937 року його було засуджено до розстрілу.²¹

Історія вулиці Лазоренка в Миргороді – то ціла низка людських доль, прекрасних і драматичних, високих і трагічних.

ПРИМІТКИ

1. За мужество и отвагу: Документальные очерки о Героях Советского Союза – уроженцах Полтавы и Полтавской области. – Изд. 2-е, доп. – Харьков: Прапор, 1984. – С. 197 – 199
2. Розсоха Людмила. Грузини в Україні. Шляхами Давида Гурамішвілі: Монографічне дослідження. – В двох книгах. – Миргород: Вид-во «Миргород», 2005. – С. 221 – 223; Розсоха Л. Коріння роду Панаса Мирного // Прапор перемоги. – 1989. – 13 травня. - № 76. – С. 2 – 3.
3. Адрес-календарь и справочная книжка Полтавской губернии на 1904 год. – Издание Полтавского губернского статистического комитета. – Миргородский уезд. – Полтава, 1904. – С.4; Отчет Миргородской уездной земской управы за 1907 г. – Миргород, 1908. - С. 341.
4. 3 листа колишньої жительки вулиці Тамари Василівни Король до Л.О.Розсохи від 14.02.2011 р. / Архів авторки; Звідомлення Василя Олексійовича Білоуса, жителя вулиці.
5. Тулуб О. Матеріяли до життєпису Володимира Самійленка // За сто літ. – Кн. 3. – 1928. – С. 310.
6. Листування Опанаса Сластьона. – Запоріжжя, 2010. – С. 114, 119.
7. Реєстр народних співців, які були знищені у 30-х роках або доля яких невідома (Склав Б.Жеплинський) // Українська культура. – 1992. - № 6. – С.26.
8. Розсоха Л. А душа в Миргороді // Майдан (м. Миргород). – 1993. – Червень. - № 4 (11). – С. 3; Шаповалова В., Шаповалов В. Зодчий Юрій Кодак // Миргород – гоголівський край. – 2001. – 19 грудня. - № 51. – С.5.
9. Звідомлення колишньої жительки вулиці Тамари Василівни Король, 2011 р.
10. 3 листа Дмитра Олександровича Черкасова, небожа братів Верхацьких, до Л.О.Розсохи від 20.09.2009 р. / Архів авторки.
11. Дані колишньої жительки вулиці Галини Василівни Мартиненко (1922 р.н.).
12. Центральний державний історичний архів України в м. Києві. – Ф. 323. – Оп. 1. – Спр. 114. – Арк. 7.
13. Михайло Верхацький. 100 / Упорядник М.Лабінський. – К.: Проза, 2004. – С. 10.
14. Зубковський І.А. Анатоль Свидницький у Миргороді (Із згадок його учнів) // Література. Збірник І. – Видання Всеукраїнської Академії Наук, 1928. – С. 156. – В підрядкових примітках.
15. Реабілітовані історією. Полтавська область. – Книга 4. – Київ-Полтава: АСМІ, 2006. – С. 539.
16. Соколовська Є. «Опанас Георгійович Сластьон: Портрет з пам'яті» (Спогади) / Миргородський краєзнавчий музей. – Науковий архів. – Машинопис. – 47 арк.
17. Звідомлення миргородського лікаря-краєзнавця Миколи Олексійовича Варченка (1916 – 1999).
18. Горбенко П. З піснею в серці // Прапор перемоги. – 1983. – 19 квітня.

19. З листа колишньої жительки вулиці Тамари Василівни Король до Л.О.Розсохи від 14.02.2011 р. / Архів авторки.

20. Євдокимова І., Єрмак О. Архівно-слідчі справи як джерело з історії суцільної колективізації сільського господарства та голоду на Полтавщині (1929 – 1933 рр.) // Архівний збірник. – Полтава, 1998. – С. 175 – 185.

21. Реабілітовані історією. Полтавська область. – Книга 2. – Київ – Полтава, 2004. – С. 459.

ІСТОРИЧНІ ТА СУЧАСНІ ТОПОНІМИ МИРГОРОДА (Довідник)

Абрикосова вулиця – сучасна вулиця в західній частині міста, між вулицею Єрківською і міським цвинтарем на Дранках, на території садового колективу «Комунальник». Утворена наприкінці ХХ ст.

Авангардна вулиця – так у 30-х рр. – II пол. ХХ ст. (до 1998 р.) називалася сучасна вулиця Слави (див.).

Авангардний провулок – так до 1998 р. називався нинішній провулок Василя Віташа (див.).

Аеродромна вулиця – існувала в південній частині міста наприкінці 30-х – у 50-х рр. ХХ ст.

Алтанцева гора – так на початку – в I пол. ХХ ст. називалася підвищена місцина на західній околиці Миргорода, на південь від с. Трудолюбів. Назва походила від прізвища власника землі Алтанця.

Андрєєва вулиця – сучасна вулиця в центральній частині міста, між вулицями Воскресінською, Старосвітською і Кашинського. Входила до складу історичного району Пожежі. До 1965 р. мала назву Новопроложена; перейменована з нагоди 20-річчя Перемоги над німецько-фашистськими загарбниками на вшанування діяча партизанського руху на Миргородщині, коменданта табору в партизанському загоні «Перемога» Павла Олександровича Андрєєва (1904 – 1942). На вулиці Новопроложеній, у буд. № 9 жив Іван Іванович Хитько (1878 – 1951), художник-самоук, різьбяр, столяр, учасник Миргородської капели бандуристів (у 20-х роках), брат художника В.І.Хитька.

Апостола Данила вулиця – сучасна вулиця в центральній частині міста. В ХІХ ст. належала до великого історичного району Портянок. На початку ХХ ст. – в 1940-х рр. мала назву вулиця Паськівська (від прізвища місцевих жителів Паськів), в середині ХХ ст. – вулиця Котовського, назва була дана на вшанування пам'яті радянського військового діяча Григорія Івановича Котовського (1881 – 1925). 1992 р. названа ім'ям Данила Апостола (1654 – 1734), миргородського полковника, гетьмана Лівобережної України. У 30-х – 40-х рр. ХХ ст. вулиця Котовського була забудована всуціль одноповерховими, здебільшого, приватними будинками. Якщо йти від вулиці Гоголя, то праворуч (там, де нині приміщення РАЦС) стояв будинок на чотири комунальних квартири. На цьому самому боці вулиці розміщалися садиби Куликів, Петриків, Бакалів, Купферів. На лівому боці вулиці жили родини Сидоренків, Бухочерів, Рогочих, Немченків, Панасків. Там, де сьогодні стоїть 5-поверховий будинок № 9, мав власний двір Гнат Лукич Немченко, кравець артілі ім. Менжинського, староста Успенського собору. Під час німецької окупації Г.Немченко рятував від загибелі свого сусіда єврея Бухочера. Коли окупанти зганяли євреїв для подальшого розстрілу, Гнат Лукич у своєму дворі викопав яму, вистелив її

очеретом і там переховував сусіда. Один із синів Немченка – Петро Гнатович – був репресований за сталінських часів. Онука Гната Лукича – Любов Олександрівна Немченко (нар. 1927 р., у шлюбі Кочмала) – 1942 року була вивезена як оstarбайтер до Німеччини, а по війні стала відомою в місті бандуристкою, співачкою й драматичною акторкою (Див. про неї: Бережанська вулиця). Всього під час війни на примусові роботи до Німеччини було вивезено 17 жителів вулиці. За деякими даними, на вулиці Д.Апостола жив священник Успінського собору Микола Георгійович Базилевський (1893 – 1926) – це приблизно там, де тепер будинок № 3. Під час Великої Вітчизняної війни по два сини втратили сім'ї місцевих жителів: Ксьонзи – Івана і Якова Андрійовичів (жили в тодішньому будинку № 6), Лепи – Андрія і Олексія Даниловичів (будинок № 22).

Апостола Данила провулок – сучасний провулок, на південний схід від вулиці Данила Апостола. В XIX ст. належав до великого історичного району Портянок. За радянських часів, до 1992 р. мав назву провулок Котовського. За нинішньою адресою пров. Д.Апостола, № 17 (це на розі цього провулка й провулка 8 Березня) наприкінці 30-х років збудував собі хату директор миргородського млина Яків Якович Даль (1888 – 1943) – в минулому професійний революціонер-більшовик. Під час війни в 1941 – 1943 роках він був залишений у Миргороді для підпільної роботи й продовольчого забезпечення партизанського загону. Після здійснення підпільниками диверсійної акції (підірвання будинку гебітскомісаріату) Даль був заарештований і закатований гестапівцями.

Бабенка Олексія вулиця – сучасна вулиця в Миргороді. Названа в 90-х роках XX ст. на честь Героя Радянського Союзу Олексія Федоровича Бабенка (1923 р.н.), уродженця Миргорода.

Багачанська вулиця – так у XIX й на початку XX ст. називалася південна частина сучасної вулиці Гоголя (див.). На Багачанській вулиці 1904 р. розміщався аптекарський магазин провізора Бера Ісаковича Чернера.

Багачанська вулиця – сучасна вулиця в південній частині міста, на території військової частини. Назва фіксується з 40-х років XX ст. як Великобагачанська вулиця. На плані міста кінця XIX ст. на її місці позначений шлях, корчма (приблизно на місці нинішніх будинків № 23 – 29). На початку XX ст. поблизу залізниці розміщався млин приватного власника Білецького, згодом це став міський млин; 1943 року, відступаючи з Миргорода, німецькі окупанти підпалили його. Неподалік від млина в 20-х – 30-х роках діяв охрозавод.

Багачанський провулок – сучасний провулок у південній частині міста.

Бадьорівська вулиця – так у першій половині XX ст. називалася сучасна вулиця Миколи Філянського (див.). Назва походила від прізвища жителів вулиці Бадьорів.

Базар – так на початку XX ст. називалася центральна частина міста; нині це територія ринку, районного будинку культури, центрального входу до курорту.

Базарна вулиця – давня назва сучасної вулиці Якова Усика (див.). Назва згадується на початку XX ст., у документах 1945 р.

Базарна площа (див. Торгова площа).

«Байраки» – див.: Бараки.

Байрацька вулиця – сучасна вулиця в районі Ліска, між вулицями Луговою і Прирічною. Назва згадується з середини XX ст. Під час Великої Вітчизняної війни в родині жителів цієї вулиці Борисенків на фронті загинули два сини – Василь Якимович і Іван Якимович (жили в будинках № 42 і № 44).

Бакалівка – історичний район міста (початок XX ст.), який розміщався між сучасною територією санаторію «Хорол» і початком вулиці Сорочинської; нині це територія

краєзнавчого музею, дитячої музичної школи. Назва походила від прізвища місцевих жителів Бакалів.

Бакалівщина, урочище, колишній Бакалів хутір (1-а пол. ХХ ст.) в межах м. Миргорода. Нині це територія між вулицями Єрківською і Ванди Василевської, територія міського цвинтаря на Дранках. Парафія Миргородської Успенської церкви. Бакалівщина – це була власність заможних козаків Бакалів. Микола Андрійович Бакало (нар.1865 р.), козак, миргородський повітовий земський гласний, мав 20 десятин землі. Його брат Прокіп Андрійович Бакало (нар.1869 р.), жив у сусідньому хуторі Рублівщині (див.), мав 27 десятин землі. На початку 30-х рр. ХХ ст. там був дитячий садок колгоспу «Країна Рад»; у 1933 – 1937 рр. на Бакалівщині замість дитсадка став діяти патронат для дітей-сиріт.

Бараки («На Бараках») – у 20-х – 30-х рр. ХХ ст. так називався район на південній околиці Миргорода (територія нинішньої вулиці Робітничої). Назва утворилася від того, що там були бараки військової частини. На початку 30-х рр. у цьому районі тодішня міська влада давала жителям дозвіл на забудову; 1931 року там були садиби жителів Шелудченка, Харченка, Литвиненка. Міське населення називало цей район «Байраками» (за народною етимологією).

Баранівська дорога – так на початку ХХ ст. називався шлях, що вів із Миргорода до с. Баранівки; у межах міста Миргорода нині це кінець вулиці Сорочинської, що навпроти Почапського озера.

Батіїв хутір (див.: Гаряжин хутір).

Берегова вулиця – сучасна вулиця в правобережній частині міста, вздовж р. Хоролу. В I пол. ХХ ст. вулиця мала назву Мочарська (див.). У першій половині ХХ ст. тут жила родина відомих миргородських майстрів – різьбярів і малярів Кучеренків. Протягом певного часу в їхній хаті квартирував ще один знаний у місті маляр, портретист і іконописець Григорій Петрович Ксьонз (1874 – 1946). Із 1997 р. вулиця поділена на дві частини – вулиці Берегову й Івана Ігнатенка (див.). Під час Великої Вітчизняної війни на фронті загинули жителі вулиці два брати Мамчичі – Іван і Олексій, які мешкали в будинку № 1.

Бережанська вулиця – сучасна вулиця на схід від центральної частини міста, паралельна до вулиці Д.Апостола, перпендикулярна до вулиці Сорочинської. В ХІХ ст. належала до великого історичного району Портянок. На початку ХХ ст. мала назву Гавришівська – від прізвища Гавриш. 1934 р. вже називалася Бережанською (бережани – люди, що живуть на березі водойми, річки). У 20-х – 30-х роках ХХ ст. на вулиці була садиба селян Воскобійників (будинок зберігся досі), які зазнали розкуркулення й виселення; брати Воскобійники емігрували до США, стали відомими меценатами, які підтримували незалежну Українську державу. Садиба ж Воскобійників була передана до відання шовкорадгоспу, там була контора і склади цього підприємства. Протягом недовгого часу там жив директор шовкорадгоспу Яків Даль (1943 року страчений гестапівцями як підпільник). За часів голодомору 1933 року з цією садибою пов'язана трагічна історія загибелі миргородського бандуриста Дем'яна Мензаренка, який був застрелений охоронцем при спробі добути трохи зерна з радгоспної комори для своїх голодних дітей. Деякі будинки на вулиці Бережанській збереглися ще з дожовтневих часів, як от будинок родини Сидоренків (№ 33), споруджений 1914 р. На вулиці (біля будинку № 37, який належить Марії Василівні Гавриш) ще збереглася старовинна рублена комора першої половини ХХ ст., перевезена за часів колективізації з одного із сіл району. Під час Великої Вітчизняної війни в родині Пашенків (тодішній будинок № 42) у боях полягли три члени сім'ї: батько Петро Іванович і два його сини – Борис і Сергій. На примусові роботи до Німеччини було вивезено 8 жителів вулиці. Сьогоднішній будинок № 54 належав сім'ї Василя Івановича Кочмали (1923 – 2009) – у 40-х роках знаного в

Миргороді артиста, декламатора, режисера місцевих вистав у клубі Держмлина (крупозаводу) і в міському клубі. Він і його дружина Любов Олександрівна – талановита миргородська бандуристка, співачка й драматична акторка – згодом на професійній основі працювали в Полтавському музично-драматичному театрі й Ялтинській філармонії. В нинішньому будинку № 56 до війни жив миргородець Ярош із багатодітною родиною. Під час німецької окупації, щоб якимось прогледувати дітей, він пішов служити конюхом до місцевої поліції, це давало йому можливість нишком приносити додому залишки зерна, чим і рятував сім'ю. 1943 року він виїхав за кордон, бо остерігався переслідувань із боку радянських каральних органів. Вулиця Бережанська в своїй північній частині перетинає протічок і провулок Космонавтів, далі крутим узвозом здіймається догори. Наприкінці вулиці ще з початку ХХ століття зберігся будинок (нині № 81), який колись належав родині дворян Хропалів (див.: Хропалівщина).

Березова вулиця – сучасна вулиця в південно-східній частині міста, розміщена між вулицями Калиновою і Чехова. Заселена як нова вулиця в 90-х рр. ХХ ст.

Березовий Гай – сучасна назва лісового масиву в північній частині міста, що розташований у вигині річки Хоролу, на її лівому березі. Зелена зона обмежена такими орієнтирами: вулицею Київською (з півночі), вулицею Довгим Озером (зі сходу), територією курорту (з півдня), вигином річки Хоролу (з північного заходу). Насадження гаю розпочалося 1926 р. під безпосереднім керівництвом працівника курорту Гаврила Никифоровича Трубицького (1894 – 1938), завершене у другій половині 40-х років ХХ ст. Гай став улюбленим місцем відпочинку жителів і гостей міста.

Біленків хутір (див.: вулиця Ванди Василевської).

Білика Івана вулиця – сучасна вулиця в центральній частині міста, між вулицями Гоголя й Кашинського. Попередня назва – вулиця Леваневського (див.). З 1992 р. носить ім'я Івана Білика (справжнє прізвище Іван Якович Рудченко, 1845 – 1905), письменника, критика, етнографа, фольклориста, уродженця Миргорода, брата письменника Панаса Мирного. В середині ХХ ст. на цій вулиці діяла вірвовочна фабрика (навпроти нинішньої школи № 5). На місці шкільного садка стояла хата знаного в Миргороді фотографа Конона Карповича Капельки.

Біликівський провулок – сучасний провулок, розміщений на захід від вулиці Бережанської. Назва згадується 1945 р., походить, імовірно, від прізвища жителів Біликів.

Бобирянський провулок – так до 1965 р. називалася сучасна вулиця Перемоги (див.). Переіменовано на честь 20-річчя Перемоги над німецько-фашистськими загарбниками. Давня назва походила від прізвища місцевих жителів Бобирів.

Болотна вулиця – так на початку ХХ ст. називався сучасний провулок Космонавтів (див.). Назва походила від заболоченого протічка, що протікав уздовж вулиці.

Болотна вулиця – сучасна вулиця в західній частині міста, між вулицями Тичини й Красносільською, пролягає паралельно вулиці Красносільській; одним краєм виходить до болота, звідси й назва. Вулиця прокладена на початку ХХІ ст.

Болотний провулок – 1945 р. існував у правобережній частині міста, за Приліпкою.

Больнична вулиця – так до 1992 р. називалася вулиця Лікарняна (див.).

Бондарний провулок – сучасний провулок на Приліпці, який з'єднує вулиці Грекова і Берегову. Згадується 1945 року. Назва походить від ремісників-бондарів, які жили в цьому районі.

Боровиковського вулиця – сучасна вулиця міста, розташована на захід від центру. 1992 р. була названа на честь визначного художника Володимира Лукича Боровиковського (1757 – 1825), уродженця Миргорода (про Боровиковських див. у нарисі

«Воскресінська вулиця»). Попередні назви вулиці – Лісок (див.), Воскресінська (див.), Червоноармійська (див.). Наприкінці XIX ст. на вулиці поблизу Харківського мосту (на розі нинішніх вулиць Боровиковського й Старосвітської) діяла кузня миргородського коваля Максима Шкурка. У будинку № 66 (спорудженому 1915 р. для земського початкового училища) за радянської влади діяла школа № 5; із 70-х років – машинно-лічильна станція, згодом – міська станція юних натуралістів. На майдані до 30-х років XX ст. було традиційне місце відпочинку молоді, гойдалки. На вулиці (поблизу нинішнього будинку № 62) народився і протягом деякого часу жив миргородський маляр-самоук Григорій Петрович Ксьонз (1874 – 1946). Садиба, що нині має № 95, у XIX ст. належала родині козаків Яшних. Тут народилася талановита миргородська співачка, перша миргородська жінка-бандуристка Агафія Василівна Яшна (1911 – 1990).

Боровиковського провулок – сучасний провулок у Ліску, який з'єднує собою вулицю Боровиковського і Ткацьку, має ламану форму. До 1996 року мав назву провулок Червоноармійський, перейменованій на честь художника В.Л.Боровиковського.

Братів Козленків вулиця – сучасна вулиця в районі Ліска, перпендикулярна до вулиці Боровиковського. Входить до історичного району Ліска. Давня назва вулиці – Горбова. Перейменована у 70-х рр. XX ст. на честь місцевої родини Козленків, у якій під час війни 1941 – 1945 рр. загинуло п'ять членів сім'ї. На Горбовій вулиці протягом деякого часу жив Іван Максимович Яріш, миргородський кобзар (учень і поводитир кобзаря М.Кравченка), художник, самодіяльний артист, що грав на багатьох музичних інструментах, знався з О.Сластьоном, приятелював із бандуристом С.Бець-Харченком. У будинку № 38 жив також бандурист Михайло Іванович Скляр (? – 1990), із 1925 р. – учасник Миргородської капели бандуристів. У будинку № 11 (за нинішньою нумерацією) жив Іван Андрійович Кулик (1882 – 1938) із 5 дітьми, який під час сталінських репресій був незаконно засуджений і розстріляний. В будинку № 45 на вулиці Горбовій жила Уляна Семенівна Овдієнко, відомий у Миргороді педагог, на початку 40-х рр. директор семирічної школи № 5. Під час війни вона перебувала на підпільній роботі, розповсюджувала листівки. В 1942 – 1943 роках, під час німецької окупації міста, було вивезено на примусові роботи до Німеччини 9 жителів вулиці.

Братів Литвинів вулиця – так до 1992 р. називалася сучасна вулиця Шишацька (див.).

Братів Литвинів 1-й провулок – так до 1992 р. називався сучасний провулок Будівельний (див.).

Братів Литвинів 2-й провулок – так до 1992 р. називався сучасний провулок Наріжного (див.).

Брідок – у середині XX ст. так називалася місцина на колишній вулиці Червоноармійській. Вулиця ділилася на дві частини: «перед Брідком» і «за Брідком».

Бровків садок, 1830 р. урочище на околиці Миргорода, де були землі дідача секунд-майора Якова Бровка та його нащадків; урочище було «при вершині ставка» (можливо, біля урочища Ісевої).

Бровківщина – таку назву в XIX – на початку XX ст. мало кілька місцевостей у Миргороді. Всі вони походять від прізвища миргородських поміщиків Бровків (жили в XVIII – XIX ст.). Зокрема, на початку XX ст. Бровківщиною називалося урочище в Миргороді, на південь від центру міста, в чотирикутнику між сучасними вулицями Старосвітською (де нині податкова адміністрація), Заливною, Луговою і провулком Старосвітським; це урочище входило до складу історичного району Пожежі. 1914 р. на Бровківщині мав садибу миргородський дворянин, дідич Захар Левович Майлат-Демидович (це приблизно територія нинішніх будинків № 91 і № 93, що по вулиці Старосвітській). Крім того, 1913 р. згадується «Острів Бровківщина» (див.: Острів). На початку XX ст. існував також хутір Бровківщина.

Будівельний провулок – сучасний провулок міста, розташований між вулицями Б.Хмельницького і Гурамішвілі. До 1992 р. мав назву 1-й провулок Братів Литвинів (див.). Наприкінці XIX ст. на території провулка були вітряки.

Будьонного вулиця – так у середині – II половині XX ст. (до 1992 р.) називалася сучасна вулиця Зінчаші (див.). Була названа ім'ям радянського військового діяча Семена Михайловича Будьонного (1883 – 1973).

Бульби Тараса вулиця (див.: Тараса Бульби вулиця).

Бурта – так у XIX – XX ст. називалася місцина в Миргороді біля церкви Іоанна Богослова, в районі вулиці Єрківської і Галушкинського провулка. Кілька десятиліть тому там іще був горб, нині розрівняний («бурта» означає горб, підвищення); це залишки давнього селітроварного виробництва. Під час археологічних обстежень 2008 р. в урочищі знайдено фрагменти кераміки доби пізньої бронзи та раннього залізного віку, а також фрагменти посуду XVII ст. й кахлів XVII – XVIII ст.

Бурти – урочище поблизу Миргорода, згадується 1794 р. Це місцина на східній околиці міста, праворуч від шляху з Миргорода на Великі Сорочинці. На початку XX ст. там іще було видно залишки селітряних копалень; у 30-х рр. ще зберігався видолинок – «казан», куди пастухи заганяли тирлувати овець. За радянських часів поблизу цієї місцини були радіолокаційна станція, склади нафторозробки.

Вантажний вокзал – з початку XX ст. до 30-х років XX ст. розміщався на Єрківському залізничному переїзді (якщо їхати в напрямку з Миргорода на с. Єрки, праворуч від переїзду). Там була споруджена будівля вокзалу, зупинявся транспорт. Під час Першої світової війни, коли проводилися маневри й військові навчання, там вивантажувалися війська, спорядження.

Васецької земля – в 50 – 60-х рр. XIX ст. власність миргородської дідачки Тетяни Іванівни Васецької (1799 – 1871), відомої свого часу миргородської благодійниці, меценатки, офірувачки на церкви. Це територія на південь від Острова, приблизно в районі нинішньої вулиці Складської. Земля Васецької позначена на плані Миргорода середини XIX ст.

Василевської Ванди вулиця – сучасна вулиця в південно-західній частині міста, на Дранках, на південь від цвинтаря. Названа ім'ям української й польської письменниці та громадської діячки Ванди Львівни Василевської (1905 – 1964). На плані Миргорода кінця XIX ст. на місці вулиці позначено безіменний хутір. На початку – в першій половині XX ст. це був Біленків хутір (Біленки походили з козаків Миргородського полку).

Васильківщина – так на початку XX ст. називалася левада в правобережній частині Миргорода, неподалік від р. Хоролу (приблизно в кінці нинішньої вулиці Української і частини острова, де нині розміщений санаторій МВС). На початку XX ст. левада належала миргородському дворянинові Григорію Олексійовичу Ярошенкові. Назва Васильківщина ще давніша, вона, либонь, походить від прізвища Васильківський (в середині XIX ст. були такі дворяни на Миргородщині).

Васильченка Степана вулиця – сучасна вулиця на крайній північно-західній околиці міста, на захід від вулиці Дібрівської. До 1992 р. мала назву вулиця Жовтнева (див.). Перейменована на честь українського письменника Степана Васильченка (справжнє прізвище Степан Васильович Панасенко, 1879 – 1932), життя і діяльність якого пов'язані з Миргородом, звідки походила його дружина Килина Михайлівна Дубина.

Ведмедівка – історичний район Миргорода, куди входила територія сучасних вулиць Троїцької, Ведмедівки, Іваненка, Заозерної, Української, провулка Гончарного (див. кожен назву окремо). Наприкінці XVII ст. згадується урочище Медведівка, на той час

воно вже було заселене. Ця назва походить від прізвища миргородського багатого козака Медведя, власника цього урочища.

Ведмедівка, вулиця – сучасна вулиця в північній частині міста. В 1945 – 1958 рр. мала назву Ведмедівська; в 60 – 80-х рр. – Червоногвардійська. 1992 р. вулиці повернуто історичну назву Ведмедівка. На розі вулиць Ведмедівки і Троїцької за давніх часів було селітряне виробництво, пороховий завод. На початку ХХ ст. на вулиці жили знані в Миргороді інтелігентні родини Маковецьких (будинки № 20), Прокопенків (№ 24). На Ведмедівці жила також відома родина дякона Троїцької церкви Варфоломія Гиренка. Саме з Ведмедівки починалася історія Миргородської жіночої гімназії Наталі Грановської. У тодішньому будинку № 72, в простій хаті Остапа Паська, Н.Грановська відкрила свій навчальний заклад, який діяв там протягом двох років, після чого влаштувався в центрі міста. За радянських часів на Ведмедівці в будинку № 12 жив миргородський бандурист Володимир Якович Горбенко (1901 – 1981). Під час Великої Вітчизняної війни на фронтах загинули три брати Сидоренки – Данило, Григорій і Василь, жителі будинку № 7 тодішньої вулиці Червоногвардійської. На примусові роботи до Німеччини було вивезено 6 жителів вулиці.

Ведмедівка, острів. В миргородському документі 1927 року «островом Ведмедівкою» назване урочище, де нині розташований санаторій МВС; по суті, це півострів, на який переходить північно-східна частина нинішньої вулиці Української.

Ведмедівський провулок – назва провулка на правобережній частині міста в 40-х рр. – середині ХХ ст.

Ведмедівський цвинтар – так називалися залишки старовинного цвинтаря із високою дубовою брамою, які ще зберігалися на початку 20-х рр. ХХ ст. Це були залишки цвинтаря старої Троїцької церкви, яка до 1868 р. стояла на перехресті сучасних вулиць Троїцької і Шевченка. Назва Ведмедівський цвинтар утворена від сусідства з історичним районом Ведмедівка (Медведівка).

Велика Личанка – ймовірно, хутір чи історичний район Миргорода під такою назвою існував ще в ХVІІ ст. Такий висновок робимо з того, що в реєстрі сотні Гаврила Гладченка Миргородського полку 1649 р. записані козаки Матвій Личанський і Омелько Великоличанський. (Див. також: Личанка).

Велика Приліпка – частина історичного району Приліпки (див.). Нині це територія сучасних вулиць Грекова і Лазоренка.

Великий Лісок – історичний район Миргорода, до якого входила територія сучасних вулиць Боровиковського, Грушевського, північна частина вулиці Братів Козленків. За давніх часів там був лісок.

Великобагачанська вулиця (див.: Багачанська вулиця).

Верба («Біля Верби») – місцина на вулиці Сорочинській у районі перетину з нею вулиць Гурамівшвілі, Вовка і вулиці Довге Озеро. Назва не офіційна, поширена в просторіччі, походила від великої верби, яка росла в цьому місці в 60 – 80-х рр. ХХ ст. Там була зупинка автотранспорту на замовлення пасажирів («Біля верби»). Нині на цьому місці розміщене кафе «Верба».

Вербова вулиця – сучасна вулиця в східній частині міста, між вулицями Слави і Мінзаводською. Вулиця створена як нова в 90-х рр. ХХ ст. згідно з рішенням виконкому Миргородської міської ради народних депутатів № 4 від 25 січня 1990 р. Має ламану форму.

Весела вулиця – вулиця на Личанці, існувала в 60-х рр. ХХ ст.

Весела Балка – урочище, балка на околиці Миргорода, між Зінчашами і селом Любівщиною. Назва фіксується з початку XIX ст. Не виключено, що це місце було залюднене й за більш давніх часів: під час розкопок у I половині XX ст. там було знайдено срібний римський динарій.

Веселий провулок – сучасний провулок, розташований на Личанці, між вулицею Єрківською, церквою Іоанна Богослова, Личанським цвинтарем і Парком Слави. Назва фіксується з 40-х рр. XX ст. Під час археологічних обстежень 2008 р. в районі провулку й парку виявлено фрагменти ліпної кераміки, що належать ранньому залізному віку.

Весняна вулиця – сучасна вулиця в східній частині міста (район Нафтомістечка). Вулиця створена в 90-х рр. XX ст. згідно з рішенням виконкому Миргородської міської ради народних депутатів № 175 від 13 березня 1996 р.

Визволителів вулиця – сучасна вулиця, розташована між вулицями Довге Озеро і Дружби. Попередні назви – Прорізна, Чкалова (див.).

Виноградна вулиця – сучасна вулиця в західній частині міста, між вулицею Єрківською й міським цвинтарем на Дранках, на території садового колективу «Комунальник». Утворена наприкінці XX ст.

Висоцького вулиця – сучасна вулиця в східній частині міста, на південь від вулиці Сорочинської; з'єднує вулиці Сорочинську й Тополину. Створена в 90-х рр. XX ст. Названа на честь Володимира Семеновича Висоцького (1938 – 1980), російського актора, співака, виконавця авторських пісень.

Вишнева вулиця – сучасна вулиця в східній частині міста, на північ від вулиці Свидницького. Утворена в 90-х рр. XX ст. згідно з рішенням виконкому Миргородської міської ради народних депутатів № 4 від 25 січня 1990 р.

Вільхівщина – так на початку та в 1-й половині XX ст. називався район міста, що починається від рогу сучасних вулиць Гоголя й Миргородських дивізій (на північ від цвинтаря) й тягнеться до об'їзної дороги, до повороту на село Малі Сорочинці. Назва, ймовірно, походить від прізвища миргородських дворян Ольховських. У 40-х рр. XX ст. на Вільхівщині ще зберігався панський будинок; там була бригада колгоспу «XVII партз'їзд». За перших років радянської влади на Вільхівщині було місце розстрілу приречених до страти. 1919 р. там було зарубано чекістами отамана Дубчака, керівника антибільшовицького повстання.

Віташа вулиця – сучасна вулиця в південно-східній частині міста, з'єднує вулиці Шишацьку й Мінзаводську. В XIX ст. тут розміщалися землі козаків Миргорода. За радянських часів тут утворився провулок Авангардний (його територія у 30-х рр. входила до колгоспу «Авангард»). 1998 р. з нагоди 55-ї річниці звільнення Миргородщини від німецько-фашистських загарбників провулок Авангардний було перейменовано на вулицю Василя Федоровича Віташа (1925 – 1998), уродженця с. Попівки Миргородського району, учасника Великої Вітчизняної війни, нагородженого чотирма медалями «За відвагу», Орденом Великої Вітчизняної війни 2 ступеню.

Вовка вулиця – сучасна вулиця, паралельна до вулиці Гурамішвілі, на схід від неї. В середині XIX ст. тут були підварки (див.: Підварки). Наприкінці XIX ст. на північній і південно-західній частинах вулиці, що прилягали до цвинтарів, були вітряки. В 40 – 60-х рр. XX ст. (до 1965 р.) вулиця мала назву Шишацька (див.). Перейменована з нагоди 20-річчя Перемоги на честь Павла Семеновича Вовка (1904 – 1942), комісара партизанського загону «Перемога», який до війни працював головою Миргородської районної Ради депутатів трудящих. Під час війни в сім'ї жителів вулиці Бутенків на фронті загинули два брати – Василь Васильович і Петро Васильович.

Вовка провулок – сучасний провулок, перпендикулярний до вулиць Вовка і Шишацької. Наприкінці XIX ст. тут розміщалися вітряки. З 1965 р. до 1992 р. провулок мав назву 1-й провулок Вовка. Цей та інші три провулки Вовка названі на честь П.С.Вовка (див.: вулиця Вовка).

Вовка провулок 2-й – так до 1992 р. називався сучасний провулок Різьбярів (див.).

Вовка провулок 3-й – так до 1992 р. називався сучасний провулок Шишацький (див.).

Вовка провулок 4-й – так до 1992 р. називався сучасний провулок Партизанський (див.).

Вовчанська вулиця – так у 1-й половині – середині XX ст. називалася сучасна вулиця Б.Хмельницького (див.).

Вовчанський провулок – сучасний провулок, розташований між вулицями Б.Хмельницького і Гурамівські. Назва згадується протягом усього XX ст. Походить від прізвища жителів Вовків. У XIX ст. його територія входила до великого історичного району Портянок.

Вокзальна вулиця – сучасна вулиця міста, розташована на північ від залізничного вокзалу. Назва спостерігається протягом XX ст. В середині XIX ст. ця територія називалася «підварками», тобто передмістям, на ній розміщалися вітряки, землі належали міським козакам. Заселення вулиці житловою забудовою проходило, здебільшого, в XX ст. Під час Великої Вітчизняної війни на примусові роботи до Німеччини було вивезено 8 жителів вулиці.

Ворошилова вулиця – так до 1992 р. називалася сучасна вулиця Якова Острияніці (див.). Вулиця називалася на честь Климента Єфремовича Ворошилова (1881 – 1969), радянського державного і військового діяча.

Воскресінська вулиця – сучасна вулиця в центральній частині міста, перпендикулярна до вулиць Гоголя і Кашинського. До 30-х рр. XX ст. на цій вулиці стояла Воскресінська церква. На початку XX ст. вулиця мала назву Харчова (через те, що поряд був базар, де продавали харчі). У 40 – 80-х рр. називалася вулиця Червоноармійська (була довшою, охоплювала ще й територію сучасної вулиці Боровиковського). Назва Воскресінська вулиця відновлена з 1992 р. (Про історію вулиці див. окремий нарис у цьому виданні).

Восьмого Березня вулиця – сучасна вулиця, перпендикулярна до вулиці Данила Апостола, на схід від неї. В XIX ст. входила до історичного району Портянок (див.). На початку XX ст. мала назву Малярівська вулиця (див.). За радянських часів була перейменована на честь свята Міжнародного жіночого дня 8 Березня.

Восьмого Березня провулок – сучасний провулок, розташований на південний захід від вулиці Восьмого Березня. До 1992 р. мав назву 1-й провулок Восьмого Березня.

Восьмого Березня 2-й провулок – так до 1992 р. називався сучасний провулок В.Кабачка (див.).

Вузкий провулок – сучасний провулок у центральній частині міста, у трикутнику між вулицями Старосвітською, Кашинського і Воскресінською. Назва згадується 1945 р. На початку XX ст. це була вулиця Пожежна (від назви історичного району Пожежа, див.).

«Вулиця на Лісок» (див.: Старосвітський провулок).

Гавришівська вулиця – так на початку XX ст. називалася сучасна вулиця Бережанська (див.). Назва походила від прізвища місцевих жителів Гавришів.

Гагаріна вулиця – сучасна вулиця в західній частині міста, в історичному районі Королівщині, між вулицями Красносільською і Ламаною. В середині XX ст. тут було

поле. Вулиця заселена в 60-х рр. ХХ ст., названа на честь першого льотчика-космонавта, Героя Радянського Союзу Юрія Олексійовича Гагаріна (1934 – 1968).

Гаджаківщина – так у І-й половині ХХ ст. називалася місцина в районі Довгого Озера, на північ від початку провулка Новобережанського, в районі лук. Назва утворилася від прізвиська Гаджаків (Гаджаками по-вуличному називали миргородську родину Коваленків).

Гайдамацька вулиця – так на початку і в І-й третині ХХ ст. називалася сучасна вулиця Грушевського (див.).

Галугана вулиця – так із 1965 по 1992 р. називалася сучасна вулиця Чумацька (див.). Була названа за ім'ям Героя Радянського Союзу Олексія Івановича Галугана. 1992 р. вулиці було повернуто її історичну назву Чумацька.

Галушкинський провулок – сучасний провулок, розміщений на північний захід від вулиці Єрківської, від церкви Іоанна Богослова. Назва згадується в документах 1941 року. Вона походила, ймовірно, від прізвища Галушка або Галушник (Галушниками по-вуличному називали родину Ксьонзів, яка жила там на початку – в І-й половині ХХ ст.). На місці нинішнього будинку № 12 жив голова миргородського колгоспу «Країна Рад» (у 30-х рр.) Пантелеймон Коваленко, який був розстріляний німцями 20 жовтня 1941 р. У провулку, на тому місці, де нині будинок № 23, жила родина Василя Дмитровича Омельченка (1884 – 1942), миргородського художника, краєзнавця, музейного працівника, директора Миргородського краєзнавчого музею, який зазнавав репресій від радянської влади за свою діяльність. Його хата не збереглася. Під час Великої Вітчизняної війни на примусові роботи до Німеччини було вивезено п'ятеро жителів провулку.

Гаркавого озеро, урочище в Миргороді, згадується 1830 р. Назва озера утворилася від прізвища його власника – Гаркавий. Поряд були землі миргородського дворянина Григорія Короленка.

Гаркушанська вулиця – в середині ХХ ст. вулиця в південно-західній частині міста. Згадується в документах 1945 р.

Гаряжин (Гаряджин) хутір – історичний район початку кінця ХІХ – ХХ ст. Нині в межах міста (територія сучасних вулиць Південної й Осипенко). Колишній хутір заможних миргородських господарів на прізвище Гаряжа, Гаряджа (один із представників цього роду Федір Федорович Гаряжа 1916 року був співвласником парового млина). Як хутір у межах міста згадується в переліку вулиць 1945 р. Крім назви Гаряжин хутір, трапляється також інша його назва – Батіїв хутір (від прізвища власника Батія).

Гетьманська вулиця – сучасна вулиця на Стадні, на північний захід від вулиці Козацької. Назву одержала 1996 р. на вшанування українського козацтва та його гетьманів.

Гетьманський провулок – сучасний провулок між вулицями Гетьманською і Козацькою (паралельно до них).

Гімназична вулиця – так на початку – в 40-х рр. ХХ ст. називалася вулиця, на території якої нині пролягають вулиці Грекова й Іващенко (див.). Вулиця мала назву від чоловічої гімназії (нині загальноосвітня школа № 1), яка розміщала на цій вулиці.

Гладкого Матвія провулок – сучасний провулок на Королівщині, на південь від вулиці Красносільської. До 1992 р. мав назву 2-й провулок Красносільський. З метою уникнення повтору однотипних назв, перейменований на честь полковника Миргородського полку (в 1649 – 1652 рр.) Матвія Гладкого.

Гоголя вулиця – сучасна головна вулиця міста. Попередні назви (див. кожен окремо): Катерининський тракт, Багачанська, Полтавська (від залізниці до р. Хоролу), Лохвицька

(від р. Хоролу до Зінчашів), Гоголівська (назва діяла з початку ХХ ст.). Про історію вулиці див. окремий нарис у цьому виданні.

Гоголя провулок – сучасний провулок, розміщений між південною частиною вулиці Гоголя і вулицею Спартаківською. Провулок виходить до старого цвинтаря.

Голоштанівка – таку назву в Миргороді мали два історичні райони: 1). На початку ХХ ст. вулиця Голоштанівка (Голоштанівська) – це територія сучасних вулиць Прирічної і Байрацької в південно-західній частині міста. 2). Голоштанівка – в І-й половині ХХ ст. це був район сучасної вулиці Гурамівшвілі (за крупозаводом). Обидві назви походили, очевидно, від того, що в цих районах жила міська біднота.

Гончарівка – район у Миргороді на початку ХХ ст. Локалізація не з'ясована (можливо, це територія провулка Гончарного).

Гончарний провулок – сучасний провулок, розміщений між вулицями Ведмедівкою й Івашенка. На початку ХХ ст. там жили люди на прізвище (чи прізвисько) Гончарі, звідси й назва провулку. У нинішньому будинку № 17 близько 1912 року жив заможний миргородець Дяченко, зять поміщика Старицького, свояк миргородського лікаря Горянова. Під час Першої світової війни подружжя Дяченків виїхало з Миргорода, а в їхньому будинку 1915 року був розміщений польовий шпиталь. У 30-х рр. ХХ ст. у цьому дворі був будинок міського споживчого товариства, після війни протягом деякого часу – школа механізації. На Гончарному провулку, в будинку № 7 (нині № 13) у 20-х – 30-х рр. ХХ ст. жив відомий миргородський бандурист і співак, майстер із виготовлення бандур Іван Михайлович Скляр (1906 – 1970). У деяких документах середини ХХ ст. Гончарний провулок згадується як вулиця Гончарна.

Горби – так на початку – в середині ХХ ст. називався куток у Ліску, згодом там утворилася вулиця Горбова (згадується 1945 р.); назву отримала за особливістю рельєфу; із 80-х рр. ця вулиця має назву Братів Козленків (див.).

Горбова вулиця – див.: Горби, Братів Козленків вулиця.

Город – історична назва центральної частини міста Миргорода, де в XVII – XVIII ст. розміщалася укріплена фортеця («город»); нині це територія сучасного санаторію «Хорол» і центральної частини міста до вулиці Незалежності й початку вулиці Сорочинської. Серед жителів міста до сьогодні збереглася давня фраза «ходити в город» – тобто, до центру міста, де колись була фортеця з розміщеними в її межах адміністративними установами.

Горького вулиця – так до 1996 р. називалася сучасна вулиця Михайла Микиші (див.). Була названа ім'ям російського письменника М.Горького (1868 – 1936).

Гребля – протягом ХХ ст. так називалася місцина в районі Почапців, між урочищами Крюковою й Островом.

Греків хутір (Грекова хутір) – хутір на Стадні в II пол. XIX ст. Нині це кінець вулиці Козацької. Назва походить від прізвища власників хутора – панів Грекових, предків Панаса Рудченка (П.Мирного). Дідичка Грекова ще жила там наприкінці XIX ст. Назва хутора ще зберігалася в першій половині ХХ ст.

Грекова вулиця – сучасна вулиця в правобережній частині міста, на Приліпці, на північний захід від центру міста, перпендикулярна до вулиці Гоголя. В XIX ст. входила до історичного району Велика Приліпка. На початку ХХ ст. мала назву вулиця Приліпська (див.), із 1905 до 40-х рр. – Гімназична (див.). На розі цієї вулиці з вулицею Гоголя 1905 року було споруджено чоловічу гімназію. На протилежному від гімназії розі вулиць Гоголя й Гімназичної розміщався будинок Миргородської парафіяльної школи. За перших років ХХ ст. її називали „школою Данилевського” – від прізвища її директора Антона Гавриловича Данилевського (1887 – 1943); після ліквідації школи 1920 року в будинку

розміщалася соціально-економічна школа (детальніше про це див у нарисі «Вулиця Гоголя»). Будинок школи зберігся до сьогодні. Близько 1905 р. на вулиці збудовано Народний Дім, його вартість на той час становила 22800 карбованців. 1909 року він перебував у віданні Миргородського повітового комітету Опікунства про народну тверезість. До 1908 року в цьому будинку розміщалася також Миргородська громадська бібліотека; тут же протягом деякого часу (близько 1909 року) діяло Дворянське зібрання. Приміщення Народного Дому за різних років використовувалося для різноманітних потреб, наприклад, там приймав тисячі хворих окуліст С.Фон-Ерн, надзвичайно популярний у Миргороді. З початком Першої світової війни місцевий комітет Червоного Хреста відкрив у Народному Домі лазарет на 100 ліжок (лазарет діяв також у чоловічій гімназії). До 1916 року (доки не спорудили міський клуб) Народний Дім виконував функції клубу. Його першим керівником був професійний актор Бедрін. За радянських часів Народний Дім стали називати Полковим клубом, після Другої світової війни – Будинком офіцерів. По закінченні війни його було відремонтовано власними силами миргородських самодіяльних артистів. Згодом там стали працювати освітянські дитячі організації – Будинок школяра, Центр естетичного виховання. Поряд із цим будинком протягом недовгого часу (з кінця 1930-х років до 1943 року) діяв будинок культури, який був спалений при відступі з міста німецьких окупантів. У кінці вулиці Грекова, біля Личанського цвинтаря, у 20-х – 30-х рр. ХХ ст. була толока – майдан, на якому велися торги кінями, великою і малою рогатою худобою. На розі вулиць Грекова й Тичини в першій половині ХХ ст. були два містки. 1982 р. вулиця одержала ім'я Грекова з нагоди сторіччя від дня народження радянського історика Бориса Дмитровича Грекова (1882 – 1953), уродженця Миргорода (народився в будинку з нинішнім № 34). У будинку № 78 жив миргородський художник, викладач керамічного технікуму Володимир Павлович Дмитренко (1925 – 1993). На вулиці Грекова жила миргородська бандуристка і співачка 30-х – 40-х рр. ХХ ст. Галина Григорівна Криворотько, учасниця Миргородської капели бандуристів і Державного Українського народного хору ім. Г.Верьовки.

Грекова яма – місцина на березі річки Хоролу, на північно-східній околиці Миргорода, за березовим гаєм, біля мосту по об'їзній дорозі, в напрямку від мосту до газозаправної станції і пляжу, метрів за 30 на південний захід від мосту. Там був обривистий берег і глибока яма при ньому. За переказом, там нібито втопився якийсь грек (це може бути народна етимологія, а справжнє походження назви слід пов'язувати з миргородським прізвиськом Греков). У 70-х рр. ХХ ст. там чистили річку, через що відтоді природний береговий край і, зокрема, яму порушено. Назва Грекова яма фіксується в першій половині ХХ ст.

Грибний провулок – сучасний провулок у західній частині міста, між вулицями Єрківською й Михайла Микиші, на території садового колективу «Комунальник». Утворений наприкінці ХХ ст. Одержав найменування за аналогією з іншими «рослинними» назвами вулиць (типу Абрикосова, Грушева тощо).

Грушева вулиця – сучасна вулиця в західній частині міста, на південь від вулиці Єрківської, на території садового колективу «Комунальник», між вулицями Єрківською і Михайла Микиші. Утворена наприкінці ХХ ст.

Грушевського Михайла вулиця – сучасна вулиця в Ліску, на захід від центру міста. Старі назви – Гайдамацька (в першій половині ХХ ст., найменування походило від місцевого прізвиська Гайдамака), Советська, Радянська. 1996 р. вулиця названа ім'ям українського державного й громадсько-політичного діяча, засновника Української Народної Республіки, першого президента України, історика, публіциста й письменника Михайла Сергійовича Грушевського (1866 – 1934). Вулиця має складну конфігурацію з відгалуженнями в її північно-західній частині. Під час Великої Вітчизняної війни на примусові роботи до Німеччини було вивезено 7 жителів вулиці.

Гудимівка – історичний район у центральній частині міста в другій половині XIX – на початку XX ст. Нині це територія від вулиці Якова Усика до річки Хоролу, територія Соборного майдану, колишньої «Гоголівської калюжі», комплекс Вічної Слави, територія санаторію «Хорол». Назва району походить від прізвища жителів Гудима.

Гурамішвілі вулиця – сучасна вулиця, на південний схід від центру, з'єднує собою вулиці Гоголя і Сорочинську. В XIX ст. належала до великого історичного району Портянок. Територію вулиці займали також підварки (див.: Підварок). За перших десятиліть XX ст. вулиця мала назву Новоселівська, в 30 – 40-х рр. – Полтавська. З листопада 1948 р. – вулиця Гурамішвілі, названа так на вшанування пам'яті грузинського поета Давида Гурамішвілі (1705 – 1792), який жив у Миргороді й похований на цвинтарі, що своєю західною частиною прилягає до цієї вулиці. У 20-х – 30-х рр. XX ст. між крупозаводом і нинішнім будинком № 2 була досить велика площа, місце відпочинку молоді, на великдень там, за народною традицією, ставили гойдалки. На цвинтарі, що одним боком прилягає до вулиці, поховано чимало відомих діячів Миргорода минулих віків. Зокрема, на краї цвинтаря, який виходить на вулицю Гурамішвілі, розташована могила відомого в місті священика Миколи Георгійовича Базилевського (1893 – 1926), далі – поховання знаного миргородського фольклориста, етнографа, лексикографа Івана Гурина (1905 – 1995). На цьому найбільшому миргородському некрополі, в спільній ямі, знайшли свій останній спочинок багато людей із навколишніх сіл і хуторів, які в 1932 – 1933 роках прибували до міста в пошуках їжі й померли з голоду (інколи люди, розуміючи, що їм не знайти порятунку, самі приходили до цвинтаря, щоб померти там). За нинішньою адресою – вул. Гурамішвілі, 165 – жив Олексій Іванович Кійченко (1887 – 1937), священик УАПЦ, засуджений у справі «Спілки визволення України», розстріляний сталінським режимом. Десятки жителів вулиці загинули на фронтах Великої Вітчизняної війни. В будинку № 7 (за нумерацією 1945 року) жила родина Скалацьких, у якій полягли в боях батько й син Іван Семенович (1895 – 1945) та Іван Іванович (1921 – 1944). А в будинку № 18 з війни не повернулися три брати Шевченки – Олександр, Іван і Микола Лукичі. Під час німецької окупації міста, в 1942 – 1943 роках було вивезено на примусові роботи до Німеччини 15 жителів вулиці.

Гурамішвілі провулок – сучасний провулок, який бере початок від середини вулиці Гурамішвілі, на північ від неї. В XIX ст. входив до історичного району Портянок. На початку XX ст. південна частина сучасного провулка входила до складу тодішньої вулиці Шишацької.

Гурина Івана вулиця – сучасна вулиця в південній частині міста, в трикутнику між вулицями Хорольською і Шляховиків. Попередні назви – Стаханівська, вулиця Стаханова (див.). 1996 р. вулиця названа ім'ям Івана Івановича Гурина (1905 – 1995), миргородського етнографа, фольклориста, лексикографа, педагога, громадського діяча, першого в Україні лауреата премії імені Павла Чубинського. Під час Великої Вітчизняної війни на фронті загинули жителі цієї вулиці – три брати Кобзуненки Григорій, Іван і Степан Федоровичі.

Дачна вулиця – сучасна вулиця в західній частині міста, між вулицею Єрківською й міським цвинтарем на Дранках, на території садового колективу «Комунальник». Створена наприкінці XX ст.

Дачний провулок – сучасний провулок, на схід від центру міста; йде від вулиці Сорочинської до міського пляжу. Назва Дачний провулок згадується в документах із 1945 р. В 30-х рр. провулок мав трохи інше розташування і називався Сирітським, бо поряд, у колишньому будинку Харечка, був сиротинець (нині там районний відділ освіти). Провулок виходив на Матушчин лужок (див.). Тут було місце для купання, куди, зокрема, водили купати дітей-сиріт. Річка Хорол тоді була мілка й вузька. На початку 70-х років XX ст. річище Хоролу розчистили земснарядом, поглибили й розширили, намили пісок для пляжу. На провулку в 30-х рр. жили родини вчителів Опацьких та священика

Успінського собору і Всіхсвятської церкви Павла Верещаки (1889 – 1940), репресованого 1937 року.

Дворянська вулиця – так до 1918 р. називалася сучасна вулиця Незалежності. Назва походила від того, що на ній розміщалося Дворянське зібрання (на місці сучасної міської бібліотеки ім. Д.Гурамівшвілі). 1918 р. на пропозицію лікаря І.А.Зубковського вулицю було перейменовано на честь українського письменника А.Свидницького. У 30-х рр. називалася вулицею Піонерською. У 60-70-х рр. – вулиця Леніна. З 1992 р. – вулиця Незалежності (див. окремий нарис про її історію).

Дев'ятого Травня вулиця – сучасна вулиця в східній частині міста, на півночі історичного району Довге Озеро, між вулицями Зубковського і Київською. Вулиця названа на честь Дня Перемоги 9 травня 1945 р.

Декабристів вулиця – сучасна вулиця в східній частині міста, перпендикулярна до вулиці Сорочинської. Одержала назву на честь учасників повстання декабристів 1825 р.

Демидовичів хутір (див.: Майлатівщина).

Депутатська вулиця – сучасна вулиця в південній частині міста, між вулицями Багачанською і Хорольською.

Джерельна вулиця – сучасна вулиця в північно-східній частині міста, на захід від кінця вулиці Довге Озеро. Утворена згідно з рішенням виконкому Миргородської міської ради народних депутатів № 175 від 13 березня 1996 р.

Дзвіничні («Звонишні») ворота – так у XVII – XVIII ст. називалася одна з чотирьох брам миргородської фортеці; ворота виходили від дзвіниці Успінської соборної церкви на північ, до річки Хоролу.

Держинського вулиця – так до 1992 р. називалася сучасна вулиця Михайля Семенка (див.). Носила ім'я радянського державного діяча Фелікса Едмундовича Держинського (1877 – 1926).

Дібрівська вулиця – сучасна вулиця на північно-західній околиці міста. Має ламану під гострим кутом форму. Головна частина вулиці паралельна до вулиці Зінчашів. Назву вулиця Дібрівська одержала через близькість до шляху Миргород – село Дібрівка.

Довгалівська вулиця – існувала в 40-х рр. XX ст. у районі Ведмедівки. Походила від прізвища жителів Довгалів.

Довге Озеро – урочище, історичний район у східній частині міста. В XIX – на початку XX ст. це був хутір Довге Озеро Миргородської волості (це територія сучасних вулиць Довге Озеро, Сластьона, Молодіжною, Визволителів, Дружби, Корсунського). 1883 р. в хуторі було 3 двори, 1926 р. – 38 дворів. З 1931 року хутір увійшов до колгоспу імені Яковлева. В I-й половині XX ст. хутір Довге Озеро об'єднаний із селом Почапцями. Нині перебуває в межах міста. Назву район одержав від однойменного озера, яке існувало за давніх часів (у XVIII – XIX ст. мало також назву Почапське озеро). Ця водойма є заболоченою заплавою стариці (старого річища) Хоролу. Під час археологічних обстежень 2007 і 2008 років у північній частині урочища Довге Озеро, в районі ґрунтової дороги, що сполучає вулиці Миргородську й Київську, виявлено на близькій відстані одне від одного два поселення доби бронзи – раннього залізного віку.

Довге Озеро – сучасна вулиця в східній частині міста, на південь від вулиці Київської. Історично входила до хутора Довге Озеро. З 1977 р. до 1992 р. мала назву вулиця 60-річчя Жовтня.

Довгоселівка – історичний район у північній частині міста, на північний захід від сучасної вулиці Української. Довгоселівка охоплювала територію нинішніх вулиць Зоріна, Ломиковського, кінець вулиці Троїцької (див. про кожен окремо). На початку XIX ст. це

були підварки (див.: Підварок), передмістя Миргорода. Назва Довгоселівка походить, імовірно, від форми поселення, первісно витягнутого в одну довгу вулицю. Довгоселівську церкву згадує в своїх творах П.Мирний. В середині XIX ст. на Довгоселівці жила родина губернського секретаря Степана Михайловича Міхнова, бухгалтера Миргородського повітового скарбництва. Його дружина Ганна Петрівна Міхнова стала хрещеною матір'ю Панаса Рудченка – майбутнього письменника Панаса Мирного. З 1971 року Міхнови жили в Полтаві, а свою садибу на Довгоселівці вдова Г. Міхнова 1890 року продала лікареві Іларіонові Андрійовичу Гиренкові (1855 – бл. 1927). 1905 року, протягом деякого часу, в будинку Гиренка наймав помешкання український поет Володимир Іванович Самійленко (1864 – 1925), який упродовж трьох літ служив секретарем Миргородської повітової земської управи. Тут він заприятелював з О.Г.Сластьоном, який жив неподалік і в якого Самійленко часто бував аж до свого від'їду з Миргорода.

Довгоселівська вулиця (див.: Вулиця Зоріна).

Доленкова яма – місцина на лівому березі р. Хоролу, біля лісового масиву в північно-східній околиці міста; на протилежному правому березі річки – місцина Змійки (див.); Доленкова яма – нижче за Змійками, ліворуч по течії. Назва фіксується на початку – в першій половині XX ст. Походить від прізвища місцевих жителів Доленків, які жили на Мочарі (з цієї родини вийшов самодіяльний поет початку XX ст. Яків Доленко; про нього див у окремому нарисі «Вулиця Троїцька»).

Дорожників вулиця – так до 1992 року називалася сучасна вулиця Шляховиків (див.).

ДОСА (у просторіччі «ДОС») – так у Миргороді в 2-й половині XX ст. називали житловий район для офіцерського складу місцевого гарнізону, збудований у 50-х рр. XX ст. у трикутнику між сучасними вулицями Гоголя, Старосвітською та Івана Білика. Аббревіатура російською мовою означає: «Дома офицеров Советской Армии».

Дранки – сучасний район у південно-західній частині міста (територія вулиць Рибальської, Пушкіна, Новопрорізної, Хуторянської – див.). Назва, ймовірно, походила від укритих дранкою хат або від місцевого промислу – виробництва дранки. Давніші назви цього району – в першій половині XX ст. – хутір Рублівка (див.), Рублівщина, Бакалівщина (див.). 1996 року на Дранках було збудовано давно очікуваний жителями міст, який люди стали називати «мостом Третьяцького» (за прізвищем тодішнього міського голови Василя Пилиповича Третьяцького).

Древаля Василя провулок – сучасний провулок на Приліпці, між вулицями Гоголя і Василя Лазоренка. Попередні назви – провулок Чапаївський, 1-й провулок Чапаєва. 1996 р. перейменований на честь Василя Тимофійовича Древаля (нар. 1917 р.), Героя Радянського Союзу, уродженця с. Комишні.

Дружби вулиця – сучасна вулиця в східній частині міста. Це територія колишнього хутора Довге Озеро (див.).

Енергетиків вулиця – сучасна вулиця в східній частині міста, в кінці вулиці Сорочинської, розміщена перпендикулярно до неї.

Єврейське кладовище – цвинтар у північно-західній частині міста, між сучасними вулицями Гоголя і М.Філянського, де з XIX ст. традиційно ховали покійників єврейського населення міста. За перших десятиліть радянської влади біля урвища, що за цвинтарем, було місце розстрілу приречених до страти.

Єрківська вулиця – сучасна вулиця в західній частині міста, на Личанці. У минулому це – Єрківський шлях, що вів із Миргорода до села Єрків. За переказами місцевих жителів, на місці нинішнього цвинтаря, що біля церкви Іоана Богослова, за давніх часів був козацький форпост, сторожовий пункт, стояли козацькі військові й житлові будівлі.

На цвинтарному підвищенні при копанні ям знаходили ядра від козацьких гармат. 1913 року на вулиці було споруджено церкву Іоана Богослова. Цвинтар існував ще до спорудження церкви. На плані Миргорода початку ХХ ст. позначено вигін, який розміщався на північ від цвинтаря, через дорогу від нього, на захід від нинішньої вулиці Болотної. В будинку № 31 (за сучасною нумерацією), збудованому 1917 р., жили священники цієї церкви. Один із них, Леонтій Кузьменко, був репресований 1928 року. В 1930 – 1933 роках у будинку діяв дитячий притулок, в якому під час голоду померло кілька десятків дітей. По закінченні німецької окупації тут був інтернат для глухонімих дітей, згодом – школа № 4, пізніше – філія міської бібліотеки. Єрківська як вулиця згадується в документах 1945 року. 27 листопада 2009 року в цьому приміщенні відкрито відділ Миргородського краєзнавчого музею «Музей трагедії голодомору 1932 – 1933 років на Миргородщині». В південно-західній частині вулиці (приблизно біля нинішнього будинку № 108) на початку ХХ ст. був шинок одного з миргородських панків, німця за походженням, який жив у районі будинку № 88. За тих часів у цій місцині росли дуби. Місцевим жителям запам'яталося, що саме вулицею Єрківською в вересні 1941 року відступали на схід радянські солдати. Жахливою була війна для родини жителів цієї вулиці Сафонових: на фронтах загинули троє – батько Микола Антонович і два сини – Олексій і Микола. Під час німецької окупації міста, в 1942 – 1943 роках на примусові роботи до Німеччини було вивезено 8 жителів вулиці.

Єрківський провулок – так у 40-х рр. ХХ ст. називалася нинішня вулиця Ткацька.

Єрківський провулок І-й – сучасний провулок у західній частині міста, між вулицями Єрківською й Михайла Микиші, на території садового колективу «Комунальник». На початку ХХ ст. тут були поля. В середині ХХ ст. цей район називався Новоселівкою.

Єрківський провулок ІІ-й – сучасний провулок у західній частині міста, між вулицями Єрківською й Михайла Микиші, на території садового колективу «Комунальник». На початку ХХ ст. тут були поля. В середині ХХ ст. цей район називався Новоселівкою.

Єрківський провулок ІІІ-й – сучасний провулок у західній частині міста, між вулицями Єрківською і Михайла Микиші, на території садового колективу «Комунальник». На початку ХХ ст. тут були поля. В середині ХХ ст. цей район називався Новоселівкою.

Жовтнева вулиця – так у 20 – 70-х рр. ХХ ст. називалася вулиця Сорочинська (див.). Назва була дана радянською владою на відзначення жовтневого перевороту 1917 р. (так званої «Великої Жовтневої соціалістичної революції»).

Жовтнева вулиця – так у 70 – 80-х рр. ХХ ст. (до 1992 р.) називалася сучасна вулиця Степана Васильченка (див.).

Жовтневий провулок – так до 1996 р. називався сучасний провулок Феодосія Кривенка (див.).

Журавлів провулок (див.: Партизанський провулок).

Заводський провулок – сучасний провулок у південній частині міста, між вулицями Гоголя, Котляревського і Складською. Близько 1917 року тут стояли козачі частини, були військові бараки.

Завгородня вулиця (див.: Загородня вулиця).

Загородня вулиця – сучасна вулиця на західній околиці міста; входить до історичного урочища Сандалової (див.). У 40 – 60-х рр. ХХ ст. мала назву Завгородня.

Заїзний (також Заїжджий) провулок – у 40-х рр. ХХ ст. був між Ліском і вулицею Кашинського. Очевидно, це був в'їзд до якогось підприємства чи установи.

Заливна вулиця – сучасна вулиця, на південний захід від центру міста, в Ліску. Територія навесні заливалася повінню, звідси й назва. На початку ХХ ст. в районі вулиці Заливної була площа.

Заливний провулок – сучасний провулок у центральній частині міста, на захід від вулиці Боровиковського і Якова Усика. Назва утворилася від близькості до річки. Жителями провулку (нині будинок № 12) була znana в Миргороді родина Козакових. За перших десятиліть ХХ ст. Василь Савович Козаков, співак, працівник кооперації, близько дружив із відомими миргородськими громадськими й політичними діячами Г.О.Ярошенком, К.О.Козиненком, із лікарями І.А.Зубковським, І.І.Рубцовим, К.І. Горяновим, І.А. Гиренком. Це був значний осередок культурного і громадського життя міста. В.С.Козаков зазнав численних утисків і переслідувань від радянської влади за свої релігійні переконання й національно-патріотичні прагнення. На фронтах Великої Вітчизняної війни загинули два його сини Олександр і Юрій. Онук В.С.Козакова – Валерій Васильович Козаков – 1990 р. став одним із зачинателів Народного Руху України в Миргороді.

Залізнична вулиця – сучасна вулиця в південно-східній частині міста, на північ від залізничної колії, паралельно до неї.

Залізничний провулок – сучасний провулок у південно-східній частині міста, між вулицями Авангардною, Вокзальною і Залізничною.

Замок – так у Миргороді в середині ХVІІІ ст. називали місцину в міській фортеці, де розміщувалася тюрма; у деяких документах козацької доби слово «Замок» є синонімом усієї миргородської фортеці. (Див. про це також у окремому нарисі «Вулиця Сорочинська»).

Заозерна вулиця – сучасна вулиця в північній частині міста, на Ведмедівці. Під такою назвою згадується і 1945 р. Раніше, в ХІХ – першій третині ХХ ст. мала назву Чернеча вулиця. 1926 р. це був хутір Чернеча Довгоселівка Миргородської сільської ради, в якому налічувалося 12 жителів. Назва Чернеча, на нашу думку, пов'язана ще з ХVІІІ століттям, коли Ведмедівка належала Лубенському Мгарському монастиреві. За давніх часів на території вулиці добували селітру (сліди цього виробництва ще й досі знаходять місцеві жителі в районі будинку № 10). В ХVІІІ – ХІХ ст. на цій вулиці жили нащадки грузинських поселенців – рід Гуржії-Давидовілі. В середині ХІХ ст. на вулиці Чернечій і урочищі Чернечому (див.) любив бувати Тарас Шевченко. Під час німецької окупації міста, в 1942 – 1943 роках на примусові роботи до Німеччини було вивезено чотирьох жителів вулиці.

Засядьки – стара назва урочища, розташованого в північно-східній частині міста. Це територія сучасних вулиць Ф.Красицького і Київської, колишнього гренажного заводу та прилеглих до нього земель. Назва походила від прізвища колишніх власників землі Засядьків (початок ХХ ст.).

Західна вулиця – вулиця в західній частині міста, згадується 1945 р.; там розміщувалася бригада колгоспу «Жовтень».

Західні провулки (1-й, 2-й, 3-й і 4-й) – в середині ХХ ст. були в районі вулиці Західної.

Зелена вулиця – сучасна вулиця в східній частині міста, яка йде від східної частини вулиці Сорочинської на південь, до Зеленого господарства. Має складну конфігурацію. В середині – 2-й половині ХХ ст. вулиця мала назву Кільцева.

Земський сад – під такою назвою протягом перших трьох десятиліть ХХ ст. існував парк, що розміщався на правобережній частині міста, в районі нинішньої дитячої спортивної школи. Парк закладений на початку ХХ ст. коштом Миргородського

повітового земства, в ньому було висаджено близько 2 тисяч дерев і кущів. (Про земський сад див. також у окремому нарисі «Вулиця Гоголя»).

Зінчаші – сучасна вулиця в північній частині міста. Історично походить від Зінчашевого хутора (який згадується 1885 р.). Назва утворена від прізвища або прізвиська Зінчаш. У ХІХ ст. хутір належав до Миргородської волості, в 20-х рр. ХХ ст. – до Стаднлянської, а в 60-х рр. – до Шахворостівської сільських рад. 1926 р. в хуторі налічувалося 13 господарств, 73 жителі. У 30-х рр. на території Зінчашів діяв колгосп „17-й партз’їзд”. Указом Президії Верховної Ради УРСР від 6 квітня 1977 року село включене в межі м. Миргорода. На початку 90-х рр. це була вулиця Будьонного. Історична назва вулиці Зінчаші відновлена 1992 року. В Зінчашах жив Степан Михайлович Коробка (1900 – 1967), знаний миргородський педагог, директор і завуч миргородських шкіл № 2 і № 6, який багато зробив для врятування дітей під час голодомору 1932 – 1933 років. Під час сталінських репресій 1937 р. він був безпідставно засуджений до 10 р. позбавлення волі, відбував покарання на лісоповалах ГУЛагу, 1957 року реабілітований.

Зіркова вулиця – сучасна вулиця в північно-східній частині міста, на Почапцях. Назва Зіркова була надана вулиці за радянських часів у зв’язку з приєднанням с. Почапців до території м. Миргорода.

Змійки – так у ХХ ст. називали берег річки Хоролу, до якого виходить вулиця Шевченка. Там був вузький струмок – відгалуження Хоролу, який, власне, і мав назву Змійки. Миргородська художниця Анастасія Іванівна Тукало (1887 – 1947) написала картину «Рибалки на Змійках».

Зоріна вулиця – сучасна вулиця в північній частині міста, між вулицями Українською і Ломиковського. В ХІХ ст. це був куток Довгоселівка (див.), у 30-х – 60-х рр. ХХ ст., до 1965 р. – вулиця Довгоселівська. В середині ХІХ ст. на цій вулиці жила Ганна Петрівна Міхнова, хрещена мати Панаса Рудченка (письменника П.Мирного). 1890 р. вона продала свій маєток відомому миргородському лікарю, колезькому радникові Іларіону Андрійовичу Гиренкові (1855 – бл. 1919), приятелю родини Зубковських. В першій половині ХХ ст. Довгоселівська вулиця, як і Мочарська, стали осередком миргородського кобзарства. На вулиці Довгоселівській (згодом Зоріна), в будинку з нинішнім № 37 жила миргородська самодіяльна поетеса й бандуристка Христина Дмитрівна Литвиненко (1883 – 1978). В будинку № 31 (нині № 45) жило подружжя Дмитро Захарович Оробець і Антоніна Сергіївна Єланська (1908 – 1969) – одна з перших у місті жінок-бандуристок початку 30-х років. В нинішній садибі № 50 мешкав кобзар Микола Васильович Кропивка. На цій вулиці, через 2 хати ід Христини Литвиненко, жив Василь Іванович Обідний (1906 – 1942), під час війни – командир підрозділу розвідників партизанського загону «Перемога». Він мав партизанський псевдонім Чапась. Заарештований гестапівцями під час виконання завдання, він гордо й героїчно витримав допити й був розстріляний у Миргороді. Під час Великої Вітчизняної війни полягло чимало жителів вулиці, гинули цілими сім’ями. Так з фронтів не повернулися чотири брати Іваненки – Іван, Михайло, Павло, Олексій (жили в будинку №1); по двоє синів загинули в родинах Міщенків (будинок № 28) і Калашників (№ 51). З нагоди 20-річчя Перемоги над німецько-фашистськими загарбниками 1965 р. Довгоселівська вулиця була перейменована на вулицю Зоріна, на честь Івана Степановича Зоріна (1903 – 1942), члена штабу партизанського загону «Перемога», який до війни працював редактором районної газети «Червона трибуна», секретарем райкому компартії України.

Зубковського вулиця – сучасна вулиця в східній частині міста, названа на честь засновника Миргородського курорту, лікаря й громадського діяча Івана Андрійовича Зубковського (1848 – 1933). Вулиця заселена в 80-х рр. ХХ ст.

Зубковського провулок – сучасний провулок у східній частині міста, на південь від вулиці Зубковського, паралельно до неї.

Зуєнка Івана вулиця – сучасна вулиця в північно-західній частині міста, на Стадні, перпендикулярно до вулиці Козацької. Вулиця названа 1996 р. на честь Героя Радянського Союзу Івана Семеновича Зуєнка (нар. 1922), уродженця с. Шарківщини Миргородського району.

Іващенко вулиця – сучасна вулиця в північній частині міста (історичний район Ведмедівка). На початку ХХ ст. територія вулиці входила до складу вулиці Гімназичної (див.). До 1965 р. мала назву Технікумівська, яка походила від сусідства з керамічним технікумом. 1965 р. була перейменована з нагоди 20-річчя Перемоги над німецько-фашистськими загарбниками задля вшанування пам'яті Григорія Олексійовича Іващенко (1909 – 1942), командира партизанського загону «Перемога».

Іващенко провулок – сучасний провулок у північній частині міста. Названий на честь Г.О.Іващенко (див.: вулиця Іващенко).

Ігнатенка вулиця – сучасна вулиця в правобережній частині міста (історичний район Мочар). До 1997 р. мала назву Берегова. Перейменована на честь Івана Овсійовича Ігнатенка (1914 – 1988), лікаря, директора Миргородського курорту (1963 – 1984). На цій вулиці на початку ХХ ст. жили миргородські різьбярі й іконописці Іван Гнатович та Федір Гнатович Кучеренки.

Ісівська вулиця – так у 40-х рр. ХХ ст. називалася вулиця на північно-західній околиці Миргорода. Назва походила від урочища й хутора Ісевого (Їсевого), що розташовані на північний захід від Миргорода. Згодом вулиця була перейменована.

Кабачка провулок – сучасний провулок, розміщений на південний схід від центру міста, між вулицями Данила Апостола й Богдана Хмельницького. В ХІХ ст. його територія належала до великого історичного району Портянок (див.). У другій половині ХХ ст. мав назву 2-й провулок Восьмого Березня. З метою уникнення однотипних назв 1992 р. провулок був перейменований на честь Володимира Андрійовича Кабачка (1892 – 1957), бандуриста, уродженця с. Петрівців.

Каджакове (Гаджякове), урочище – див.: Гаджаківщина.

Казначейська вулиця – вулиця міста, що існувала на початку ХХ ст. у центрі міста (йшла від базару на схід, до річки Хоролу). Нині вулиця відсутня, сьогодні це – центральна алея курорту, яка простягається від головного входу на курорт до берега річки. Назва вулиці походила від миргородського повітового скарбництва («казначейства»), будинок якого розміщався ліворуч по цій вулиці; будинок зберігся донині.

Калинова вулиця – сучасна вулиця в південно-східній частині міста, між вулицями Кооперативною й Березовою. Вулиця заселена в новому мікрорайоні міста в 90-х рр. ХХ ст. згідно з рішенням виконкому Миргородської міської ради народних депутатів № 4 від 25 січня 1990 р.

Калініна вулиця – до 1992 р. так називалася сучасна вулиця Онопрієнка (див.). Носила ім'я Михайла Івановича Калініна (1875 – 1946), радянського державного діяча.

Капніста вулиця – сучасна вулиця в південно-східній частині міста, розташована на північ від залізничного вокзалу. За давніх часів ця територія називалася підварками (передмістя), тут були землі міських козаків. Наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. на території вулиці були вигони, розміщалися вітряки; залишки одного з них (дубова основа) збереглися досі в садибі № 31 (на перетині з вулицею Слави). За радянських часів вулиця носила ймення Куйбишева (див.). У 80-х рр. ХХ ст. перейменована на честь поета й драматурга Василя Васильовича Капніста (1758 – 1923), уродженця Миргородщини.

Катерининський (Єкатерининський) тракт – так наприкінці ХVІІІ – на початку ХІХ ст. називалася сучасна вулиця Гоголя (див.). Назву одержала на честь імператриці Катерини ІІ, яка 1787 р. проїздила через Полтавщину на південь України.

Кашинського вулиця – сучасна вулиця в центральній частині міста, між вулицями Гоголя, Старосвітською й Воскресінською. В першій половині ХХ ст. називалася вулиця Кашинська. Назву одержала на честь миргородського лікаря і просвітника, одного з засновників першої в місті громадської бібліотеки (1861) Никандра Семеновича Кашинського (помер 1884 р.). На розі вулиць Кашинського й Воскресінської стояла Воскресінська церква (про це див. у окремому нарисі цього видання «Воскресінська вулиця»). У 30-х роках ХХ ст. на вулиці жила родина розкуркуленого жителя міста Григорія Ксьонзенка. Жителем вулиці був відомий миргородський співак і бандурист Микола Михайлович Соколов (1906 – 1994), соліст хору ім. Г.Верьовки; його хата стояла на місці нинішнього будинку № 12. Під час німецької окупації міста, в 1942 – 1943 роках було вивезено на примусові роботи до Німеччини 5 жителів вулиці.

Каштанова вулиця – сучасна вулиця в східній частині міста, між Нафтомістечком і сироробним заводом, між вулицями Зеленою і Мінзаводською. Заселена в 90-х рр. ХХ ст., названа згідно з рішенням виконкому Миргородської міської ради народних депутатів № 4 від 25 січня 1990 р.

Кваші вулиця – сучасна вулиця в північно-східній частині міста, в районі Почапців, на північ від вулиці Бабенка. Названа 1996 р. на вшанування пам'яті миргородського різьбяр, заслуженого майстра народної творчості Василя Семеновича Кваші (1917 - 1987).

Квітнева вулиця – сучасна вулиця на північній околиці міста, на північ від мікрорайону Зінчаші, паралельно до вулиці Лубенської. Утворена як нова вулиця на початку ХХІ ст.

Кизева гора – так у першій половині ХХ ст. називалося урочище на околиці Миргорода, по дорозі зі Стадні до с. Любівщини. Назва походила від прізвища Кизь (на початку століття цей панок жив у Любівщині – Кизевому хуторі).

Київська вулиця – сучасна вулиця в північній і північно-східній частині міста, найдовша вулиця міста, яку ще називають об'їзною дорогою. Про існування на цій території стародавніх поселень свідчать археологічні знахідки на землях шовковичних посадок гренажного заводу – римські монети. Під час археологічних розкопок 2007 року в районі будинку № 44 (це територія господарчих і адміністративних будівель колишнього гренажного заводу, що з заходу межує з Березови Гаєм) виявлено поселення доби бронзи (ІІ тис. до н.е.). Між Київською вулицею і Березовим Гаєм був колись хутір (на плані Миргорода кінця ХІХ ст. він позначений як безіменний). В 40-х роках ХХ ст. це було Селище Шовкорадгоспу, яке входило до Почапцівської сільської ради. Шовкорадгосп створений 1931 року; 1955 року на його базі організовано Миргородську шовківницьку станцію, згодом гренажний завод (діяв до кінця ХХ ст.). На відгалуженні вулиці Київської (за нинішньою нумерацією № 36) діє закрите акціонерне товариство «Полтавапропангаз» (газобалонна станція). В середині ХХ ст. протягом деякого часу вулиця мала назву Перемоги.

Кирпотине, урочище – урочище в місті, розташоване між Мочаром і Ведмедівкою, понад річкою Хоролом. Назва фіксується в першій половині ХХ ст., походить від прізвища власника землі Кирпоти.

Кільцева вулиця – так у другій половині ХХ ст. називалася сучасна вулиця Зелена (див). Назва походила від того, що по цій вулиці проходила східна межа міста і там була об'їзна (кільцева) дорога.

Кірова вулиця – так у 30 – 60-х рр. ХХ ст. називалася вулиця в центральній частині міста. До 30-х рр. вона називалася Шапочанською (див.) і з'єднувала собою вулиці Гоголя і Сорочинську. Вулиця Кірова проходила через територію сучасного дитячого садка № 2 «Оленка», далі йшла по північній частині сучасної вулиці Панаса Мирного. Свою назву

вона одержала на вшанування пам'яті радянського державного діяча Сергія Мироновича Кірова (1886 – 1934). У 60 – 70-х рр. південно-західна частина вулиці Кірова була ліквідована у зв'язку з переплануванням і перебудовою цього району. Північно-східна частина вулиці Кірова в 80-х рр. перетворилася в частину вулиці Панаса Мирного (див.).

Кірова вулиця – так у 70-х – на початку 90-х рр. ХХ ст. називалася сучасна вулиця Фотія Красицького. Попередня назва (до 70-х рр.) – вулиця Пархоменка (див.).

Кленова вулиця – сучасна вулиця на західній околиці міста (є продовженням вулиці Єрківської). Утворена наприкінці ХХ ст. Історично входила до урочища Сандолової (див.).

Клинець – так називається місцина на Личанці, де під кутом сходяться Личанський провулок і Колгоспна вулиця, упираючись у вулицю Личанку. Назва середини – 2-ї половини ХХ ст.

Кобзарський провулок – сучасний провулок у історичному районі Мочарі, на правобережній частині міста. Розташований між вулицями Шевченка і Корсуна. Попередні назви: Мочар, Косий провулок (назва була дана за розташуванням), провулок Пирогова (назву одержав за радянських часів за ім'ям одного з перших комсомольців Миргорода Олексія Гавриловича Пирогова (1902 – 1971), який жив у цьому провулку). Назва Кобзарський провулок з'явилася 1992 р., вона увічніює два історичні явища: перебування Тараса Шевченка в Миргороді в 40 – 50-х рр. ХІХ ст. і кобзарський рух у Миргороді в 20 – 30-х рр. ХХ ст., який започаткувався і був щонайбільше поширений на Мочарі, де жили цілі кобзарські родини. У Косому провулку жив народний маляр-богомаз Яків Олександрович Казанцев (1903 – 1977), автор ікон, красвидів, портретів. За адресою пров. Кобзарський, 12 жив кобзар Олександр Гаврилович Пирогов (Пиріг, 1907 – 1992).

Ковалевська вулиця – на початку ХХ ст. це була коротка вулиця, що вела до маєтку миргородського дідича Ковалевського (маєток розміщався на території сучасних санаторіїв «Березовий гай», «Миргород», «Полтава»). Територія вулиці Ковалевської відповідає частині сучасної вулиці Троїцької в проміжку між сучасними вулицями Шевченка і Хорольською.

Ковалевщина – так у другій половині ХІХ – ХХ ст. називалася земля, що належала миргородському дідичеві Ковалевському (нині це територія санаторіїв «Березовий гай», «Миргород», «Полтава» і луки на лівому березі Хоролу в районі вулиць Миргородської та Курортної). На плані Миргорода середини ХІХ ст. на місці нинішніх санаторіїв позначена «земля хутора поміщиці Ковалевської» з панським будинком.

Ковтуна вулиця – сучасна вулиця в південній частині міста, між вулицями Гоголя, Котляревського і Шляховиків. До 1965 р. мала назву вулиця Проектна (у зв'язку з проектуванням нових районів заселення на околиці міста). перейменована 1965 року з нагоди 20-річчя Перемоги над німецько-фашистськими загарбниками на честь Адама Андрійовича Ковтуна (1902 – 1942), одного з керівників партизанського загону «Перемога», члена штабу загону.

Козацький плац (див.: Першотравнева площа, Троїцька площа).

Козацька вулиця – сучасна вулиця в північно-західній частині міста, йде від вулиці Гоголя до Стадні. В ХVІІІ – ХІХ ст. західна частина вулиці називалася Стаднею (див.), північна – Підварком (див.). За радянської влади вулиця була названа іменем Фрунзе, на честь Михайла Васильовича Фрунзе (1885 – 1925), радянського військового і державного діяча. Тоді вулиця була значно довшою: до її складу входила також нинішня вулиця Ломиковського (див.). 1992 р. частина вулиці Фрунзе (від вулиці Гоголя до кінця Стадні) була перейменована на вулицю Козацьку – на вшанування пам'яті миргородського козацтва ХVІ – ХVІІІ ст. та у зв'язку з тим, що до вулиці прилягала територія, на якій

історично дислокувалися козацькі частини. Між нинішніми вулицями Козацькою, Лікарняною й Гоголя в 80-х роках XVIII ст. розміщалася частина Миргородської сотні Миргородського полку; під час реформування полку в регулярну російську армію тут була Миргородська штатна команда; в XIX – за перших десятиліть XX ст. на цій території розміщалася тюрма. Поряд діяло акцизне управління і казенний горілчаний склад. На початку XX ст. в західній частині вулиці (на Стадні) були вітряки. Під час німецької окупації 1941 р. у старому корпусі колишньої тюрми (на розі нинішніх вулиць Козацької й Лікарняної) розміщався німецький полковий клуб. По війні колишні тюремні каземати використовувалися для різних потреб: ветеринарної школи, школи механізації сільського господарства, створеної 1946 року (згодом СПТУ-44). Під час війни на фронтах загинули багато жителів тодішньої вулиці Фрунзе: три сини Якова Грицяя – Дмитро, Андрій, Володимир (жили в будинках з тодішніми номерами 60, 62, 199); по два сини загинули в сім'ях Кравченків, Маляренків, Маловічків, Челембіїв. На примусові роботи до Німеччини було вивезено 38 жителів тодішньої вулиці Фрунзе.

Козачий провулок – так називався провулок, який у 1930 – 1960-х рр. існував на Харківці (нині на території провулка розміщений санаторій «Слава»). Назва, ймовірно, походила від того, що там були двори жителів козацького стану.

Колгоспна вулиця – сучасна вулиця в західній частині міста, на захід і на північ від вулиці Єрківської. Історично входила до району Личанки. Назва Колгоспна згадується в 40-х роках XX ст., вона походила від того, що на Личанці в 30 – 40-х рр. діяв колгосп «Країна Рад». В будинку з нинішнім № 27 жив один із перших миргородських трактористів початку 30-х років XX ст. Василь Васильович Яшний (1905 – 1995), якого згадував поет П.Тичина в відомому вірші «Пісня трактористки». На території садиби заможних господарів («куркулів») Артеменків, яких радянська влада примусово виселила, в 30-их – 50-их рр. діяла колгоспна кузня.

Комарова вулиця – сучасна вулиця в східній частині міста, на південь від вулиці Сорочинської, на схід від цвинтаря. З'єднує північну частину вулиці Вовка з вулицею Шишацькою. На плані Миргорода кінця XIX ст. тут позначені вітряки. Давні назви цієї вулиці – провулок Шишацький, провулок Братів Литвинів, провулок Вовка (див. кожен окремо). Наприкінці 60-х рр. XX ст. вулиця була названа на честь радянського льотчика-космонавта Володимира Михайловича Комарова (1927 – 1967), двічі Героя Радянського Союзу.

Комишнянська вулиця – так до 60-х рр. XX ст. називалася сучасна вулиця Миргородських дивізій (див.).

Комишнянська вулиця – сучасна вулиця в північній частині міста, в районі Зінчашів. Утворилася в 90-х рр. XX ст. Названа за напрямком – як виїзд на Комишнянський шлях.

Комсомольська вулиця – так у 40-х – на початку 90-х рр. XX ст. називалася сучасна вулиця Старосвітська (див.).

Кооперативна вулиця – сучасна вулиця в східній частині міста, на південь від сирзаводу, між вулицями Спартаківською і Калиновою. Заселена в 90-х рр. XX ст. згідно з рішенням виконкому Миргородської міської ради народних депутатів № 175 від 13 березня 1996 р. Назва пов'язана з житловим кооперативом.

Королева (очевидно, Королева земля) – у XIX ст. урочище в західній частині Миргорода, де були землі дворян Королів (Короленків).

Короленка вулиця – сучасна вулиця в східній частині міста, між вулицею Сорочинською і вулицею Дружби, на південний схід від Довгого Озера. Вулиця названа на честь письменника й публіциста, гуманіста Володимира Галактіоновича Короленка (1853 – 1921), предки якого – козаки Королі – походили з Миргорода.

Королів хутір (див.: Королівщина).

Королівщина – історичний район, хутір у західній частині міста, на захід від Приліпки, на північ від Личанки. Це територія сучасних вулиць Красносільської, Ламаної, Гагаріна, Світлої, Миру, Фестивальної, Шкільної, Григорія Лісницького. Раніше, в XVIII – XIX ст. тут були сінокісні угіддя, які належали козацькій родині Королів. У другій половині XVIII ст. існував Королів хутір, який належав полковому хорунжому Семенові Короленку. 1910 р. у хуторі Королівщина жили 79 душ, було 15 господарств; 1923 р. мешкали 89 чоловік. 1933 року в хуторі Королівщині, в колишньому будинку заможного селянина Омельченка, діяла контора колгоспу «Країна Рад». 1933 р. там тимчасово діяв дитячий притулок.

Королівщина – сучасний провулок у західній частині міста, в північній частині історичного урочища Королівщини. За радянських часів мав назву 4-й Красносільський провулок. 1992 року було повернуто назву Королівщина з метою збереження історичного найменування та задля уникнення одноманітності в назвах провулків.

Корольківська вулиця – коротка вулиця, що існувала на початку XX ст. Її територія відповідала короткому відрізку від кінця нинішньої вулиці Панаса Мирного до вулиці Сорочинської (перед будинком сучасного міського відділу освіти).

Корольова вулиця – сучасна вулиця на південь від центру міста, розміщена між вулицями Луговою і Малоліщанською. В XIX ст. ця територія називалася Малий Лісок; у другій половині XIX ст. територія сучасної вулиці Корольова була частиною вулиці Малоліщанської. Перейменована 1992 р. на честь Сергія Павловича Корольова (1907 - 1966), видатного українського вченого, конструктора ракетно-космічних систем.

Корсуна Миколи вулиця – сучасна вулиця в правобережній частині міста, на схід від вулиці Шевченка. До 1996 р. це була вулиця Щорса (названа на честь М.О.Щорса – командира Червоної армії) й частина провулка Пирогова. Вулиця перейменована 1996 р. на честь нашого земляка Героя Радянського Союзу Миколи Несторовича Корсуна (нар. 1911), уродженця с. Ярмаків. На початку – в 1-ій половині XX ст. на вулиці жила відома родина Пищимух, нащадків декабристів. Зокрема, це Пищимуха Павло Юхимович, який ще 1861 року за дорученням письменника А.Свидницького переписував на чистовик його роман “Люборацькі” (про цей факт згадував І.А.Зубковський), а згодом як переписувач допомагав і своєму приятелю Панасові Рудченкові (П.Мирному). П.Пищимуха дружив також із скульптором і художником Михайлом Гаврилком. Його син Захар Павлович Пищимуха (1887 – 1979), миргородський громадський діяч національно-демократичного спрямування, службовець Миргородської повітової земської управи, був другом миргородського поета Михайла Обідного. На колишній вулиці Щорса в будинку № 30 жила родина миргородців Нечипоренків, із якої під час Великої Вітчизняної війни в боях полягли два брати – Антон і Олексій.

Корсунського вулиця – сучасна вулиця в історичному районі Довге Озеро. Розміщена між сучасними вулицями Довге Озеро й Дружби. Названа в 2-й половині XX ст. на честь місцевого жителя Федора Ілліча Корсунського, члена партизанського загону «Перемога».

Косий провулок – так до 1992 р. називався сучасний Кобзарський провулок (див). Назва Косий провулок згадується 1945 р.; вона утворена від того, що провулок розміщений під гострим кутом щодо вулиці Шевченка.

Космонавтів вулиця – сучасна вулиця в східній частині міста, між вулицею Сорочинською і Довгим Озером. Історично територія входила до району Довге Озеро.

Назву вулиця Космонавтів одержала в другій половині ХХ ст. на вшанування дослідників космосу.

Космонавтів провулок – сучасний провулок, на захід від вулиці Космонавтів. Розташований уздовж протічка, який впадає у річку Хорол. На початку ХХ ст. провулок мав назву вулиця Болотна (див.).

Костомарівська вулиця – існувала в центральній частині Миргорода наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. Версія, що її назва пов'язана з ученим-істориком М.І.Костомаровим, здається нам хибною: за тих часів ще не набула сили традиція називати вулиці іменами вчених, а наймення щонайчастіше давалися за прізвищами місцевих жителів. На нашу думку, назва походить від прізвища дрібних миргородських дворян – Івана Михайловича Костомарова, заступника директора Миргородського громадського банку, і його дружини Варвари Павлівни, які жили в районі сучасної вулиці Воскресінської (приблизно на місці сьогоднішнього будинку № 51, тобто наприкінці вулиці). Костомарови були родичами Панаса Мирного. Ймовірно, Костомарівська – це стара назва західної частини нинішньої вулиці Воскресінської, яка виходить до Харківського мосту. На території садиби Костомарових на початку ХХ ст. ще зберігалися залишки старовинного оборонного валу, що залишився від колишнього ретраншементу.

Котляревського вулиця – сучасна вулиця в південній частині міста, між Островом і залізницею. Назва діє з середини ХХ ст., на честь українського письменника, драматурга, театального і громадського діяча Івана Петровича Котляревського (1769 – 1838). В середині ХІХ ст. початок сучасної вулиці Котляревського входив до урочища Нижня Царина (див.). До жовтневого перевороту 1917 року територія вулиці Котляревського була мало заселеною, на ній було всього 8 хат. Наприкінці сучасної вулиці Котляревського на початку ХХ ст. було 2 хутори – Степурин хутір (див.) і Олексенків хутір (див.). На межі ХІХ і ХХ століть через південну околицю Миргорода прокладали залізницю, що потребувало багато робочих рук. Тож багато жителів вулиці грабарували – працювали грабарями, які робили залізничний насип. Місцина навколо сучасного будинку № 33 належала великому козацькому родові Панченків, його землі простягалися до залізниці. Повз залізницю пролягали пасовища, поля, невеликі топильця – дощові озерця. На місці нинішніх будинків № 7 (фабрика «Велс», колишня «Україна») і № 9 (ПМК-65) в 1930-х роках розміщалися три глиняні бараки – склади місцевого 75-го артилерійського полку, який дислокувався на правобережній частині міста. Тоді ж таки, в 30-х роках, було збудовано бойню (нині ТОВ «Миргородм'ясопром»). На території Степурино хутора жила родина Павла Семеновича Вовка (1904 – 1942), який до війни працював головою Миргородської районної ради депутатів трудящих, а під час війни став комісаром партизанського загону «Перемога», брав участь у бойових операціях, забезпечував випуск листівок. У січні 1942 р., коли в партизанському загоні виникли проблеми з харчуванням, пішов до сестри Марії в с. Мар'янське. Поліцаї оточили його в хаті, він відстрілювався, а останньою кулею застрелився сам. Зв'язковою партизанського загону була також його сестра Уляна Семенівна Вовк, яка за розповсюдження листівок у грудні 1941 р. була схоплена німецькими окупантами й 1942 р. розстріляна. Під час німецької окупації, в 1942 – 1943 роках, було забрано на примусові роботи до Німеччини 9 молодих жителів вулиці: Олексія Григоровича Панченка, його сестру Ганну, Івана Степановича Панченка з сестрою Оксеною, Олександрю Петрівну Немченко, Марію Якимівну Кивенко та інших. Масове заселення вулиці почалося після Другої світової війни. Земельні наділи місцевих жителів дедалі більше подрібнювали, підселяючи нових жителів. В 1954 – 1956 роках на вулиці, на території колишнього Степурино хутора, велося будівництво району електричних мереж (нині це Миргородська філія ВАТ «Полтаваобленерго», вулиця Котляревського, № 59); було прокладено мостову-кам'янку. 26 квітня 2006 року було відкрито меморіальний комплекс у Сквері пам'яті жертв Чорнобиля – дзвіницю на честь героїв-чорнобильців.

Котовського вулиця – так у 40-х – на початку 90-х рр. ХХ ст. називалася сучасна вулиця Данила Апостола (див.).

Котовського провулок – так до 1992 р. називався сучасний провулок Данила Апостола (див.).

Красицького Фотія вулиця – сучасна вулиця в північно-східній частині міста, розташована між вулицею Київською і вулицею Почапцями. Має ламану під гострим кутом форму. В другій половині ХХ ст. вулиця мала назви Пархоменка, Кірова (див.). 1996 р. назва вулиці Кірова була змінена на вулицю Ф.Красицького – на честь Фотія Степановича Красицького (1873 – 1944), художника, який у 1922 – 1924 рр. викладав живопис у Миргородському керамічному технікумі, правнука Тараса Шевченка за лінією сестри Катерини.

Красносільська вулиця – сучасна вулиця в західній частині міста, в історичному районі Королівщина (див.). Має форму, вигнуту під прямим кутом. Назва Красносільська вулиця згадується 1945 р.; назва дана на знак радянської (червоної) символіки. У будинку № 34 жила родина Лебединців, під час Великої Вітчизняної війни на фронті загинули два брати з цієї сім'ї – Іван і Михайло. Під час німецької окупації міста, в 1942 – 1943 роках на примусові роботи до Німеччини було вивезено 8 жителів вулиці.

Красносільський провулок – сучасний провулок, на схід від вулиці Красносільської. До 1992 р. мав назву 1-й Красносільський провулок.

Красносільський провулок 2-й – так до 1992 р. називався сучасний провулок Матвія Гладкого (див.).

Красносільський провулок 3-й – так до 1992 р. називався сучасний провулок Григорія Лісницького (див.).

Красносільський провулок 4-й – так до 1992 р. називалася сучасна вулиця Королівщина (див.).

Кривенка Феодосія провулок – сучасний провулок у східній частині міста, між вулицями Короленка, Космонавтів і Сорочинською. До 1996 р. мав назву провулок Жовтневий. Перейменований на честь Героя Радянського Союзу Феодосія Пимоновича Кривенка (1920 – 1981), уродженця с. Слобідки Миргородського району.

Кривий провулок – сучасний провулок між вулицями Богдана Хмельницького, Бережанською й Сорочинською. Назву одержав через свою конфігурацію. Згадується 1945 р. У ХІХ ст. його територія входила до великого історичного району Портянок.

Кринична вулиця – сучасна вулиця в східній частині міста, між вулицями Слави і Мінзаводською. Утворена в 90-х рр. ХХ ст., названа згідно з рішенням виконкому Миргородської міської ради народних депутатів № 4 від 25 січня 1990 р.

Кричевського вулиця – сучасна вулиця в південно-східній частині міста, між вулицею Мічуріна і Василя Віташа. Попередня назва – вулиця Свердлова; 1992 р. вулиця перейменована на честь Василя Григоровича Кричевського (1872 – 1952), художника і архітектора, який у 1918 – 1919 рр. працював директором Миргородського художньо-промислового інституту.

Кроківщина – так 1788 р. називався населений плац на Ведмедівці, який належав братам Іллі та Іванові Одешелідзе, а 1788 р. був проданий ними поручику Коновалову. Назва, можливо, спотворена (правильно – Крюківщина? Круківщина?).

Крюкова – урочище, між селом Біликами і селом Почапцями, на правому березі Хоролу. 1952 р. згадується як хутір Крюкове. Нині – частина Почапців (навпроти нинішньої вулиці Мельченка). Назва, либонь, є похідною від прізвища Крюк.

Ксьонзенкова земля – у другій половині XIX ст. це було землеволодіння заможного миргородського козака (за іншими даними, дворянина) Івана Ксьонзенка. Нині це район середньої школи № 3, шляхопроводу, залізниці (стик вулиць Гоголя, Шишацької, Залізничної).

Ксьонза вулиця – сучасна вулиця в північній частині міста, на північ від вулиці Ломиковського. Названа в 90-х рр. XX ст. на честь миргородського художника, маляра-самоука Григорія Петровича Ксьонза (1874 – 1946).

Кужин ліс – невеликий ліс на правому березі р. Хоролу, на північ від гренажного заводу, на північний захід від Почапців, за об'їзним шляхом (за вулицею Київською). Назва спостерігається в першій половині XX ст., походить, імовірно, від прізвища Куга (на початку XX ст. у с. Почапцях мав 59 десятин заможний козак Єгор Куга-Хівренко).

Куйбишева вулиця – так у 40-х – 80-х рр. XX ст. називалася сучасна вулиця Капніста (див.). Була названа ім'ям радянського державного діяча Валеріана Володимировича Куйбишева (1888 – 1935).

Курортна вулиця – сучасна вулиця міста, розташована на захід від вулиці Довге Озеро. Має ламану під прямим кутом форму. Назву одержала через те, що прилягає до низинного берега річки Хоролу, за яким починається територія курорту. Західна частина вулиці на початку XX ст. входила до урочища Ковалевщини (див.).

Курортний провулок – існував у Миргороді 1941 р. Локалізація не визначена.

Курортний ставок – неофіційна назва водойми в північно-східній частині міста. Водойма утворилася як затока річки Хоролу на її лівому березі, сполучається з річкою дуже вузькою протокою. З півдня до ставка прилягає північно-західна частина вулиці Миргородської; зі сходу – піщане підвищення, засаджене в 60-их роках XX ст. посадками шовковиці; з заходу – сосновий масив, з північного заходу – Березовий Гай; з півночі – територія гренажного заводу.

Кут – історичний район, розташований у західній частині міста, його околиця. Нині це кінець вулиці Личанської, її перетин із вулицею Загородньою. Згадується на початку XIX ст. як передмістя Миргорода – хутір Кут, власником якого 1810 р. був поручик Георгій Кременецький. На початку XX ст. там був вітряк (його змалював миргородський художник В.Д.Омельченко). Назва Кут побутує серед населення донині.

Куточок – так у першій половині XX ст. називалася місцина, що нині на розі вулиць Гоголя і Ломиковського (біля цвинтаря).

Лазоренка Василя вулиця (див. окремий нарис у цьому виданні).

Лазоренків хутір – так у середині XX ст. називали місцину посередині сучасної вулиці Гурамівшвілі; там з початку XX ст. компактно проживали кілька сімей із роду Лазоренків.

Ламана вулиця – сучасна вулиця в західній частині міста, перетинається з вулицею Личанською; у своїй північній частині з'єднується з вулицею Красносільською. Входить до складу історичного району Королівщини. 1945 р. згадується як вулиця Ломана, в офіційному документі 60-х рр. – Ломова (очевидно, помилково). Названа за особливостями конфігурації. В першій третині XX ст. територія була не забудована. 1943 р. на території вулиці діяла чоботарська артіль.

Ламаний провулок – сучасний провулок, розташований на північний захід від вулиці Ламаної. Назва функціонувала в середині – другій половині XX ст.

Леваневського вулиця – так у 40-х – на початку 90-х рр. XX ст. називалася сучасна вулиця Івана Білика (див.). Була названа на честь льотчика-полярника Сигізмунда Олександровича Леваневського (1902 – 1937).

Леніна вулиця – так у 40-х – на початку 90-х рр. ХХ ст. називалася сучасна вулиця Незалежності (див. окремий нарис «Вулиця Незалежності»). Перейменована 1992 року на честь здобуття Україною 1991 року державної незалежності.

Леонтовщина – урочище, земля на західній околиці Миргорода, в районі річки Лихобабівки. Назва побутувала протягом ХХ ст.; походить вона, ймовірно, від прізвища поміщиків Лубенського повіту Леонтовичів, які мали землі також у Миргородському повіті, або від прізвища дрібних миргородських дворян Леонтовських.

Лесі Українки вулиця (див.: Українки Лесі вулиця).

Лисенкова балка, Лисина балка – урочище в Миргороді на початку ХІХ ст. Назва, ймовірно, походила від прізвища Лис (Лисенко). Локалізація не визначена.

Лихобабівка – невелика річка на північно-західній околиці Миргорода.

Личанка – історичний район у межах міста, до якого входила територія сучасних вулиць: Личанської, Єрківської, Шкільної, Фестивальної, Лісової, Якова Острияниці, Колгоспної. Назва Личанка – дуже давня: в реєстрі сотні Гаврила Гладченка Миргородського полку 1649 р. записаний козак Матвій Личанський. За твердженням місцевих жителів, до ХХ ст. зберігалися козацькі порохові погребі (в районі церкви). У документах ХІХ ст. Личанка згадується як окремий населений пункт – хутір Личенка. (Див. також: Велика Личанка). На початку ХХ ст. Личанка вважалася передмістям Миргорода. В історичному районі Личанці з 1913 року діє церква Іоанна Богослова.

Личанка – адміністративний мікрорайон, створений згідно з рішенням Миргородської міської ради від 21 травня 2004 р. До його складу входять вулиці: Козацька, Міжболотна, Стаднянська, Красносільська, Личанка, Загородня, Шкільна, Світла, Гагаріна, Миру, Фестивальна, Лісова, Ламана, Колгоспна, Я.Острияниці, Єрківська, Микиші, Рибальська, Новопрорізна, В.Василевської, Хуторянська, Пушкіна; провулки Сотенний, Скляра, Красносільський, М.Гладкого, Г.Лісницького, Королівщина, Личанський, Ламаний, Веселий, Галушкінський. Назва мікрорайону умовна, створена для зручності виконання адміністративних функцій. Тому територія мікрорайону не повністю відповідає межах однойменного історичного району «Личанка», вона є ширшою.

Личанка, вулиця – сучасна вулиця в західній частині міста. Назву одержала від найменування історичного району Личанки (див.). На плані міста Миргорода другої половини ХІХ ст., у районі нинішніх будинків №№ 96 – 160, позначено кілька вітряків. На початку ХХ ст. вулиця Личанська була коротшою, ніж нині: вона починалася після перетину з вулицею Ламаною. З 1898 року на Личанській вулиці розміщалися Перша початкова школа (за тодішньою термінологією, училище); 1910 року нею завідувала вчителька Віра Володимирівна Марченко. 1915 року споруджено нове муроване приміщення початкової школи; у 30-х роках вона мала назву Шоста Миргородська неповна середня школа. Під час сталінського режиму багато вчителів цієї школи були репресовані. Зокрема, 1937 року були репресовані директор школи Іван Михайлович Вовченко, завуч Степан Михайлович Коробка, вчитель математики Кузьма Степанович Писаренко. Під час війни в приміщенні школи містився німецький госпіталь. Згодом, по війні, тут відновила роботу загальноосвітня школа № 4. Цей освітній заклад діяв до 2004 року, а після його закриття будинок було передано міському центру культури та дозвілля. У 20-х роках на Личанці бурхливо розвивалася культура, діяли численні гуртки художньої самодіяльності. В кінці вулиці Личанської (сьогодні це територія будинку № 152) із 30-х років розміщалися контора колгоспу «Країна Рад», створена на базі господарства Куща – колишнього власника Кущового хутора. (До складу колгоспу ввійшли також сусідні невеликі хутори: Біленків, Рижий, Бакалівщина, Кизів, Джунів). На вулиці Личанці (на території будинку № 13) у 40-х – 50-х рр. жила родина бандуристів Проценків, у якій 5 членів родини грали на бандурі. В будинку з нинішнім № 39, жила відома миргородська

співачка, артистка, перша в місті жінка-бандуристка Агафія Василівна Яшна (1911 – 1990), похована поблизу церкви Іоанна Богослова. Під час німецької окупації міста, в 1942 – 1943 роках на примусові роботи до Німеччини було вивезено 14 жителів вулиці.

Личанський провулок – сучасний провулок, розташований на південний захід від вулиці Личанської. Згадується 1945 р.

Личанське кладовище – міський цвинтар, розміщений на розі сучасних вулиць Харківки і Єрківської. Існує з XVIII ст. Не виключено, що раніше там було давнє поселення: місцеві жителі в середині XX ст., копаючи ями для могил, знаходили старовинну, незвичну цеглу.

Лікарняна вулиця – сучасна вулиця в північно-західній частині міста, на північ від Приліпки, розташована паралельно до вулиці Гоголя. Раніше тут були передмістя («підварки»), вигони. На плані Миргорода середини XIX ст. на цьому місці позначені вітряки. На початку XX ст. вулиця (тоді вона називалася Больничною) була значно довшою, ніж нині: вона проходила через територію сучасного стадіону, до неї також входила нинішня вулиця Василя Лазоренка (див.). Назву одержала від того, що вулиця вела до території лікарні (старих корпусів); лікарня збудована 1904 року під керівництвом лікаря Івана Івановича Рубцова (бл. 1868 – 1930). Протягом деякого часу на вулиці жив художник і мистецтвознавець Опанас Сластьон. За радянських часів вулиця мала назву Больнична, яку 1992 р. було змінено згідно з нормами української літературної мови на Лікарняну. На розі вулиць Лікарняної й Козацької (див.) збереглися деякі старі корпуси – колишні каземати місцевої тюрми перших десятиліть XX ст. У будинку № 23 жила родина Криворотьків, із якої два чоловіки загинули на фронтах Великої Вітчизняної війни – Василь Васильович і Андрій Васильович. Під час німецької окупації міста, в 1942 – 1943 роках було вивезено на примусові роботи до Німеччини 8 жителів вулиці.

Лісницького Григорія провулок – сучасний провулок у західній частині міста (Королівщина), між вулицею Красносільською й провулком Красносільським. За радянських часів, до 1992 р., мав назву провулок 3-й Красносільський. 1992 р. провулок перейменований на честь видатного історичного діяча Миргородщини Григорія Лісницького, який 1651 – 1659 рр. був на уряді миргородського полковника.

Лісова вулиця – сучасна вулиця в західній частині міста, розміщена між історичними районами Личанкою і Королівщиною. Назва функціонує з другої половини XX ст.

Лісовий провулок – сучасний провулок у західній частині міста, на захід від вулиці Лісової. Назва діє з другої половини XX ст. У переліку провулків 2010 р. хибно зареєстрований як провулок Лісний.

Лісок – історичний район міста, розташований на південний захід від центру. Існує з XVIII ст. В XIX ст. це було передмістя. Район поділявся на Великий Лісок (див.) і Малий Лісок (див.).

Лісок – сучасний адміністративний мікрорайон, створений згідно з рішенням Миргородської міської ради від 21 травня 2004 р. До його складу входять вулиці: Гоголя (непарні номери від початку до № 81), Ковтуна, Складська, Острівна, Харчовиків, Котляревського, Нафтовиків, Осипенко, Південна, Старосвітська (непарні номери), Боровиковського, Ткацька, Заливна, Малоліщанська, Лугова, Прирічна, Батрацька, Корольова, Грушевського, Братів Козленків, Харківка; провулки Заводський, Складський, Острівний, Старосвітський, Луговий, Боровиковського, Ткацький, Мокрий, Сухий. Назва мікрорайону умовна, створена для зручності виконання адміністративних функцій. Тому територія мікрорайону не повністю відповідає межах однойменного історичного району «Лісок», вона є ширшою.

Ломана вулиця (див.: Ламана).

Ломиковського вулиця – сучасна вулиця в північній частині міста. В XIX ст. ця місцевість називалася Підварком (див.). За радянських часів одержала назву вулиця Фрунзе (див.). Тоді вона була значно довшою: до її складу входила також нинішня вулиця Козацька (див.). 1992 р. частина вулиці Фрунзе (відтинок, що починався від вулиці Гоголя й ішов у напрямку на північний схід) була перейменована на честь Василя Яковича Ломиковського (1777 – бл. 1848), українського етнографа і фольклориста, збирача української старовини, жителя с. Трудолюба Миргородського повіту.

Лохвицька вулиця – на початку XX ст. це була територія правобережної частини сучасної вулиці Гоголя (відтинок від мосту через Хорол – до перетину з сучасною вулицею Ломиковського). Вулиця одержала назву від шляху, що вів із Миргорода до м. Лохвиці.

Лубенська вулиця – сучасна вулиця в новозаселеному районі Миргорода, на північно-західній околиці міста, між вулицями Зінчаші й Квітневою. Назву одержала за близькістю до шляху Миргород – Лубни.

Лугова вулиця – сучасна вулиця, розміщена на південний захід від центру (в історичному районі Ліску). Найменування спостерігається з 30-х рр. XX ст. Вулиця названа Луговою через заболочену низинну місцевість на її території. Має вигнуту форму. Під час німецької окупації, в 1942 – 1943 роках на примусові роботи до Німеччини було вивезено 12 жителів вулиці.

Луговий провулок – сучасний провулок, розміщений на південь від центру, між вулицями Старосвітською, провулком Старосвітським і Островом. Назва спостерігається з 1945 р. Під час Великої Вітчизняної війни на фронті загинули два брати – Ветушка Дмитро Федорович і Іван Федорович, які жили в будинку № 9.

Ляхів садок – урочище в Миргороді або біля нього, згадується 1830 р. Локалізація не визначена. В урочищі були землі миргородського купця Сибірцова.

Магістральна вулиця – сучасна вулиця на південно-західній околиці міста, в районі Гаряжиного хутора, на південь від залізниці, на території садового колективу «Магістраль». Має складну конфігурацію з відгалуженнями. Назву одержала на початку XXI ст.

Майлатів хутір, Майлатівщина – хутір на західній околиці Миргорода, між х. Стаднею і с. Любівщиною. Близько 1862 р. там жив Захар Левович Демидович (Майлат-Демидович), миргородський дідич, дворянин. 1926 року там було 15 господарств, 60 жителів. Те саме, що Демидовичів хутір.

Мала Глибока балка – так у XIX ст. називалося урочище між Миргородом і селом Біликами.

Мала Приліпка – частина історичного району Приліпки (див.). У 40-х рр. XX ст. таку назву мала вулиця в місті. Нині це територія вулиці Тичини (назва діє з 1971 р.).

Малий Лісок – частина історичного району Ліска (див.). Нині це територія вулиць Братів Козленків (її південної частини), Ткацької, Лугової, Заливної, Малоліщанської та провулків Старосвітського, Лугового, Мокрого.

Малі ворота – так у XVIII ст. називалася одна з чотирьох брам Миргородської фортеці; брама виходила на північний схід, до річки Хоролу (там, де нині міст, що веде до правобережних санаторіїв «Березовий гай», «Миргород», «Полтава»).

Малоліщанська вулиця – сучасна вулиця, розміщена на південний захід від центру міста. Назва спостерігається з 40-х років XX ст., походить від назви історичного району Малий Лісок (див.). Під час німецької окупації міста, в 1942 – 1943 роках на примусові роботи до Німеччини було вивезено 6 жителів вулиці.

Малярівська вулиця – так на початку ХХ ст. називалася сучасна вулиця 8 Березня. Назва походила від прізвища великої, розгалуженої заможної родини Малярів.

Малярівська гребля, Малярева гребля – урочище в Миргороді, згадується 1830 р. Локалізація не з'ясована.

Мамчича земля – у середині ХІХ ст. землеволодіння миргородського діда Мамчича; нині це південна частина вулиці Гоголя, територія середньої школи № 3.

Марусиченка Костянтина вулиця – сучасна вулиця на південній околиці міста, на схід від авіамістечка, на південь від вокзалу. Попередня назва – вулиця Чкалова (див.). 1996 року перейменована на честь Героя Радянського Союзу, військового льотчика Костянтина Івановича Марусиченка (1917 р.н.), уродженця с. Кирстівки Миргородського району.

Маслозаводська вулиця – вулиця в Миргороді в 30 – 70-х рр. ХХ ст. Так називалася частина сучасної вулиці Шишацької (та частина, що починається від вулиці Гоголя й закінчується на перетині з вулицею Спартаківською). Назву одержала від маслозаводу, який розміщався на початку вулиці, поблизу залізничного переїзду (під час німецької окупації вороги, відступаючи 1943 року з міста, підпалили маслозавод). Під час німецької окупації, в 1942 – 1943 роках на примусові роботи до Німеччини було вивезено трьох жителів вулиці. Згодом Маслозаводська була перейменована на вулицю Братів Литвинів (див.), а з 1992 року стала називатися Шишацькою (див.).

Матушчин лужок – так у 30-х рр. ХХ ст. називалася низинна левада, що простягалася на північ від вулиці Сорочинської. Вона пролягала вздовж берега р. Хоролу від нинішнього Дачного провулку до сучасної дитячої музичної школи. Річка тоді була значно вужчою й мілкішою (русло розширили на початку 70-х рр.). Нині на місці Матушчиного лужка – західна частина міського пляжу. В 30-х рр. там був зелений пастітник. Назва Матушчин лужок походить від того, що ця земля належала матушці – дружині одного з миргородських священиків.

Медведівка (див.: Ведмедівка).

Медлікарня – так у 40-х роках ХХ ст. називався провулок у районі сучасної вулиці Лікарняної, який одним краєм виходив до території лікарні.

Мельківка – у першій половині ХХ ст. так називалася частина с. Почапців, що розміщена в закутку р. Хоролу та її давнього річища понад урочищем Килдишем. Нині ця місцина у межах м. Миргорода, вона обмежена сучасними вулицями Посвіта й Мельченка. Назва Мельківка походила від прізвища Мелько (Мельченко).

Мельченка вулиця – сучасна вулиця на північно-східній околиці міста. Раніше входила до складу с. Почапців як куток Мельківка (див.). Вулиця Мельченка одержала назву за часів СРСР. Документів про найменування вулиці та відомостей про особу, на честь якої було названо вулицю, не збереглося. Місцеві жителі висловлюють припущення, що назву надано на честь почапського жителя Мельченка, який загинув під час Великої Вітчизняної війни. Проте нам здається більш імовірним інше пояснення: міська комуністична влада таким чином ушанувала Івана Мельченка, співробітника Миргородського повітового військкомату, котрий у липні 1920 року був розстріляний повстанцями місцевого селянського загону Д.Пищалки, які боролися проти терору чекістів і більшовицької влади.

Микиші Михайла вулиця – сучасна вулиця на південно-західній околиці міста. Має складну конфігурацію (по суті, являє собою дві паралельні вулиці). За минулих віків планування цієї території відрізнялося від нинішнього. На плані Миргорода кінця ХІХ ст. позначено шлях, який пролягав приблизно від кінця нинішньої вулиці Боровиковського,

через північну частину цвинтаря, через масив сучасних садових кооперативів, через вулицю Виноградну і виходив на територію нинішньої вулиці Микиші. На цьому самому плані в кінці нинішньої вулиці Микиші (там, де сьогодні садовий кооператив «Зарічне») позначено безіменний хутір. За радянського часу вулиця мала ім'я російського письменника М.Горького. 1996 року перейменована на честь відомого українського оперного співака, народного артиста УРСР Михайла Венедиктовича Микиші (1885 – 1971), уродженця Миргорода (с. Почапці).

Микиші провулок – сучасний провулок у південно-східній частині міста, між вулицями Раскової й Багачанською. До 1992 р. провулок мав назву провулок 1-й Робочий; 1992 р. названий на честь відомого оперного співака Михайла Венедиктовича Микиші (1885 – 1971). Під час Великої Вітчизняної війни великих утрат зазнали жителі цього провулку. У будинку № 3 на фронті загинули батько й син Маляренки – Яків Федотович та Володимир Якович, а в будинку № 29 – два брати Хоменки Іван Йосипович і Дем'ян Йосипович.

Миколаївська (Ніколаєвська) вулиця – існувала на початку ХХ ст. Нині це невелика південно-східна частина вулиці Троїцької (на Мочарі), що розташована між Хорольським провулком і в'їздом на територію Закритого Акціонерного Товариства «Миргородкурорт». Назву Миколаївська вулиця одержала від імені одного з найбільших миргородських дідичів Миколи Григоровича Ковалевського, маєток якого на початку ХХ ст. був на території сучасного курорту, а вулиця Миколаївська була під'їзним шляхом до цього маєтку.

Миргородська вулиця – сучасна вулиця в лівобережній частині міста, між вулицею Довге Озеро і луками, що понад річкою Хоролом. Вулиця має вигнуту під прямим кутом форму. Південна частина (початок) вулиці в минулому, на початку ХХ ст., входила до кутка Хропалівщини (див.). Західна частина вулиці (її кінець) на початку ХХ століття була не заселена, входила до урочища Ковалевщини (див.).

Миргородських дивізій вулиця – сучасна вулиця в північній частині міста, йде від вулиці Гоголя до виїзду на Комишнянський шлях. На початку ХХ ст. цей куток називався Вільхівщиною (див.). У першій половині – в середині ХХ ст. вулиця мала назву Комишанська (Комишнянська). Сучасну назву одержала на честь 93-ї та 373-ї Миргородських дивізій, які 1943 р. визволили Миргород від німецько-фашистських загарбників. 2009 року, з нагоди 90-ї річниці Миргородського повстання проти чекістського терору 1919 року під проводом С.Дубчака, на вулиці, на місці страти дубчаківців було споруджено пам'ятний знак.

Мирного Панаса вулиця – сучасна вулиця в центральній частині міста, має вигнуту форму. В ХІХ ст. належала до великого історичного району Портянок. В середині ХХ ст. вулиця одержала назву на честь українського письменника Панаса Мирного (П.Я.Рудченка, 1849 – 1919), уродженця Миргорода. Вперше назва зафіксована в документі 1952 р., тоді на цьому місці була одноповерхова забудова, приватні садиби. Вулиця в її сучасному вигляді, з 5-поверховими будинками, почала забудовуватися на початку 70-х років ХХ ст. Раніше, на початку ХХ ст., північна частина сучасної вулиці Панаса Мирного (та, що вздовж сучасного будинку № 22), входила до вулиці Шапочанської (див.). У 40-х роках ХХ ст. вулицю Шапочанську було перейменовано на вулицю Кірова (див.). Південно-західна частина вулиці Кірова в 60-х роках була перепланована й забудована (від неї залишився тільки безіменний провулок уздовж гімназії ім. Т.Шевченка), а її північно-східна частина в 80-х роках перетворилася на частину вулиці Панаса Мирного. Наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. на Шапочанській вулиці була поштова станція миргородця Кулика, нині це територія дитсадку № 2 «Оленка». Тут таки стояв житловий будинок, який належав Куликові й дворянам Трубицьким (детальніше про це йдеться у нарисі «Вулиця Гоголя»).

Миру вулиця – сучасна вулиця в західній частині міста, між вулицями Світлою і Фестивальною. Входила до історичного району Королівщини. В 30-х – 50-х рр. ХХ ст. там було поле. Нинішню назву вулиця здобула в середині – другій половині ХХ ст.

Міжболотна вулиця – сучасна вулиця в північно-західній частині міста, на Стадні. Назву одержала від свого розташування між двома заболоченими низинами. Назва спостерігається з 40-х рр. ХХ ст.

Мінзаводський мікрорайон – адміністративний мікрорайон, створений згідно з рішенням Миргородської міської ради від 21 травня 2004 р. До його складу входять вулиці: Гоголя (парні номери від початку до № 32), Гурамівшвілі (крім багатоповерхових будинків), Вовка, Прорізна, Хитька, Шишацька, Комарова, Зелена, Слави, Мінзаводська, Залізнична, Спартаківська, Л.Українки, Вокзальна, Капніста, Віташа, Кричевського, Мічуріна, Семенка, Свидницького, Кринична, Самійленка, Вербова, Тараса Бульби, Каштанова, Весняна, Висоцького, Польова, Сорочинська (від № 88 і № 153 до кінця), Нафтомістечко, Нова, Чехова, Березова, Калинова, Кооперативна, Спортивна, Тополина; провулки Гоголя, Спартаківський, Прорізний, Вовка, Різьбярів, Шишацький, Партизанський, Наріжного, Вокзальний.

Мінзаводська вулиця – сучасна вулиця у східній і південно-східній частині міста. Найменування одержала від слова «Мінзавод» – спрощеної (просторічної) назви підприємства, яке розташоване на цій вулиці, – Закритого Акціонерного Товариства «Миргородський завод мінеральних вод» (завод збудовано 1975 р.). Назва діє з 90-х років ХХ ст. Раніше на місці нинішнього заводу було урочище Свиняче озеро. В першій половині ХІХ ст. там були землі миргородського поміщика, губернського секретаря Івана Антоновича Богмевського, сина миргородського полкового писаря. За перших десятиліть ХХ ст. на місці нинішніх заводів мінеральних вод і сироробного були землі (поле) заможного миргородського козака Петра Григоровича Маляра.

Мінзаводський провулок – сучасний провулок на схід від вулиці Мінзаводської. Утворений у 90-х роках ХХ ст.

Мініна вулиця – сучасна вулиця в західній частині міста, між вулицями Івана Зуєнка й Міщенка. Названа в 90-х роках ХХ ст. на честь Героя Радянського Союзу Федора Івановича Мініна (1917 – 1952), уродженця селища Ромодану.

Міські ворота – одні з чотирьох воріт Миргородської фортеці ХVІІІ ст., які виходили на південний захід, «на місто» (за часів козаччини розрізнялися поняття «город» – власне фортеця, і «місто» – та частина населеного пункту, яка була поза межами фортеці). Міські ворота розміщалися, приблизно, між нинішнім будинком районної державної адміністрації і центральним входом до курорту.

Мічуріна вулиця – сучасна вулиця в південно-східній частині міста, між вулицями Шишацькою і Мінзаводською. В ХІХ ст. тут були землі козаків м. Миргорода. Заселення території вулиці відбувалося переважно в ХХ ст. В другій половині ХХ ст. вулиця названа на честь радянського вченого-біолога, селекціонера Івана Володимировича Мічуріна (1855 – 1935).

Міщенка вулиця – сучасна вулиця в північно-західній частині міста, між вулицями Рубана і Мініна. Названа в 90-х роках ХХ ст. на честь Героя Радянського Союзу Олексія Дмитровича Міщенка (нар. 1918 р.), уродженця с. Зуївців Миргородського району.

Мокрий провулок, сучасний провулок у Ліску, на південь від вулиці Боровиковського. Має складну конфігурацію у вигляді двох з'єднаних між собою паралельних провулків. Назва спостерігається з 40-х років ХХ ст., походить від особливостей цієї низинної місцини.

Молодіжна вулиця, сучасна вулиця в східній частині міста, в історичному районі Довге Озеро. Назва утворилася в другій половині ХХ ст. у зв'язку з тим, що під час заселення вулиці земельні ділянки для забудови одержували здебільшого молоді сім'ї.

Монахова гребля – так у середині ХХ ст. називалася місцина в Миргороді, на сучасній вулиці Боровиковського – там, де вулиця стикається з берегом річки Хоролу. Етимологія назви чітко не простежується; за даними місцевих жителів, на цьому місці в середині ХХ ст. «жили люди, яких звали Монахами» (їхня хата збереглася досі навпроти греблі – нині це будинок № 39 на вулиці Боровиковського). На нашу думку, назва Монахова Гребля може бути пов'язана з прізвищем жителів Миргорода Монахових (майстер-кераміст Г.Монахов на початку ХХ ст. працював у Миргородській художньо-промисловій школі).

Монахова лавка – місцина в Миргороді, на розі сучасних вулиць Боровиковського й Старосвітської (на лівій частині вулиці Боровиковського). В середині ХХ ст. там була лавка (крамниця) з коморою. Пор. також: Монахова гребля.

Мочар – історичний район у Миргороді (XVIII – ХХ ст.). Нині це територія вулиць Шевченка (початок вулиці), Миколи Корсуна, Ігнатенка (колишньої Берегової), східної частини вулиці Троїцької, провулка Кобзарського, частини курортної території (санаторій «Березовий гай»). Назва Мочар означає низинна, заболочена місцевість. На початку ХХ ст. на Мочарі жили відомі миргородські родини Склярів, Обідних, різьбярів Кучеренків, бубліїв Запек.

Мочар (Мочарі) – заливні луки на правому березі річки Хоролу, між Почапцями й урочищем Крюковою (див.).

Мочарська вулиця – так на початку ХХ ст. і в 20-х роках ХХ ст. називалася східна частина сучасної вулиці Троїцької (від перетину з вулицею Шевченка до в'їзду на курорт). Найменування вулиця одержала від назви історичного району Мочар (див.). У 30-х роках ХХ ст. була перейменована на Пролетарську (її протяжність стала довшою), 1996 року – на вулицю Троїцьку.

Наріжного провулок – сучасний провулок, між вулицями Б.Хмельницького і Гурамівські. У ХІХ ст. входив до великого історичного району Портянок. До 1992 року мав назву 2-й провулок Братів Литвинів (див.), був перейменований на честь письменника Василя Трохимовича Наріжного (1780 – 1825), уродженця с. Устивиці колишнього Миргородського повіту. На місці нинішньої садиби № 7 у першій половині – середині ХХ ст. жив миргородський бандурист Дмитро Самійленко.

Нафтовиків вулиця – сучасна вулиця в південній частині міста, на південь від вулиці Котляревського. Назву одержала в другій половині ХХ ст. від розміщеного на ній адміністративного будинку Експедиції глибокого буріння (нині – дочірнє підприємство «Миргороднафтогазрозвідка» Національної Акціонерної Компанії «Надра України»). На початку ХХ ст. це була територія Олексенкового хутора (див.). На місці нинішнього будинку № 16 (на перехресті) у першій половині ХХ ст. стояв вітряк.

Нафтовиків провулок – сучасний провулок, розташований на захід від вулиці Нафтовиків. У минулому входив до складу Олексенкового хутора (див.).

Нафтомістечко – сучасна назва вулиці й мікрорайону в східній частині міста. Нафтомістечко розташоване на південь від кінцевої частини вулиці Сорочинської (територія вулиці Зеленої, північної частини вулиць Мінзаводської, Висоцького та інших). У першій половині ХХ ст. в цьому районі велися нафторозробки, звідси й назва.

Незалежності вулиця – сучасна вулиця в центральній частині міста. Давніші назви (див.): Дворянська, Свидницького, Піонерська, Леніна. Сучасну назву вулиця

Незалежності здобула 1992 року. (Про історію вулиці див. окремий нарис у цьому виданні).

Незаможницький провулок – існував у місті в 30-х – 40-х рр. ХХ ст. в районі вулиці Жовтневої (Сорочинської). Нині провулок відсутній.

Нероновича вулиця – так із 50-х років ХХ ст. до 1996 р. називалася сучасна вулиця Якова Усика (див.). Назва була надана на вшанування Євгена Васильовича Нероновича (1890 - 1918), діяча більшовицького уряду. Ще раніше, на початку – в першій половині ХХ ст., вулиця називалася Базарною.

Нижня Царина – так у середині – другій половині ХІХ ст. називалося південне передмістя Миргорода. Це територія на південний схід від Острова – сучасна вулиця Складська. 1915 р. згадується також хутір Царина біля Миргорода, там була цегельня міщанина Лейби Воловича. Назва Царина у ХVІІІ – ХІХ ст. мала кілька близьких значень: околиця, поле біля села чи міста, вигін на пасовисько, необроблювана земля, а також виїзд із села, який улітку зазвичай замикали воротами (Пор. наприклад: Портянська Царина, Роп'янська Царина). До середини ХХ ст. в урочищі Нижня Царина було багато садків.

Ніколаєвська вулиця (див.: Миколаївська).

Нова вулиця – сучасна вулиця, крайня на південно-східній околиці міста, розташована між вулицями Залізничною і Чехова. Заселена в 90-х рр. ХХ ст. як новостворена вулиця, звідси й назва.

Нова Рублівка (див.: Рублівка).

Новобережанська вулиця – сучасна вулиця, на схід від центральної частини міста. Розміщена між кінцем вулиці Бережанської й початком вулиці Довге Озеро. На початку – в 1-й третині ХХ ст., цей куток називався Хропалівщиною (див.). Назва Новобережанська спостерігається в 40-х роках ХХ ст. Під час Великої Вітчизняної війни в родині жителів вулиці Сагайдаків (будинок № 32) загинули батько Іван Петрович і син Микола Іванович. 1942 року німці вивезли до Німеччини чимало молоді з цієї вулиці.

Новобережанський провулок – сучасний провулок, розташований на північ від вулиці Новобережанської, паралельно їй. На початку ХХ ст. приблизно на місці цього провулку була коротка вулиця Погорілівська або провулок Погорілівський (див.).

Новопроложена вулиця – так у 40 – 60-х рр. ХХ ст. називалася сучасна вулиця Андрєєва (див.).

Новопорізна вулиця – сучасна вулиця в південно-західній частині міста, в мікрорайоні Дранки – між вулицею Пушкіна і вулицею Хуторянською. В першій половині ХХ століття територія вулиці входила до хутора Рублівки (Рублівщини, див.). Вулицею Новопорізною стала називатися в другій половині століття. На вулиці в будинку № 15 жила родина Щербанів, у якій під час Великої Вітчизняної війни на фронті загинули батько Василь Миколайович і син Іван.

Новоселівка – так у 50-х – 60-х рр. ХХ ст. називався район на західній околиці Миргорода, нині це територія 1-го, 2-го й 3-го Єрківських провулків. На початку й за перших десятиліть ХХ ст. тут були поля миргородців.

Новоселівська вулиця – так до 30-х років ХХ ст. називалася сучасна вулиця Гурамішвілі. У 40-х роках мала назву Полтавська.

Озерна вулиця – сучасна вулиця в правобережній частині міста, на Приліпці – на захід від вулиці Гоголя, паралельно до неї. Входила до історичного району Пісків (див.: Піски). У ХІХ ст. на її північній частині розміщалися вітряки. До середини ХХ ст. вулиця мала назву Озерна; з нагоди 50-річчя Жовтневої революції (1967 р.) була перейменована на вулицю 50 років Жовтня. 1992 року вулиці було повернуто її історичну назву Озерна.

Етимологія назви – від невеликого озера, яке збереглося досі, на захід від сучасного стадіону. На місці стадіону на початку ХХ ст. жив відомий і дуже популярний на Миргородщині лікар-окуліст Сергій Фон-Ерн (1884 – 1838), репресований за сталінщини. Під час Великої Вітчизняної війни в сім'ях жителів вулиці Ващенків, Дупаків, Коваленків, Сегинадзе, Яременків на фронтах загинули по два сини. В 30-х – 50-х роках ХХ ст. на вулиці в будинку № 1 жила одна з перших миргородських жінок-бандуристок Варвара Пучко (Ніколаєнко). У 60-х – 70-х роках на цій самій садибі (нині № 3) мешкала сім'я її родичів – теж миргородських бандуристів Проценків, кілька поколінь якої були прихильниками й активними популяризаторами кобзарського мистецтва.

Озерний провулок – сучасний провулок на Приліпці, розміщений на південний захід від вулиці Озерної. На початку – в першій половині ХХ ст. цей район називався Садки (там були людські садки). У другій половині століття провулок мав назву 50 років Жовтня, 1992 року перейменований на Озерний.

Олександрівська вулиця – так наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. називалася сучасна вулиця Старосвітська (див.).

Олексенків хутір – історичний район міста, на початку ХХ ст. існував на південній околиці міста, на захід від Степуриноного хутора (нині - за територією електростанції, в кінці вулиці Котляревського). Назва походила від прізвища власника хутора Олексенка. 1945 року хутір уже був у складі міста.

Онішкове – урочище в Миргороді (ХХ ст.), яке починається від церкви Іоана Богослова і тягнеться на південь.

Онопрієнка вулиця – сучасна вулиця в східній частині міста, розміщена між вулицями Енергетиків, Декабристів і Східною. Попередня назва (в 40 – 80-х роках ХХ ст.) – вулиця Калініна. 1992 р. перейменована на честь Героя Радянського Союзу Івана Олексійовича Онопрієнка (1920 – 1943), уродженця с. Шахворостівки Миргородського району.

Орковський провулок – існував у правобережній частині Миргорода 1941 р. Назва, очевидно, пов'язана з просторічним місцевим найменуванням «клуб Орка» – так у просторіччі називали клуб РККА (російськомовна аббревіатура – «клуб Рабоче-крестьянской Красной Армии»). Цей заклад розміщався на нинішній вулиці Грекова (див.).

Ороп'янський шлях (див.: Роп'янський шлях).

Осипенко вулиця – сучасна вулиця в південній частині міста, за залізницею. Давня назва (на початку ХХ ст.) – Гаряжин хутір (див.). Нову назву одержала на честь радянської льотчиці Поліни Денисівни Осипенко (1907 – 1939), Героя Радянського Союзу.

Осипової земля – в середині ХІХ ст. це було землеволодіння місцевої дідишки Осипової в межах міста. Нині це територія на північний захід від вулиці Козацької, в районі Стадні.

Острів (Острівок) – історична частина міста, на південь від центру, між південною частиною вулиці Старосвітської і вулицею Котляревського. Територія Острова утворена рукавами річки Хоролу, які омивають його майже з усіх боків. За деякими гіпотетичними даними (письменника-миргородця Павла Маляра) за доби козаччини на Острові був козацький арсенал, укріплення, проте історичними документами це не підтверджено. В ХІХ ст. спостерігається назва Бровків острів, острів Бровківщина (див.). На плані Миргорода середини ХІХ ст. ця територія позначена як «Оброчна стаття острів Бровка» (це були казенні землі, які віддавалися власникові на оброчне утримання, себто, в оренду). На початку ХХ ст. там було пасовище, місцеві жителі добували пісок. У 30-х роках на Острові стояла комора – філія вірвовочної фабрики. В 60-х рр. в урочищі заходами

Кибинського лісництва було висаджено гай. Масове освоєння території Острова житловою забудовою припадає на другу половину ХХ ст.

Острівна вулиця – сучасна вулиця, розміщена на історичній території міста Острові (див.). Назва вулиці згадується в документах 1940-х рр.

Острівний провулок – сучасний провулок на історичній території міста Острові.

Остриниці Якова вулиця – сучасна вулиця в західній частині міста (на Личанці). До 1992 р. мала назву вулиця Ворошилова (див.). Була перейменована на честь козацького полковника, гетьмана запорізьких козаків Якова Остриниці (? – 1641), під проводом якого козаки Миргородського полку брали участь у повстанні проти польської шляхти 1638 року.

Охінькове урочище – в першій половині – середині ХХ ст. так називали урочище в північній частині міста, на лівому березі р. Хоролу (у вигині річки, на південний захід від Березового Гаю). Здебільшого, це були сінокоси, які наділялися миргородцям. На протилежному від урочища, правому березі річки розташовані вулиці, що виходять до берега: Ведмедівка, Заозерна, Шевченка, провулок Хорольський. Назва утворена від прізвища Охінько.

Панаса Мирного вулиця (див.: вулиця Мирного Панаса).

Панська – урочище в Миргороді, згадується 1830 р., там були землі миргородського дідача Федора Зарудного, нащадка козацької старшини Миргородського полку. Локалізація не з'ясована.

Пантівська вулиця – так на початку ХХ ст. називалася сучасна вулиця Богдана Хмельницького (див.).

Партизанський провулок – у 30-х – 60-х роках ХХ ст. існував на Харківці. На початку ХХ ст. там жила заможна родина Яковенків. За радянської влади їхній будинок було реквізовано й 1937 року віддано для богадільні. Цей заклад мав свій господарчий двір, конюшні. Після звільнення Миргорода від німецьких окупантів на його базі було створено госпіталь для доліковування інвалідів війни. На початку 60-х рр. територію провулка було забудовано для санаторію Міністерства соціального забезпечення. Нині це територія санаторію «Слава».

Партизанський провулок – сучасний провулок у південно-східній частині міста, між вулицями Вовка й Шишацькою (перпендикулярно до них), на південний схід від цвинтаря. На початку ХХ ст. входив до складу хутора Шишацького, був за межами міста Миргорода. У 30-40-х рр. ХХ ст. мав назву Журавлів провулок. Можливо, це була не офіційна, а простонародна назва, бо там була садиба Кирила Кійченка, по-вуличному Журавля. Із 60-х років до 1992 року мав назву 4-ий провулок Вовка. 1992 р. був перейменований на Партизанський із метою уникнення одноманітності в найменуваннях кількох провулків та на вшанування партизанського руху на Миргородщині.

Пархоменка вулиця – так до 1992 року називалася сучасна вулиця Василя Хитька (див.). Назву носила за ім'ям радянського військового діяча Олександра Яковича Пархоменка (1885 – 1921).

Паськівська вулиця – так на початку ХХ ст. – в 1940-х рр. називалася сучасна вулиця Данила Апостола (див.).

«Пеньковий завод», провулок – так у офіційних документах 40-х років ХХ ст. називався провулок на південній околиці міста (в районі вулиці Хорольської), де був розміщений коноплезавод. Назва має розмовно-просторічне походження – від російського слова «пенька» (конопля).

Перемоги вулиця – так у середині ХХ ст. називалася сучасна вулиця Київська (див.).

Перемоги вулиця – сучасна вулиця в центральній частині міста, на південь від вулиці Данила Апостола. В XIX ст. належала до великого історичного району Портянок. Назва її в першій половині XX ст. – провулок Бобирянський – походила від прізвища Бобир. 1965 року провулок було перейменовано на вулицю Перемоги з нагоди 20-річчя перемоги над німецько-фашистськими загарбниками.

Перемоги сквер – так у 60-70-х роках XX ст. називався сквер на лівому березі р. Хоролу, в центральній частині міста, навпроти тодішнього кінотеатру «Комсомолец». Назву одержав 1965 року на честь 20-річчя перемоги над німецько-фашистськими загарбниками. Нині це – меморіальний комплекс Вічної Слави.

Першотравнева вулиця – так із 30-х років XX ст. до 1996 року називалася сучасна вулиця Миколи Філянського (див.). Назву Першотравнева вулиця одержала від Першотравневої площі (див.), яка була поряд.

Першотравнева площа – так із 30-х років до середини XX ст. називалася площа (нині відсутня), яка розміщувалася між вулицями Троїцькою і Гоголя. Вона займала досить велику територію, що простягалася від будинку знаного лікаря І.І.Рубцова (нині вул. Троїцька, № 112) до перехрестя сучасних вулиць Козацької й Гоголя. За давніх часів це був вигін, де влаштовувались великодні свята, гойдалки, народні гуляння. В другій половині XIX – на початку XX ст. місцина називалася Троїцькою площею, бо була неподалік від Троїцької церкви (нової). За перших десятиліть XX ст. це був Козацький плац, на якому проводили свої навчання козацькі частини, що дислокувалися поряд із площею (на території сучасної військової частини). На Троїцькій площі на рубежі XIX і XX ст. жив дворянин Сергій Васильович Пеунов (нар. 1866 р.), дворянин, миргородський міський староста. За цих самих років у будинку Пеунова мешкав також відомий миргородський лікар, завідувач міської лікарні, надвірний радник Костянтин Петрович Гаркушенко. За років радянської влади Троїцька площа одержала назву Першотравневої через те, що на ній проводились першотравневі маївки. Площа існувала до початку 60-х років; 1962 року її було засаджено деревами, а в 1976 – 1978 роках на ній збудовано центральну районну лікарню.

Петрівська вулиця – сучасна вулиця у південній частині міста, між Хорольською вулицею й авіамістечком. 1973 року там було споруджено сільський будівельний комбінат. 2007 року на вулиці відкрито православну каплицю, збудовану коштами міського бюджету та добровільних пожертв.

Петрівський провулок – сучасний провулок, на схід від початку вулиці Петрівської.

Пирогова провулок – так у 70-80-х роках XX ст. називався сучасний провулок Кобзарський (див.).

Південна вулиця – сучасна вулиця в південній частині міста (колишній Гаряжин хутір, див.).

Підварки. Назва Підварок походить від ще давнішого слова «піддворок», тобто, територія, що була перед «двором», «двірцем», перед головною садибою, перед укріпленням. Отже, підварки – це передмістя. За давніх часів підварки прилягали до головної вулиці Миргорода (нині вулиці Гоголя) з північного заходу і з півдня. Назву Підварок у XIX – першій половині XX ст. мали кілька історичних територій Миргорода:

1. Підварки охоплювали територію сучасних вулиць Прорізної, Вовка, Спартаківської, Лесі Українки.

2. Підварок – територія початку сучасної вулиці Котляревського, провулка Заводського.

3. Підварок – це територія сучасної вулиці М.Філянського, західно-північна частина вулиці Лікарняної, територія єврейського цвинтаря, початок вулиці Козацької, початок вулиці Ломиковського.

Піонерська вулиця – так у 30-40-х рр. ХХ ст. називалася сучасна вулиця Незалежності (див.). Назву Піонерської одержала через те, що на ній розміщався Піонерський клуб, який за різних років діяв у приміщеннях колишнього Дворянського зібрання (на цьому місці тепер міська бібліотека ім. Д.Гурамівлі) та за нинішнім будинком міської ради.

Піонерська вулиця – так у 80-х – 90-х рр. ХХ ст. (до 1996 р.) називалася сучасна вулиця Павла Посвіта (див.).

Піски – таку спільну назву в ХІХ – на початку ХХ ст. мала велика територія на правобережній частині міста вздовж центральної вулиці (нині вулиця Гоголя). Піски охоплювали Мочар, Приліпку, Ведмедівку, Довгоселівку, Підварок (3), тобто, територію від річки Хоролу до початку сучасної вулиці Козацької, а в ширину – по обидва боки правобережної частини вулиці Гоголя – до вулиць Зоріна і Озерної. Сюди входили території сучасних дитячої спортивної школи, Центру естетичного виховання, середньої школи № 1, парку «Дружба», керамтехнікуму, стадіону, центральної районної лікарні, Троїцької вулиці, колишньої Троїцької церкви. Піски згадує в своїх творах Панас Мирний, уродженець Мочара. Назва Піски походить від особливостей ґрунту в цій місцевості.

Погорілівщина, Погорілівська вулиця (або Погорілівський провулок) – так наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. називалася західна частина сучасного провулку Новобережанського. Старожили висловлюють припущення, що назва утворилася від того, що до цієї місцевості були переселені погорільці з центру міста. Але це народна етимологія. На нашу думку, топонім Погорілівщина може бути пов'язаний також із прізвищем дворян Погорелових, які в ХІХ ст. жили на Миргородщині.

Пожежа – історичний район у центральній частині міста в ХІХ – першій половині ХХ ст., який займав територію: від рогу сучасних вулиць Старосвітської й Гоголя (на півдні) до вулиці Воскресінської на північному заході. Сюди входили, крім названих вище, також сучасні вулиці Івана Білика, Незалежності, Кашинського, Андреева, сучасні провулки Луговий, Старосвітський, Вузький і Заливний. Назва району походила від великої пожежі, яка сталася тут наприкінці ХVІІІ – на початку ХІХ ст.

Пожежна вулиця – так на початку ХХ ст. називалася вулиця, яка була на місці сучасного провулка Вузького. Назва походила від того, що вулиця була розміщена в центрі історичного району Пожежі.

Полив'яне – урочище в південно-західній частині Миргорода, на південь від вулиці Байрацької, на березі р. Хоролу. Назва спостерігається в ХХ ст., походить від прізвища колишнього власника – Полив'яного.

Полтавські вулиці. Протягом історії міста Миргорода таку назву мали три вулиці:

1. Полтавська вулиця – так на початку ХХ ст. називалася частина сучасної вулиці Гоголя (від її перетину з сучасною вулицею Гурамівлі – до річки Хоролу).

2. Полтавська вулиця – так до 1949 року називалася сучасна вулиця Гурамівлі (див.).

3. Полтавська вулиця – сучасна вулиця на південний захід від центру, на північний захід від Острова. Має складну конфігурацію. Назва діє з 90-х рр. ХХ ст.

Польова вулиця – сучасна вулиця на східній околиці міста, на схід від Нафтомістечка. Створена в 90-х рр. ХХ ст. згідно з рішенням виконкому Миргородської міської ради народних депутатів № 175 від 13 березня 1996 р. Назва пов'язана з тим, що за околицею, на який була створена вулиця, далі йшли поля.

Польовий провулок – сучасний провулок на схід від вулиці Польової. Створений у 90-х рр. ХХ ст.

Поперечний провулок – сучасний провулок, розміщений на захід від вулиці Бережанської, паралельно їй. Назва спостерігається з 40-х рр. ХХ ст.

Попів садок, Попів садочок – на початку ХХ ст. місцина на західній околиці Миргорода, за Личанкою, недалеко від Джуневого хутора. В 40-х рр. ХХ ст. там ще зберігалися залишки старого запущеного садка, який, за переказом, належав якомусь священникові (можливо, Леонтовському, бо поряд було урочище Леонтовщина).

Попівська вулиця – сучасна вулиця на північно-західній околиці міста (район колишнього хутора Зінчашів). Вулиця названа за близькістю до шляху, що веде до села Попівки. Назва діє з 90-х рр. ХХ ст.

Попівський провулок – сучасний провулок, на захід від Попівської вулиці, паралельно до неї. Створений і названий у 90-х рр. ХХ ст.

Портянки – історичний район у Миргороді, найбільший за територією. В документах 1794 р. згадується Портянська царина (тобто, окраїнна земля) поблизу Миргорода. В ХІХ ст. це було передмістя. Портянки охоплювали територію сучасних вулиць Бережанської, Новобережанської, Чумацької, Космонавтів, частину вулиці Сорочинської, вулицю Богдана Хмельницького, Гурамішвілі, територію нинішніх скверів навколо пам'ятників постраждалим від аварії на ЧАЕС, пам'ятника Леніну, вулиці Д.Апостола, 8 Березня, Панаса Мирного, територію гімназії ім. Т.Шевченка. На Портянках селилися, здебільшого, ремісники різних професій: ковалі, стельмахи, лимарі, воскобійники, ткачі тощо, серед них і портянники (виготовляли полотно – порть), від чого, можливо, й пішла назва району Портянки. Люди на прізвище Портянки, Портянченки – козаки й посполиті – жили в Миргороді з ХVІІ ст. Портянченки мешкали компактно в першій половині ХХ ст. в районі крупозаводу. З 1914 р. на Портянках влаштовувалися зимові ярмарки.

Портянківська вулиця – так на початку ХХ ст. називалася північно-східна частина сучасної вулиці Данила Апостола (від сучасного будинку № 11 до перетину з вулицею Сорочинською). Назва походила від того, що вулиця була в центральній частині району Портянок.

Портянська Царина (див.: Портянки; Царина).

Посвіта Павла вулиця – сучасна вулиця в північно-східній частині міста (в Почапцях). Попередня назва (у 80-90-х рр. ХХ ст.) – вулиця Піонерська. 1996 року була названа ім'ям Павла Якимовича Посвіта (1908 – 1945), Героя Радянського Союзу, уродженця с. Слобідки Миргородського району.

Почапське озеро (див.: Довге Озеро).

Почапський провулок – сучасний провулок між вулицями Чумацькою, Сорочинською і Космонавтів. Назва провулку згадується 1945 р. Найменування утворене від того, що провулок пролягав у напрямку від Сорочинської вулиці до району Почапців. У провулку, в будинку № 3 жила Євдокія Степанівна Лук'янець, партизанка, зв'язкова й розвідниця, шофер партизанського загону «Перемога». Її виказав німцям поліцай Шапочка, Євгенію заарештували на вулиці поблизу її хати. Після тортур партизанка була розстріляна 1942 р. Загинув також її брат Іван.

Почапці – урочище, історичний мікрорайон у північно-східній частині міста. В ХІХ – першій половині ХХ ст. це був хутір Почапці, згодом село. В 30-х рр. у селі діяв колгосп імені Яковлева, головою був Стадниченко. Після війни колгосп об'єднали з біликівським колгоспом, спільне господарство одержало назву колгосп імені Фрунзе. У деяких історичних документах трапляється назва села Почепці; на нашу думку, це найменування колишнього хутора може бути пов'язане з давніми міграційними процесами й походити від слова «почепці», тобто, вихідці з м. Почепа. Під час археологічних обстежень 2007 і

2008 років в урочищі виявлено поселення доби пізнього бронзового віку (зрубна культура) та раннього залізного віку.

Почапці – сучасний адміністративний мікрорайон, створений згідно з рішенням Миргородської міської ради від 21 травня 2004 р. До його складу входять вулиці: Сорочинська (непарні номери від № 87 до кінця), Космонавтів, Енергетиків, Короленка, Онопрієнка, Східна, Декабристів, Новобережанська, Чумацька, Миргородська, Курортна, Довге Озеро, Дружби, Корсунського, Визволителів, Молодіжна, Сластьона, Зубковського, Шовкопрядна, 9 Травня, Київська, Почапці, Ф.Красицького, Зіркова, Омельченка, П.Посвіта, Джерельна; провулки Почапський, Ф.Кривенка, Новобережанський, Космонавтів, Поперечний, Біликівський, Зубковського. Назва мікрорайону умовна, створена для зручності виконання адміністративних функцій. Тому територія мікрорайону не повністю відповідає межам однойменного історичного району «Почапці», вона є ширшою.

Почапці, вулиця – сучасна вулиця в північно-східній частині міста. Має складну конфігурацію. Попередня назва – вулиця 60 років Жовтня (див.). 1992 р. було відновлено історичну назву Почапці.

Пригородок:

а) так у XVIII – XIX ст. називали частину міської території, яка розташовувалася в центрі Миргорода, при базарній площі. Назва утворилася від територіальної близькості до міської фортеці – «города» (див.: Город). У документі 1750 р. вказується, що в Пригородку, повз міський вал, були розміщені дві крамні лавки сотника Василя Івановича Зарудного і житловий двір писаря Миргородської сотні Григорія Журахівського.

б) Назва «Пригородок» у документі 1744 року означала міську територію на правому березі р. Хоролу, перед Ведмедівкою. Тож, очевидно, «пригородками» називали різні тогочасні передмістя.

Приліпка – історичний район міста на правому березі р. Хоролу, до якого входила територія сучасних вулиць Грекова, Лазоренка, Івана Українця, Берегової, Тичини, південна й східна частини вулиці Озерної. Район ділився на Велику й Малу Приліпки (див.). Етимологія назви має три вірогідних пояснення: 1) від слова «приліпитися» (притулитися) до берега річки; 2) від прізвища Приліпко; 3) від давнішої назви Приліпка («при липах»).

Приліпська вулиця – так на початку XX ст. називалася вулиця на правому березі р. Хоролу, яка займала територію сучасної вулиці Грекова, початок сучасної вулиці Єрківської та східну частину вулиці Личанської.

Прирічна вулиця – сучасна вулиця в Ліску, на південь від вулиці Байрацької. Назва спостерігається з 40-х рр. XX ст. Названа за територіальною близькістю до річки Хоролу.

Прогонний провулок – у 40-х рр. XX ст. існував у районі Ліска. Назва може бути пов'язана: 1) з прогоном худоби до водою; 2) з існуванням у Миргороді на початку XX ст. свинопрогонного двору, власником якого був міщанин Теодор Штольц.

Проектна вулиця – так у 40-60-х рр. XX ст. називалася сучасна вулиця Ковтуна (див.).

Проектний провулок – у середині XX ст. існував у південній частині міста.

Пролетарська вулиця – так у 30-х – на початку 90-х рр. XX ст. називалася сучасна вулиця Троїцька (див.).

Промисловий мікрорайон – адміністративний мікрорайон, створений згідно з рішенням Миргородської міської ради від 21 травня 2004 р. До його складу входять

вулиці: Хорольська, Гурина, Петровська, Багачанська, Депутатська, Робітничка, Раскової, Марусиченка; провулки Петровський, Робітничий, Микиші, Багачанський.

Прорізна вулиця – сучасна вулиця міста, розташована між вулицями Гурамівшвілі й Вовка. Назву одержала від того, що була прокладена («прорізнана») між більшими вулицями. Назва існує з 40-х рр. ХХ ст. Раніше, в середині ХІХ ст., тут були підварки (див.: Підварки) і ниви миргородських жителів.

Прорізний провулок – сучасний провулок на південь від вулиці Прорізної (див.). Назва згадується з 40-х рр. ХХ ст. В середині ХІХ ст. тут були підварки.

Протічок – струмок у низинній місцині на схід від центру міста, він бере початок із водоймища Довгого Озера, протікає вздовж сучасного провулка Космонавтів (колишньої вулиці Болотної) і впадає в річку Хорол північніше від міського пляжу. Назва фіксується з початку ХХ ст.

Проточна (Протічна) вулиця – існувала в Миргороді в 40-х рр. ХХ ст. Визначити її локалізацію не вдалося. Ймовірно, назва пов'язана зі струмком Протічком (див.). Пор. також: Болотна вулиця.

Пушкіна вулиця – сучасна вулиця в західній частині міста (мікрорайон Дранки). Розміщена між вулицями Рибальською й Новопрорізною. На плані Миргорода кінця ХІХ ст. на території цієї вулиці та прилеглих вулиць позначено безіменний хутір. У першій половині ХХ ст. територія вулиці входила до хутора Рублівки (Рублівщини). В 2-ій половині ХХ ст. вулиця була названа на честь російського поета О.С.Пушкіна (1799 – 1837).

50-річчя Жовтня (50 років Жовтня), вулиця – так до 1992 р. називалася сучасна вулиця Озерна (див.).

50-річчя Жовтня (50 років Жовтня), провулок – так до 1992 р. називався сучасний провулок Озерний (див.). У першій половині ХХ ст. цей куток мав назву Садки: там були садки жителів міста.

Радянська вулиця – так у 30-х – першій половині 90-х рр. ХХ ст. називалася сучасна вулиця Михайла Грушевського (див.). На початку ХХ ст. вулиця називалася Гайдамацькою. Із 1996 р. діє назва вулиця Михайла Грушевського.

Раскової вулиця – сучасна вулиця в південній і південно-східній частинах міста, на південь від залізниці. Має складну конфігурацію. Назва спостерігається з 40-х рр. ХХ ст. Названа була на честь радянської жінки-льотчиці Марини Михайлівни Раскової (1912 – 1943), Героя Радянського Союзу.

Раскової провулок – у 40-х рр. ХХ ст. існував у районі вулиці Раскової (див.).

Ратіївщина – урочище на північно-західній околиці Миргорода, за х. Зінчашами в напрямку до х. Деркачів. Назва пов'язана з прізвиськом князя Ратієва (нащадка грузинського емігранта ХVІІІ ст. Ратішвілі), який на початку ХХ ст. володів у цій місцині хутором і мав економію. Назва Ратіївщина згадується в циклі оповідань письменника Панаса Мирного «Як ведеться, так і живеться».

Рибальська вулиця – сучасна вулиця в західній частині міста (на Дранках). На плані Миргорода кінця ХІХ ст. на її місці позначений безіменний хутір (займав територію приблизно нинішніх будинків №№ 11 – 23 вулиці Рибальської, а також територію сьогоднішніх вулиць Пушкіна, Новопрорізної, Хуторянської). Назва вулиця Рибальська спостерігається з 40-х рр. ХХ ст. Етимологія назви вулиці виводиться від прізвища місцевих жителів Рибалко (версію про походження назви від заняття місцевого населення рибальством ми вважаємо менш вірогідною).

Ріжок – місцина в Миргороді, її назва фіксується в 20-х рр. ХХ ст. Локалізація не з'ясована.

Різницький провулок – сучасний провулок на південь від вулиці Д.Апостола; бере початок від вулиці Гоголя, йде на схід від неї. Історично належав до району Портянок. 1913 року на Портянках було збудовано різницю (бойню), ймовірно, від цього й походить назва провулка Різницького. В документах назва згадується з 40-х рр. ХХ ст. Наприкінці 30-х років на розі вулиці Гоголя й провулка Різницького діяв молокоприймальний пункт.

Різьбярів провулок – сучасний провулок між вулицями Шишацькою й Вовка (у північно-східній частині цих вулиць). Одним краєм виходить до цвинтаря. Наприкінці ХІХ ст. тут були розміщені вітряки. До 1992 р. провулок мав назву 2-й провулок Вовка (див.). Був перейменований із метою уникнення однотипних назв. Нову назву одержав на вшанування поширеного на Миргородщині декоративно-ужиткового мистецтва – різьбярства та численних місцевих майстрів цього мистецтва.

Робітнича вулиця – сучасна вулиця в південній частині міста, на південь від залізниці. У ХVІІІ – ХІХ ст. це була околиця міста, яка мала назву Роп'янська царина (бо прилягала до Роп'янського шляху, яким чумаки їздили по сіль – «ропу»). Близько 1917 – 1930-х років район називався Бараками (у просторіччі «Байраками»), бо там були бараки військової частини. У 30-х рр. територія району Бараків активно забудовувалася. Назва Робітнича вулиця («Робоча вулиця») згадується 1945 р. У 60-80-х рр. ХХ ст. мала назву Робоча; 1992 р. найменування було змінено на Робітничу, згідно з нормами української літературної мови.

Робітничий провулок – сучасний провулок на північний захід від вулиці Робітничої. Провулок існував у 40-х рр. ХХ ст.

Робочий 1-й провулок – так до 1992 р. називався сучасний провулок Микиші (див.).

Роп'янська Царина, згадується в документах ІІ половини ХVІІІ ст. (див.: Царина). Це була південна околиця Миргорода, нині – територія миргородського аеродрому. Назва утворена від Роп'янського шляху, що проходив поряд і яким возили з Криму сіль – ропу.

Роп'янський (Роплянський, Ороп'янський) шлях – давній чумацький шлях, який ішов із півночі України на південь, проходив повз Миргород, далі – на схід від с. Гаркушинців, потім на Кременчук, на Крим. Біля Миргорода цей шлях проходив повз південну околицю міста, за нинішньою залізницею, через територію сучасного аеродрому. Назва походить від слова ропа – сіль. Роплянський шлях як широкий ґрунтовий шлях іще діяв до кінця 50-х – початку 60-х років ХХ ст.

Рубана вулиця – сучасна вулиця в західній частині міста, на Стадні, наприкінці вулиці Козацької. Це нова вулиця міста, створена в 90-х рр. ХХ ст. Названа на честь Героя Радянського Союзу Андрія Фроловича Рубана (нар. 1914 р.), уродженця с. Мальців Миргородського району.

Рубанка – місцина за Личанкою; за народною етимологією й місцевим переказом, на початку ХХ ст. багатий міщанин Купенко рубав тут свій ліс для будівництва церкви Іоанна Богослова.

Рублівка – хутір поблизу Миргорода (також називався хутір Рублівський, Стара Рублівка, Рублівщина, Рублевщина). Наприкінці ХVІІІ – на початку ХІХ ст. хутором володів майор Яків Юхимович Бровко, друг родини Гоголів-Яновських. Мав там вітряк, винокурню на 4 котли. 1910 р. в хуторі було 18 господарств, 119 душ населення. Сьогодні це мікрорайон Дранки (див.) у межах міста. У х. Рублівщині жили заможні козаки Бакали (див. також: Бакалівщина). У документах згадується також населений пункт Нова Рублівка (був поблизу). За років радянської влади, в 30-х рр. ХХ ст., Стара і Нова Рублівки були об'єднані з Миргородом. Походження назви може мати 2 варіанти: 1) від

прізвища Рубель, Рублівенко, Рублівський (такі прізвища були в Миргороді й у Миргородському полку в XVIII ст.); 2) від прізвища Врублевський (тобто, первісно назва могла звучати як Врублевщина, згодом початковий звук В відпав); відомо, що між 1713 і 1723 рр. миргородським полковим осавулом був Іван Врублевський, власник маєтностей у селах Петрівцях і Мальцях, а, можливо, і в околицях Миргорода.

«Ряба свиня» – так у 30-х рр. XX ст. називали територію на сучасному провулку Старосвітському, де за тих часів була розміщена контора племінного розплідника «Миргородська порода свиней», яку в народі називали просто «Ряба свиня» (порода мала величезну популярність, тому місце розташування контори було всім відоме). Після війни контора перебазувалася до правобережної частини міста. Назва місцевості «Ряба свиня» зберігалася серед населення міста аж до другої половини XX ст.

Садки – так у першій половині XX ст. називалася територія сучасного провулка Озерного.

Садова вулиця – сучасна вулиця в північно-західній частині міста, на південь від вулиці Козацької, паралельно їй. Назва вулиці спостерігається з першої половини XX ст. У XIX – на початку XX ст. на території вулиці розміщалися вітряки. На початку XX ст. там були садки, парк заможного господаря (територія старої лікарні), звідси й назва вулиці. На Садовій, у будинку № 16, із 1924 року жив Семен Дем'янович Бакало (бл. 1895 – бл. 1941) – громадський і політичний діяч, український соціал-демократ. Вихованець Миргородської художньо-промислової школи, він розповсюджував нелегальну літературу, через що перебував під наглядом поліції. Публікував свої замітки з миргородського життя в газеті «Маяк» (1913). У січні 1916 р. був заарештований за причетність до української патріотичної організації «Юнацької спілки». В грудні 1916 р. був делегатом від Миргорода на всеукраїнській конференції «Юнацьких спілок» у Полтаві. За часів С.Петлюри – голова управи в Миргороді. У 20-х роках завідував міською книгарнею. Був репресований за сталінщини як український національний діяч. Під час німецької окупації, в 1942 – 1943 роках на примусові роботи до Німеччини було вивезено 5 жителів вулиці Садової.

Салотопка – так у 50-х рр. XX ст. називався мікрорайон у Миргороді, на правобережній частині міста – між Ведмедівкою і керамтехнікумом. Назва пов'язана з виробничим процесом.

Самійленка вулиця – сучасна вулиця в східній частині міста, в районі сироробного заводу, між вулицями Мінзаводською, Тополиною і Тараса Бульби. Створена в 90-х рр. XX ст. Названа на честь українського письменника, поета, перекладача Володимира Івановича Самійленка (1864 – 1825), уродженця с. В.Сорочинців, який на початку XX ст. жив у Миргороді.

Сандолова – досить велике за площею урочище в західній частині міста, за Личанкою, яке починається на захід від рогу вулиць Єрківської й Колгоспної, північніше від вулиці Кленової, охоплює західну частину вулиці Загородньої. Місцевість переважно болотиста, лугова, більшість її не забудована. Давні назви – Сандулова земля, Сандулова лука. Це найменування дуже давнє, воно походить від імені Сандула Маневича, який у 90-х роках XVII ст. був сотником першої Миргородської сотні Миргородського полку й володів землями під Миргородом. У XIX ст. ці землі належали священникові Тукалевському (див.: Тукалевського земля). З давніх часів на Сандоловій зберігалися залишки бурт (були зрівняні в 70-х роках XX ст.). У 20-х роках в урочищі був вітряк. За радянського часу, до 1960-х років, на Сандоловій розміщалися контора колгоспу «Ленінський шлях», корівники, конюшня, свинарник; згодом контору було перенесено в Зінчаші. В 2-ій половині XX ст. на Сандоловій були колгоспні поля, городи колгоспу «Ленінський шлях». Назва урочища серед місцевого населення збереглася досі.

Свердлова вулиця – так у другій половині ХХ ст. (до 1992 р.) називалася сучасна вулиця Кричевського (див.). Вулиця носила ім'я більшовицького державного й партійного діяча Якова Михайловича Свердлова (1885 – 1919).

Свидницька вулиця – так із 1918 р. до початку 30-х рр. ХХ ст. називалася сучасна вулиця Незалежності (див.). Була названа на честь українського письменника Анатолія Патрикійовича Свидницького (1834 – 1871), який у 1861 – 1862 рр. жив і працював у Миргороді. Пропозиція про найменування вулиці на честь Свидницького була зроблена його учнем І.А.Зубковським. В 30-х рр. ХХ ст. вулиця Свидницького була перейменована на Піонерську (див.).

Свидницького вулиця – сучасна вулиця в східній частині міста, перетинає вулиці Шишацьку, Слави і Мінзаводську. Вулиця названа в другій половині ХХ ст. на честь українського письменника, педагога й просвітника А.П.Свидницького (1834 – 1871), який жив у Миргороді в 1860 – 1862 роках і багато зробив задля розвитку в місті культури й освіти. (Про нього див. також у окремому нарисі цієї книжки «Вулиця Шевченка»).

Свиняче озеро – урочище на східній околиці Миргорода. Назва спостерігається в історичних документах ХVІІІ – першої половини ХХ ст. 1830 року там були землі миргородського поміщика, губернського секретаря Івана Антоновича Богмевського, сина миргородського полкового писаря. 1975 року в урочищі споруджено завод мінеральних вод. Нині це район вулиці Мінзаводської.

Світла вулиця – сучасна вулиця в західній частині міста (в історичному районі Королівщині), розміщена між вулицями Гагаріна й Миру. В середині ХХ ст. тут було поле. Вулиця заселена й одержала назву в другій половині ХХ ст.

Свячений берег, Свячен-берег – так називали берег річки Хоролу (в прикінцевій частині нинішньої вулиці Шевченка), на якому з ХVІІІ ст. до першої половини ХХ ст. парафіяни Троїцької церкви святили воду на Водохреща.

Семенка Михайла вулиця – сучасна вулиця в східній частині міста, між вулицями Свидницького і Мічуріна. До 1992 р. мала назву вулиця Держинського (див.). Перейменована на честь українського поета Михайла (Михайля) Васильовича Семенка (1892 – 1937), уродженця с. Кибинців.

Силчине – урочище в Миргороді, на південь від вулиці Байрацької, нині там пляж. Назва спостерігається в ХХ ст., походить від місцевого прізвища Силка.

Сирітський провулок – так у 30-х рр. ХХ ст. називався провулок, який був на місці сучасного провулка Дачного (див.). Назву одержав від сиротинця, який розміщався неподалік, на вулиці Сорочинській, у колишньому будинку Харечків (нині приміщення районного відділу освіти). До сиротинця під час колективізації й голодомору звозили дітей-сиріт із усього району.

Складська вулиця – сучасна вулиця в південній промисловій частині міста. В середині ХІХ ст. ця територія називалася Нижня Царина (див.). Назву Складська вулиця одержала від лісоторгового складу та інших складів, які розміщалися на цій території. У 80-х рр. ХХ ст. на вулиці в будинку № 28 жив і працював миргородський фольклорист, лексикограф і педагог Іван Іванович Гурін (1905 – 1995).

Складський провулок – сучасний провулок, на схід від вулиці Складської. Назва згадується 1945 р.

Скляра провулок – сучасний провулок у північно-західній частині міста, між вулицями Козацькою, Лікарняною й Озерною. До 1992 р. називався 1-й провулок Фрунзе. Перейменований на честь Івана Михайловича Скляра (1906 – 1970), миргородського бандуриста, співака, конструктора музичних інструментів, композитора.

Слави вулиця – сучасна вулиця в південно-східній частині міста, паралельно вулиці Шишацькій, на південний схід від неї. У XIX ст. ця територія називалася Підварками (див.). Із 30-х років до кінця XX ст. мала назву Авангардна через те, що в 30-х роках її територія входила до складу колгоспу «Авангард». У східній частині вулиці були поля. На перехресті нинішніх вулиць Слави й Свидницького у 50-х роках XX ст. ще зберігався вітряк приватного власника. Вулиця Авангардна почала заселятися на початку 30-х років XX ст. Наприклад, хату Бакалів – Лисенків (нині № 17) почали будувати 1934 року. За їхньою хатою (там, де тепер вулиця Лесі Українки, аж до нинішньої вулиці Шишацької) була незабудована територія – поле родини Бакалів; на ньому, за спогадами жителів, у 20-х роках при потребі навіть приземлялися маленькі літаки-кукурудзники. На місці будинку № 12 жила талановита самодіяльна драматична акторка Олена Петрівна Обриньба, яка в 30-х роках була однією з провідних акторок театру при Держмліні № 17 (згодом крупозавод). Через близькість до залізничного вокзалу під час німецької окупації на Авангардній вулиці жило багато німців. Приблизно на місці нинішнього будинку № 26 був штаб німецької військової частини, офіцери й обслуга якого займали помешкання в навколишніх хатах місцевих жителів. У боях із загарбниками на фронтах полягло чимало жителів вулиці. Так у сім'ї Лазоренків загинули троє братів – Олексій, Володимир та Іван, а в родині Трохимових – брати Федір і Микола. Під час Великої Вітчизняної війни на примусові роботи до Німеччини було вивезено 10 жителів вулиці. Північно-східна частина вулиці заселялася, здебільшого, в другій половині XX ст. 1998 року з нагоди 55-річчя визволення Миргородщини від німецько-фашистських окупантів вулиця Авангардна була перейменована на вулицю Слави, на честь повних кавалерів трьох орденів Слави, уродженців Миргородщини: Івана Семеновича Кріпака, Івана Дмитровича Кононенка та Івана Филімоновича Щербаня.

Слави парк – сучасний парк, розташований у вигині річки Хоролу, між вулицями Харківкою і Єрківською, на південь від Личанського цвинтаря. Названий на честь 50-ї річниці перемоги над німецько-фашистськими загарбниками.

Сластьона вулиця – сучасна вулиця в східній частині міста (район Довгого Озера). Назва існує з 80-х рр. XX ст. Вулиця названа на честь Опанаса Георгійовича Сластьона (1855 – 1933) – українського художника, мистецтвознавця, архітектора, етнографа, викладача Миргородської художньо-промислової школи, засновника Миргородського краєзнавчого музею. (Про О.Сластьона див. також у нарисах «Вулиця Троїцька», «Вулиця Шевченка» та ін.).

Сливовий провулок – сучасний провулок у західній частині міста, між вулицями Єрківською і Михайла Микиші, на території садового колективу «Комунальник».

Слобідська вулиця (також називалася Слобідкою) – в 40-х – 60-х рр. XX ст. існувала в південно-західній частині міста, приблизно в районі між Ліском і Олексенковим хутором.

Слобідський провулок – у 40-х рр. XX ст. існував у Миргороді, очевидно, в районі вулиці Слобідської.

Соборна площа – так протягом XIX – XX ст. називався майдан навколо Свято-Успенської соборної церкви, він простягався до нинішнього центрального входу на територію курорту і до корпусу теперішнього санаторію «Райдужний». На території Соборного майдану в XVIII – на початку XX ст. були розміщені головні адміністративні будівлі – сотенні, міські й повітові, пожежня, казначейство, поштово-телеграфна контора, будинок З'їзду мирових суддів та ін. 1912 року там було пробурено свердловину для міського водогону, що стало початком Миргородського курорту.

Сокурове, урочище – так у першій половині ХХ ст. називалася місцина на лівому боці Протічка (див.), між вулицею Бережанською й берегом річки Хоролу. Назва походила від прізвища місцевих жителів Сокурів.

40-річчя Жовтня (40 років Жовтня) вулиця – так у 50-х – на початку 90-х рр. ХХ ст. називалася сучасна вулиця Східна (див.). Перейменована 1992 р.

Сорочинська вулиця – сучасна вулиця, що йде від центру міста до східної околиці. Територія вулиці входила до великого історичного району Портянок. Назву Сорочинська одержала від її напрямку – в бік села Великих Сорочинців. У ХVІІ ст. це був Сорочинський шлях, який розпочинався від Сорочинських воріт (див.) міської фортеці. Наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. вулиця Сорочинська була довшою, ніж нині: від сучасного краєзнавчого музею вона йшла на північний захід, через територію сучасного санаторію «Хорол», повз Успінський собор, і виходила до річки Хоролу. За радянських часів вулиця Сорочинська була перейменована на Жовтневу. В 80-х рр. ХХ ст. їй повернуто історичну назву Сорочинська. (Про історію вулиці див. окремий нарис у цьому виданні).

Сорочинський шлях (див.: Сорочинська вулиця).

Сорочинські ворота – одні з чотирьох воріт Миргородської фортеці ХVІІ – ХVІІІ ст., були розташовані приблизно на місці сучасного скверу Козацької Слави й будинку № 2 на вулиці Незалежності. Від цієї брами розпочинався Сорочинський шлях.

Сотенний провулок – сучасний провулок у західній частині міста, на Стадні, на південь від вулиці Козацької. До 1992 р. називався 2-й провулок Фрунзе. Перейменований на знак ушанування сотень миргородського козацтва.

Спартаківська вулиця – сучасна вулиця в південно-східній частині міста. В середині ХІХ ст. там були підварки (див.: Підварки), розміщалися вітряки. Назву Спартаківська вулиця одержала в 30-х рр. ХХ ст. на честь всесоюзного добровільного фізкультурно-спортивного товариства «Спартак», яке мало велику популярність.

Спартаківський провулок – сучасний провулок, на захід від вулиці Спартаківської.

Співоча вулиця – сучасна вулиця в східній частині міста, утворена згідно з рішенням виконкому Миргородської міської ради народних депутатів № 175 від 13 березня 1996 р.

Спортивна вулиця – сучасна вулиця в східній частині міста, між вулицями Тополиною й Кооперативною. Вулиця утворена згідно з рішенням виконкому Миргородської міської ради народних депутатів № 175 від 13 березня 1996 р.

Спортивний мікрорайон – створений згідно з рішенням Миргородської міської ради від 21 травня 2004 р. До його складу входять вулиці: Гоголя (від № 122 і 155 до кінця), Ігнатенка, Корсуна, Шевченка, Іващенко, Троїцька, Ведмедівки, Заозерна, Українська, Зоріна, Ломиковського, Зінчаші, Дібрівська, С.Васильченка, Комишнянська, Миргородських дивізій, Попівська, В.Лазоренка, Берегова, Грекова, Тичини, Озерна, Лікарняна, Садова, М.Філянського, Ф.Кривенка, Г.Ксьонза; провулки Кобзарський, Гончарний, Хорольський, Попівський, І.Українця, В.Древаля, Бондарний, Тичини, Озерний, Скліяра.

Стадня – історичний район у західній частині міста (на захід від професійно-технічного училища № 44). Це територія сучасних вулиць Козацької, Гетьманської, Стаднянської, Міжболотної, Івана Зуєнка, Мініна, Рубана (див. кожен окремо). У ХІХ ст. на території Стадні працювали кілька вітряків. Наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. це був хутір Стадня Миргородської волості, де налічувалося 41 господарство з 218 жителями. Як хутір (згодом село) Стадня існувала в першій половині ХХ ст. У 1921 – 1926 рр. на Стадні діяла торфорозробка, де працювало близько 300 чоловік. 1934 р. село Стадня приєднане до території міста.

Стаднянська вулиця – сучасна вулиця в західній частині міста (див.: Стадня). Має складну конфігурацію. Назва вулиці згадується з 40-х рр. ХХ ст.

Стара Рублівка – хутір, село, згодом район Миргорода. Згадується в першій третині ХХ ст., потім приєднана до Миргорода (див.: Рублівка).

Старосвітська вулиця – сучасна вулиця в центральній частині міста. Входила до історичного району Пожежі (див.). Це один із найстаріших районів міста: під час археологічних обстежень 2008 року на території вулиці, неподалік від Харківського мосту, в насипному ґрунті виявлено уламки стінок ліпного посуду доби бронзового віку та деякі фрагменти черняхівської культури. Наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. вулиця мала назву Олександрівська (на честь імператора Олександра ІІ.), згодом Старосвітська (згадується 1935 р.) – на честь письменника Миколи Гоголя та його творів «Старосвітські поміщики», «Повість про те, як посварився Іван Іванович з Іваном Никифоровичем». Старі миргородці стверджували, що саме на розі вулиць Старосвітської й Кашинського жили миргородські поміщики-сусіди, які послужили письменникові прототипами його персонажів. Частина вулиці Старосвітської входила до кутка Бровківщини (див.). Наприкінці ХІХ ст. на вулиці поблизу Харківського мосту (на розі нинішніх вулиць Старосвітської й Боровиковського) стояла кузня миргородського коваля Максима Шкурка. Під час Великої Вітчизняної війни на фронті загинуло багато жителів вулиці, серед них три брати Ветушки – Василь, Іван і Микола Даниловичі, жителі будинку № 33/1. На примусові роботи до Німеччини було вивезено 13 жителів вулиці. Після війни вулиця носила назву Комсомольська. 1992 р. їй повернуто історичну назву Старосвітська.

Старосвітський провулок – сучасний провулок, на південь від вулиці Старосвітської, в напрямку до Острова. Його територія входила до історичного району Пожежі. На початку ХХ ст. частина нинішнього провулку (від № 22 до № 34) була окремою вулицею, яка мала назву «Вулиця на Лісок». Вона пролягала від Олександрівської (Старосвітської) вулиці на південь до вулиці Стеблинської. А територія від нинішнього № 36 по № 52 – це вже була вулиця Стеблинська. В районі Старосвітського провулку на початку ХХ ст. була садиба Ліпи Маневича Виноградова, миргородського купця І-ї гільдії, власника парового вальцьового млина в Миргороді (згодом крупозаводу). За тих самих років у провулку (нині це між будинками №9 і №11) був свинарник приватного власника. У 30-х роках на його базі постала контора племінного розплідника «Миргородська порода свиней» (в народі контору називали «Ряба свиня»), до якої приїздили постачальники й населення з усієї України. У провулку жила родина Рози Мусіївни Полякової (1921 – 1942), зв'язкової й розвідниці партизанського загону «Перемога», яка, схоплена ворожим патрулем під час виконання завдання, витримала жакливі тортури й була страчена. Назва Старосвітський провулок спостерігається в 40-х рр. ХХ ст.

Стаханівська (Стаханова) вулиця – так у 30-х – на початку 90-х рр. ХХ ст. називалася сучасна вулиця Івана Гурина (див.). Назву одержала на честь шахтаря, передовика виробництва середини 30-х рр. Олексія Григоровича Стаханова. Перейменована 1996 р.

Стеблинська вулиця – так на початку ХХ ст. називалася вулиця, яка розміщалася на південь від центру, в районі нинішнього провулка Старосвітського (див.) і вулиці Лугової. Назва походила від прізвища місцевих жителів – дворян і священників Стеблинських.

Степурин хутір – південне передмістя Миргорода, нині це західна частина вулиці Котляревського (див.), територія нинішньої Миргородської філії ВАТ «Полтаваобленерго» (буд. № 59). Першими поселенцями хутора були казенні селяни Степури. 1883 року хутір належав до Миргородської волості, він складався з одного двору з двома хатами. На початку ХХ ст. в хуторі працювала цегельня. Стояв заможний будинок Степури, його комори, конюшня. Поряд із хутором була левада Степурівщина, поблизу залізниці стояв Степурин вітряк. Наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. заможна родина С.Степури мала 12 дітей. Жителем хутора був також заможний господар Андрій Гаряжа.

За сталінських часів сім'я Степури зазнала репресій, була розкуркулена й виселена до соснового лісу під с. Гаркушинцями. Їхню садибу було віддано владою під І-шу бригаду Гаркушинського колгоспу ім. Полякова. Колгоспна бригада добудувала конюшню, на леваді працювали молотарки, скиртували соломку. Бригада на Степуриному хуторі діяла до початку війни. Родина Степури довго поневірялася по світах, дехто з її членів виїхав до Канади.

Стрюки – у І половині та середині ХХ ст. куток у Миргороді, на Стадні; це територія нинішньої вулиці Міжболотної. Назва утворилася від прізвиська Стрюки (так по-вуличному прозивали місцеву родину Сидоренків).

Сухий провулок – сучасний провулок у Ліску, на північ від вулиці М.Грушевського. Згадується 1945 року. Назву одержав через своє розташування на трохи підвищеній місцевості.

Східна вулиця – сучасна вулиця в східній частині міста, між вулицями Декабристів, Онопрієнка і Енергетиків. В 1957 – 1980-х роках називалася вулицею 40-річчя Жовтня. Сучасну назву одержала на початку 90-х рр. ХХ ст. від місця свого розташування.

Тараса Бульби вулиця – сучасна вулиця в східній частині міста, на схід від вулиці Мінзаводської. Вулиця утворилася в 90-х рр. ХХ ст. Назва походить від імені популярного на Миргородщині літературного героя – персонажа однойменної історичної повісті Миколи Гоголя.

Технікумівська вулиця – так у першій половині – середині ХХ ст. називалася сучасна вулиця Іващенко. Первісну назву одержала від територіальної близькості до Миргородського керамічного технікуму (розташована на схід від нього). 1965 року перейменована на вулицю Іващенко (див.).

Технікумівський провулок – існував 1945 року в районі Миргородського керамічного технікуму.

Тичини вулиця – сучасна вулиця в правобережній частині міста, входила до історичного району Приліпки (див.). До 1971 року вулиця мала назву Мала Приліпка. З нагоди 80-річчя від дня народження українського поета Павла Тичини (1891 – 1968), який бував у Миргороді в 30-х роках, у січні 1971 року вулицю було перейменовано на його честь. На території нинішнього будинку № 41 у І-й половині ХХ ст. жила родина Михайла Івановича Курячого-Овчаренка (1875 р.н.), офіцера, який після 1945 р. став священником у с. Зубівці.

Тичини провулок – сучасний провулок на Приліпці, розміщений на захід від вулиці Тичини (див.), паралельно до неї.

Ткацька вулиця – сучасна вулиця на південний захід від центру, в Ліску, між вулицями Луговою і Боровиковського. В 40-х рр. ХХ ст. це був Єрківський провулок, згодом перейменований на Ткацьку вулицю. За минулих віків тут було передмістя, де жили ремісники-ткачі, звідси й назва.

Ткацький провулок – сучасний провулок у Ліску, на схід від вулиці Ткацької. Назва провулка спостерігається в документах 50-х рр. ХХ ст.

Тополина вулиця – сучасна вулиця в східній частині міста, утворена й названа в 90-х рр. ХХ ст.

Тополинний провулок – сучасний провулок на південь від вулиці Тополиної. Утворений у 90-х рр. ХХ ст.

Торгова площа (вона ж Базарна площа) – так у середині ХІХ ст. називалася площа, розміщена на південний захід від Успенського собору. Нині це частина території базару, центрального скверу, вхідної арки курорту. На Базарній площі в будинку пана

Максимовича з 1903 до 1907 року розміщала приватна жіноча гімназія Наталії Грабовської. На площі був заїжджий двір, стоянка візників, торгові лавки.

Троїцька вулиця – сучасна вулиця в правобережній частині міста. Розпочинається від в'їзду на територію Закритого Акціонерного Товариства «Миргородкурорт», закінчується неподалік від перетину вулиць Гоголя, Ломиковського і Козацької. За минулих часів територія Троїцької вулиці входила до великого історичного району міста – Пісків (див.). На початку ХХ ст. мала назву Троїцька, але її протяжність була меншою, ніж нині: Троїцькою вулицею називалася та серединна частина сучасної вулиці, яка розміщена між нинішніми вулицями Українською і Шевченка. Південно-східну частину сучасної вулиці Троїцької тоді займали дві короткі вулиці: Ковалевська (див.) і Миколаївська (див.). Про історію вулиці Троїцької див. окремий нарис у цьому виданні.

Троїцька площа – так у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. називалася Першотравнева площа (див.).

Тукалевського земля: в середині – другій половині ХІХ ст. це була маєтність священика Тукалевського, яка розміщала на західній околиці міста, між нинішніми вулицями Колгоспною і Єрківською. (Див. також: Сандолова).

Тупий провулок – сучасний провулок, розташований між початком вулиці Богдана Хмельницького і середньою школою № 9. За минулих часів територія Тупого провулка входила до складу історичного району Портянок (див.). Назва провулок Тупий згадується 1945 р. Провулок закінчувався тупиком, звідси його назва. Землі довкола нинішнього будинку № 16 з давніх часів належали родові Ксьонзів.

Українки Лесі вулиця – сучасна вулиця в південно-східній частині міста, між вулицями Вокзальною і Спартаківською. В середині ХІХ ст. на території вулиці були підварки (див.: Підварки), землі козаків м. Миргорода, працювало кілька вітряків. Нинішня назва функціонує з другої половини ХХ ст. Вулиця одержала найменування на честь Лесі Українки (Лариси Петрівни Косач-Квітки, 1871 – 1913), видатної української поетеси, драматурга, перекладачки, громадської діячки.

Українська вулиця – сучасна вулиця на правобережжі міста, на північ від туристичного готелю «Україна». На початку ХХ ст. ця місцевість називалася Царівкою (див.), вулиця – Царівською. Перейменована після 1917 р. як невідповідна тодішній більшовицько-пролетарській ідеології. В 60 – 70-х рр. ХІХ ст. на цій вулиці жив Яків Петрович Івашина-Надтока, службовець Миргородського повітового скарбництва, помічник бухгалтера (1870); приятель молодого письменника П.Рудченка (Панаса Мирного). На вулиці народився і провів юність журналіст і письменник Петро Якович Горбенко (1897 – 1989). Тут жили кобзарі Яків Петрович Сітко (нар. 1903) та його молодший брат Микола – на території нинішнього будинку № 16, Дмитро Антонович Вовк (1907 – 1983), лікар-краєзнавець Микола Олексійович Варченко (1916 – 1999). Під час Великої Вітчизняної війни на фронті загинули чимало жителів вулиці, зокрема, два брати Іван Якович і Дмитро Якович Горбенки (жили в будинку № 40), а також батько й син Федір і Борис Рогочі (будинок № 61). У своїй північно-східній частині вулиця переходить у територію санаторію Міністерства внутрішніх справ (в одному з миргородських документів 1927 р. це урочище назване «острів Ведмедівка»). Землі на цій території, здебільшого, намивні. Раніше, на початку ХХ ст., на території санаторію був хутір (він зображений на картині самодіяльного миргородського художника Івана Яковича Сітка). Частково ця місцевість була заболочена. Кінець вулиці Української прилягав до левади Васильківщини (див.).

Українця Івана вулиця – сучасна вулиця в правобережній частині міста, між вулицями Грекова і Василя Лазоренка. Входила до історичного району Приліпки (див.). До 1996 р. це був 2-й провулок Чапаєва. 1996 р. перейменованій на вулицю імені Івана

Калениковича Українця (1888 – 1945), українського художника-кераміста, з 1927 р. викладача Миргородського художньо-керамічного технікуму.

Урицького вулиця – існувала в Миргороді в 40-х рр. ХХ ст. Була названа тодішньою радянською владою на вшанування пам'яті Мойсея Соломоновича Урицького (1873 – 1918) – активного учасника жовтневого перевороту 1917 р.

Усика Якова вулиця – сучасна вулиця в центральній частині міста. На початку – в першій половині ХХ ст. називалася Базарною (див.). За радянських часів, у середині ХХ ст., перейменована на вулицю Нероновича (див.). Безпосередньо прилягаючи до базару, вулиця, певна річ, обслуговувала побутові проблеми миргородців. У другій половині 40-х років на тому місці, де нині розміщені будинки міжрайонної прокуратури і відділу внутрішніх справ, була площа – ярмарковище. 1996 року вулиця одержала ім'я миргородського різьбярка і художника Якова Олександровича Усика (1872 – 1961).

Фестивальна вулиця – сучасна вулиця в західній частині міста, між вулицями Миру й Шкільною. За давніших часів її територія входила до сусідніх історичних районів – Личанки (див.) і Королівщини (див.). В 30-х – 50-х рр. ХХ ст. тут було поле. Назву вулиця Фестивальна одержала в другій половині ХХ ст. на честь Міжнародного фестивалю молоді й студентів у Москві.

Феськове, Феськів садок – урочище в південній частині міста, поблизу Олексенкового хутора, між кінцем вулиці Котляревського й залізницею. У цьому місці залізниця робить невеликий вигин. Це пов'язано з тим, що наприкінці ХІХ ст., коли проклали залізницю, Фесько – власник ділянки землі, будинку й садка в цьому урочищі – не дав згоди на відведення його землі під залізничне полотно. Під час проведення колективізації родина Феська була розкуркулена. За радянських часів під час першотравневих свят крупозавод влаштував у Феськовому масові гуляння. Нині там житлова забудова.

Філянського Миколи вулиця – сучасна вулиця в північно-західній частині міста, розміщена між вулицею Гоголя, єврейським цвинтарем і вулицею Козацькою. На початку ХХ ст. тут була толока, баштани. З 1922 року ця територія стала заселятися. В першій третині ХХ ст. вулиця мала назву Бадьорівська, від прізвища перших жителів вулиці. Із 30-х рр. ХХ ст. одержала назву Першотравнева (див.). Від 1996 р. носить ім'я Миколи Григоровича Філянського (1873 – 1938), українського поета, етнографа, музеолога, уродженця с. Попівки, репресованого за сталінських часів.

Фрунзе вулиця – так у 30-х – на початку 90-х рр. ХХ ст. називалася територія сучасних вулиць Ломиковського (див.) і Козацької (див.). У другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. цей район називався Підварком (див.). За радянської влади вулиця одержала ім'я Михайла Васильовича Фрунзе (1885 – 1925), радянського військового і державного діяча.

Фрунзе 1-й провулок – так до 1992 р. називався сучасний провулок Скліяра (див.).

Фрунзе 2-й провулок – так до 1992 р. називався сучасний провулок Сотенний (див.).

Харківка – історичний район міста, розташований на захід від центру. Має вигляд острова, який майже з усіх боків омивається роздвоєним річищем Хоролу. За давніх часів, до ХVІІІ ст., це був окремих хутір Харківка, назва якого походила від власного імені Харко (зменшене від Харитон). У середині ХVІІІ ст. на Харківці мали спільний садок і город миргородські священики брати Федір та Іван Боровики. Нині Харківка – мікрорайон і вулиця міста.

Харківка, вулиця – сучасна вулиця, що проходить через мікрорайон Харківку. Має складну конфігурацію. За радянських часів вулиця мала назву Харківська. Історичне найменування Харківка повернуто вулиці в 1992 році. На місці нинішнього будинку № 90

жив миргородський діяч початку ХХ ст. Микола Терентійович Кулик, який близько 1914 – 1917 рр. служив писарем Миргородської міської управи. На початку ХХ ст. жив на Харківці Яків Митрофанович Остріжний, знавець новітньої техніки, перший кіномеханік миргородського кінематографа «Люкс». Жителькою вулиці була Олеся (Олександра) Федорівна Кулик (близько 1915 – після 1984), перша миргородська жінка-трактористка. З юних років вона працювала в новоутвореному колгоспі «Комінтерн», згодом – вишивальницею в артілі «Троянда» (якою керувала Раїса Худоминська). 1930 р. навчалася на курсах трактористів у с. Попівці. З 1931 р. працювала на Миргородській машинно-тракторній станції (МТС) – спочатку трактористкою, потім шофером. Була єдиною жінкою-механізатором у колективі. В складі бригади МТС брала участь у насильницькому розорюванні громадських земель під час бунту в с. Шахворостівці. Останні роки життя провела в м. Білгороді-Дністровському. О.Кулик – героїня вірша Павла Тичини «Пісня трактористки» (1933). За нинішньою адресою Харківка, № 71 у 30-х рр. жила родина Куличенків, із якої двоє чоловіків – батько Василь Федорович і син Іван Васильович Куличенки були незаконно репресовані за часів сталінщини, обоє розстріляні 1937 року. Під час Великої Вітчизняної війни на фронтах загинуло багато місцевих жителів. У боях полягли два брати Василь та Іван Нечипоренки (жили в будинку № 11), а також брати Іван та Ілля Корнієнки з будинку № 12. До 40-х років ХХ ст. на Харківці діяв старечий будинок – богадільня (завідувачкою і фельдшером там працювало подружжя Лавренків). Згодом, 1947 року, на базі богадільні в двох одноповерхових хатках було відкрито лікувальний заклад для реабілітації й долікування інвалідів війни; перший головний лікар – Л.Т.Мірошніченко. З 1963 року це санаторій «Слава», який перебуває в віданні Міністерства соціального захисту населення України. Під час археологічних обстежень 2008 року на території санаторію «Слава» виявлено шар культурних відкладень доби пізнього українського середньовіччя (кінець XVII ст.) з поодинокими фрагментами ліпного посуду ранньослов'янського часу.

Харківська гребля – гребля, що існувала в першій половині ХХ ст. на початку сучасної вулиці Харківки, біля мосту через річку Хорол.

Харківський міст – міст через річку Хорол, що веде від центру міста, від вулиці Старосвітської, до вулиці Харківки.

Харчова вулиця – так на початку ХХ ст. називалася сучасна вулиця Воскресінська (див. окремий нарис).

Харчовиків вулиця – сучасна вулиця, яка простягається на північ від вулиці Котляревського, через центр мікрорайону Острова (див.). Назву одержала від професії харчовиків, пов'язаної з підприємством, розташованим неподалік, – Миргородським птахокOMBінатом.

Хитька Василя вулиця – сучасна вулиця, розташована між серединою вулиці Гурамішвілі й серединою вулиці Вовка. В ХІХ – на початку ХХ ст. це були Підварки (див.) і ниви миргородських жителів. У другій половині ХХ ст. вулиця одержала ім'я Пархоменка (див.: Пархоменка вулиця). 1996 року названа ім'ям Василя Івановича Хитька (1885 – 1977), миргородського художника-маляра. (Про нього див. також у нарисі «Вулиця Троїцька»).

Хмельницького Богдана вулиця – сучасна вулиця, розташована на південний схід від центру міста, паралельна вулиці Гурамішвілі. Історично входила до великого району Портянок (див.). На початку ХХ ст. називалася вулицею Пантівською (від прізвища місцевих жителів Пантя), в першій половині ХХ ст. – вулицею Вовчанською (від прізвища жителів Вовків). Сучасну назву носить із середини ХХ ст., коли 1954 року радянською владою широко відзначався ювілей – 300-річчя «Возз'єднання України з Росією»; вулицю було названо на честь гетьмана Богдана Хмельницького (1595 – 1657), який 1650 року був у Миргороді. На вулиці Вовчанській, № 46 жив відомий миргородський педагог,

директор школи № 3 Макар Петрович Перчик (1894 – 1938), репресований як колишній царський офіцер. Під час Великої Вітчизняної війни на фронтах полягло багато жителів вулиці, гинули цілими сім'ями. Так не повернулися живими два брати Кулики – Федір Захарович і Павло Захарович (жили в будинках № 7 і № 27), два брати Єгорови – Іван і Яків з будинку № 25. А в родині Малярів батьки не дочекалися аж трьох синів – Володимира, Василя й Івана Миколайовичів (будинок № 42). На примусові роботи до Німеччини було вивезено 12 жителів вулиці.

Хмельницького Богдана провулок – сучасний провулок, неподалік від південної частини вулиці Богдана Хмельницького. У XIX ст. його територія входила до великого історичного району Портянок. У першій половині XX ст. мав назву провулок Вовчанський – від прізвища місцевих жителів Вовків.

Хорольська вулиця – сучасна вулиця в південній частині міста, йде від шляхопроводу, на південний захід від залізниці, в напрямку до м. Хорола, звідси й походить її назва. В другій половині XIX ст. – на початку XX ст. це був Хорольський шлях. Назва Хорольська вулиця вже існувала в 40-х рр. XX ст. На початку XX ст. на території нинішньої вулиці діяла цегельня приватного власника О.Марковського.

Хорольський провулок – сучасний провулок у правобережній частині міста, на схід від вулиці Шевченка. Назва спостерігається в 40-х рр. XX ст.; вона походить від того, що провулок веде від вулиці Троїцької на схід – до берега річки Хоролу. У середині XX ст. провулок мав назву Хорольний. У будинку № 4 в повоєнний час жила родина відомих у Миргороді лікарів Василя Михайловича Панащатенка (у 30-х рр. зазнав репресій) і Любові Олександрівни Петрової-Панащатенко (1878 – 1952). В родині Лищенків (будинок № 10) під час Великої Вітчизняної війни загинули двоє синів – Анатолій Іванович і Іван Іванович. В будинку № 15 в Хорольському провулку жила родина Бондаренків – художника і педагога Данила Федоровича Бондаренка (1883 – 1970) і його сина Сергія Даниловича, миргородського бандуриста 50-х рр.

Хропалівщина – так на початку і в першій половині XX ст. називалося урочище на схід від центру міста; це західна половина сучасної вулиці Новобережанської. На початку XX ст. тут була садиба і земля полковника царських часів Павла Григоровича Хропаля (? – 1933); місцина славилася Хропалівським садком. З предками миргородських Хропалів приятелював Тарас Шевченко. Поряд із Хропалями мав землю миргородський міщанин Федір Васильович Корицький. За радянських часів Хропалівщину було розділено на кілька ділянок і роздано миргородцям для заселення. (Див.: Новобережанська вулиця).

Хропалів садок (Хропалеві садки) – у першій третині XX ст. це був великий садок на урочищі Хропалівщині (див.), визначна місцевість тогочасного Миргорода. Садок славився своєю високою культурою й рідкісними сортами дерев.

Хуторянська вулиця – сучасна вулиця в південно-західній частині міста (мікрорайон Дранки), на схід від цвинтаря. Назва Хутірська вулиця спостерігається в 40-х рр. XX ст., вона походить від того, що раніше, в XIX ст., тут були хутори Рублівка (Рублівщина), Бакалів (Бакалівщина) – див.

Царина – ця назва у XVIII та XIX ст. мала кілька близьких значень: околиця, поле біля села чи міста, вигін на пасовисько, необроблювана земля, а також виїзд із села, який улітку зазвичай замикали воротами. (див.: Нижня Царина; Портянська Царина; Роп'янська Царина).

Царівка, Царівська вулиця – так у XIX – в першій третині XX ст. називалася територія сучасної вулиці Української (див.). Етимологія назви Царівка не досліджена; ймовірно, вона пов'язана з прізвищем миргородських жителів Царенків, які жили на Ведмедівці ще наприкінці XVII ст.

«Цегельний завод» – провулок із такою назвою в 40-х рр. ХХ ст. був у районі розташування сучасних вулиць Складської, Залізничної, Багачанської, Хорольської.

Центральний мікрорайон – адміністративний мікрорайон, створений згідно з рішенням Миргородської міської ради від 21 травня 2004 р. До його складу входять вулиці: Гурамівській (багатоповерхові будинку №3 і №5), Старосвітська (парні номери будинків), Гоголя (від № 34 до №120, від № 47 до № 153-а), Сорочинська (від початку до № 86 і № 151), Бережанська (від початку до № 24 і № 29), Б.Хмельницького, 8 Березня, Д.Апостола, П.Мирного, Незалежності, Воскресінська, Я.Усика, Андреева, Кашинського, І.Білика; провулки Кривий, Дачний, Б.Хмельницького, Вовчанський, Наріжного, 8 Березня, Кабачка, Різницького, Тупий, Вузький, Заливний.

Циганський хутір – так у другій половині – наприкінці ХХ ст. називалася місцевість у східній частині міста (приблизно це територія між вулицею Сорочинською й Зеленою). Назва утворилася від того, що в 50 – 60-х рр. ХХ ст. в цьому районі владою було виділено постійні помешкання для кочових циган, з метою запровадити для них осілий спосіб життя (проте цигани продовжували жити табором).

Чапаєва вулиця – так за радянських часів, до 1996 р., називалася сучасна вулиця Василя Лазоренка (див.). Назва вулиця Чапаєва спостерігається в 40-х рр. ХХ ст. Названа була на честь червоноармійського командира Василя Івановича Чапаєва (1887 – 1919).

Чапаєва провулок 1-й – так із 40-х рр. ХХ ст. до 1996 р. називався сучасний провулок Василя Древаля (див.).

Чапаєва (Чапаєвський) провулок 2-й – так із 40-х рр. ХХ ст. до 1996 р. називалася сучасна вулиця Івана Українця (див.).

Червоноармійська вулиця – так із 30-х рр. ХХ ст. до 1992 р. називалася вулиця, на якій розміщені сучасні вулиці Воскресінська (див.) і Боровиковського (див.).

Червоноармійський провулок – так до 1996 р. називався сучасний провулок Володимира Боровиковського (див.).

Червоногвардійська вулиця – так до 1992 р. називалася сучасна вулиця Ведмедівка (див.).

Чернеча вулиця – так наприкінці ХІХ – в першій половині ХХ ст. називалася сучасна вулиця Заозерна (див.).

Чернече, урочище – так наприкінці ХІХ – в першій третині ХХ ст. називалося урочище, лісовий масив на північ від Ведмедівки, за річкою Хоролом, на острові (де нині санаторій Міністерства внутрішніх справ).

Чехова вулиця – сучасна вулиця на південно-східній околиці Миргорода, між вулицями Березовою й Новою. Заселена в 90-х рр. ХХ ст., названа на честь російського письменника Антона Павловича Чехова (1860 – 1904), який бував на Миргородщині в 1888 – 1889 роках.

Чкалова вулиця – так до 1996 р. називалася сучасна вулиця Марусиченка (див.). За радянських часів була найменована на честь радянського льотчика Валерія Чкалова (1904 – 1938).

Чумацька вулиця – сучасна вулиця на схід від центру, на північ від вулиці Сорочинської; перетинає вулицю Бережанську. (Про історію вулиці див. окремий нарис «Вулиця Чумацька» в цьому виданні).

Шапочанська вулиця – так на початку ХХ ст. називалася північна частина сучасної вулиці Панаса Мирного (див.) і територія, яку нині займає частина дитсадку № 2 «Оленка». За радянських часів була перейменована на вулицю Кірова (див.). Назва

Шапочанська походила від прізвища місцевих миргородських жителів Шапочок. Нині Шапочанська вулиця відсутня. На початку ХХ ст. на Шапочанській вулиці був великий будинок дворян Трубицьких (сьогодні це територія дитсадку). На розі Шапочанської й вулиці Гоголя на початку ХХ ст. був заїзд і поштова станція з конюшнями миргородця Кулика.

Шевченка вулиця – сучасна вулиця на правобережній частині міста, перетинає вулицю Троїцьку. В ХVІІІ – ХІХ ст. територія вулиці входила до історичного району Мочара. Сучасну назву вулиця одержала за перших десятиліть ХХ ст. на честь великого українського поета й художника Тараса Григоровича Шевченка (1814 – 1861), який, буваючи в Миргороді, жив, зокрема, на Мочарі. (Про історію вулиці див. окремий нарис у цьому виданні).

Шелюга земля – в середині та другій половині ХІХ ст. це були володіння заможного миргородського козака Шелюга. Земля Шелюга позначена на плані Миргорода того часу (нині це район Стадні). На початку ХХ ст. тут існував також хутір Шелюга.

Шишацькі вулиці. Протягом ХХ ст. таку назву мали три вулиці в Миргороді:

1. Шишацька вулиця – так на початку ХХ ст. називалася вулиця (нині відсутня), яка була продовженням тодішньої вулиці Малярівської (сьогодні вулиці 8 Березня – див.) в південно-східному напрямку. Нині частиною колишньої вулиці Шишацької є територія південної частини сучасного провулка Гурамівшілі. Ймовірно, на початку ХХ ст. вулиця Шишацька одержала назву від найменування хутора Шишацького, який на початку ХХ ст. був передмістям Миргорода (ще раніше, в ХІХ ст., власниками хутора Шишацького були дрібні миргородські дворяни Шишацькі).

2. Шишацька вулиця – так у 40-60-х рр. ХХ ст. називалася сучасна вулиця Вовка (див.).

3. Шишацька вулиця – сучасна вулиця в південно-східній частині міста, яка йде від шляхопроводу в напрямку до вулиці Сорочинської. На початку ХХ ст. тут були підварки (див.: Підварки). До кінця 20-х рр. ХХ ст. землі довкола нинішньої вулиці належали великій заможній родині Малярів (зокрема, й територія, де за радянських часів було профтехучилище № 14). У проміжку між нинішніми вулицями Шишацькою і Вовка (на місці сьогоденішнього п'ятиповерхового сімейного гуртожитку) в першій третині ХХ ст. стояла садиба родини козаків Малярів, розкуркуленої за сталінщини, із цієї родини вийшов письменник Павло Микитович Маляр (1910 – 2005). З початку 30-х рр. ХХ ст. на садибі Малярів діяла контора колгоспу «Авангард», після війни – колгоспу «Побєда». Тому вулиця протягом деякого часу називалася Колгоспною. Під час Великої Вітчизняної війни на фронті загинуло багато жителів вулиці. В деяких сім'ях загинуло по троє синів: у родині Борзенків (жили в будинку № 38) в боях полягли Григорій, Василь і Ілля Олексійовичі; в родині Малярів (будинок № 39) – Василь, Григорій і Андрій Степановичі. На примусові роботи до Німеччини було вивезено 12 жителів вулиці. У 70-х – 80-х роках, аж до 1992 року, вулиця мала назву Братів Литвинів (за прізвищем полтавських чекістів братів Анатолія та Петра Литвинів, яких було розстріляно під час повстання в Миргороді під проводом Дубчака в квітні 1919 р.). Від 1992 року вулиця носить назву Шишацька. В різні роки вулиця мала неоднакову протяжність. Наприклад, та частина нинішньої вулиці Шишацької, що починається від вулиці Гоголя й закінчується на перетині з вулицею Спартаківською, в 30-х – 70-х роках називалася Маслозаводською.

Шишацький провулок – сучасний провулок у східній частині міста, розміщений між сучасними вулицями Вовка, Комарова і Шишацькою. Назва провулка згадується 1952 р. У 80-х рр. ХХ ст. Шишацький провулок був перейменований на 3-й провулок Вовка. 1992 року провулкові повернуто його давню назву Шишацький.

Шишацький хутір (див.: Шишацька вулиця, пункт 1) – нині його територія в межах міста.

60-річчя Жовтня (60 років Жовтня), вулиця – так із 1977 до 1992 р. називалася вулиця, до якої входила територія сучасних вулиць Довге Озеро (див.) і Почапці (див.).

Шкільна вулиця – сучасна вулиця в західній частині міста, на Личанці, між вулицями Фестивальною й Личанською. Входила до історичного району Королівщини. В 30-х – 50-х рр. ХХ ст. тут було поле. Нинішню назву вулиця одержала від розташованої неподалік неповної середньої школи № 4 (школа діяла до 2004 р.).

Шляхова вулиця – сучасна вулиця в південній частині міста, на захід від шляхопроводу; пролягає паралельно залізниці. В середині ХІХ ст. тут розміщалися землі поміщиці Васецької (західна частина нинішньої вулиці) й козака Ксьонзенка (східна частина). За радянських часів вулиця мала назву вулиця Дорожників; 1992 року це найменування було змінено згідно з нормами сучасної української літературної мови на вулицю Шляховиків. Згідно з рішенням Миргородської міської ради «Про затвердження переліку вулиць і провулків міста Миргорода та впорядкування їх назв» № 91 від 13 травня 2010 р. затверджено назву вулиця Шляхова.

Шовкопрядна вулиця – сучасна вулиця в східній частині міста, на північний схід від Довгого Озера. Назва з'явилась у 90-х рр. ХХ ст., вона пов'язана з діяльністю гренажного заводу.

Щорса вулиця – так із 30-х рр. ХХ ст. до 1996 р. називалася сучасна вулиця Миколи Корсуна (див.).

Ювілейна вулиця – сучасна вулиця в східній частині міста (район Довге Озеро), між вулицями Визволителів і Дружби. Утворена в 90-х рр. ХХ ст.

Яворівщина – так у середині ХХ ст. називалася місцина між Довгим Озером і с. Почапцями. Ймовірно, назва походить від прізвища миргородських жителів козаків Яворів.

Ялова гребля – так на початку і в першій половині ХХ ст. називалася гребля на р. Хоролі (між Харківкою і сучасною дитячо-юнацькою спортивною школою). Назва, ймовірно, утворена від прізвища Яловий.

Ярмаркові площі (існували до 30-х рр. ХХ ст.):

1. В правобережній частині Миргорода, на місці нинішнього стадіону. Спеціалізація ярмарку – торгівля худобою. В ХІХ ст. на цій ярмарковій площі діяли 6 кузень.
2. Поблизу Личанського цвинтаря, де згодом було посаджено парк Слави.
3. На лівобережжі, біля крупозаводу, недалеко від старого цвинтаря.
4. На Троїцькій площі (літні ярмарки).

Ярошівщина – передмістя Миргорода, хутір, який 1810 року належав дідичці Осиповій. Ймовірно, це західна або північно-західна околиця Миргорода, нині ця територія в межах міста. Назва походить від імені або прізвища попереднього власника – Яроша.

ЛІТЕРАТУРА І ДЖЕРЕЛА

Аббасов А.М., Герасименко О.Я. Миргород: Історико-краєзнавчий нарис. – Харків: Прапор, 1967. – 80 с.

Адрес-календарь и справочная книжка Полтавской губернии на 1904 год. Издание Полтавского губернского статистического комитета. – Миргородский уезд. – Полтава, 1904. – С. 1 – 17.

Білик М. Вулиця імені... // Прапор перемоги. – 1981. – 12 грудня.

Білоус М. Про що розповідають назви // Прапор перемоги. – 1983. – 20 квітня.

Відомчий архів дочірнього підприємства «Миргородтехінвентаризація». – Інвентаризаційні справи.

Власова Г., Курдиш К. Курорт Миргород і його лікувальні фактори. – К.: Здоров'я, 1968. – С. 4.

Вся Полтава и губерния. На 1913 год: Адресная и справочная книга. Издание М.А. Ямпольского. – Полтава, 1913. – С. 134 – 136.

Герасименко О. Мовою назв // 1977. – 23, 24, 27 вересня.

Герасименко О. Повертаючись до Гоголя, або дещо з невеселих сьогочасних роздумів // Миргород. – 1996. – 14 вересня. - № 47. – С.1.

Герасименко О. Про кутки і закутки миргородські // Миргород. – 1996. – 8 червня. - № 28. – С. 2.

Герасименко О. «Чумаченьки-козаченьки каші наварили...»: Про чумаків, чумацтво та Чумацьку вулицю... // Миргород. – 1995. – 15 квітня. - № 26. – С. 2 – 3.

Горбенко П. Спогади про художника Сластьона // Прапор перемоги. – 1983 – 28 жовтня.

Державний архів Полтавської області. – Ф. 370. – Оп. 3. – Спр. 186. – Арк. 1, 2; Ф. 1016. – Оп. 2. – Спр. 1. – Арк. 3, 5, 32 зв; Спр. 2. – Арк. 5 зв; Ф. р-1503. – Оп. 1. – Спр. 231. – Арк. 40.

Документи родинного архіву поміщиків Чарнишів // Миргородський краєзнавчий музей. – Основний фонд.

Зубковський І. Свідницький на Миргородщині: Уривок із спогадів // Плуг. – 1928. – № 12. – С.61 – 63.

Зубковський І.А. Дні мого життя: Спогади // Зоря Полтавщини. – 1969. – 14, 21, 28 грудня; 1970. – 4 січня.

Імені поета // Зоря Полтавщини. – 1971. – 27 січня. - № 22.

Інвентарні книги Миргородського краєзнавчого музею довоєнної інвентаризації // Миргородський краєзнавчий музей. – Науковий архів.

Калюжний І. Культурно-історичні пам'ятники на Миргородщині // Червона трибуна (м. Миргород). – 1954. – 3 грудня.

Купча графа В.М.О'Рурка 1917 р. – Копія // Миргородський краєзнавчий музей. – Науковий архів.

Майдан (газета, м. Миргород).

Маляр Павло. Золотий дощ: Роман-трилогія. – Книга 1. – Детройт, 1965.

Миргород – наш дім (газета, м. Миргород).

Миргород (газета, м. Миргород).

Миргородський краєзнавчий музей. – Матеріали основного фонду, наукового архіву, тематичних тек.

Ніколаєнко Л. Біль і гордість вулиці Козленків // Зоря Полтавщини. – 1991. – 25 травня.

Описи Київського намісництва 70-80 років XVIII ст. – К.: Наукова думка, 1989.

Отчет миргородского городского старосты за 1913 год. – Миргород: Типография Шик, 1914. – С. 76.

Отчет Миргородской городской управы за 1914 год. – Миргород, 1915.

Отчеты Миргородской уездной земской управы [1874 – 1917].

- План м. Миргорода // Адміністративно-територіальний поділ Полтавщини (1648 – 1941). – Полтава, 2002. – С. 202 – 203.
- План м. Миргорода 1852 р. // Миргородський краєзнавчий музей. – Науково-допоміжний фонд. - № 1574.
- План повітового міста Миргорода // Описи Київського намісництва 70 – 80 років XVIII ст. – К.: Наукова думка, 1989. – С. 220.
- План садиби сім'ї Малярів у Миргороді 30-х рр. XX ст. // Миргородський краєзнавчий музей. – Науковий архів.
- План садибної землі дворянина Григорія Петровича Палія, м. Миргород, 1914 р. // Миргородський краєзнавчий музей. – Науковий архів.
- Полтавские губернские ведомости. – 1852. - № 52. – Отд. 2. – С. 584.
- Полтавська область. Адміністративно-територіальний поділ: Довідник. – Полтава, 1968. – С. 132.
- Постановления Миргородского уездного земского собрания [1884 - 1917].
- Прапор перемоги (газета, м. Миргород).
- Реєстр Війська Запорозького 1649 року. Транслітерація тексту. – К.: Наукова думка, 1995.
- Розсоха Л. Вулиці названі іменами художників // Миргород. – 1996. – 25 липня. – С. 1 – 3.
- Розсоха Л. Вулиця Гоголя // 2007. – 29 листопада. - № 48. – С. 11; 13 грудня. - № 50. – С. 1; 2008. – 4 січня. - № 1. – С. 10.
- Розсоха Л. Вулиця Івана Білика // Миргород. – 1996. – 6 листопада. – С.4.
- Розсоха Л. Вулиця Михайла Микиші // 1996. – 28 серпня. - № 43. – С. 1 – 2.
- Розсоха Л. Вулиця Незалежності // Миргород – 1996. – 23 серпня. - № 42. – С. 1 – 2.
- Розсоха Л. З історії Воскресінської вулиці // Миргород – наш дім. – 2008. – 1 травня. – № 18. – С. 10.
- Розсоха Л. З історії вулиці Сорочинської // Миргород – наш дім. – 2007. – 26 липня. - №30. – С. 16; 2 серпня. - № 31. – С. 12.
- Розсоха Л. З історії вулиці Троїцької // Миргород – наш дім. – 2008. – 10 липня. - № 28. – С. 11.
- Розсоха Л. З історії вулиці Незалежності: До Дня Незалежності України // Миргород – гоголівський край. – 2003. – 20 серпня. - № 34. – С. 9.
- Розсоха Л. З історії вулиці Шевченка // Миргород – наш дім. – 2008. – 6 березня. - № 10. – С. 1.
- Розсоха Л. З минулого виростає сучасне // Прапор перемоги. – 1988. – 20 січня. – С.4.
- Розсоха Л. Миргородська старовина: Дослідження. Статті. Нариси. Розвідки. – Кобеляки: Кобеляки, 2002. – 424 с.
- Розсоха Л. Миргородщина козацька і гоголівська. – Київ: ТОВ «ВБ «Аванпост-прим», 2009. – 396 с.
- Розсоха Л. Села і хутори Миргородщини XVII – XX століть: Матеріали до історико-топонімічних студій. – Миргород: ТОВ Видавництво «Миргород», 2008. – 234 с.
- Сидоренко М. Спогади про школу № 2: Рукописний зшиток. – Миргородський краєзнавчий музей. – Науковий архів. Тека «Освіта».
- Соколовская Е. Афанасій Георгиевич Сластион: Портрет по пам'яті // Миргородський краєзнавчий музей. – Машинопис. – С. 1 – 2.
- Тимошук А.І. Поселення доби бронзи у Миргороді на Полтавщині // Археологічний літопис Лівобережної України. – 2007. - № 1 – 2. – С. 81 – 84.
- Труды Полтавской ученой архивной комиссии. – Вып. 15. – Полтава, 1912.
- Тулинська Т. Про що розповідають вулиці рідного міста // Майдан (м. Миргород). – 1999. – 22 грудня. - № 47 – 50.
- Увіковічення пам'яті воїнів і партизанів Миргорода // Прапор перемоги. – 1965. – 11 травня. - № 56. – С.4.

Ханко В. Архітектурний ансамбль Миргородського курорту // Добромисл.
= 1994. - № 1 – 2. – С. 105.

Центральний державний історичний архів України в м. Києві. – Ф. 64. – Оп.1. – Спр. 429. - Арк. 25, 109, 122 зв., 124 зв.; Ф. 1843. – Оп. 1. – Спр. 25. – Арк. 29 – 29 зв.; Спр. 46. – Арк. 41 зв.

Червона трибуна (газета, м. Миргород).

Шапов М. Повернути ім'я вулиці // Прапор перемоги. – 1989. – 10 лютого. - № 24. – С. 4.

Швидько Ганна. Компут і ревізія Миргородського полку 1723 р. – Дніпропетровськ, 2004.

Шевченко Антон. Топонімічні замітки // Миргородський краєзнавчий музей. – Науковий архів.

Інформація, свідчення і спогади жителів м. Миргорода:

Бакала Сергія Васильовича (1930 р.н.)

Березівця Івана Яковича (1924 р.н.)

Бобир Віри Іванівни (1924 р.н.)

Борисенка Олександра Мефодійовича (1930 р.н.)

Варченка Миколи Олексійовича (1916 р.н.)

Волошиної Поліни Никифорівни

Герасименка Олександра Яковича (1926 р.н.)

Гетьманенко Наталі Іванівни (1924 р.н.)

Даль Валентини Яківни (1934 р.н.)

Джуно Олександра Прокоповича (1947 р.н.)

Додух (Пащевської) Тетяни Свиридівни (1921 р.н.)

Жижки Антоніни Павлівни (1937 р.н.)

Жук Галини Іванівни (1933 р.н.)

Закаблука Василя Павловича (1906 р.н.)

Кирпосенка Олега Федоровича (1935 р.н.)

Климка Михайла Васильовича (1935 р.н.)

Козакової Тамари Василівни (1913 р.н.)

Колісник Валентини Василівни

Колотая Миколи Олексійовича (1939 р.н.)

Корицької Олександри Іванівни (1930 р.н.)

Король Тамари Василівни (1926 р.н.)

Корсунського Григорія Костянтиновича

Кочмали Любові Олександрівни (1927 р.н.)

Курочки Тетяни Кирилівни (1913 р.н.)

Лимар Олександри Іванівни

Лисенко Олександри Олексіївни (1932 р.н.)

Макодзюби Надії Іванівни (1939 р.н.)

Мартиненко Галини Василівни (1922 р.н.)

Марченка Бориса Григоровича (1933 р.н.)

Мойсеевої Світлани Анатоліївни (1943 р.н.)

Обідної Ганни Дмитрівни (1916 р.н.)

Огнарьової Анастасії Данилівни (1913 р.н.)

Омельченка Миколи Семеновича (1931 р.н.)

Опацької Тамари Степанівни

Пазинича Івана Миколайовича (1938 р.н.)

Пака Володимира Семеновича (1939 р.н.)

Панасенка Олексія Мефодійовича (1917 р.н.)

Панащатенко Валентини Степанівни (1908 р.н.)

Петриченко Людмили Миколаївни
Пономарьової (Бондаренко) Марії Миколаївни
Рудновської Віри Юхимівни (1928 р.н.)
Сергієнко Параски Андріївни (1915 р.н.)
Сидоренко Наталі Іванівни (1915 р.н.)
Сітка Миколи Павловича (1921 р.н.) і Любові Іванівни (1928 р.н.)
Сітко Любові Панасівни (1907 р.н.)
Страшко Галини Андріївни (1925 р.н.)
Ткаченко Ніни Василівни (1937 р.н.)
Хитько Ніни Михайлівни (1929 р.н.)
Шавгарова Володимира Андрійовича (1924 р.н.)
Шелюга Бориса Дмитровича
Ющенко Таміли Павлівни (1930 р.н.)
Яременко Анастасії Іванівни (1925 р.н.)
Яшного Валентина Васильовича (1938 р.н.)
та інших.

Використані світлини з фондів і наукового архіву Миргородського краєзнавчого музею та з родинних архівів жителів Миргорода: Бакалів, Джунів, Далів, Климків, Козакових, Колісників, Корицьких, Кочмалів, Лимарів, Лисенків, Омельченків, Склярів, Сітків, Хитьків, Шавгарових, Юшків, Яшних та інших.

ПРО АВТОРКУ

РОЗСОХА ЛЮДМИЛА ОЛЕКСАНДРІВНА (справжнє прізвище Россоха, з дому Боровок) народилася 21 жовтня 1947 року в селі Козачці Зміївського району Харківської області. 1962 року закінчила Козачанську восьмирічну школу, 1965 року – Таранівську середню школу Зміївського району. 1970 року закінчила філологічний факультет (відділення української мови та літератури) Харківського державного університету. З 1969 року в шлюбі зі Станіславом Россохою, поетом. Учителювала в с. Мажарці Кегичівського району на Харківщині. Від 1972 року оселилася в м. Миргороді Полтавської області. Працювала на педагогічній ниві, в 1973 – 1996 роках була на посаді наукового співробітника Миргородського літературно-меморіального музею Давида Гурамішвілі, працювала методистом із музейної роботи. З 1997 року до сьогодні – на посаді заступника директора з наукової роботи Миргородського краєзнавчого музею.

Окремими виданнями вийшли її книжки: «Миргородський музей Давида Гурамішвілі» (1977), «Миргородська старовина» (2002), «Грузини в Україні. Шляхами Давида Гурамішвілі» (2005), «Козацькі місця на Миргородщині» (2007), «Сорочинський Святомихайлівський монастир» (2008), «Села і хутори Миргородщини XVII – XX століть» (2008), «Миргородщина козацька і гоголівська» (2009), «Павло Маляр» (2010, у співавторстві з В.Джуном). В її науковому доробку також понад 400 публікацій у наукових збірниках, енциклопедичних виданнях та часописах. Укладачка збірника «Іван Гурин» (2010). Авторка численних публіцистичних статей. 2007 року вийшов біобібліографічний покажчик «Людмила Розсоха: Біобібліографічний покажчик: Історичне краєзнавство, генеалогія, літературознавство, мовознавство, музеєзнавство, публіцистика».

Займалася активною громадською роботою. В 1989 – 1992 роках створювала перші національно-демократичні організації на Миргородщині, ініціювала створення незалежної преси, редагувала першу миргородську демократичну газету «Майдан». Член Народного

Руху України з 1989 р., член Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, Союзу Українок, Миргородського районного козацького товариства «Миргородський полк Українського козацтва». В 1994 – 2001 роках була членом виконкому Миргородської міської ради. Виборола звання «Людина року - 1999» міського рейтингу популярності в номінації «Журналіст року». Лауреат літературно-мистецької премії ім. Антона Шевченка (2005). Заслужений працівник культури України (2009).

ЗМІСТ

Передне слово

З історії миргородських вулиць

Вулиця Гоголя

Вулиця Воскресінська

Вулиця Незалежності

Вулиця Сорочинська

Вулиця Чумацька

Вулиця Троїцька

Вулиця Шевченка

Вулиця Лазоренка

Історичні та сучасні топоніми Миргорода (Довідник)

Література і джерела

Про авторку